Traduceri patristice

vol. 3

Teologie pentru azi

București
2011

Traduceri patristice

vol. 3

Traduceri și comentarii de:
Pr. Dr. Dorin Octavian Picioruș
și
Dr. Gianina Maria-Cristina Picioruș

Teologie pentru azi

București
2011

SAINT
AUGUSTIN

I

Dumnezeiescul Augustin al Hipponei
Scrisorile
(1-21)[1]

Traducere și comentarii de
Pr. Dr. Dorin Octavian Picioruș

[1] Traducerea noastră s-a făcut conform: *Letters of St. Augustin*, Translated by the Rev. J. G. Cunningham, in col. *NPNF*, vol. 1, Edited by Philip Schaff, Ed. T&T Clark, Edinburg,1886, p. 219-239.

Scrisoarea 1
(scrisă în 386 d. Hr.)

Către Hermogenianus, Augustin trimite salutare

1. Nu vreau să presupun, că tocmai în toiul discuţiilor, te-au atacat filosofii Academiei. Căci, atunci, cum a putut autoritatea acestor eminenţi oameni să nu te lase să vii la mine? Căci nu pot crede că pretenţiile acestora pot fi în mare măsură diferite faţă de cele care, de obicei, le sunt atribuite lor.

În loc de *a-i combate* pe ei[2] – lucru care este departe de puterea mea – eu, mai degrabă, vreau *să imit* tot ce e mai bun la ei, pentru a-mi fi de folos în nevoile mele.

Pentru că mie mi se pare că trebuie să fii foarte capabil, în orice moment în care ei te ameninţă, ca indiferent ce problemă *simplă* [sau *grea* îţi pun], de la izvorul primar al filosofiei platonice, tu să fii în stare să-i conduci *în întuneric*[3] şi în *mărăcini ţepoşi*.

Pentru a întări foarte mult, prin aceasta, pe câţiva oameni, încât cel care era stângaci să poată curge în larga pajişte şi acolo unde aceştia se credeau *a fi imposibil de ţinut*, în mod clar şi cinstit, fără atacuri ale turmei vulgare (*from the inroads of the vulgar herd*).

Eu folosesc aici cuvântul „turmă” în mod intenţionat. Pentru că ce este *mai josnic*[4] decât afirmaţia că *sufletul este material*?

Pentru a ne apăra împotriva oamenilor, care susţin aceasta, mi se pare că ne trebuie *o strategie* şi *o metodă* de a tăinui adevărul, lucru care este o înţeleaptă uşurinţă a lor, a *noilor academicieni*.

Dar în timpurile pe care le trăim, când nu vedem/nu ştim care sunt *filosofii* – pentru că eu astfel îi consider pe toţi aceştia, care pur şi simplu folosesc *mantia de filos*of (*the cloak of a philosopher*) pentru *a fi cinstiţi* prin acest nume venerabil – căci mi se pare că oamenii [aceia, cel puţin, pe cine învaţă să fie *academicieni*, îi reţin de la efortul de a

---

[2] De a arăta netemeinicia părerilor lor.

[3] Să-i pui în încurcătură.

[4] Era vorba de *brutish*, care înseamnă „animalic”, „primitiv”, „brutal”. Dumnezeiescul Augustin vrea să spună că a socoti sufletul de *esenţă materială*, înseamnă a ne manifesta ca nişte *animale* şi nu ca nişte *oameni*.

înţelege, prin subtilitatea termenilor cu care ei se exprimă, aceste *înţelesuri actuale* ale problemelor] ar fi capabili să-şi recapete nădejdea de *a descoperi adevărul*.

Pentru ca nu cumva aceia, care atunci erau pentru o viaţă în folosul eradicării, cu încăpăţânare, a erorilor, să nu înceapă acum să fie *stânjeniţi* de hotărârea *de a cunoaşte seminţele adevărului*.

2. Fiindcă în acea vreme, studiile pe care le susţineau şcolile filosofilor erau pline de multă ardoare. Și atunci de un singur lucru putea să-ţi fie teamă: căci exista posibilitatea ca *o eroare* să fie *aprobată*.

Pentru că oricine, care putea să se folosească[5] de argumentele filosofilor sceptici, de pe o poziţie pe care el se presupunea a fi *inexpugnabil*, se făcea un *căutător* al altora, care vor să fie ca el, cu o perseverenţă şi o grijă ce era asemănătoare *marii hărnicii*.

Și aceasta era proprie oamenilor acelor timpuri, oameni care prindeau/înţelegeau atunci *foarte repede* şi aveau *o putere mare de convingere* asupra altora.

Căci adevărul, deşi e *adânc* şi *tare* pentru a fi descifrat, poate sta ascuns în natura lucrurilor şi în mintea omului.

Acum însă, aceasta este, totuşi, indispoziţia pe care o provoacă acest *efort dificil* al lor şi *indiferenţa* artelor liberale.

Și aceasta în timp aşa de scurt, încât faptul cu pricina este, peste tot, *zgomotos*, în opinia celor mai pătrunzători filosofi.

Căci ei spun acum, că adevărul este *imposibil* de atins/de înţeles (*unattainable*) şi îi face pe oameni să-şi trimită minţile la culcare şi să şi le acopere cu neştiinţa pentru totdeauna.

Şi acest lucru e posibil, pentru că ei nu presupun, într-adevăr, că ar putea fi ei înşişi *superiori* acelor mari oameni.

Căci astfel, ei ar fi scoşi afară, ca şi Carneades în timpul unicei şi lungii lui vieţi, cu toate că acesta era *serios*, cu multe *aptitudini* şi *asiduu* în ceea ce priveşte datoriile sale, pe lângă faptul că avea *o bogată* şi *variată învăţătură*, cu anevoie de găsit.

---

[5] Cine putea conduce o discuţie filosofică cu argumente filosofice solide.

Şi dacă ar susţine ceva împotriva *nepăsării*, aceştia ar fi ca unii, care sunt departe de faptul de a citi cărţile acelora[6] în acest fel[7]. Și acest lucru dovedeşte că *înţelegerea adevărului* este *refuzată* de către oameni şi că ei au căzut într-o letargie atât de profundă, încât numai pot fi treziţi decât de trâmbiţa dumnezeiască [a zilei celei de apoi].

3. Motivul pentru care eu accept, cu mare plăcere, *aprecierea sinceră* pe care ai făcut-o tratatelor mele şi consideraţia ta foarte mare pe care o arăţi faţă de mine, e pentru aceea, că nu mă pot bizui decât pe *râvna judecăţii* tale, care vine din sincera ta prietenie.

Și te rog, să dai mai multă atenţie unei chestiuni oarecare, despre care să-mi scrii apoi referinţele tale.

Și anume, dacă *tu aprobi* aşa ceva. Căci la finalul celei de a treia cărţi, am dat opinia mea, într-un mod poate *ezitant*, mai degrabă decât *cert*.

Dar în ceea ce priveşte *conţinutul* lor, aşa cred, mi-ar plăcea mai mult *să fie crezut*, decât *să fie respins*, ca ceva de domeniul *neadevărului*.

Dar oricare ar fi *aprecierea* acestor tratate [a cărţilor *împotriva academicienilor*], ceea ce mă bucură foarte mult este aceea: că nu au fost *învinse* de către academicieni.

Fapt pentru care tu ai zis – folosind, mai degrabă, felul de a vorbi *al prieteniei*, decât *al adevărului* – că prin acestea *am sfărâmat* şi *am aruncat departe de la mine*, lanţul greu prin care eram tras înapoi de la sânii hrănitori ai filosofiei.

Din cauză că deznădejdea te atinge, tot atât de repede ca şi *adevărul*, care este *hrana sufletului*.

---

[6] Ale marilor filosofi.
[7] Adică cu multă tragere de inimă.

Scrisoarea a 2-a
(scrisă în 386 d. Hr.)

Către Zenobius[8]*, Augustin trimite salutare*

1. Presupun că suntem amândoi de acord asupra faptului, că toate lucrurile, care sunt folosite *într-un sens trupesc*, nu sunt capabile să stea neschimbate nici măcar o singură clipă ci, dimpotrivă, sunt *într-o continuă mişcare* şi *transformare*. Și ele nu au *o realitate stabilă*. Căci sunt – ca să folosesc limbajul filosofilor latini – ceva *care nu există*.

Ca atare, *adevărul* şi *dumnezeiasca filosofie*[9] ne sfătuieşte *să oprim* şi *să supunem* în fiinţa noastră *plăcerea* de acele lucruri, care sunt foarte *periculoase* şi *dezastruoase* pentru noi.

În sensul că mintea, prin tot ceea ce aceasta foloseşte trupeşte, poate fi pe de-a-ntregul *ocupată* şi *interesată pătimaş* de toate acele lucruri, care sunt mereu *la fel* şi care nu datorează acest fapt *încântării trecătoare* ci, mai degrabă, *puterii lor de seducţie*[10].

Deşi acesta este *întregul adevăr* şi, deşi mintea mea nu e ajutată de simţuri, te văd ca fiind *prezent*. Însă [te văd] ca pe o realitate, care poate fi *iubită* fără *a fi tulburată*.

Și totuşi, acest lucru este ceva *normal*. E ca atunci când ai fi departe cu trupul şi separat, doar de distanţă, faţă de mine. Iar bucuria de a te întâlni şi de a discuta cu tine ar fi una de care mi-ar fi dor. Și, de aceea, când acest lucru este *posibil*, îl râvnesc *cu multă sinceritate*.

Aceasta este *infirmitatea* de care sufăr (pentru că trebuie să fii *asemănător* acesteia). Și este una care, dacă aş cunoaşte-o bine, tu ai fi foarte mulţumit să o găseşti la mine.

Și, deşi doreşti pentru prieteni lucrurile foarte bune, pe acelea ale celei mai mari şi mai fericite iubiri, tu mai

---

[8] El e prietenul căruia, Dumnezeiescul Augustin i-a dedicat cartea sa *De ordine*, în care vorbeşte despre *ce fel de om* era Zenobius.

[9] Se referă la *dreapta credinţă*.

[10] *Lucrurile pământeşti* şi *plăcerile pământeşti* capătă o mare pondere în viaţa noastră, numai pentru că ne populăm mintea cu ele în mod excesiv. Ar fi o „încântare trecătoare” toate acestea sau ceva care nu ne-ar înrobi, dacă nu ne-am lipi mintea de ele.

Dar pentru că ne îmbâcsim minţile şi inimile cu cele lumeşti, tocmai de aceea ele capătă *putere* asupra noastră, *o putere de atracţie* plină de tiranie. Fapt pentru care: „ceea ce te conduce, aceea te şi stăpâneşte”.

degrabă *te temi* decât *să doreşti*, pentru ca ei să fie vindecaţi de această boală.

Dacă, totuşi, sufletul tău a ajuns la acea *tărie*, care să-l facă capabil să poată discerne ambele feţe ale acestei capcane, şi să zâmbeşti celor care sunt prinşi de aceea, cu adevărat eşti *mare* şi *cu mult diferit* faţă de mine.

Pentru că eu întotdeauna *regret absenţa* unuia care *să fie ca mine*. După cum am crezut întotdeauna, că cel pe care *mi-l doresc* regretă *absenţa mea*.

În acelaşi timp, veghez şi mă lupt, pentru ca să pun dragostea mea, ca o infimă, ca *o normală parte* a oricărei acţiuni de-a mea, care poate fi separată de mine, împotriva voinţei mele.

Privind acest lucru ca pe *o datorie* a mea, îţi reamintesc, pe de altă parte, că oricare ar fi alegerea minţii tale, discuţia pe care am început-o cu tine trebuie să o încheiem, dacă ne pasă unuia de celălalt.

Pentru că nu pot fi înţelese cuviincios toate acestea, dacă se termină toate cu Alipius şi, la fel, dacă el doreşte acest lucru.

Dar el nu vrea aceasta. Pentru că el nu este omul care să se unească acum în eforturi cu mine. Fapt pentru care noi putem trimite multe scrisori, pentru a-l avea de partea noastră, chiar şi când tu vei refuza acest lucru, sub presiunea unor necesităţi necunoscute nouă.

Scrisoarea a 3-a
(scrisă în 387 d. Hr.)

Către Nebridius[11]*, Augustin trimite salutare*

1. Dacă sunt privit ca *un fenomen*, după cum m-ai denumit într-un mod ce m-a flatat sau dacă gândeşti că acest lucru *e adevărat*, acesta este un lucru pe care nu sunt capabil să-l hotărăsc.

Şi aceasta, pentru că impresia a fost bruscă/neprevăzută iar eu nu sunt, încă, *întărit*, după cum au ajuns, prin multă trudă, cei care sunt *credincioşi*.

Te întrebi ce poate fi aceasta. Ce te pune pe gânduri? Eşti cât pe-aci să mă faci să cred, într-adevăr, nu că eu sunt [deja] *fericit* – pentru că *moştenirea* unui înţelept este *singurătatea*[12] – dar că sunt, în sfârşit, într-un anumit sens, *fericit*.

Căci noi aplicăm denumirea de *om* existenţelor, care merită acest nume, numai *într-un anume sens*, dacă comparăm aceasta cu *idealul de om* al lui Platon. Sau vorbim despre lucrurile pe care noi le vedem, ca despre „cele care ne înconjoară" sau ca despre „cele pe care le privim ca într-o piaţă".

Deşi ei fac *deosebiri amănunţite* între *formele desăvârşite*, care sunt gândite de către minte şi care sunt doar câteva.

Am citit scrisoarea ta în faţa lămpii mele, după ce am mâncat de seară. După care imediat m-am întins, dar nu am adormit încă. Pentru că m-am gândit mult timp, stând în pat, şi vorbeam astfel cu mine însumi.

Augustin întreba şi tot Augustin răspundea:

„Nu este adevărat, că Nebridius afirmă, că eu *sunt fericit*?…Nu poate fi cu totul adevărat, pentru că eu sunt *încă departe* de înţelepciunea lui, pe care el nu a refuzat-o".

„Dar nu poate să existe o viaţă fericită şi la *cei mulţi*, care nu sunt *înţelepţi*?"

---

[11] Despre Nebridius, Dumnezeiescul Augustin a scris în *Confesiuni* IX. 3.

[12] Singurătatea este *o moştenire bună* atâta timp cât e *un mod de înălţare duhovnicească*. Singurătatea poate distruge sufletul, dacă cel care o trăieşte nu o doreşte sau îi este impusă în mod forţat. Dar pentru cel care o caută pentru a se curăţi de patimi şi e pregătit să o rabde, să o suporte, singurătatea e o bună prietenă. E prietena rugăciunii sale şi a limpezimii lui interioare.

„Aceasta este *abia posibil* (scarcely possible), fiindcă, în acest caz, *lipsa de înţelepciune* ar fi o mică nenorocire şi nu cum este ea în mod adevărat: prima şi singura sursă a nefericirii”.

„Atunci, cum vine Nebridiu şi mă consideră pe mine *fericit*? Şi face aceasta, după ce a citit acele *mici cărţi* ale mele, aventurându-se să mă numească pe mine *înţelept*?

Fără doar şi poate *vehemenţa*[13] *bucuriei* nu-l poate face, deci, *nesăbuit*, mai ales când ştiu că este un om a cărui judecată o cunosc foarte bine, încât cu greu se poate *ataşa* de cineva.

Aceasta am acum de fapt: el a scris ceea ce gândeşte *a fi foarte încântător* pentru mine. Fiindcă el fusese *încântat* de ceea ce eu am scris în acele *tratate*. Și a scris, într-un mod fericit, fără *exactitatea chibzuinţei*, încredinţându-şi sentimentele peniţei[14] sale vesele.

Atunci, ce ar fi avut de zis, dacă ar fi citit *Solilocviile*[15] mele? S-ar fi bucurat cu şi mai multă bucurie. Și, în plus, putea să găsească, nu acel *nume înalt* acordat mie, ci pe acesta, pe care a fost gata să mi-l dea, în consens cu *fericita mea vocaţie*.

Atunci, de îndată, el mi-a dat un posibil *nume mare*. Și nu aş mai fi avut de adăugat acum niciun cuvânt celor zise anterior, dacă cândva ar fi fost *mai fericit* de mine după cum este acum. Căci înţelege ce bucurie există”.

2. Dar unde este această viaţă cu adevărat *fericită*? Unde? Da, unde?

A fost oare atinsă de cineva, care respinge teoria [particulelor] atomice a lui Epicur?

A fost oare atinsă de cineva, care cunoaşte că nu este nimic aici, dedesubt, decât *lumea văzută*?

A fost oare atinsă de cineva, care cunoaşte că în rotaţia pământului în jurul axei sale, mişcarea punctelor de

---

[13] *Violenţă*, *înfocare*, *impetuozitate* sunt câteva forme sinonimice ale acestui cuvânt. Dumnezeiescul Augustin vrea să spună, că bucurie năvalnică a lui Nebridius, la adresa persoanei sale, nu l-a putut determina să spună lucruri *la întâmplare*. *Cunoaşterea caracterului* prietenilor şi a acelora cu care corespondezi e o normalitate, o cerinţă sine qua non a oricărei comunicări autentice.

[14] Penei de scris, uneltei de scris.

[15] Titlul uneia dintre cărţile Fericitului Augustin. A se vedea în limba română: Aurelius Augustinus, *Soliloquia.Vorbiri însingurate*, ed. Dan Negrescu, Editura de Vest, Timişoara, 1992 sau Sfântul Augustin, *Solilocvii*, ed. Gheorghe I. Şerban, Ed. Humanitas, Bucureşti, 1993.

lângă poli[16] este *mai puţin rapidă* decât a acelora care se află la jumătatea distanţei dintre ele şi alte asemenea lucruri, care ne sunt la fel de *cunoscute*?

Dar acum, *cum* şi *în ce sens* pot fi numit *fericit*, eu, care nu cunosc *de ce lumea este în felul în care ea este*? Căci măsurile imaginilor, după care sunt făcute construcţiile, în loc să împiedice ca să existe acestea în mod larg[17], pot fi, oricare din ele, la măsura dorită[18].

Sau cum puteam să nu-mi fi zis eu însumi: „nu", când noi nu putem fi constrânşi să admitem, că *materia se împarte la nesfârşit* şi că, începând de la orice bază dată (ca să vorbesc aşa), un anumit număr de particule[19], trebuie să apară ca *o cantitate definită* şi *stabilă*?

Pentru ce zicem, că noi nu admitem că oricare dintre particule sunt aşadar *mici*, încât nu pot fi gândite *mai mici decât atât*? Ce ne constrânge să admitem că orice adunare (la un loc) a părţilor este aşadar *mare*, că aceasta *nu poate fi sporită*?

Avem aici – în mod întâmplător – un anume adevăr important, în ceea ce, odinioară, i-am sugerat, în mod confidenţial, lui Alipius.

Căci întrucât, numărul, ca ceva *cunoscut prin înţelegere*, este pasibil unei *infinite argumentări*, dar nu unei *infinite diminuări* – fiindcă noi nu-l putem reduce mai mult decât unităţile lui – numărul, cunoscut după sens (şi aceasta, desigur, doar înţelegând cantitatea părţilor materiale sau a trupurilor) este, dimpotrivă, susceptibil unei *infinite diminuări*, dar având *o limită a măririlor*?[20]

Totuşi aceasta poate fi raţiunea, pentru care filosofii doar pronunţă bogăţiile care pot fi găsite în acele lucruri, despre care, se înţelege, că sunt *mobile* şi cât sărăcia din acele lucruri cu care înţelegerea[21] are de-a face.

Pentru că, ce este mai *sărac*, decât *a fi pasibil de nesfârşite diminuări*? Şi ce *bogăţie* mai adevărată decât

---

[16] Polul sud şi polul nord ai pământului.

[17] La scară mare. Ideea e aceea, că imaginile plane ale proiectanţilor pot căpăta forme reale, extinse. Casele, care sunt desenate de către specialişti în domeniul construcţiilor de locuinţe şi apoi ridicate la stadiul de machetă, pot fi construite în mod real şi pot fi locuite de oameni.

[18] Dimensiunile caselor sunt proiectate după dorinţa solicitantului, a viitorului proprietar.

[19] Corpusculi.

[20] „Diminuarea" şi „mărirea" din această frază pot fi înţelese de asemenea ca „minus" şi „plus". Ideea e aceasta: dacă se poate scădea la infinit, de ce nu se poate aduna şi la infinit?

[21] Simţurile sau sentimentele.

aceea, ca să sporeşti după cum vrei de mult, să mergi încotro vrei, să te reîntorci când vrei şi să mergi până unde vrei şi să ai ca obiect al dragostei tale, ceva care este întins şi nu poate fi făcut nicidecum *mai mic*?

Pentru că oricine înţelege aceste numere, nu iubeşte nimic aşa de mult ca *unităţile*. Şi nu e de mirare văzând că sunt aşa, din cauză că, toate celelalte numere pot fi iubite ca şi acestea.

Dar să ne reîntoarcem: De ce dimensiunile acestea ale lumii sunt cele care sunt, dacă zicem că ar fi putut fi *mai mare* sau *mai mică*? Eu nu pot ştii aceasta. Aceste dimensiuni sunt cele care sunt şi eu nu pot merge mai departe.

Iarăşi: De ce este lumea în locul pe care îl ocupă acum şi nu este, mai degrabă, în altă parte?

În această chestiune, de asemenea, nu este bine să pui o asemenea întrebare, pentru că oricare ar putea fi răspunsul, vor rămâne încă alte întrebări [nesoluţionate].

Acest unic şi mare lucru mă uimeşte: că trupurile pot fi împărţite la infinit. Poate că acest *unic răspuns* am putut da acestei probleme, când acest lucru s-a pus în discuţie, de către opozanţii mei, în timpul controversei cu privire la *proprietăţile numărului abstract*[22].

3. Dar zic şi acestea : „Lasă-ne să vedem ce este acest *obiect imposibil de definit*, care este sugerat de către minte!

Lumea aceasta, cu care simţurile noastre este familiarizată, este, fără doar şi poate, imaginea acelei lumi pe care o înţelegem prin cugetare.

Acum însă acesta este *fenomenul curios*: că noi observăm în imaginile pe care oglinzile ni le reflectă, ceva care este cu mult mai mult decât oglinzile şi pe care nu le putem numi *imagini largi*, decât dacă obiectele au fost puse înaintea lor, fără a fi ele cumva *mai mici*.

Pe când în oglinzile mici, cu aceeaşi pupilă a ochiului, deşi poate fi pusă în faţa lor *o suprafaţă extinsă*, imaginea care se formează e *foarte mică*, în funcţie de *mărimea oglinzii*.

De aceea, dacă oglinzile pot fi reduse ca mărime, imaginile care se reflectă în ele vor fi, de asemenea, de *dimensiuni reduse*. Dar nu este imposibil ca imaginile să fie *largi*, dacă sunt de *dimensiuni mari* şi oglinzile.

---

[22] Adică numărul care e pasibil de o multiplicare infinită.

Fără doar şi poate, acesta este un subiect, care poate fi foarte profitabil, dacă înaintăm cu cercetările noastre. Dar, între timp, eu trebuie să dorm.

Pe deasupra, dacă mi se pare că Nebridius este *fericit*, aceasta nu e fiindcă *eu caut* [23], ci pentru că, se prea poate, că *am și găsit ceva*.

Atunci, care este *acel ceva*? Care este acest *şir al înţelegerii*, cu care eu sunt obişnuit să mângâi, dacă aceasta a fost unica mea *comoară* şi, prin care, poate, că eu am luat, de asemenea, *multă bucurie*?

4. „Din câte părţi suntem constituiţi?”.

„Din trup şi suflet”.

„Care dintre acestea două este mai nobil?”.

„Fără îndoială, că *sufletul*”.

„Ce laudă oamenii la trup?…”[24].

„Nimic din ceea ce văd eu, în afară de faptul că e *atrăgător*”.

„Şi ce este *atrăgător* la trup?”.

„*Armonia* membrelor şi a formelor lui, alături de *o anumită culoare agreabilă*”.

„Este acesta *atrăgător*, mai mult unde este *adevăr*, decât unde este *o frumuseţe iluzorie*?”.

„Incontestabil că este mai mult, acolo unde este *adevăr*”.

„Şi unde se găseşte *adevăr*? În *suflet*”.

„De aceea, sufletul trebuie să fie iubit mai mult decât trupul. Dar în ce parte a sufletului se află/se găseşte acest *adevăr*?”.

„În minte şi înţelegere”.

„Cu a cărora înţelegere se luptă?”.

„Cu (a) simţurilor”.

„Atunci, trebuie ca noi să rezistăm simţurilor cu toată puterea noastră?”.

„Cu siguranţă!”.

„Atunci cum putem face aceasta, dacă lucrurile cu care simţurile noastre sunt obişnuite, ne produc plăcere?…Noi le putem preveni să nu tindă spre acelea”[25].

„Cum?”.

---

[23] Să-l fac să fie fericit.

[24] În ceea ce priveşte trupul...

[25] Spre plăceri.

„Prin căpătarea unui mod de viaţă care să fie în afara lor şi prin dorirea de lucruri mai bune”.

„Dar dacă sufletul moare/ dispare, ce se întâmplă atunci?…De ce moare atunci adevărul? Sau: dacă inteligenţa/înţelepciunea nu este adevărul? Sau: dacă înţelepciunea nu este o parte a sufletului? Sau: dacă această mică *parte nemuritoare* este supusă morţi?

Concluziile tuturor acestor probleme le-am demonstrat de mult în *Solilocviile* mele, ca unele care sunt *absurde*, pentru că sunt *imposibile*. Și eu sunt ferm convins că aceasta este situaţia[26].

Dar, oricum, din cauza obişnuitei influenţe a căderii în păcate, noi suntem *înspăimântaţi* şi *şovăitori*. Dar chiar dacă unii recunosc, în cele din urmă, că sufletul *moare*, aceasta este pentru că nu văd în niciun mod posibilitatea de a se continua, totuşi, adevărul[27].

Căci *o viaţă fericită* nu poate să consiste în *fericirea/veselia trecătoare*, pe care lucrurile sensibile o pot produce: acest lucru eu l-am gândit cu grijă şi l-am dovedit”.

Poate că este din pricina unor raţiuni ca acelea, prin care am fost judecat de prietenul meu Nebridius, că sunt, dacă nu cu totul *fericit*, cel puţin într-un anume fel *fericit*.

De asemenea, lasă-mă să judec eu însumi ce înseamnă *a fi fericit*. Pentru că ce pierd prin aceasta sau ce pot regreta – dacă mă gândesc bine – din cele ale mele?

Astfel vorbeam cu mine, atunci când mă rugam după obiceiul meu (*prayed according to my custom*) şi simţeam că adorm.

5. Aceste lucruri am gândit că e bine să ţi le scriu. Pentru că heretisirile pe care mi le-ai făcut – prin care tu ai vrut să-mi mulţumeşti – au venit atunci când eu ţi-am scris în mod deschis, despre orice mi-a trecut prin minte.

Și cui pot să-i scriu lucruri *fără sens*, cu mai multă plăcere, decât unuia căruia eu *nu-i displac*?

Dar dacă aceasta depinde de o oarecare întâmplare: ca omul să iubească sau nu pe altul – după cum se crede – atunci, rogu-te, cum pot fi chemat, pe drept, *fericit*, când eu sunt, deci, încântat cu bucurie, de favoruri ale întâmplării şi

---

[26] Răspunsul, rezolvarea acestor probleme.

[27] Nu cred în perpetuarea adevărului după moarte, adică a rămânerii adevărului în sufletul celui adormit.

vreau, cu dorinţă sinceră, ca povestea mea, asemenea lucrurilor fericite, să poată fi *imitată* în mare măsură?

Pentru că aceia care sunt, cu adevărat, foarte înţelepţi şi care singuri ştiu, pe drept cuvânt, să vorbească despre *fericire*, au susţinut că favorurile întâmplării nu se cuvine a fi socotite nici roduri ale *fricii* şi nici ale *dorinţei*.

Folosesc aici, acum, cuvântul: „cupi”[28]. Vei putea să-mi spui, dacă aceasta trebuie să fie „cupi” sau „cupiri”?

Şi sunt bucuros că am început această idee, pentru că doresc să fii instruit de mine în înţelegerea acestui verb, a lui „cupio”[29], întrucât, când compar verbe asemănătoare cu acesta, ezitarea mea devine corespunzătoare ridicării tonului.

Pentru că verbul „cupio” este asemănător unora ca „fugio”[30], „sapio”[31], „jacio”[32], „capio”[33].

Dar eu nu ştiu, dacă modul infinitiv este „fugiri” sau „fugi”, „sapiri” sau „sapi”.

Pot să înţeleg pe „jaci” şi pe „capi” ca exemple de *răspunsuri paralele* la întrebarea mea sau a altora. Însă mă tem ca nu cumva vreun gramatician să îl ia pe „a prinde” (*catch*[34]) şi pe „a arunca” (*throw*[35]) al meu, asemenea unei mingi în sport şi să le pună oriunde doreşte el, fără a aminti de mine.

Căci formele de supin „jactum” şi „captum” sunt diferite prin aceea, că se găsesc la alte verbe, ca: „fugitum”, „cupitum” şi „sapitum”.

Pe lângă acestea, în privinţa acestor trei cuvinte, eu sunt la fel de neştiutor, dacă penultimul trebuie să fie pronunţat lung şi cu accent circumflex sau fără accent şi în mod scurt.

Vreau să te provoc de asemenea, ca să-mi scrii *o lungă* şi *chibzuită scrisoare*.

Te rog să mă accepţi şi să primeşti cele ce vei găsi în scrisoare în timpul citirii! Și asta pentru că, este foarte departe de puterea mea, *plăcuta expresie* pe care am găsit-o, în timp ce citeam cele scrise de tine.

---

[28] În latină: *a dori*.
[29] Cupiu, ere, ivi (ii), itum = a avea dorinţa, a fi doritor de, a dori.
[30] Fugio, ere, fugi, fugitum = a fugi.
[31] Sapio, ere, sapii = a avea un anumit gust. Forme figurate frecvente: a se pricepe, a înţelege, a fi cu judecată, a ştii, a cunoaşte.
[32] Iacio, ere, ieci, iactum = a arunca, a azvârli.
[33] Capio, ere, cepi, captum = a lua, a apuca.
[34] În englezӑ: vt. a prinde (din urmă), a opri, a se molipsi de, a înţelege.
[35] Idem: vt. a arunca, a azvârli, a îndrepta, a trimite etc.

Scrisoarea a 4-a
(scrisă în 387 d. Hr.)

Către Nebridius, Augustin trimite salutare

1. Este foarte minunat modul cum am fost luat prin surprindere, în mod deplin, atunci când, căutând să descopăr care sunt *scrisorile tale*, încă rămase fără răspuns, am găsit numai una care mi-a rămas ca o datorie faţă de tine – şi anume aceea în care îmi ceri să-ţi spun, cum în acest *extins răgaz* al meu – căci tu presupui că a fost *mare* şi pe care doreşti să îl împarţi cu mine – eu am făcut *progrese în citire*, distingând acele lucruri în natură cu care simţurile sunt *în discuţie*.

Să vorbim deci, despre acele lucruri, în care *înţelegerea este angajată*[36].

Dar presupun că nu îţi este necunoscut faptul că, dacă cineva devine un altul[37] şi altcineva e pe deplin convins de *false învăţături*, mult mai deplin şi intim e mişcat acela faţă de ei, corespunzător efectului ce se produce în minte şi mai uşor, prin contactul avut cu adevărul.

Totuşi, progresul meu, ca o creştere *psihică* a noastră, este *gradual*. Căci e greu să arăţi[38] aceasta în *paşi distincţi*[39].

Însă gândesc că aici este o mare diferenţă, ca între [aceea existentă între] *un copil* şi *un tânăr* – şi nu numai una[40] – dacă, în mod normal, îl întrebăm începând cu copilăria sa şi mai înainte[41]. Căci acum poate să ne spună orice detaliu despre sine. Căci nu mai e *un copil*, ci *un tânăr*.

2. Însă nu vreau să-ţi dau decât *detaliile* acestui exemplu. Căci presupun, că în tăria unei mai puternice *înţelegeri*, am adus ceea ce a fost la începutul *bărbăţiei sufletului*.

[36] Pentru care înţelegerea îşi dă silinţa să le rezolve.
[37] Dacă devine un alt om.
[38] Să prezinţi, să defineşti.
[39] În mod ascendent.
[40] Şi nu numai *o diferenţă*.
[41] Despre cele care au urmat copilăriei lui.

Pentru că eu sunt, încă, doar *un copil*. Și poate că, totuşi – după cum zicem noi – sunt *un copil promiţător* mai degrabă, decât *un om-bun-de-nimic*.

Pentru că, deşi ochii minţii mele sunt în foarte mare parte *tulburaţi* şi *stânjeniţi* de distragerile provocate de loviturile date prin *lucrurile văzute*, ei sunt *reînviaţi* şi *ridicaţi* din nou la viaţă, prin acele ajutoare, pe care le oferă *dreapta judecată*.

Căci: „*Mintea* şi *înţelegerea* sunt superioare ochilor şi ambele facultăţi ale sufletului produc vederea. Căci nu poate fi altfel, în afară de cazul când, lucrurile pe care noi le percepem prin înţelegere ar fi cu mult mai *reale*, decât lucrurile pe care noi le percepem prin *facultatea de a vedea*".

Te rog să mă ajuţi în *cercetare*, chiar dacă nu există nicio *obiecţie validă*, care poate fi adusă împotriva acestei *înţelegeri*.

Căci prin aceasta, între timp, m-aş *întrema* şi *întări*. Și când, după ce aş chema pe Dumnezeu ca să-mi ajute, eu aş începe să cresc în El, atunci aş putea vedea, cum şi pe acele lucruri, care sunt în cel mai mare sens *reale*, pot să le dobândesc în timp, cu asemenea *putere* şi *plăcere* a lucrurilor, care sunt în veşnicie, încât eu m-am minunat de nevoia mea de *a gândi astfel* şi de faptul că *am primit de sus* convingerea acestor lucruri ale realităţii, care în sufletul meu sunt *atât de reale*, ca şi *sinele meu*.

Te rog ca să vezi întotdeauna scrisorile pe care ţi le trimit ca *pe mine însumi* şi astfel vei avea în acestea o mai mare durere decât mine.

În sensul că faci, în mod sigur, ceea ce eu nu sunt încă în stare să fac *de unul singur*, ca unul care sunt dator cu un răspuns pentru *oricare dintre ei*.

Pentru că pot cu greu să cred, că am sfârşit atât de curând *povara datoriilor* pe care le am, ţinând cont de numărul lor.

[Și asta], cu toate că, în acest timp, fără îndoială, că ai trimis câteva scrisori către mine, pe care nu le-am primit încă şi la care nu ţi-am răspuns.

Scrisoarea a 5-a
(anul 388 d. Hr.)

Către Augustin, Nebridius trimite salutare[42]

1. E adevărat, iubitul meu Augustin, că tu eşti *cheltuit* de puterea ta şi de răbdare, din cauza grijii acelora pe care tu îi păstoreşti [în Tagaste][43] şi că răgazul, din cauza *desfătărilor*[44] pe care seriozitatea lor o doresc, este încă *departe* de tine?

De asemenea vreau să ştiu, cine sunt oamenii aceştia, care ţi-au luat avantajul bunei tale firi şi au abuzat de timpul tău? Cred că ei nu cunosc ce iubeşti tu *mai mult* şi *pe deplin*.

Nu ai prieteni la îndemână, ca să le spui ce ai pe inimă? Nu vor Romanianus sau Lucinianus să facă acest lucru?

Mergi la ei, ascultă-mă, cu orice ocazie! Voi vorbi cu tărie. Voi arăta că Dumnezeu este *suprema bucurie* a iubirii tale şi că dorinţa inimii tale este să fii *slujitorul Său* şi *să nu te desparţi de El*.

Cu dragă inimă te îndemn ca să vii în casa mea de la ţară şi să te odihneşti aici.

Și nu mă voi teme atunci, ca să fiu denunţat drept *un răpitor* de către tovarășii tăi, pe care tu îi iubeşti aşa de mult şi la care dorești să te întorci cu *fierbinte dragoste*.

---

[42] E o scrisoare pe care Nebridius, deci, i-a trimis-o Dumnezeiescului Augustin. Interesant este că a fost şi ea înglobată între scrisorile sale, pe care el le-a scris pentru alţii. Acest lucru se va repeta în cadrul corespondenţei care s-a păstrat de la Dumnezeiescul Augustin.
[43] A se vedea: http://en.wikipedia.org/wiki/Souk_Ahras.
[44] Omiletice.

Scrisoarea a 6-a
(389 d. Hr.)

Augustin îi trimite lui Nebridius salutare

1. Scrisorile tale îmi fac o mare plăcere şi pe ele le păstrez, cu mare grijă, în faţa ochilor mei. Căci ele nu sunt *mari* ca lungime dar sunt *mari* subiectele care se discută întru ele şi au marea abilitate de a prezenta adevărul subiectelor ce se vor demonstrate[45].

Ele aduc în urechile mele glasul lui Hristos şi învăţăturile lui Platon[46] şi Plotin[47]. De aceea îmi place întotdeauna să le ascult pentru *stilul lor grăitor*[48].

Sunt uşor de citit datorită *conciziei* lor şi, deopotrivă, sunt *benefice pentru înţelegere* datorită *înţelepciunii* pe care o conţin.

De aceea, nevoieşte-te să mă înveţi, potrivit judecăţii tale, ceea ce poruncile ne învaţă ca *sfânt* şi *bun*.

Şi printr-o astfel de scrisoare, dă-mi de ştire când eşti pregătit pentru o discuţie asupra unei probleme subtile, legată de memorie, adică: despre *imaginile imaginaţiei*.

Căci, în opinia mea, dacă pot exista imagini *independente* de memorie, totuşi nu poate exista *o exersare a memoriei* independentă de imagini.

Şi mă poţi întreba: Ce se petrece în momentul, când memoria caută să le *readucă în înţelegere* sau *în gândirea noastră*?

Răspunsul la o astfel de întrebare este acela, că aceste acte pot fi readuse din memorie şi predate raţiunii, pentru că acest act presupune *o înţelegere* sau *un gând*.

Iar noi dăm naştere la ceva condiţionat de spaţiu şi timp, adică la ceva care se poate *reproduce* în imaginaţie.

---

[45] Scrisori concise, care prezintă *adevărul*.
Scrisorile pe o temă teologică trebuie să aibă *concizie*, nu neapărat *să fie scurte*. Prefer scrisorile *lungi* şi *concise* pe teme teologice dar nu le primesc de la nimeni.
Am pierdut simţul corespondenţei teologice, a corespondenţei de mare sensibilitate şi adâncime duhovnicească dintre prieteni. Marii Teologi ai Bisericii au corespondat frumos, în stil mare şi smerit.
Mi-e dor de astfel de *prietenii* şi de asemenea *adevăruri de conştiinţă*. Însă când teologii nu mai vorbesc e semn că *conştiinţa duhovnicească* a acestora e redusă, că nu mai privesc Biserica ca pe *marea comunitate* ci o privesc *la o sferă redusă*.
[46] A se vedea: http://ro.wikipedia.org/wiki/Platon.
[47] Idem: http://en.wikipedia.org/wiki/Plotinus.
[48] Elocvent, direct.

Căci fie unim *sensul* cuvintelor cu *exerciţiul* înţelegerii şi cu gândurile, iar cuvintele, fiind condiţionate de timp, cad *în sfera* simţurilor sau *în facultatea* imaginaţiei, fie nu unim cuvintele cu un act mintal, dar intelectul nostru, ca unul care a trăit tot felul *de evenimente*, are puterea să gândească ceva, care se petrece numai în minte, cu ajutorul facultăţii imaginaţiei, fiind folosită astfel memoria.

Aceste lucruri, de obicei, sunt însă gândite fără prea multă atenţie sau într-un mod confuz.

De aceea, dacă le judeci şi respingi *ceea ce este fals*, mă poţi înştiinţa, printr-o scrisoare, despre *ceea ce este adevărat* din acest subiect.

2. Cercetează însă şi o altă problemă: De ce – vreau să ştiu, în definitiv – noi afirmăm că *imaginaţia derivă toate imaginile din sine* şi nu spunem, mai degrabă, *că imaginile provin din simţuri*?

Căci e posibil ca puterea raţională a sufletului să fie *îndatorată* simţurilor, nu prin *obiectele* asupra cărora mintea se exersează, ci prin *străduinţa de a se forţa să vadă* acele obiecte.

Şi astfel, *puterea de imaginare* este îndatorată simţurilor, nu prin imaginile care sunt obiectele asupra cărora *s-a gândit*, ci prin *străduinţa de a contempla* acele imagini.

Şi poate, că în acest fel, noi putem să explicăm de ce imaginaţia percepe *acele obiecte* pe care simţurile nu le percep, întrucât toate imaginile sunt *din sine* şi vin *din sine*.

Aştept un răspuns de la tine, ca să văd ce gândeşti despre aceste probleme ridicate.

Scrisoarea a 7-a
(389 d. Hr.)

Lui Nebridius, Augustin îi trimite salutare

Capitolul 1

Memoria funcţionează independent de imaginile care vin prin imaginaţie

1. Mă voi dispensa de *prefaţa cutumiară* şi voi începe subiectul de la care aştepţi, de ceva timp, un răspuns din partea mea. Voi scrie despre ceea ce cred.

Şi acest lucru îl fac din toată inima, fiindcă această cercetare mi-a luat ceva timp.

După părerea ta, nu poate exista *o funcţionare* a memoriei fără imagini sau înţelegerea unor obiecte prezente în imaginaţie, pe care le numim *lucruri ale imaginaţiei*/ *ale fanteziei*.

În ceea ce mă priveşte am o părere diferită [despre acest subiect]. În primul rând, noi trebuie să observăm că lucrurile pe care noi ni le *reamintim* sunt întotdeauna lucruri care vin din trecut, însă, în acelaşi timp, marea lor majoritate fac parte şi din prezent.

De aceea, se observă faptul, că funcţia memoriei reţine ceea ce aparţine trecutului, că ea îmbrăţişează lucrurile pe care le-am trăit cândva dar, în acelaşi timp, sunt lucruri care ne însoţesc mereu.

Astfel, când îmi aduc aminte de tatăl meu, el este *un obiect al memoriei* mele trecute, dar nu mai puţin şi prezente.

Şi când mă gândesc la Cartagina[49], aceasta există *în mine*, însă eu am fost acolo *cândva*.

În ambele cazuri, memoria a reţinut lucruri care ţin *de timpul trecut*. Pentru că eu îmi aduc aminte de *acel om* şi *de acel oraş*, nu pentru că *îi văd* acum, ci pentru că eu *i-am văzut cândva*.

---

[49] A se vedea: http://ro.wikipedia.org/wiki/Cartagina.

2. Şi, poate, că vrei să mă întrebi acest lucru: De ce îmi reamintesc aceste lucruri? Şi ai tot dreptul să faci asta, fiindcă poţi să observi că în ambele exemple pe care le-am dat, *obiectele memoriei* au revenit în memoria mea, nu în alt fel, decât prin înţelegerea acestor imagini, despre care tu afirmi că ele sunt *necesare întotdeauna* [pentru înţelegere].

Căci eu îmi propun să dovedesc în acest fel, că memoria ne poate vorbi despre lucrurile pe care le-a îmbrăţişat şi prin care nu sunt *cu totul trecute* [pentru noi][50].

Iar acum o să-ţi arăt pe ce mă bazez în această părere a mea. Există oameni care au *o nejustificată împotrivire* faţă de faimoasa teorie inventată de Socrates[51], potrivit căreia lucrurile pe care noi le-am învăţat nu se introduc în minţile noastre ca *ceva nou*, ci sunt *rechemate din memorie* printr-un *proces al reamintirii*.

Aversiunea lor se bazează pe afirmaţia, cum că memoriei nu îi aparţin numai acele lucrurile care *au trecut*, după cum spunea şi Platon, ci şi acele lucruri pe care noi le-am învăţat printr-o *învăţare permanentă*, fapt pentru care nu pot fi inventariate lucrurile pe care le-am *trăit deja*.

Eroarea în care aceştia cad, vine din aceea că, ei nu consideră că există numai *actul mintal* al înţelegerii, prin care noi înţelegem acele lucruri care *ţin de trecut*.

Căci, din acest motiv, noi avem în cursul activităţii noastre mintale, lucruri pe care le-am lăsat în urmă, însă pe care începem în multe feluri să le folosim şi obţinem alte lucruri.

Pentru că noi ne întoarcem spre ele printr-un *efort de amintire*, adică *prin memorie*. De aceea, dacă trecem peste aceste exemple, ne putem fixa gândurile noastre în veşnicie, la ceva ce este pentru totdeauna *netrecător* şi, pe de altă parte, în acest context, nu utilizăm vreo imagine obţinută prin imaginaţie, ca mijloc prin care *introducem* ceva în minte.

Iar dacă nu poate intra în minte *altceva*, decât ceea ce noi *ne amintim*, observăm că în ceea ce priveşte lucrurile ultime[52], ele pot fi gândite de memorie fără ajutorul vreunei

---

[50] Memoria ne vorbeşte despre lucruri *implantate*, fixate în fiinţa noastră. Dacă ele au rămas în noi, atunci *nu le-am pierdut cu totul* şi nu sunt cu totul *trecut* ci şi *prezent*.
Dumnezeiescul Augustin vrea să-i dovedească lui Nebridius, că memoria nu are nevoie de imaginaţie ca să funcţioneze, ci că gândirea readuce din memorie imagini fixate în mintea noastră.

[51] A se vedea: http://en.wikipedia.org/wiki/Socrates.

[52] Lucrurile veşniciei.

imagini a unui lucru, pe care ni l-am reamintit şi pe care îl avem prin imaginaţie.

Capitolul al 2-lea

Mintea este lipsită de imaginile pe care le poate prezenta imaginaţia, atâta timp cât nu este informată prin simţuri de lucrurile luate în discuţie

3. În al doilea rând, opinia ta poate fi *posibilă*, în cazul unei minţi, pentru care imaginile înseşi ale lucrurilor materiale ar fi *independente* de folosirea *simţurilor trupeşti*.

Însă acest lucru este *respins* prin următoarea argumentaţie: dacă mintea este capabilă, mai înainte de a folosi trupul ca instrument de înţelegere a obiectelor materiale, să formeze imaginile înseşi şi dacă nu cumva numai un om nebun se poate îndoi, de faptul că mintea percepe mult *mai trainic* şi *corect* impresiile, înainte ca să apară iluziile, pe care le produc simţurile.

Din acestea urmează faptul, că noi trebuie să atribuim cea mai mare valoare impresiilor acelor oameni care *dorm* decât a acelora care sunt treji şi să susţinem [impresiile] oamenilor nebuni decât pe ale acelora care sunt *străini* de *dezordinea mintală*.

Pentru că aceştia sunt, în această situaţie a minţii lor, impresionaţi de acelaşi fel de imagini, de care au fost captivaţi mai înainte de a se îndoi de faptul, că primesc cea mai mare amăgire prin intermediul simţurilor.

Şi astfel, fie soarele văzut e *mai real* decât soarele pe care îl văd în mintea lor şi în orele de nesomn, fie iluzia minţii lor e *mai reală* decât *realitatea* soarelui.

Însă concluziile acestea, dragul meu Nebridius, în mod evident, sunt cu totul *absurde*. Căci se demonstrează că imaginea [soarelui], despre care ei vorbesc, nu este altceva decât de *o infuzie* venită prin simţuri, şi că ea există în conexiune cu imagini care nu există sau, după cum tu spuneai, sunt numai *sugestii* şi *reprezentări* ale propriei minţi, şi că ceea ce se poate introduce acum în minte sau, ca să vorbim mai pe înţeles, impresiile acelor iluzii, care au intrat prin simţuri, nu au niciun obiect.

Dificultatea însă, pe care simt că o ridică această problemă e aceea: cum vin *din trecut* lucruri pe care noi le

concepem în minte, feţe şi forme ale lucrurilor pe care nu le-am văzut niciodată, dar pe care mintea noastră dovedeşte că *le poate vizualiza*?

Pentru aceasta voi mări această scrisoare, o voi face mai mare decât de obicei. Şi cred că vei aproba faptul acesta.

Pentru că eu cred că *marea împlinire* pe care o am când îţi scriu, va fi întâmpinată *mai bine* ca *de obicei*.

4. Eu deduc faptul, că toate acele imagini pe care mulţi le numesc *imaginaţii / fantezii*, pot fi împărţite într-un mod corect şi potrivit în trei clase, după modurile cum ele se produc: prin simţuri, prin imaginaţie, prin raţiune.

Exemple potrivit primei clase sunt acelea când mintea îmi prezintă imaginea feţei tale, Cartagina sau pe prietenul nostru adormit, pe Verecundus sau vreun obiect de astăzi sau din trecut, pe care eu l-am văzut şi l-am perceput.

În a doua clasă se încadrează toate lucrurile pe care noi ni le imaginăm ca *existând*, care *au fost* sau *sunt*, şi pe care le putem încadra într-un discurs, lucruri pe care le presupunem ca existând şi prin care nu se prejudiciază cu nimic *adevărul*.

Sau lucruri pe care ni le reprezentăm în minte când citim lucruri ale istoriei sau când auzim ceva sau compunem ceva sau când refuzăm să credem *poveşti inventate*.

Căci, după cum îmi pot imagina eu, după cum îmi pot reprezenta, eu pot să mi-l imaginez pe Eneas[53] sau pe Medea[54] cu ceata ei de dragoni înaripaţi sau pe Chremes[55] sau Parmeno[56].

Tot în această a doua clasă se integrează şi lucrurile care au fost crezute *ca adevărate*, dar pe care oameni înţelepţi le-au folosit drept *învelişuri* ale unor adevăruri, fapt pentru care s-au folosit de *fabulaţii*[57] sau toate acele *feluri de superstiţii* create de *oameni nebuni*.

Căci avem din acest tip, [al lucrurilor imaginate], pe *Flegeton al supliciilor*[58] şi cele cinci peşteri ale ţării întunericului, polul nord care susţine cerurile şi mii de alte *invenţii* ale poeţilor şi ereticilor.

---

[53] A se vedea: http://en.wikipedia.org/wiki/Aeneas.

[54] Idem: http://en.wikipedia.org/wiki/Medea.

[55] Idem: http://en.wikipedia.org/wiki/Heauton_Timorumenos.

[56] Personaj în piesa de teatru *Terence*.

[57] Miturile.

[58] A se vedea: http://en.wikipedia.org/wiki/Phlegethon.

De aceea, spunem într-o discuţie anume: „cred că există trei lumi, că una dintre ele este cea în care noi locuim şi că cele trei sunt una deasupra celeilalte”; sau: „ cred că pământul pe care locuim are patru laturi”; sau: putem să ne imaginăm toate lucrurile existente iar imaginile sunt după *felul* şi *modul* în care noi le-am gândit.

În a treia clasă de imagini, avem îndeosebi *numere* şi *măsuri*. Şi acestea vorbesc despre părţi ale lucrurilor, de lucruri care pot fi descoperite în întreaga lume, şi imaginile constante, care pot fi astfel descoperite, formează în mintea noastră *un fel de a gândi despre ele*.

Şi astfel, în ştiinţe, în figurile geometrice şi în partiturile muzicale sunt o varietate infinită de cifre.

Şi, deşi există toate acestea şi eu le cred, ele fiind cu adevărat obiecte ale înţelegerii, cu toate acestea nu au fost niciodată cauza unei *lucrări amăgitoare* a imaginaţiei, adică nu s-au format dintr-o înţelegere greşită, lucru pe care nici raţiunea nu îl detectează fără o mare greutate.

De aceea nu e uşor să păstrezi cunoaşterea raţiunii liberă de ceea ce e *rău*, nici în calculele noastre logice, nici în concluziile referitoare la ele, adică a calculelor şi a judecăţilor care facilitează *procesul înţelegerii*.

5. În legătură cu această întreagă *pădure de imagini* [*forest of images*], eu cred că tu nu gândeşti că această primă clasă aparţine minţii, de mai înainte de momentul când ele şi-au găsit intrarea/accesul în noi prin simţuri.

Pentru acest lucru noi nu avem nevoie să aducem mai multe argumente.

Există însă şi o a doua clasă pusă în discuţie, la care se poate răspunde în mod rezonabil, că nu e sigur că mintea este mai *puţin capabilă* de iluzii, când nu are un subiect înşelător care să influențeze simţurile, decât atunci când avem de-a face cu *lucruri sensibile* şi că cineva poate să se îndoiască că aceste imagini sunt *mai mult* decât *nereale*, decât cele pe care ni le procură simţurile.

Căci lucrurile pe care noi *le presupunem* sau *le credem* sau pe care ni *le imaginăm* noi înşine sunt în totalitate *nereale*.

Iar lucrurile pe care noi le percepem *prin vedere* şi prin *alte simţuri*, sunt după cum *le vedem*, adică mult mai *aproape de adevăr* decât cele *produse* de către imaginaţie.

Avem şi o a treia clasă, în care intră orice extindere a trupului meu în spaţiu, pe care i-o mi-o imaginez în mintea mea.

De aceea, mi se pare că, dacă un proces al gândirii produce această imagine printr-o gândire specială, aceasta nu poate fi *o eroare*, indiferent dacă eu dovedesc că acum mă înşel, pentru că aceleaşi puteri ale minţii le folosesc ca să constat că această imagine e *falsă*.

Astfel, este cu totul *imposibil* pentru mine [să zicem, că *accept* ideea ta, în care eu *trebuie să cred*], ca să cred că sufletul, fără să fie ajutat de simţurile trupeşti şi fără asalturile grosolane[59], prin aceste instrumente ale greşelii[60], prin care murim şi ne pierdem, stă sub *stăpânirea* acestor *umilitoare iluzii*.

Capitolul al 3-lea

Răspundem la întrebare

6. „De când căpătăm capacitatea de *a concepe*, în mintea noastră, lucrurile pe care *nu le-am văzut niciodată*?”.

Care cred eu adică, că poate fi *cauza* acestui lucru, adică a facultăţii de *a scădea* şi de *a adăuga*, care este *înnăscută* fiinţei noastre şi care nu poate fi *eliminată* nicidecum [adică facultatea care se poate observa, în special, în legătură cu *numerele*]?

Prin exersarea acestei facultăţi, dacă imaginea este *o cioară*, spre exemplu, aceasta este foarte *obişnuită* ochilor.

Pusă înaintea *ochilor minţii*, adică fiind adusă acolo, noi putem să aducem mai multe lucruri, să adăugăm şi altele, adică foarte multe imagini, pe care ochii nu le-au văzut niciodată.

Prin această facultate, odată cu trecerea timpului, când mintea omului se obişnuieşte în mod zilnic cu astfel de lucruri, formele acestei puteri a minţii ajung să nu mai aibă *legătură* cu gândurile lor.

De aceea, mintea poate lua, să zicem, acele lucruri dintre obiectele[61] pe care simţurile le-au înţeles şi, prin

---

[59] Ale demonilor.

[60] Simţuri.

[61] Unele trăsături, nuanţe ale lucrurilor, părţi din lucruri, oameni, imaginile văzute.

adăugarea altor lucruri, să capete puterea de a-şi imagina ceva, ca un întreg, fără să fi observat aşa ceva prin simţuri.

Dar părţile care au fost astfel observate sunt de la diverse şi diferite lucruri.

Spre exemplu, când noi am fost copii, născuţi şi crescuţi într-un spaţiu familiar, nu am fi putut avea ideea de *mare*, dacă am fi privit *apa dintr-o ceşcuţă*.

Iar mirosul fragilor sau al vişinelor nu poate să intre nicidecum în ideile noastre mai înainte de *a fi gustat* aceste fructe în Italia.

De aceea, dacă cineva, cunoscut de către toţi că s-a născut orb, e întrebat despre lumină şi culori, el nu ştie ce să răspundă.

Pentru că cele pe care nu le-am perceput, adică culorile obiectelor prin simţuri, despre ele nu suntem capabili să avem *o imagine* în mintea noastră.

7. Şi de aceea nu ni se pare straniu, că gândurile minţii noastre sunt *amestecate* cu toate aceste imagini pe care le au lucrurile din natură sau pe care noi ni le-am putut închipui.

Dar acestea nu implică faptul că mintea noastră le-a produs *din sine* mai înainte ca ele să intre în noi *prin simţuri*. Pentru că astfel noi am descoperit, că prin mânie, bucurie sau alte emoţii se produc *schimbări* în aspectul trupului nostru şi a feţei noastre.

Dar şi mai înainte ca gândirea noastră *să conceapă* prin această facultate, noi aveam *puterea* de *a produce* astfel de imagini [sau manifestări ale sentimentelor noastre].

Acestea decurg din experienţa emoţiilor, care sunt de extraordinar de multe feluri [şi le decelăm, în special, ca urmare a unei *atente observaţii*], care constau în repetarea acţiunii şi a reacţiilor, în adâncul sufletului nostru, de multiple ori, fără intervenţia vreunei imagini intruzive în materia lucrurilor.

Astfel, când înţeleg ceva – percep ca şi tine, multe momente ale minţii, care se derulează cu totul *independent* de imaginile aflate în discuţie – iar toate aceste transformări ale minţii mă fac să ajung la o cunoaştere a trupurilor, lucru care e mai degrabă *un proces* format din lucruri sensibile, gândite fără ajutorul minţii mele.

Fiindcă eu nu cred că cineva e capabil să ajungă la asemenea *concepte*, fără ca, anterior, imaginile să intre *prin trup* şi *prin simţuri*.

De aceea, mult iubitul şi prea bunul meu prieten, datorită prieteniei care ne leagă şi a credinţei în aceeaşi lege dumnezeiască, vreau să te previn, ca niciodată să nu legi prietenia noastră de acele *umbre* ale tărâmurilor întunericului, şi astfel să te rupi cu ceva de la prietenia cu care ne-am legat *dintru început*.

Tăria de *a mânui simţurile trupeşti*[62] este una dintre cele mai *sfinte datorii* pe care trebuie să o practicăm.

Însă o abandonăm cu totul dacă ne ocupăm de *pofte* şi de *linguşiri ale înfumurării* şi de alte *răni* care *ne lovesc* simţurile.

[62] De a le potoli şi conduce prin mijloace ascetice: post, înfrânare, rugăciune, cultivarea virtuţilor de tot felul.

Scrisoarea a 8-a
(389 d.Hr.)

Nebridius îi trimite salutare lui Augustin

1. Mă grăbesc să ajung la subiectul scrisorii mele, aşa că trec peste orice fel de *cuvânt introductiv*. Când am avea din bucuriile cele prea înalte [pe care eu le numesc *cereşti*], pe care Puterile [cele cereşti] ni le pot dezvălui nouă, în timpul somnului, dragul meu Augustin, atunci care e *metoda* prin care ni le transmit?

Există şi alte metode ale acelora, care se ocupă cu *magia* sau cu *descântatul*. Cum fac ei unele ca acestea?

Cum ne influenţează gândurile în aşa fel, încât să avem *anumite imagini* în mintea noastră? Cum aduc înaintea noastră şi cum dezvăluie înaintea *trupurilor* sau *a imaginaţiei noastre*, lucrurile pe care noi *le visăm*?

Dacă ei fac astfel de lucruri în trupurile lor, în sensul că noi vedem ceea ce ei fac, noi trebuie să avem altfel de ochi, care depăşesc ceea ce noi vedem în somn.

Iar dacă ei nu se folosesc de trupurile lor când produc lucrurile în discuţie, dar posedă aceste *imagini* în facultatea lor imaginaţională şi ne imprimă nouă astfel de imaginaţii, atunci aşa dau *forme vizibile* la ceea ce noi am visat.

De ce, mă întreb eu, aceştia nu pot obliga imaginaţia ta ca să reproducă acele vise, pe care eu însumi mi le-am format imaginându-mi-le?

Am, fără îndoială, facultatea imaginaţiei şi sunt capabil să îmi reprezint mie însumi lucrurile pe care doresc să mi le imaginez.

De aceea nu trebuie să îmi cauzeze altul vise, pentru că avem în noi înşine *puterea de a visa*. Din acest motiv, datorită legăturii de nezdruncinat dintre [*trup*] şi *suflet*, trupul ne obligă, într-un mod straniu, de a repeta sau a reproduce prin imaginaţie tot ceea ce am experiat cândva.

Astfel, deşi suntem în somn, dacă nouă ne este sete, noi visăm că *bem* iar dacă ne este *foame*, nouă ni se pare că *mâncăm*.

Şi alte multe feluri de exemple ca acestea putem da, prin care *schimbăm*, ca să spunem aşa, sau *transferăm* lucrurile, prin imaginaţie, din *trup* în *suflet*.

Cred însă că nu surprind cu atâta *eleganţă* şi *subtilitate* astfel de probleme ca acestea, aşa cum o faci tu.

De aceea, consider că e *greu* un asemenea subiect în care m-am implicat şi că nu am experienţă scriitoricească pentru el. Însă tu poţi extrem de mult, în comparaţie cu mine, ca să supleneşti lipsurile mele.

Scrisoarea a 9-a
(389 d. Hr.)

Augustin îi trimite lui Nebridius salutare

1. În ciuda faptului că îmi cunoşti foarte bine *gândirea*, poate că nu eşti atât de *conştient* de cât de mult aş vrea ca să mă bucur de compania ta. [Și] poate că această *mare binecuvântare*, Dumnezeu va dori să o reverse peste mine într-o anume zi.

Am citit scrisoarea ta, *autentică* de la un capăt la altul, în care îţi deplângeai singurătatea şi în care spuneai că ai fost părăsit de către prietenii tăi, de cercul unde-ţi găsiseşi cea mai dulce bucurie a vieţii.

Însă ce altceva te pot sfătui eu, decât *să aprofundezi* propriul tău mod de *a te exprima*? Căci împreună cu sufletul tău eu mă ridic, pe măsura ta, către Dumnezeu.

Pentru că în El tu eşti foarte ferm integrat, fără ca prin aceasta să apelăm la *imagini trupeşti*. Căci noi trebuie, în acelaşi timp, să ne umplem de amintirea unuia de altul, adică prin acea facultate prin care noi realizăm, de fapt, că suntem *separaţi* unul de altul.

2. Şi gândindu-mă la scrisorile tale, şi la toate răspunsurile pe care eu le-am dat, desigur, la nişte chestiuni care nu sunt lipsite deloc de *dificultate* şi *importanţă*, am fost bulversat totuşi de una, în care mă întrebai, cum anume *gândurile* şi *visele* ne sunt puse în mintea noastră de către Puterile cele prea înalte sau de fiinţe spirituale[63].

Problema este una foarte mare şi faţă de care trebuie să fii *prudent* când o ceri rezolvată.

În sensul că noi putem fi satisfăcuţi de răspuns, nu doar printr-o *simplă scrisoare*, ci numai printr-o *discuţie orală* despre subiect sau printr-un *tratat* [scris pe această temă].

De aceea, voi încerca, pe cât voi putea, să scot câteva *idei esenţiale* din mintea mea, prin care să fac lumină în această problemă.

---

[63] Adică de către demoni.

Prin acestea tu vei adăuga şi altele la rezolvarea acestui subiect, prin propriile tale eforturi sau, mai degrabă, nu vom putea să ajungem la *rezultate satisfăcătoare* în cercetarea unei asemenea probleme.

3. Din punctul meu de vedere, fiecare mişcare a minţii, influenţează, într-un anume fel, trupul.

Cunoaştem că aceasta constă fie într-o *deschidere* a simţurilor noastre, când gândurile noastre sunt *încete* şi *greoaie*, fie când *mişcările minţii* noastre sunt *aprinse*, ca atunci când noi suntem *mânioşi*, *trişti* sau *bucuroşi*.

Astfel putem spune, că atunci când gândirea noastră se mişcă *încet*, nici efectele în trup ale minţii noastre nu sunt *prea distincte*.

Dar când aceste efecte sunt *vizibile* atunci facultatea aperceptivă a celor care văd lucrurile esenţiale şi suave are cel mai mare grad de pătrundere/de ascuţime.

Dar în aşa fel de mult încât, în comparaţie cu facultăţile noastre [de înţelegere], abia le mai putem numi *perceptibile*.

De aceea, aceste *amprente ale emoţiei*, ca să le spunem aşa, pe care mintea le *imprimă* trupului, nu numai că rămân [imprimate în trup], ci rămân ca *lucru* care devine *cutumiar/personal*.

Şi putem spune că, atunci când ei ştiu aceste tainice *mişcări* şi *valuri* [ale minţii], ei pot să inculce *gânduri* şi *visuri* în mintea noastră, după cum vrea cel care le manipulează. Însă acest lucru nu se face într-un mod *minunat*.

Căci dacă, ceea ce e *manifest*, şi care se lucrează de către trupurile noastre *pământeşti* şi *încete*, într-un mod anume, adică interpretarea la instrumente muzicale, dansul pe sârmă etc. sunt aproape *incredibile*, din acest motiv nu este *neraţional* să presupunem, că fiinţele care au puterea de a acţiona prin intermediul unor trupuri *uşoare* şi *diafane* sunt deasupra trupurilor noastre şi prin constituţia trupurilor lor au puterea firească de a trece în mod nestânjenit prin aceste trupuri [ale noastre], că sunt capabile să se mişte foarte repede oriunde vor, pe când noi nu putem percepe ceea ce fac ele dar, cu toate acestea, suntem *afectaţi* de modul în care ele *acţionează*.

Noi avem întru câtva o *analogie* cu acest lucru, prin aceea că nu putem percepe ceea ce depăşeşte *abilitatea*

noastră, când avem de-a face cu *o revărsare* a sentimentelor noastre.

Căci atunci când se petrece acest lucru în noi, această *revărsare de sentimente* este ea însăşi *un efect* al modului de *a simţi vulcanic*.

4. Dacă însă nu vrei ca să primeşti acest exemplu de analogie, atunci lasă ceea ce am folosit eu şi întoarce-ţi gândurile spre tine, pe cât poţi de mult. Căci mintea, dacă e obstrucţionată cu ceva ca să-şi împlinească dorinţele, va fi iritată/mâniată permanent.

Fiindcă mânia, după câte pot înţelege eu natura acesteia, înseamnă *tumult de râvnă*, spre a îndepărta din calea ei orice lucru care îi obturează acţiunea.

De aceea noi începem să ne mâniem nu numai datorită *unui om*, ci şi datorită *unui lucru*.

Spre exemplu, [ne enervează] instrumentul cu care scriem şi acest lucru ne atinge şi ne provoacă partea noastră pasională.

Şi la fel se produce şi în cazul jucătorului faţă de zarurile sale, a artistului faţă de penelul său şi a fiecărui om faţă de instrumentul pe care îl foloseşte, dacă acesta îi stă *de-a curmezişul* voii sale.

Un medic ne spunea, că prin aceste *atacuri repetate* ale mâniei fierea noastră se dilată. Dar, pe de altă parte, când fierea noastră este dilatată/mărită, noi putem să ne mâniem indiferent dacă am fost iritaţi de ceva anume.

De aceea, efectul pe care mintea noastră îl produce în trup se poate întoarce să irite iarăşi mintea.

5. Aceste lucruri pot fi tratate într-un mod foarte extins şi am putea cunoaşte acest subiect [şi mai bine], [lucru] care ne poate aduce o mai mare *încredinţare* şi o deplină şi largă *introducere* în aceste lucruri importante.

Dar mi-a luat mult timp această scrisoare, pe care tu mi-ai trimis-o de curând, referitoare la *imagini* şi *memorie* şi asupra căror subiecte a trebuit să reflectăm mult mai atent.

Căci observ, că din răspunsul tău, din ceea ce îmi spui, că n-am fost pe deplin înţeles [în scrisoarea mea].

De aceea, la cele spuse mai înainte de către tine[64], adaugă fragmentul acestei scrisori, în care eu am vorbit despre facultatea naturală a minţii de a gândi, de a-şi adăuga

---

[64] Adică în scrisoarea anterioară.

şi de a alege ceea ce îi convine, şi vei vedea, că este posibil pentru noi, deopotrivă, să visăm dar şi să mergem [pe drum] şi să gândim, concepând *imagini trupeşti* în forme pe care nu le-am văzut niciodată.

Scrisoarea a 10-a
(389 d. Hr.)

Augustin îi trimite lui Nebridius salutare

1. Nicio problemă a ta nu mă *deranjează* dacă trebuie să reflectez asupra ei, căci am remarcat, atunci când am citit ultima ta scrisoare, că m-ai mustrat pentru că sunt *indiferent* la faptul de *a pregăti cele necesare* pentru ca să putem vieţui împreună.

O acuză gravă, şi una care, nu numai că e *neîntemeiată*, dar poate fi şi *foarte periculoasă*.

Dar pentru ca să fim *zidari* cu adevărat[65], trebuie să dovedim că putem trăi împreună aici, mai bine decât în Cartagina sau oriunde altundeva în ţară. Căci sunt pe deplin încântat, dragul meu Nebridius, de ceea ce aş putea să fac împreună cu tine.

Căci [mă gândesc continuu]: ce mijloc de transport este cel mai bun, ca să ocrotească sănătatea ta şi să te aducă la noi?

Prietenul nostru Lucinianus îmi spune, că poţi călători fără să te îmbolnăveşti cu *un palanchin*[66].

Dar eu mă gândesc, pe de altă parte, ce va face mama ta, cum va putea să suporte absenţa ta, deşi eşti sănătos şi, mai ales, cu atât mai mult, cum va putea să o suporte, dacă tu te îmbolnăveşti? Să vin eu însumi la tine?

Acest lucru nu-l pot face, pentru că am aici oameni, care nu pot sta fără prezenţa mea şi faţă de care simt că aş face ceva *criminal* dacă aş pleca.

Dar tu deja poţi petrece clipe plăcute în mintea ta, dacă îţi reaminteşti faptul, că ţelul eforturilor tale de acum este ca tu să obţii aceste lucruri[67].

Căci cum să mă duc şi să mă întorc atât de repede, încât să fiu acum *cu tine* dar şi *cu ei* în acelaşi timp? Dar

---

[65] Pentru a zidi împreună o dragoste, o prietenie duhovnicească roditoare, prielnică pentru noi…

[66] Un fel de *lectică*. *Lectica* era *un pat* sau *un scaun portabil*, care era purtat de oameni sau animale, şi în care călătoreau oamenii înstăriţi.

[67] Trăim, spune Dumnezeiescul Augustin, bucuria de mântuire, bucuria de o reuşită anume, nu numai când *o primim*, când o avem, ci şi când lucrăm pentru ea. Trăim bucuria de când am început să ne-o dorim. Suntem *pe calea bucuriei* dacă lucrăm în sensul de a o avea, de a ne-o apropia.

aceasta nu ar fi nici *viaţă împreună* dar nici viaţa pe care noi *ne-o dorim*[68].

Căci călătoria nu este însă una *scurtă*, ci una *mare*, prin aceea că încerci să câştigi ceea ce tu îţi doreşti.

La aceasta se adaugă şi *slăbiciunea trupească*, datorită căreia, după cum ştii, nu pot să fac tot ceea ce vreau, căci dacă [aş vrea să fac] tot ceea ce eu mi-aş dori, acest lucru ar fi peste puterea mea.

2. Aţi ocupa gândurile vieţii tale cu [gândul] la călătoriile pe care nu le poţi întreprinde în *linişte* şi *uşor* nu este partea celor care au gândurile concentrate la *ultima călătorie*, care se numeşte *moarte* şi, după cum tu însuţi înţelegi, sunt *un serios deserviciu* cu urmări importante.

Căci Dumnezeu a dat câtorva oameni capacitatea, pe care El i-a hirotonit, ca să poată să conducă peste Biserici, nu numai de *a aştepta liniştiţi*, dar şi *cu dorinţă înfocată*, această *ultimă călătorie* şi care se pot întâlni, fără să se îngrijească de *curse*, cu alţi *călători*.

Dar nu cred că cineva, dintre cei care se grăbesc să accepte *îndatoriri*, după dorinţa lor, pentru a fi slăviţi de către lume sau toţi aceia care, deşi ocupaţi cu probleme personale, râvnesc la *o viaţă uşoară/plină [de avantaje]*, le este dat [de către Dumnezeu] acest *mare har*, ca în mijlocul zarvei şi al agitaţiei întâlnirilor şi a călătoriilor de colo-colo, să poată avea familiaritate/intimitate *cu moartea* pe care noi o căutăm, în mijlocul lor, cu aceiaşi putere ca atunci, când noi o căutăm *în singurătate*, ca să ne zidim [prin ea].

Dar dacă acest lucru nu e adevărat[69], e pentru că eu, nu sunt numai *cel mai prost* dintre toţi oamenii, dar şi *cel mai indolent/leneş* cu putinţă.

Căci a căuta acest lucru este imposibil, dacă nu ne ajutăm de ieşirea, pentru un anume timp, din griji şi curse, pentru *a gusta* şi *a mirosi* numai acest *lucru bun* cu adevărat.

Şi crede-mă, că ai nevoie de multă *retragere* în tine însuți din tumultul lucrurilor acestora care trec, pentru ca să te poţi forma ca *om*, nu prin *insensibilitate* [faţă de alţii], nu prin *infatuare*, nici prin *glorie deşartă*, nici prin *oarbe superstiţii*, aşa cum foarte bine s-a spus: „Ca nu cumva să fiu judecat”.

---

[68] Adică aceea de a trăi împreună în viaţa monahală.
[69] Dacă nu se regăseşte în mine.

Şi aceasta se poate obţine ca *bucurie trainică*, care nu numai că ne produce *o mare plăcere* dar nu are nici termeni de comparaţie [în viaţa noastră].

3. Dar dacă această viaţă nu are *cădere* decât la unii oameni, cum este *pacea duhului* o experienţă a noastră *întâmplătoare*/*accidentală*?

De ce această experienţă este regăsibilă foarte frecvent, în măsura în care avem ardoarea de a sluji lui Dumnezeu în *cea mai intimă parte* a sufletului nostru?

De ce această pace/linişte a celei mai adânci părţi din noi este *una* cu *viaţa noastră*, când datoriile noastre purced din acest altar[70]? De ce există momente în care putem spune că *nu ne e frică de moarte* şi tăcem, dorind acest lucru?

Însă îţi zic: *nu spun acestea despre toţi cei care doresc să călătorească spre lumea cea de sus*.

Căci nu ştiu oare foarte bine, că vrei să simţi câtă plăcere are sufletul, care, deşi viu, moare faţă de afecţiunile trupeşti, renunţând, dacă e posibil, pe tot parcursul vieţii sale [la acestea], ca să se elibereze de frică, ca să poată fi numit pe drept: *înţelept*?

Sau e mult spus faptul, că există această *stare a minţii*, în care raţiunea *se usucă* cu totul, dacă nu are *comuniune* cu inima ta?

Astfel, am spus aceste lucruri, pentru ca să vezi dacă mai rămâi la *dorinţa* de a vrea să munceşti la planul de *a ne trăim viaţa împreună*.

Iar tu ştii mai bine decât toţi, ceea ce trebuie să faci vizavi de mama ta, după cum, de asemenea, nici fratele tău Victor nu a lăsat-o singură.

Nu mai vreau să mai scriu mai mult, ca să nu abat mintea ta de la gândul la această *propunere*.

---

[70] În altarul adâncului sufletului, al inimii noastre.

Scrisoarea a 11-a
(389 d. Hr.)

Augustin îi trimite lui Nebridius salutare

1. Referitor la problema, pe care demult ai adus-o înaintea mea, şi pe care ai însoţit-o şi cu o oarecare *mustrare prietenească*, prin care ne ceri să locuim împreună, aceasta a frământat *în mod serios* cugetul meu.

Şi de aceea am ţinut să îţi scriu şi să te rog să-mi dai un răspuns referitor la această chestiune, ca să îmi pregătesc pana pentru alte teme vrednice de studiile noastre.

În sensul ca, discuţia referitoare la această chestiune dintre noi să aibă *o soluţionare*, în foarte scurt timp şi să ajungem la *o concluzie justă*, pentru ca să îţi trimit, în foarte scurt timp, un răspuns la cererea ta.

Fiindcă cererea ta e una care nu trebuie să îmi ia mult timp de gândire ci, în foarte scurt timp [trebuie să stabilim], ori că trebuie să vin eu la tine, ori că trebuie să vii tu la mine. De aceea trebuie să stabilim *ceea ce simţim* că e *mai bine* de făcut pentru noi.

Şi după cum am spus, mi-am luat tihnă[71], ca să răsfoiesc toate scrisorile tale[72], ca să văd ceea ce a rămas fără răspuns [din ceea ce m-ai întrebat].

Şi în ele am găsit multe probleme, care, deşi par *uşor* de rezolvat, totuşi ele, prin numărul lor mare, *consumă mult timp* şi *strădanie* din viaţa oricui.

Şi de aceea ele sunt *probleme anevoioase*[73]. Căci răspunsul *apasă* asupra mea[74]. Iar eu nu ezit să-ţi mărturisesc faptul, că sunt *o povară grea* pentru mine.

Introducerea aceasta la scrisoarea mea are menirea să îţi ceară ca să nu îmi mai pui alte noi *întrebări*, ci numai [atunci] când eu voi fi liber de *datoria* [pe care o am faţă de

---

[71] Mi-am rezervat un timp special pentru tine. Ca să păstrezi *legături speciale* cu oamenii, adânci, trebuie *să îţi aloci timp* pentru ei, ca să fii *al lor*, ca să fii în legătură cu ei prin scris sau acum, ca în viaţa de azi, ca să vorbeşti la telefon sau prin intermediul camerei web sau a poştei electronice cu ei. Ca să fii *în relaţie* trebuie *să consumi timp*, din timpul tău, pentru *relaţie*.

[72] Pe care le-am primit de la tine.

[73] Care comportă *dificultate* în a fi soluţionate.

[74] Greutatea răspunsului, munca de a da un răspuns *ţine de mine* şi *mă împovărează*.

tine] şi, [totodată], ca să cuprinzi în răspunsul tău [faţă de mine], *o poziţie* faţă de *răspunsurile mele*[75].

Căci în acest fel eu am *să cunosc* ceea ce *am pierdut*, prin faptul că *am amânat*, pentru o vreme, să particip la *dumnezeieştile tale gânduri*[76].

2. De aceea, ascult de înţelegerea pe care o am despre *taina Întrupării*, pe care religia noastră ne-a învăţat-o prin *poruncile credinţei* noastre, cât şi de înţelegerea care ne-a fost desăvârşită pentru mântuirea noastră.

Această problemă eu am ales-o ca să o discut mai înainte de toate celelalte, deşi pentru ea nu este uşor de dat *un răspuns*.

Căci problemele pe care tu mi le-ai propus ca să le discutăm, în legătură cu această *lume*, nu îmi par altcumva, decât ca făcând referiri la modul în care se poate ajunge la *o viaţă fericită*.

Şi această *plăcere* pe care o au cei care cercetează [asemenea lucruri], îi fac să nu se teamă să acorde mult timp pentru astfel de *lucruri foarte bune*.

Astfel, mai înainte de toate, cu privire la subiectul pe care vreau să îl dezbat, am fost surprins de faptul că tu ai fost nedumerit de întrebarea: *de ce nu S-a întrupat Tatăl ci Fiul?*

Şi, tot la fel, de ce nu ai fost nedumerit de aceeaşi întrebare, *în legătură cu Sfântul Duh*?

Căci în credinţa catolică[77] este *lămurită* şi *crezută unirea* persoanelor Treimii şi pentru puţinii Sfinţi şi Fericiţi [Părinţi] care au înţeles-o aceasta [*unire*] este *inseparabilă*.

---

[75] Dumnezeiescul Augustin trebuia să îi răspundă la multe întrebări, pe care Nebridius i le pusese în timp şi de aceea îi cere să nu îi mai trimită şi alte întrebări, atâta timp cât nu le-a soluţionat nici pe cele trimise anterior.
Însă, alături de această dorinţă, el îşi exprimă şi o a doua, aceea ca să i se dea un răspuns la fiecare dintre scrisorile sale, pentru ca să observe cum au fost înţelese răspunsurile pe care el le-a dat.
Astfel autorul nostru cere feedback-uri prompte de la prietenul său, pentru ca să ştie, în mod real, care este *gradul de comunicare* dintre ei.

[76] Dumneezeiescul Augustin consideră, din mare smerenie, că nerăspunzând la scrisorile prietenului său trăieşte *o mare pierdere*, pentru că nu s-a folosit de *înţelegerea gândurilor sfinte* ale aceluia, atât prin răspunsul la întrebările sale dar şi prin răspunsurile care ar fi venit de la Nebridius, ca răspunsuri prompte la ceea ce el îi trimisese.
Cu alte cuvinte, a nu răspunde iubirii şi unei întrebări care vizează *viaţa sfântă* înseamnă *o pierdere* şi pentru *înţelegere* cât şi pentru *prietenie*, pentru *relaţie*. *Un minus de comunicare* este *un minus de înţelegere* şi *de relaţie*.

[77] Sobornicească.

Căci orice este făcut de către Treime trebuie să fie văzut ca fiind făcut de către Tatăl, Fiul şi Sfântul Duh la un loc / împreună. Şi nimic nu este făcut de către Tatăl, fără să fie făcut şi de către Fiul şi Duhul Sfânt.

Şi iarăşi, nimic nu este făcut de către Sfântul Duh fără să fie făcut şi de către Tatăl şi de către Fiul. Şi nimic nu e făcut de către Fiul, fără ca să fie făcut şi de către Tatăl şi Sfântul Duh.

Din acestea însă nu trebuie să tragem concluzia că *întreaga Treime Şi-a asumat firea umană*. Acest lucru l-a făcut *numai Fiul*. Însă prin aceasta, Tatăl şi Duhul nu înseamnă că au făcut *un act* care *Îi separă*[78].

Şi totuşi, de ce în *tainicele* şi *sfintele noastre simboluri*[79], *Întruparea* este atribuită *numai Fiului*? Aceasta este *o mare* şi *dificilă întrebare* şi un subiect *foarte vast*, în aşa fel încât este aproape imposibil să dai o declaraţie *clară* sau să aduci dovezi *pe deplin concludente*.

Însă îndrăznesc să îţi scriu despre acestea, pentru a-mi arăta sentimentele mele faţă de tine, pe măsura virtuţilor şi a intimităţii ce ne leagă. Căci tu mă cunoşti pe mine *deplin* şi te poţi umple şi tu *de cele spuse*.

3. Nu există fire, Nebridius, nicio substanţă care să nu prezinte aceste trei lucruri:

1. că ea *există*,
2. că ea este *aceasta* sau *aceea* şi
3. că *rămâne ceea ce este*.

Aceste trei lucruri reprezintă *particularităţile firii* pentru toate lucrurile care există.

În al doilea rând *forma*/ *aspectul [lucrurilor]* arată că toate lucrurile *au fost făcute* şi că *există într-un mod particular*.

În al treilea rând putem vorbi despre *o permanenţă stabilă* [a lucrurilor].

Cu alte cuvinte, putem spune că toate lucrurile [create] *există*. Astfel, dacă un lucru *există*, el nu poate fi decât *acesta* sau *acela* şi nu poate fi decât *într-o formă proprie*.

Sau dacă un lucru este acesta sau acela, el nu poate decât să aibă *o formă anume* şi *să existe în fapt*.

---

[78] Care separă persoanele Treimii între ele.
[79] Mărturisiri de credinţă.

Sau dacă acel lucru are *o anume formă proprie*, ea *îi aparţine* şi de aceea nu poate decât *să existe* şi să fie *acesta* sau *acela*.

Astfel, este posibil ca şi la nivelul Treimii o persoană să poată face ceva la care celelalte [persoane] să nu participe.

Căci dacă înţelegi că ceva *există* ca *aceasta* sau ca *aceea*, atunci trebuie să rămână *ca ea însăşi* ca să aibă *formă proprie*.

Şi astfel avem Trei persoane în care niciuna nu face ceva în parte/în mod separat.

Astfel am tratat numai o parte din această problemă, parte care face ca soluţia să fie şi mai greu de găsit.

Însă doresc să-ţi deschid o cale în înţelegerea ei – dacă, într-adevăr, pot să fac aceasta – [prezentându-ţi] cât de mare [este importanţa ei] în învăţătura *adevărului catolic*[80], adică [să-ţi vorbesc despre] învăţătura despre *inseparabilitatea persoanelor* Treimii şi despre *cât de grea* este *înţelegerea ei*.

4. Ia aminte deci, la cele care frământă cugetul tău, dar care nu îl va mai nelinişti pentru mult timp!

Modul existenţei [mă refer la cea de *a doua caracteristică* din cele trei de mai sus], care este în mod propriu atribuit Fiului, îl face pe cel care este exersat şi are arta de *a prezenta lucrurile* – dacă mă pot exprima aşa în descrierea unor *astfel de subiecte* – şi care are *exerciţiul înţelegerii,* acestuia deci îi face mintea ca să fie *modelată* de înţelegerile unor astfel de lucruri.

Căci prin *asumarea firii umane* [de către Fiul] s-a lucrat în mod desăvârşit tot ceea ce este *folositor* pentru noi, adică toată *exersarea pe calea dreaptă a vieţii* şi s-a exemplificat [de către Domnul, în persoana Sa, tot] ceea ce *s-a poruncit* prin adevăratele *învăţături limpezi* ale Dumnezeirii şi de ce nu este *fără raţiune* toate cele care I se atribuie Fiului.

Căci sunt multe lucrurile pe care eu le las în seama cugetării tale şi pe care ţi le sugerez în mod prudent, deşi acestea se constituie în elemente fără de care se dărâmă toate celelalte. Fiindcă nu este *fără rost* faptul de a-ţi da *o dreaptă înţelegere* a întregului.

---

[80] Sobornicesc.

Căci în cadrul celor trei caracteristici ale lucrurilor prezentate anterior – deşi chestiunea în discuţie poate fi *pusă* sau *nu* – se cere, în mod necesar, ca *ceea ce este* [adică *aceasta* sau *aceea*] să nu fie, bineînţeles, dintre cele care *nu au existenţă*.

Şi acest lucru se cuvine *afirmat* sau *infirmat*[81], fiindcă *ceea ce este* permite să ne facem opinii despre *firea sa*.

În acelaşi fel, când ne întrebăm *ce este un lucru*, întrebarea implică faptul ca, deopotrivă, acel lucru *să existe* şi ca firea sa să aibă *anumite caracteristici*.

Şi, în acelaşi fel, când ne întrebăm *care este firea unui lucru*, este necesar ca această întrebare să implice faptul că *lucrul există* şi că el *este ceva*, deoarece toate lucrurile sunt inseparabil unite între ele.

Niciodată problemele ridicate de către ambele întrebări nu pot exista în afara celor trei caracteristici[82] şi o atenţie specială trebuie îndreptată spre caracteristica conţinută de întrebare.

Şi e nevoie de *o reală exersare* pentru un bărbat, dacă vrea să fie *instruit* şi *format* după *un astfel de model*.

De aceea nu putem spune, privitor la ceea ce îl desăvârşeşte pe un bărbat în această *pregătire* [pentru înţelegere], nici că *ea nu există* sau că *nu este un lucru de dorit*. Adică nu putem să spunem *ce este aceasta*, fără a implica în afirmaţie, deopotrivă, *existenţa* şi *firea* lucrului.

Căci noi căutăm, în primul rând, să cunoaştem *ce este aceasta*. Fiindcă [pe măsură ce] căutăm să cunoaştem aceasta noi înţelegem, că prin intermediul ei putem înţelege că *este ceva* şi că e *ceva* în care noi *putem rămâne*.

De aceea, mai înainte de toate, e necesar ca să avem *un mod real [de experienţă]* şi *un fel de înţelegere* care să poată fi expus *în mod clar*.

Şi acest lucru trebuie făcut şi în cazul expunerii dumnezeieşti a celor stabilite despre Întrupare, care sunt în mod propriu atribuite Fiului. În sensul că, această cunoaştere a noastră vine, prin Fiul, de la Tatăl Însuşi.

Adică vine de la *Cel dintâi principiu*[83] al tuturor lucrurilor care există şi are în sine *o inexprimabilă atracţie*[84].

---

[81] Dacă un lucru *există* sau *nu există*.
[82] Enunţate mai sus.
[83] De la Tatăl.
[84] Cunoaşterea lui Dumnezeu ne atrage spre Sine într-un mod deplin, într-un mod abisal. Nu venim numai *cu mintea noastră* spre Dumnezeu ci *cu întreaga noastră*

Iar dulceaţa de a rămâne în această cunoaştere [a lui Dumnezeu], alături de dispreţuirea tuturor lucrurilor trecătoare sunt *un dar* şi *o lucrare*, care este, în mod propriu, atribuită Sfântului Duh.

De aceea, deşi persoanele dumnezeieşti lucrează în mod desăvârşit *în comun* în toate lucrurile şi fără posibilitatea de *a lucra separat*, niciodată lucrările lor nu se cuvine să fie prezentate ca făcându-se *separat* de una sau de alta [dintre persoane].

În acest fel [remediem] neputinţa noastră [de a prezenta cele ale Treimii], adică neputinţa de a cădea din *unitate* spre *diversitate*.

Căci nimeni nu a ajuns la înălţimea unui astfel de înălţimi prin propria sa putere[85], afară doar de faptul când s-a oprit la nivelul de înţelegere al altora[86].

Tu ai aici, în această scrisoare, o cale prin care poţi să le înţelegi pe cele care aparţin acestei învăţături, pentru că mintea ta lucrează ca să aibă *un fundament statornic*[87].

De aceea, cu darurile pe care eu ştiu că tu le posezi, poţi să urmezi evlaviei şi, prin acestea, poţi să fii întărit [în credinţa ta], spre a cuprinde şi pe cele care rămân *încă de înţeles*.

---

fiinţă, venim cu totul spre Sine, ca spre Cel care este împlinirea noastră *actuală* şi *veşnică*.

[85] Adică la cunoaşterea Treimii Preadumnezeieşti.

[86] Când a cercetat experienţa Sfinţilor, care au experiat intimitatea cu Dumnezeu.

[87] Al credinţei.

Scrisoarea a 12-a
(scrisă în anul 389 d. Hr.)

[Această scrisoare a fost omisă din colecţia în limba engleză, pentru că s-a păstrat numai un fragment din textul ei. De aceea, noi am tradus această *scrisoare fragmentară* conform cu PL 33, col. 77.]

Augustin către Nebridius

1. Multele tale scrisori, pe care mi le-ai scris și trimis pe acestea le-am primit. Căci nici pe tine nu pot să *nu te cred*, după cum nici tu *pe mine*.

De aceea, cu adevărat, ți-am răspuns la lucuri care nu sunt *fără valoare*. După cum nu este *mică* dragoste mea de a-ți răspunde la scrisorilor tale, pe care, în mod frecvent, [le primesc] de la tine.

Astfel, dintre multele noastre [scrisori], nu te umple [vreuna] ca a doua primită, de comun acord, între noi. Nu însă și a treia trimisă.

Și, desigur, recunosc exemplele care mi-au atras atenția în a cincia [scrisoare], în care tu mă rugai ca să îți răspund.

Numai că una dintre acele întrebări încă îmi stă împotrivă, fapt pentru care nu mă tem să îți vorbesc despre ea, pentru ca nu cumva să nu îți satisfac dorința ta.

Căci *a înfrâna* ceva mic este *benefic* și un câștig anume e primit *cu plăcere*.

Astfel, în mod *limpede*, dar și cu ceva *înșelare* a inteligenței, atunci când suntem *slabi în cuvinte*, nu îmi aduci mie nicio *slăbiciune*. Ci tu, în mod drept, când aceasta[88] îmi aparține mie, îl faci pe celălalt să fie *tare*, dacă celălalt poate să fie astfel *încântat*, după cum a și cerut[89].

Astfel, și această scrisoare/epistolă, care se numără printre *micile* mele scrisori, pe care [eu] ți [le-am trimis], nu le micșorează cu nimic pe celelalte.

---

[88] *Slăbiciunea* sau *neputința momentană* de a mă exprima foarte bine într-o anume problemă.

[89] Chiar dacă scrisoarea ta nu e *strălucită* sau nu răspunde *pe deplin* așteptărilor destinatarului, dacă *îl întărești* cu ea pe prietenul tău, pe confidentul tău, atunci îl faci *să se bucure* sau tocmai bucuria pe *care i-o produci* e *întărirea* de care avea nevoie.

Însă tu nu trebuie să-mi trimiți [scrisori] mici, [după cum fac eu], pentru că nu mă pot îmbogăți [decât din] cele *foarte largi*.

De aceea, [pentru] cei care întreabă despre Fiul lui Dumnezeu, cum de a putut El Însuși *să accepte* ca să fie numit *om*, [rămânând, în același timp,] ca Tatăl și, în același timp, împreună cu El fiind, [le spunem că trebuie] să le înțeleagă, [mai întâi], pe cele *ușoare*, după cum [poate să înțeleagă] cuvântarea noastră, pentru ca să poată să înțeleagă [pentru că aceasta este *indescriptibilă*], cum este Fiul lui Dumnezeu, Care are asemenea *unire* [cu Tatăl].

Pentru că astfel acesta *atinge* întru câtva învățătura însăși și frumusețea lui Dumnezeu, prin Care s-au făcut toate din cele care s-au făcut [In. 1, 3], adică prin Cel care se numește *Fiul*.

Astfel, [ca și în cazul] celorlalte lucruri, prin lucrarea Lui a fost făcut omul, prin a Cărui *cunoaștere* și după al Cărui *chip* noi suntem creați.

Scrisoarea a 13-a
(scrisă în anul 389 d. Hr.)

Augustin îi trimite lui Nebridius salutare

1. Nu simt nicio plăcere să scriu despre subiecte pe care nu vreau să le discut. Nu mă simt în largul meu să scriu despre *veştile zilei*.

Şi văd că despre una tu nu mă întrebi iar despre cealaltă mie nu îmi face nicio plăcere [să vorbesc]. Pentru că, dacă tu taci, nu am nici *ocazia* şi nici *plăcerea* de a putea vorbi despre lucruri pe care obişnuiam să le cercetăm împreună.

Într-adevăr, nopţile de iarnă sunt foarte lungi şi nu pot să mi le petrec în întregime dormind. Însă când am plăcerea unor altfel de subiecte, decât cele pe care le discutăm de obicei, care sunt *un dar* pentru amândoi, cum să-mi exprim mai deplin *consideraţia*? Atunci, ce pot să fac?

Să mă comport ca *un mut* faţă de tine, ca unul care nu poate să vorbească sau ca unul care tace, pentru că nu vrea să vorbească?

Nu-mi doresc niciunul dintre aceste lucruri, nici de la tine spre mine şi nici de la mine spre tine.

Astfel, vin şi port, iată!, după ce s-a sfârşit noaptea, greutatea de a continua cele pe care mi le-am luat de făcut şi anume să mă dedic subiectului acestei scrisori.

2. Cred că nu poţi să nu-ţi aminteşti chestiunea care ne-a frământat pe amândoi, care ne-a ţinut în priză, cu sufletul la gură, şi încordaţi, în legătură cu *trupul* sau cu *un fel de trup*, care aparţine în mod veşnic sufletului şi care, după cum îţi aduci aminte, se numeşte prin aceasta *vehicul*.

Şi este clar că din acest motiv, pentru că se mişcă dintr-un loc într-altul, nu este *cuprins de înţelegere*.

Însă, dacă nu poate fi *cuprins de înţelegere* el nu poate fi *înţeles*. Din acest motiv este cu totul imposibil să ne formăm o opinie *aproape de adevăr* despre acesta, pentru că este un lucru care este în afara celor gândite de mintea noastră, adică de cele care *provin din simţuri*.

Iar când un lucru este mai presus de cele care ţin de minte şi de simţuri, speculaţiile pe baza acestuia sunt fără fundament şi superficiale.

Iar lucrul pe care noi îl discutăm acum este din această speţă[90], dacă el, cu adevărat, există.

Astfel, de ce mă întreb aceasta şi nu renunţ la ea, în definitiv, ca la o chestiune neimportantă, ci mă rog Domnului ca să ne ridice pe noi la *liniştea desăvârşită* a fiinţei Celui Prea înalt?

3. Poate că tu o să-mi replici [următoarele]: „Deşi trupurile nu pot fi percepute de către înţelegerea noastră, noi putem percepe cu înţelegerea noastră multe lucruri care ţin de materie, adică lucruri pe care le ştim ca fiind *existente*. Căci cine va dori *să nege* sau *să afirme* acest lucru, ne va da mai mult decât ce este *adevărat*?

Astfel, lucrurile care sunt în mijlocul altor lucruri, în afara oricărei discuţii, sunt lucruri care există în natură.

Materia însăşi este un obiect pe care îl cunoaştem prin simţuri. Însă, când vrem să ne pronunţăm asupra adevărului unei existenţe percepute cu mintea, nu putem să o percepem decât în acest fel, [adică prin *intermediul minţii*].

Iar acest *trup necunoscut*, despre care noi ne problematizăm, de care sufletul depinde pentru a avea puterea de a se muta dintr-un loc în altul, e posibil să fie cunoscut de către simţuri mai presus decât ale noastre şi nu gândit de către noi.

Şi astfel, în orice situaţie, problema pusă de către noi nu poate fi înţeleasă de către mintea noastră".

4. Însă, dacă tu vrei să îmi spui aceste lucruri, îţi reamintesc faptul că *actul mintal* pe care noi îl numim *înţelegere* apare în noi pe două căi: fie pe calea *minţii înseşi*, pentru că înţelegem că mintea însăşi există, fie prin cele provenite *prin simţuri*, ca în cazul menţionat anterior, atunci când noi înţelegem că *materia există*.

În prima dintre cele două căi menţionate noi *înţelegem prin noi înşine*, adică cerând ajutorul Domnului în cele care ţin de noi, [de puterea noastră de înţelegere].

---

[90] Adică face parte dintre lucrurile care nu pot fi inventariate, înţelese, cuprinse de mintea noastră, pentru că o depăşesc.

Pe a doua cale noi înţelegem, cerând ajutorul lui Dumnezeu referitor la cele care ne sunt date nouă spre înţelegere *prin trup* şi *simţurile [trupului]*.

Dacă aceste lucruri ne conduc la *adevăr*, niciunul nu poate înţelege cu mintea decât ceea ce trupul ne confirmă că *există* sau *nu*, sau fiecare poate înţelege numai ceea ce simţurile sale îi dau să înţeleagă.

Iar dacă despre orice fiinţă care există simţurile ne dau *confirmări*, atunci noi vedem, în mod clar, numai un anume număr de lucruri.

Şi astfel, în concluzie, ceea ce eu *constat*, este ceea ce am spus de la început, cum că problema noastră [legată de vehiculul sufletului] este una care *ne depăşeşte*.

Eu am gândit acest fapt de multe ori la rând, de aceea vreau să cunosc şi ceea ce gândeşti tu.

Scrisoarea a 14-a
(scrisă în anul 389 d. Hr.)

Augustin îi trimite lui Nebridius salutare

1. Mă bucur nespus să dau răspuns la ultima ta scrisoare, nu pentru că *subevaluez* întrebările tale anterioare sau pentru că *nu m-am bucurat* de ele, ci pentru că în răspunsul tău eu am găsit *un mare răspuns* [pentru mine], mai presus decât ţi-ai putea închipui.

Căci, deşi mi-ai cerut să îţi trimit o foarte lungă scrisoare, nu sunt propriu să fac ceea ce îmi ceri, căci, după cum ştii, îmi doresc întotdeauna acest lucru şi *doar îmi doresc*[91].

Nu mă întreba *de ce* ci, mai degrabă, înţelege că mi-e mai greu să îţi enumăr lucrurile care mă împiedică, decât să îţi explic ceea ce mă împiedică[92].

2. Tu mă întrebi, de ce noi amândoi, deşi separaţi unul de altul, facem multe lucruri în mod identic, dar soarele nu are identitate cu alte corpuri cereşti.

Cred că trebuie să încerc să explic cauza acestui lucru. Acum, dacă tu şi eu facem aceleaşi lucruri şi soarele face lucruri pe care le fac şi alte corpuri cereşti.

Însă aceleaşi lucruri nu se fac în mod identic de către toţi, şi acesta este un adevăr în mod egal [trăit] şi de către *mine* şi de către *tine*[93].

Şi eu şi tu ne plimbăm şi, în acelaşi timp, şi alţii fac acest lucru. Şi eu şi tu ne trezim [dimineaţa]; cu toţii ne trezim. Şi eu şi tu vorbim, şi alţii vorbesc, chiar dacă nu există *asemănare* între *actele mintale* şi *lucrurile vizibile*.

Astfel este potrivit raţiunii să compari *mintea* cu *minte*. Căci corpurile cereşti, ca unii care avem minte, trebuie să le înţelegem mult mai unitar prin *cugetări* sau

---

[91] Adică nu am timp să îţi scriu scrisorile lungi pe care mi le doresc.

[92] Mi-e greu să îţi dau detalii despre câte mă împiedică ca să-ţi scriu, dar pot să îţi spun, într-un cuvânt, că nu pot să îţi scriu mai mult decât îţi scriu.

[93] Deşi doi sau o mie de oameni mănâncă, totuşi fiecare mâncăm în felul nostru, în modul nostru, gândindu-ne la altceva, simţind altceva şi bucurându-ne sau întristându-ne de ceea ce mâncăm în felul nostru propriu. Deşi facem cu toţii un lucru în comun, totuşi fiecare receptăm lucrul făcut *în mod propriu*.

contemplaţii sau prin oricare altă expresie potrivită activităţii care le vizează.

Fiindcă [în cadrul] mişcărilor trupului, [spre exemplu], vei observa – dacă le vei privi cu atenţie – că este imposibil să precizezi existenţa aceluiaşi lucru făcut de către două persoane [în acelaşi timp][94].

Căci atunci când noi doi mergem împreună, tu crezi că facem *în mod necesar* acelaşi lucru? Departe acest gând de înţelepciunea ta!

Căci dacă fiecare dintre noi s-ar îndrepta spre nord, ar trebui să facă facem acelaşi pas amândoi, să mergem în acelaşi ritm sau să mergem la fel de încet unul ca celălalt.

Toate aceste lucruri sunt înţelese prin intermediul simţurilor. Dar tu, dacă nu greşesc cumva, priveşti spre ceea ce noi cunoaştem ca fiind *înţelegere*/*raţiune*, decât spre ceea ce putem învăţa prin simţuri.

Astfel, dacă noi ne îndreptăm spre sud, fiind împreună şi ne legăm unul de altul, atunci călcăm pe aceeaşi placă de marmură sau pe aceeaşi placă de fildeş, însă nu putem susţine că avem *aceleaşi sentimente*, că la fel *ne bate inima* sau că avem *aceeaşi expresie a feţei*.

Poţi să ne scoţi pe noi din ecuaţie şi să pui în locul nostru pe fiii lui Glaucus[95] şi nu vei obţine nimic prin această *substituire*.

Căci chiar şi când ar fi doi gemeni perfect asemănători unul cu altul, e necesar ca emoţiile lor să fie *particulare*. Şi e cu atât mai necesar, pentru că prin naşterea lor ei sunt doi oameni *separaţi*.

3. Probabil că îmi vei zice: „Diferenţa în acest caz este una care poate fi înţeleasă *numai de raţiune*. Însă diferenţa între *soare* şi alte *corpuri cereşti* este în continuare *[o problemă] deschisă*".

Dar dacă insişti ca eu să mă pronunţ cu privire la *diferenţele de mărime* dintre ele, tu cunoşti faptul, că multe lucruri pot fi spuse despre distanţele prin care ele se schimbă faţă de noi şi mă aflu în cea mai mare *nedumerire* dacă vrei să vorbesc, în mod clar, despre aceste *schimbări*[96].

---

[94] Dacă două persoane fac aceleaşi gesturi în cadrul unui lucru anume – mănâncă sau se spală – observăm că gesturile lor nu sunt *identice*, ci fiecare mănâncă şi se spală *într-un anume fel*.

[95] A se vedea: http://en.wikipedia.org/wiki/Glaucus.

[96] Despre modul divers în care vedem corpurile cereşti.

Fiindcă eu pot înţelege cum că *mărimea actuală* [a lor] corespunde cu *aparenta mărime* a corpurilor cereşti. Şi cred acest lucru.

De aceea, [în această problemă] este ca şi cum ţi-aş cere să îmi arăţi pe cineva ale cărui simţuri sunt incapabile să remarce impunătoarea statură a lui Naevius[97], care se distinge prin aceea că are *cel mai mare picior* dintre oameni.

Însă, după cum cred, tu ai fi dornic să întâlneşti astfel de oameni de statura acestuia. Dar dacă tu nu ai avea niciun câştig de cauză în căutarea ta, nu ai cere de la mine o scrisoare, în care să-ţi detaliez dimensiunile sale unice?

Şi astfel, dacă pe pământ se observă o aşa mare diversitate a mărimii lucrurilor, cred că nu trebuie să ne surprindă faptul că aidoma se întâmplă lucrurile şi în ceruri.

De aceea, dacă acest lucru te uimeşte, că soarele, şi nu alt corp ceresc, e cel care umple totul pe timpul zilei, cine, te întreb eu, a arătat pe om mai mare, decât *omul*[98] pe care Dumnezeu l-a luat în unirea cu Sine, în mod deplin, decât Cel care a întrecut pe toţi Sfinţii şi înţelepţii câţi au existat vreodată?

Căci dacă Îl compari pe El cu un alt *om înţelept*, El e diferit de toţi prin măreţia Sa imensă, după cum e diferit soarele de deasupra noastră de toate celelalte corpuri cereşti.

Şi comparaţia mea poate fi reformulată [în diverse moduri] în atenta ta muncă de cercetare. Căci nu e imposibil pentru tine, pentru mintea ta unică şi dăruită [cu înţelepciune de către Dumnezeu] să aibă şi *alte alegeri*. Căci poţi cu repeziciune să găseşti *o altă soluţie* [paradigmatică] referitoare la înţelegerea *umanităţii* lui Hristos.

4. Căci dacă mă întrebi despre Adevărul cel mai mare şi despre cea mai mare Înţelepciune şi despre Arhetipul tuturor lucrurilor, prin Care toate s-au făcut [In. 1, 3], şi pe Care, în crezurile noastre Îl mărturisim ca fiind *Fiul lui Dumnezeu, Cel Unul-Născut*, atunci El cuprinde toată omenirea *la modul general* sau *pe fiecare om în parte* care aparţine neamului omenesc.

Aceasta e o problemă importantă. Şi părerea mea e că în [ceea ce privește] crearea omului [aceasta] a fost în El ca

---

97 A se vedea: http://en.wikipedia.org/wiki/Gnaeus_Naevius.

98 Umanitatea asumată de către Fiul lui Dumnezeu din Prea Curata și Pururea Fecioară Maria.

idee numai *a omului în general* şi nu *pe tine* sau *pe mine* în mod personal.

Însă, în cadrul timpului, apare ideea *fiecărui om în parte*, cu toată varietatea [de însuşiri] prin care se disting oameni unii de alţii, trăind prin aceasta *curăţia* Adevărului.

Şi aceasta recunosc că e foarte greu de înţeles. Deşi cunosc prin astfel de paradigmă, că lumina poate acoperi totul, după cum putem recurge [la paradigma] cunoaşterii care locuieşte în minţile noastre.

Pentru că în geometrie *ideea de unghi* e un lucru pe când *ideea de pătrat* e un alt lucru.

Din această cauză trebuie să descriu *unghiul* prin *ideea de unghi* şi când fac aceasta, numai acesta este prezent în mintea mea.

Însă nu pot niciodată să descriu ce este acela *un pătrat* dacă nu mi-am fixat, în prealabil, atenţia spre *ideea de patru unghiuri* [pe care o are *pătratul*].

În acelaşi fel, dacă vedem pe fiecare om ca pe *o fiinţă individuală* putem să ne facem *o idee proprie* vizavi *de sine*[99].

Însă, dacă vrem să ne facem *o idee* [*despre toţi*], pe baza ideii pe care ne-am făcut-o despre *unul singur*, atunci nu ne-o putem face numai urmărind pe *unul* ci *un mare număr de oameni*.

De aceea, dacă Nebridius este *o parte din univers*, cum şi este de fapt, şi întreg universul e făcut *din părţi*, atunci Dumnezeu, Cel care a făcut universul, nu a putut să aibă în planul Său ideea *tuturor părţilor*.

De aceea, dacă există în această idee/în acest plan [al Său] un mare număr de oameni nu aparţine *omului însuşi* aceasta. Căci, pe de altă parte, toţi oamenii se pot reduce, în mod minunat, la *unul*. Şi cred că vei considera lucru uşor să faci acest lucru.

Între timp însă, te rog să fii mulţumit cu ceea ce ţi-am scris, deşi sunt pregătit să îl întrec pe Naevius însuşi.

---

[99] De fiecare în parte.

Scrisoarea a 15-a
[scrisă la 390 d. Hr.]

Augustin îi trimite lui Romanianus salutare

1. Această scrisoare arată oare că nu ai avut hârtie *îndeajuns de mult*? Însă nu se poate spune asta şi de noi, pentru că pergament se găseşte aici din plin.

Tăbliţele mele de fildeş[100] le-am folosit pentru scrisoarea pe care ţi-am trimis-o prin unchiul tău. Şi doresc prin aceasta, mai degrabă, să scuz lipsa ta de pergament, pentru că nu vreau să întârzii cu ceea ce am să-ţi scriu. Căci ar fi absurd să mă uit la materialul pe care îţi scriu.

Însă, dacă vreuna din tăbliţele mele sunt la tine, te rog să le trimiţi celor care doresc să mă vadă pentru acest lucru[101].

Căci am scris ceva, despre ceea ce Domnul a binevoit să mi le arate mie despre religia catolică, pe care, mai înainte ca să mi le ceri, eu doream să ţi le trimit.

[Şi am să ţi le trimit] dacă între timp nu o să rămân şi eu *fără foi*. Şi vei primi, deopotrivă, orice fel de scriere pe care vor binevoi [să le ofere] fraţii, care sunt împreună cu mine.

Despre manuscrisele despre care îmi vorbeşti şi uitasem cu totul de ele, în afară de cărţile *Despre orator* (*De oratore*).

Însă nu am scris *ceva mai bun* decât cele pe care tu le doreşti şi am încă aceeaşi minte [ca atunci când le-am scris][102]. Prin aceasta vei cunoaşte, că în această privinţă nu pot face *mai mult* decât am făcut.

2. Mi-ai făcut o mare plăcere prin ultima ta scrisoare pentru că ai dorit să îmi împărtăşeşti şi mie bucuria ta. Dar,

„cum m-ai uitat *atât de profund*,
şi *eşti atât de liniştit* acum, având acum altă faţă,
ca unul care se trezeşte din *valurile somnului*?”[103].

---

[100] Deci scria şi pe *pergament* si pe *plăci* pe care se puteau *scrijeli* sau *săpa* cuvintele.

[101] Adică, pentru a le da ceva scris de către mine.

[102] Am rămas la aceleaşi opinii ca atunci când am scris cărţile la care tu te referi.

[103] Virgilius, *Aeneis*, v. 848, 849. A se vedea: http://en.wikipedia.org/wiki/Aeneid. O puteți downloada de aici:

Însă ştiu că nu m-ai uitat şi că nu eşti *nepăsător*. De aceea, dacă ai un răgaz ca să meditezi mai adânc, atunci foloseşte această *dumnezeiască binecuvântare*! Căci atunci când aceste lucruri vor trece, nu ne putem bucura decât prin aceea, că putem arăta *recunoştinţa* noastră celor cărora le suntem datori.

Iar dacă *slujirea* este *o binecuvântare trecătoare* noi facem în cadrul ei ceea ce este *drept* şi *potrivit* să facem.

Adică, *cu cumpătare* şi *înţelepciune* a duhului [lucrăm], ca să primim pe cele care, prin natura lor, sunt *trecătoare*.

Dar dacă pe cele care ţin de noi le facem fără să ne ocupe pe deplin *atenţia* şi sunt înmulţite fără *să ne încurce* şi ne slujesc nouă fără *să ne risipească* atunci astfel de lucruri ne îndreptăţesc să primim răsplătirea binecuvântărilor celor veşnice.

Căci Cel care este Adevărul a zis: „Dacă nu ai fost credincios în acestea care *ţin de oameni*, cine îţi va da ţie *ceea ce îţi e propriu*?”.

De aceea trebuie să ne eliberăm de grija de *cele trecătoare* şi să căutăm *pe cele binecuvântate*, care sunt *netrecătoare* şi *sigure*.

Să ne avântăm aşadar înspre cele mai presus de patimile pământeşti!

Căci albina nu are numai *aripi* dar ea şi *adună din destul* cele ale sale, pe când *a cădea în miere* e *moarte*[104].

---

http://www.archive.org/details/bookvirgilsneid03marogoog. În ediția downloadabilă de față se regăsește în *Cartea a V-a*, p. 29.

[104] A cădea în patimile care par *să te îndulcească* înseamnă *să mori duhovniceşte*.

Scrisoarea a 16-a
[scrisă la anul 390 d. Hr.]

Maximus din Madaura către Augustin

1. Dorind să mă bucur, în mod continuu, de vorbirea cu tine şi să fiu însufleţit de gândirea ta, pe care doresc foarte mult să o urmez, şi asta fără ca să îţi tulbur bunele tale simţiri, [îţi reamintesc faptul,] că de curând *m-ai atacat*.

Şi nu m-am putut stăpâni să nu îţi răspund în acelaşi duh, fapt pentru care mi-ai cerut să îţi scriu, în tăcere, *o dare de seamă* despre ceea ce am considerat *a fi greşit*[105].

Însă îţi cer să fii îngăduitor când vei auzi aceste sentinţe date de către mine, dacă le vei judeca drept *o evidenţă a slăbiciunii* unui om bătrân.

Mitologia greacă ne spune, fără să ne avertizeze suficient de mult în ceea ce priveşte credinţa pe care ar trebui să i-o datorăm, că muntele Olimp[106] este locul unde sălăşluiesc zeii.

Însă astăzi vedem piaţa oraşului nostru plină de mulţimea celor care caută *ajutorul zeilor*, dar nu *aprobăm* această [*căutare* a lor].

Căci cine poate fi atât *de nebun* şi *de infatuat* ca să nege faptul că există *un singur Dumnezeu*, fără de început, fără să fie zămislit natural, adică *marele* şi *preaputernicul Tată* al tuturor?

Puterile acestei Dumnezeiri, împărtăşite întregului univers pe care El l-a făcut, noi le cinstim sub diverse nume. Însă niciunul dintre noi nu ştie adevăratul Său nume, deşi numele de *Dumnezeu* este comun tuturor felurilor de credinţe religioase.

Şi de aici faptul, că, deşi ne rugăm în diverse moduri [lui Dumnezeu], în diferite moduri fiinţei Dumnezeirii, vedem, de fapt, că ne închinăm Lui, Celui în care toate numirile sunt *una*.

2. Şi aceasta este marea ta *înşelare* în această problemă, pentru că eu nu pot nega *nerăbdarea* cu care vreau să înţeleg acest lucru.

---

[105] În comportarea Dumnezeiescului Augustin către Maximus.

[106] A se vedea: http://ro.wikipedia.org/wiki/Muntele_Olimp.

Căci cine poate înţelege de ce Mygdon este cinstit ca fiind deasupra lui Jupiter[107], cel care loveşte cu trăsnetul? Sau de ce Sanae este deasupra Iunonei[108], a Minervei[109], a lui Venus[110] şi a Vestei[111]? Ori primul martir Namfanio [ce oroare!] este deasupra tuturor *zeilor nemuritori* la un loc?

Printre nemuritori, Lucitas e văzută cu puţină reverenţă, pe când alţii sunt văzuţi la capătul listei, având nume *dezgustătoare* de *zei* şi *oameni*.

Şi astfel găsim zei cu *nume umilitoare* şi care le aduc deservicii, pentru că îi pun în rândul *criminalilor* – şi prin aceasta e afectată *moartea nobilă* pentru *o cauză bu*nă – dar ne oferă şi conştiinţa că *au fapte rele*, pentru care ei *vor fi condamnaţi*.

Mormintele acestor oameni – şi aceasta e *cea mai mare prostie*, după părerea noastră – sunt vizitate de cete de creduli, care le ridică temple şi dispreţuiesc cinstirea strămoşilor lor, ca spre exemplu prevestirea acelui poet indignat[112], care spunea: *Roma, în care sunt templele zeilor, se jură pe umbrele oamenilor*[113].

Şi se poate vedea acest lucru din aceea că, atunci când a început a doua campanie de la Actium[114], în care monştrii egipteni au pierit curând, au îndrăznit să îşi arate armele împotriva zeilor romani.

3. Însă, te rog stăruitor, o, omule cu o mare înţelepciune!, să laşi la o parte, pentru puţin timp, vigoarea elocinţei tale, care este recunoscută peste tot; să laşi la o parte argumentele lui Hrisippos[115], pe care le foloseşti din plin în dezbateri; să laşi la o parte şi logica ta, care îşi foloseşte toate energiile pentru ca nimic să nu rămână nedezbătut şi arată-mi, în mod clar şi pe înţelesul meu, care este acest *Dumnezeu* pe care creştinii Îl afirmă şi mai ales tu însuţi, şi dă-mi să văd cum să intru în *cele de taină*.

---

[107] Idem: http://en.wikipedia.org/wiki/Jupiter_%28mythology%29.
[108] Idem: http://en.wikipedia.org/wiki/Juno_%28mythology%29.
[109] Idem: http://ro.wikipedia.org/wiki/Minerva.
[110] Idem: http://en.wikipedia.org/wiki/Venus_%28mythology%29.
[111] Idem: http://en.wikipedia.org/wiki/Vesta_%28mythology%29.
[112] De cultul adus falşilor zei.
[113] Lucan, *Pharsalia*, VII, 459: „Inque Deum templis jurabit Roma per umbras". A se vedea: http://en.wikipedia.org/wiki/Pharsalia. Cartea, în traducere în limba engleză, poate fi downloadată de aici: http://www.archive.org/details/pharsaliaoflucan00lucaiala.
[114] A se vedea: http://ro.wikipedia.org/wiki/B%C4%83t%C4%83lia_de_la_Actium.
[115] Idem: http://en.wikipedia.org/wiki/Chrysippus.

Căci cât e ziuă, în faţa ochilor şi urechilor oamenilor, noi slujim zeilor noştri prin *cereri îmbelşugate* şi îi îmblânzim prin *sacrificii plăcute*. Şi noi suferim dureri multiple pentru ca acele lucruri să fie *văzute* şi *acceptate de către toţi*.

4. Astfel, deşi sunt *infirm* şi *bătrân*, am precizat eu însumi în ce constă controversa, şi doresc să încuviinţez aceasta şi prin zicerea retorică a lui Mantua: *Fiecare dintre noi este atras de ceea ce îi place cel mai mult*[116].

De aceea, o, omule extraordinar!, care m-ai întors de la credinţa mea, nu mă îndoiesc de faptul că această scrisoare poate fi *furată de hoţi*, *distrusă de foc* sau *de orice altceva*.

Însă, dacă aceasta se va întâmpla, dacă hârtia aceasta se va pierde, nu se va pierde şi scrisoarea mea, fiind gata să îţi trimit o copie, pe care să o vadă toate persoanele evlavioase.

Căci tu vei fi printre *dumnezei*, şi alături de noi toţi, care suntem *muritori* pe faţa acestui pământ – şi care avem o reală armonie, fiindcă *dezacordul* dintre noi e *aparent* – Îl *venerăm* şi Îi *slujim* Celui care este *Tatăl tuturor dumnezeilor* şi *al tuturor celor muritori*.

---

[116] Virgilius, *Ecloga*, II, 65: „Trahit sua quemque voluptas". *Ecloga II*, în original și în integralitate: http://www.perseus.tufts.edu/hopper/text?doc=Perseus%3Atext%3A1999.02.0056%3Apoem%3D2.

Scrisoarea a 17-a
[scrisă la anul 390 d. Hr.]

Către Maximus din Madaura

1. Ne angajăm într-o *dezbatere serioasă* acum sau dorinţa ta [de a comunica] e numai *o glumă*? Pentru că, din stilul pe care îl are scrisoarea ta, nu cunosc nici care este *cauza slăbiciunii tale* şi nici care e *motivul gândirii curtenitoare* pe care o manifeşti [faţă de mine].

Fiindcă ai preferat să fii, mai degrabă, *ascuns* în argumentaţia ta decât *să îmi vorbeşti deschis*.

Căci, în primul rând, comparaţia pe care o faci între *Muntele Olimp* şi *piaţă* nu cred că are nicio *raţiune dumnezeiască*. Numai dacă nu cumva vrei să îmi reaminteşti faptul, cum că se spune că Jupiter a făcut muntele cel mai înalt casă a sa atunci când el era în război cu propriul său tată, după cum ne învaţă istoria, care, pentru coreligionarii tăi, este *sacră*.

Şi, la fel, că s-a zis că *piaţa lui Marte* este reprezentată prin două imagini, cu cineva înarmat şi cu altcineva neînarmat şi că statuia unui om e plasată deasupra celor închişi, din care ies trei degete ale furiei demonismului lor, prin care este ocărât tot cel care provoacă *duşmănia cetăţenilor*.

Pot aşadar să cred, că prin menţionarea *pieţei* tu ai intenţionat ca să îmi reaminteşti despre aceste *divinităţi*? Numai dacă nu cumva doreşti ca să purtăm această discuţie la *un nivel relaxat* decât *serios*.

Însă în ceea ce priveşte fraza în care tu ai spus că *aceşti dumnezei sunt ca nişte mădulare*, şi asta cu referire la *singurul* şi *marele Dumnezeu*, te sfătuiesc ca în toate pe care le spui să vorbeşti *cuviincios* şi să te fereşti de *glume lumeşti* de acest fel.

Pentru că, dacă vorbeşti despre *singurul Dumnezeu*, despre Care atât cei învăţaţi cât şi cei neînvăţaţi sunt de acord, cum spun cei bătrâni/cei din vechime, de ce trebuie să afirmi că sunt *mădularele Lui* cei care au *o furie sălbatică* sau, dacă preferi, cei care sunt *sub puterea morţii*?

Căci pot spune şi mai mult decât atât, şi pot arăta judecata ta aidoma unei *porţi închise*, pe când respingerea punctelor tale de vedere este *o deschidere cu totul [a ei]*[117].

Însă nu doresc să fac această argumentaţie acum, ci mă voi folosi mai degrabă de *aptitudini retorice* decât de o *apărare atentă/minuţioasă* a adevărului[118].

2. Căci aşa cum, dacă te-aş pune să strângi numele cartaginezilor decedaţi, acest lucru ţi s-ar părea *fără rost*, tot la fel mi se pare şi mie atitudinea ta *zeflemitoare* împotriva religiei noastre.

Fiindcă nu văd altcumva cum aş putea să răspund la o astfel de *abordare zeflemitoare* a lucrurilor decât *nedându-i importanţă/trecând pe lângă ea* sau *tăcând pur şi simplu* vizavi de subiect.

Căci dacă pentru bunul tău simţ aceste lucruri ţi se par a fi unele *neserioase*, ceea ce sunt de fapt, atunci nu am timp de pierdut pentru astfel de mojicii.

Însă, dacă ţie ţi se pare că acest subiect este unul *important* atunci sunt surprins că se gândeşte la asemenea lucruri cineva, care este enervat de numele ce sună *absurd*.

Fiindcă coreligionarii tăi au printre preoţii lor pe unii care se numesc cu *nume de demoni* şi printre zeităţile lor unele care se numesc *zeităţi ale iadului*.

Şi nu presupun aşadar, că nu ştii despre aceste lucruri pe care ţi le scriu ci, potrivit *politeţii* şi *umorului tău genial*, doresc să dezrobesc minţile noastre, şi să-ţi amintesc faptul câte *lucruri ridicole* fac parte din credinţa voastră superstiţioasă.

Căci, desigur, cred că eşti un african, şi că amândoi suntem născuţi în Africa şi că nu poţi uita faptul că atunci când africanii scriu ceva, gândesc că *numele punice* sunt nume *demne de dispreţuit*.

Fiindcă, dacă începem să tălmăcim ce înţeles au unele cuvinte [punice], ca spre exemplu *Namfanio*, care înseamnă *om cu un bun picior*, adică unul care e norocos, să presupunem acum că cei care *s-au îmbogăţit* au devenit oameni *cu un picior bun*?

---

[117] Cu alte cuvinte, pot să-ţi arăt că argumentele tale nu duc nicăieri, că sunt *drumuri închise*, uşi închise, pe când argumentarea mea te duce spre *un drum lin*, spre un drum corect, pentru că îţi deschide uşa spre drumul corect, adevărat.

[118] Voi fi pentru tine în această scrisoare nu *un dialectician*, cineva care analizează cuvintele tale pe toate părţile ci *un orator*, un vorbitor care îţi expun anumite fapte din care să reiasă ceea ce vreau să spun în definitiv.

Iar dacă noi respingem *limba punică*, atunci respingem, de fapt, ceea ce admit şi cei mai învăţaţi oameni, faptul că multe dintre lucruri au fost păstrate *în mod nechibzuit* şi *din uitare* în cărţile scrise în limba punică[119].

Ba, mai mult, ar trebui să te ruşinezi de faptul că te-ai născut într-o ţară [ca aceasta], în care *leagănul* acestei limbi este *încă cald* [the cradle of this language is still warm], adică în care această limbă [abia] s-a născut şi care, până nu de mult, era *limba poporului*.

Căci dacă nu este un lucru *corect* să ofensezi numai numele ca atare, vei admite atunci faptul că am intuit corect una dintre problemele [ridicate de către tine].

Fiindcă atunci ai fi nemulţumit şi de prietenul vostru Virgiliu, care i-a dat o invitaţie zeului vostru Hercule de a celebra riturile sacre din Evander în cinstea sa, în următorii termeni: „Vino la noi şi fă acele rituri în onoarea ta, cu norocosul tău picior!”[120].

El dorea aşadar ca să vină *cu norocosul său picior*, adică dorea ca Hercule să vine ca un *Namfanio*, nume cu care tu te-ai străduit ca *să mă cinsteşti*.

Însă, dacă doreşti ca prin asta să mă *ridiculizezi* ai o gamă largă de exemple prin care să mă victimizezi, [pentru că avem] pe zeul Stercutius[121], pe zeiţa Cloacina[122], pe Venus cea goală, pe zeii fricii şi ai palorii, pe zeiţa frigului şi alte asemenea nenumărate exemple, cărora vechii romani idolatrii le ridicau temple şi considerau că este un lucru drept ca *să le slujească*.

Căci dacă *îi desconsideri* [pe toţi aceşti *zei* şi *zeiţe*], atunci desconsideri *zeii romani*, ceea ce ar arăta că nu eşti *iniţiat* în *riturile sacre* ale Romei. Fiindcă trebuie să negi şi să deteşti *numele punice*, dacă eşti devotat *altarelor zeilor romani*.

3. Într-adevăr, eu cred că tu trebuie să valorezi aceste *rituri sacre* mai mult decât noi. Însă nu mai alege dintre ele numai lucrurile care îţi plac, fără să le explici referitor la *trecerea ta* prin această lume.

---

[119] A se vedea: http://en.wikipedia.org/wiki/Punic_language.

[120] Virgilius, *Aeneis*, VIII, 302: „Et nos et tua dexter adi pede sacra secundo”.

[121] A se vedea: http://en.wikipedia.org/wiki/Sterquilinus.

[122] Idem: http://en.wikipedia.org/wiki/Cloacina.

Căci ar trebui să nu eziţi a ta refugia sub aripa lui Virgilius şi să te aperi cu un asemenea vers: *Fiecare dintre noi este atras de ceea ce îi place cel mai mult*.

Sau, dacă doreşti, poţi să te bizui pe autoritatea pe care o are Maro[123], şi la care tu te-ai referit deja.

Căci el a zis aceste rânduri: „Prima dată Saturn a venit din înaltul Olimp, zburând înaintea armatei lui Jupiter, atunci când a fost izgonit din regatul său”[124].

Căci prin astfel de declaraţii, el doreşte ca să facă cunoscut faptul, că Saturn şi alţi zei sunt *oameni ca şi el*.

Fiindcă unul care a citit istorie, confirmată de *vechimea autorităţii*, când îl citeşte pe Cicero[125] spre exemplu, găseşte că acesta face declaraţii asemănătoare în *Primul* său *dialog*.

[Fiindcă vorbeşte] în termeni expliciţi, mai mult decât am fi *insistat* noi. Căci doreşte să aducă [acele lucruri] *la cunoştinţa* oamenilor contemporani lui.

4. Căci, după cum mărturiseşti, preferi aceste *slujbe religioase* în locul celor *ale noaste*, fiindcă te închini zeilor în public, pe când noi ne folosim de locuri *mai retrase* pentru *întâlnirile noastre*[126].

Din acest motiv, dă-mi voie să te întreb dacă nu cumva l-ai uitat pe Bacchus[127] al vostru, care, după cum ştii, credea că e *drept* faptul, ca cel care se iniţiază numai ochii să şi-i arate puţin.

Iar tu, gândesc asta din faptul că ai vorbit despre *celebrările publice* ale riturilor voastre sacre, intenţionezi nu numai *să te vedem în public*, ci şi să fii printre *conducătorii* şi *stăpânii* oraşului, atunci când străzile se umplu de oameni beţi şi de urlete.

Însă, în timpul unei astfel de ceremonii, dacă ai fi umplut de [slava] singurului Dumnezeu, ai putea să vezi în mod clar *ce fire* are cel care îi lipseşte pe oameni de *raţiunea lor*[128].

---

[123] Tot despre Virgilius e vorba, căci el se numeşte şi *Maro*: http://ro.wikipedia.org/wiki/Publius_Vergilius_Maro.

[124] Virgilius, *Aeneis*, VIII, 319, 320: „Primus ab aethereo venit Saturnis Olympo Arma Iovis fugiens et regnis exsul ademptis”.

[125] A se vedea: http://en.wikipedia.org/wiki/Cicero.

[126] Pentru slujbele noastre creştine.

[127] A se vedea: http://en.wikipedia.org/wiki/Dionysus.

[128] Ai vedea cât de demonizat e omul, care, prin spectacolele păgâne pe care le instituie pe străzi îi face şi pe alţii să fie nelegiuiţi, fără minte, a-raţionali.

Dar dacă această *nebunie* este numai *simulată*, ce poţi să spui atunci de cei care fac acest lucru *în ascuns* şi nu în cadrul unui *ritual public*, ca acela în care tu vrei să te mândreşti? Sau, ce fel de *scop bun* există într-un *lucru impus*?

Mai degrabă, de ce nu prevestiţi *evenimente viitoare* în cântecele voastre, dacă aţi primit *darul profetic*? Sau de ce îi lăsaţi să fie *oameni fără de minte* pe cei care vă ascultă, dacă sunteţi *sănătoşi la minte*?

5. Astfel, poţi să îţi aminteşti din scrisoarea ta şi despre alte lucruri pe care eu cred că ar trebui să le gândeşti mai bine, [ca spre exemplu], de ce nu putem face sport cu zeii voştri, care, ca unii care vă cunosc mintea şi vă citesc scrisorile, ştiu *să facă sport* cu voi din plin?

De aceea, dacă doreşti să discuţi cu noi astfel de subiecte, după cum percepeţi şi gândiţi voi şi, în fapt, ne ceri prin aceasta ca noi să ne justificăm, în acord cu scopul vostru, atunci, *dragul nostru prieten*, caută un subiect care să fie *demn de dezbătut* de către noi doi.

Şi, în primul rând, caută mai degrabă să fii *prevăzător* când vorbeşti despre *zeii noştri*, mai degrabă despre acele lucruri [ale lor] faţă de care trebuie *să ne previi*, pentru ca să nu ne facem *diverse supoziţii*.

Fiindcă prin aceasta tu *îţi trădezi cauza*, când ne aminteşti despre ei lucruri care sunt *împotriva lor*, mai degrabă decât lucruri afirmate pentru *apărarea lor*.

În concluzie, renunţă la cele care nu-ţi sunt *cunoscute*, căci prin aceasta mai degrabă *le batjocoreşti*, fără să-ţi dai seama, ca şi profanii/necunoscătorii.

Şi ar trebui să îmi arăţi că prin *creştinii catolici*[129] [a căror Biserică este în oraşul vostru] se cinsteşte cineva *mort* şi că, pe scurt, nimic din ceea ce a făcut şi plăsmuit Dumnezeu nu I se închină prin *putere dumnezeiască*.

Însă închinarea este adusă de către aceştia[130] prin Însuşi Dumnezeu[131], Care a făcut şi a plăsmuit toate lucrurile.

Aceste lucruri trebuie *discutate integral*, cu ajutorul singurului Dumnezeu adevărat. Asta, bineînţeles, numai

---

[129] De peste tot.
[130] De creştini.
[131] Prin puterea lui Dumnezeu.

dacă tu eşti *dispus* să discutăm aceste lucruri la *modul serios*.

Scrisoarea a 18-a
[scrisă în anul 390 d. Hr.]

Augustin îi trimite salutare lui Coelestinus

1. Oh, cât aş dori să pot să îţi spun un anume lucru! Adică acest lucru: *Haide să ne dezbărăm de grijile care ne aduc numai neplăceri şi să purtăm de grijă numai de cele care sunt folositoare!* Căci nu cunosc *altceva mai bun* decât aceea de *a ne elibera de grijă*[132], care este lucrul *cel mai râvnit* în această lume.

Eu ţi-am scris dar nu am primit niciun răspuns din partea ta. Ţi-am trimis multe dintre cărţile mele împotriva maniheilor[133], pe care acum pot să ţi le trimit *revăzute* şi *finalizate* în mod deplin, dar nu mi-ai spus nimic, adică *vreo impresie* în urma acelora pe care *le-ai înţeles* şi *simţit* [citindu-le].

Şi acesta este *un moment prielnic* pentru mine ca *să ţi le cer* iar tu *să mi le returnezi*.

De aceea, te rog să nu pierzi vremea şi astfel să nu mi le mai trimiţi, ci să [le trimiţi] împreună cu o scrisoare, pe care o aştept cu nerăbdare, din care să aflu *ce ai făcut tu cu ele* sau, mai degrabă, *cum te-au ajutat* să gândeşti lucrurile pentru care mi-ai cerut să îţi trimit *arme de atac*, pentru ca [să birui] erorile lor cu succes.

---

[132] Să ne eliberăm de împătimirea pentru această lume, de grija păcătoasă că nu vom avea *ce să mâncăm* şi *cu ce să ne întreţinem*. Dumnezeiescul Augustin vorbeşte aici nu despre *grija ca responsabilitate* ci despre *grija ca necredinţă*, ca necredinţă deplină în Dumnezeu, că El va rândui toate ale tale şi îţi va da toate cele de folos, dacă tu cauţi, mai întâi, ca să împlineşti voia Sa.

[133] Observăm de aici că această scrisoare către Coelestinus e trimisă după ce, în prealabil, îi trimisese şi alte cărţi, probabil însoţite de scrisori şi de la care nu primise niciun răspuns. El dorea să ştie cum le înţelege Coelestinus, să îşi spună părerea despre ele.

Dacă până acum i le trimisese fragmentar, acum, el îi spune despre faptul că le-a revizuit şi le-a pus pe toate la un loc, într-o singură lucrare şi că, deşi nu a primit niciun răspuns de la acesta, e gata să îi trimită cărţile scrise contra maniheilor în forma finală.

Este Coelestinus *un prieten* al lui Augustin? Cu siguranţă. E un prieten de suflet, capabil să înţeleagă cărţile pe care i le-a trimis şi pe care îl cheamă la o viaţă ascetică, dacă interpretăm chemarea la *ieşirea din grijile lumii* drept *o posibilă retragere a sa în mănăstire*.

Cred că trebuie să reţinem de aici, că Augustin se sfătuia asupra cărţilor sale, cerea părerea altora, adică oamenilor capabili să înţeleagă problemele discutate.

2. Căci, după cum ştii, eu ţi-am cerut să accepţi [ca să îmi spui părerea ta] şi să concepi *scurte sentinţe* vizavi de această temă vastă.

Căci există *o fire* care este *susceptibilă de schimbare*, în ceea ce priveşte locul şi timpul, şi aceasta e *firea trupului*.

Există însă altă fire care nu e susceptibilă de schimbare în ceea ce priveşte locul şi nici timpul, şi aceasta este *firea sufletului*.

Dar există şi o a treia fire care nu se schimbă nicidecum vizavi de loc sau timp şi aceasta e *firea lui Dumnezeu*.

Firile despre care am spus că suferă schimbări/transformări într-un anume aspect [al existenţei lor] sunt numite *creaturi*.

Firea care este *neschimbabilă* este numită *Creator*.

De aceea, observă că noi afirmăm *existenţa* numai în ceea ce este *continuu* [ca mod de a fi] şi *unic* [în existenţa sa] (atâta timp cât *unitatea* este *condiţia esenţială* a frumuseţii în orice structură).

Și de aceea nu vei greşi dacă distingi, în clasificarea firilor, între ceea ce este *cel mai înalt mod de existenţă cu putinţă*, între *cele care ocupă locul cel mai de jos în rândul existenţelor* şi între *cele care ocupă locul de mijloc*, între *Cea mai de sus [fire]* şi *cea de jos*, dar care îşi au existenţa de la *Ceea ce este cea mai înaltă fire*.

Căci *cea mai înaltă* este *Firea cea mai fericită*. *Cea mai de jos* este cea care nu poate fi nici *binecuvântată*, nici *vrednică de plâns*[134].

Pe când cea care se află la mijloc[135], trăieşte ca cineva *vrednic de plâns*, atunci când îşi pironeşte atenţia spre cele de jos şi este *binecuvântată*, atunci când se întoarce *spre cele prea înalte*.

Fiindcă cel care crede în Hristos nu îşi afundă simţirile sale în *cele de jos*, consideră că *cele de la mijloc* nu sunt *suficient de demne* pentru sine, ci se dedică numai *unirii* şi *comuniunii* cu *cele prea înalte*[136].

Şi aceasta este *ţinta vieţii virtuoase* care nouă ni s-a poruncit [să o trăim], am fost sfătuiţi spre ea şi, prin *râvnă sfântă*, am fost îndemnaţi *să o dorim*.

---

[134] Firea materială a lucrurilor.
[135] Firea omului, omul.
[136] Adică cu Dumnezeu, cu Sfinții și cu Îngerii Săi.

Scrisoarea a 19-a
[scrisă în anul 390 d. Hr.]

Augustin îi trimite salutare lui Gaius

1. Cuvintele nu-mi pot exprima *plăcerea* pe care amintirile tale mi-au produs-o inimii mele, după ce am plecat [atunci] împreună cu tine şi pe care încă o mai simt.

Căci îmi amintesc faptul că, în ciuda uimitoarei ardori care răzbătea din întrebările tale, care căutau adevărul, [totuşi] ele ţineau de *o adâncă cumpătare* în dezbateri, din care tu nu ieşeai deloc[137].

Şi nu este uşor să găseşti pe cineva care să fie *foarte înflăcărat* în a pune întrebări şi, în acelaşi timp, să fie *foarte atent* când vine vorba *să asculte răspunsurile*, după cum ai dovedit-o tu.

De aceea, sunt foarte fericit să îmi petrec timpul discutând cu tine, pentru că acel *timp* pe care îl petrecem împreună, oricât de mare ar fi, mie nu mi se pare *a fi lung*.

Căci ce folos este să discuţi cu cineva care *te împiedică* tot timpul şi cu care *e greu să te bucuri că discuţi*?

Însă acest lucru e foarte anevoios acum[138]. Poate că pe viitor acest lucru va fi mai uşor. Poate că Dumnezeu ne va îngădui aceasta. Poate că atunci va fi altcumva.

Am dat *ascultare* fratelui pe care l-am trimis cu această scrisoare, ca să înmâneze *înţelepciunii* şi *iubirii tale* celei mari toate scrierile mele, pentru ca să le poţi citi.

Şi ştim că niciuna dintre scrierile mele nu va găsi în tine *un cititor fără tragere de inimă*. Pentru că eu cunosc *buna voinţă* pe care o nutreşti faţă de mine.

Şi de aceea zic, că dacă vei citi aceste lucruri, tu le vei primi pe ele, şi vei vedea în ele ceea ce este adevărat. Şi nu

---

[137] Întrebai cu ardoare unele lucruri, pentru ca să afli adevărul despre ele. Dar ardoarea ta, râvna ta după adevăr nu ieşea din *cumpătarea* pe care o cer dezbaterile, discuţiile pentru adevăr.

Râvna pentru adevăr pune întrebări şi primeşte răspunsuri în adâncire de sine, în tăcere, în cuminţenie.

Râvna nu înseamnă *ceartă* ci *dorinţa de a găsi adevărul*. Şi adevărul se primeşte *cu înţelegere*, cu atenţie, cu maximă atenţie.

[138] Nu poate să discute cu Gaius atâta timp cât şi-ar dori el.

trebuie să le consideri *altcumva* decât *pe mine*, ca unele care *vin de la mine*.

Şi ai [prin aceasta] libertatea[139] să te întorci la acea carte, când doreşti să o consulţi, potrivit cu puterea dată ţie de *a sesiza/a înţelege* adevărul.

Căci nimeni nu înţelege adevărul a ceea ce citeşte numai *din manuscris* sau *din scrierea ca atare* ci, mai degrabă, din ceva care este *în sine însuşi*.

Fiindcă, numai dacă lumina adevărului străluceşte şi curăţeşte omul în întregime şi dacă el se curăţeşte de lucrarea întunecată a trupului, poate să pătrundă în mintea sa [ceea ce citeşte].

Iar dacă descoperi unele lucruri care sunt *false* şi se cuvine să fie *şterse* [din cărţile mele], aş vrea să cunosc acele lucruri *căzute ca roua* din *ceaţa slăbiciunii omeneşti* şi pe acelea să le *regândesc* şi eu cu adevărat.

Te îndemn să păstrezi însă în tine dorinţa de a căuta adevărul, lucru care nu înseamnă decât să te văd cu gura inimii tale întotdeauna deschisă, ca să sorbi cu nesaţ [din adevărul lui Dumnezeu].

Şi te sfătuiesc de asemenea ca să te ţii cu multă putere de adevărul pe care l-ai învăţat, şi nu numai de acela pe care deja îl arăţi că îl posezi cu putere şi îl ai întipărit în minte.

Pentru că toate zilele pe care le-am trăit de cât timp ne cunoaştem, mi-a arătat acest fapt, că numai *voalul trupului* ne ţine departe.

Și, cu siguranță, că milostiva purtare de grijă a Dumnezeului nostru nu poate în niciun fel să îngăduie ca un om *așa de bun* și cu [astfel de] *daruri reamrcabile* ca tine să rămână *străin* de *turma lui Hristos*.

[139] Prin faptul că ai cărţile mele.

Scrisoarea a 20-a
(scrisă la anul 390 d. Hr.)

Augustin îi trimite salutare lui Antoninus

1. Cuvintele acestea sunt *o datorie* faţă de tine. Căci fiecare dintre noi [suntem datori *să ne spunem cuvinte*].

Şi astfel, o parte din datoria noastră va fi plătită din belşug când ne vom vedea unul pe altul[140].

Dar cum prin vocea ta eu îmi aud *propria-mi voce*, de aceea *m-am înfrânat* de la scris. Căci n-am putut să fac acest lucru foarte repede, potrivit cererii acelor persoane care au venit la tine, pentru că mi s-a părut că *nu e necesar* acest lucru.

De aceea port acum această *conversaţie* cu tine, care e mult mai benefică decât să o fi avut în mod direct.

Fiindcă, în această situaţie, poţi citi scrisoarea mea şi poţi asculta cuvintele acelei inimi unde ştii că aceste cuvinte *locuiesc*.

Cu mare bucurie am citit şi cugetat la cuvintele pe care mi le-a trimis Sfinţia ta, fiindcă mi-au arătat, deopotrivă, duhul tău creştin, nevătămat de prihana acestui veac viclean dar şi inima ta plină de cele mai bune simţăminte faţă de mine.

2. Îţi mulţumesc pentru ele şi dau mulţumire Domnului şi Dumnezeului nostru, pentru nădejdea, credinţa şi dragostea pe care le văd întru tine!

Şi îţi mulţumesc ţie întru El, căci gândeşti despre mine că sunt *un credincios slujitor al lui Dumnezeu* dar şi pentru dragostea inimii tale neprihănite pe care o nutreşti către noi, care vorbeşte întru mine.

Căci, într-adevăr, aceasta este o ocazie, mai degrabă, pentru a rosti *felicitări* decât pentru *mulţumiri*, fiindcă cunoaştem *buna ta voinţă* în acest lucru.

Căci e un lucru bun pentru tine ca să iubeşti sincer bunătatea. Pentru că cel care îl iubeşte pe un altul,

---

[140] *Datoria prieteniei* constă în aceea de *a spune cuvinte* prietenului nostru, de a ţine legătura cu celălalt prin scris dar şi de a-l vizita, de a-l întâlni şi întări în viaţa virtuoasă. Scrisorile către prieteni fac parte din *datoria prieteniei*. Întrajutorarea este spaţiul în care prietenia rodeşte cuminţenie, înălţime de conştiinţă, sfinţenie.

bineînţeles, îl iubeşte pentru că îl crede un om bun, indiferent dacă el *este* sau *nu este aşa* cum *se presupune a fi*[141].

[Şi, după cum ştii], o singură eroare [în viaţă] este de ajuns pentru ca să devii *prevăzător* şi să ocoleşti această situaţie[142].

Pentru că noi altcumva nu gândim, ci numai prin adevărul poruncilor [lui Dumnezeu]. Căci nu ne uităm *la om*, ci la *ceea ce este cu adevărat bun în om*.

Dar, prea iubitul meu frate, văzând că tu nu greşeşti în niciun fel în credinţă sau în cunoaştere şi că din mare bunătate pentru oameni, tu slujeşti Domnului cu multă grijă şi curăţie – căci atunci când iubeşti pe cineva, fiindcă crezi că trebuie să împarţi cu el acest bine, atunci îţi pierzi răsplata, chiar dacă omul acela nu este cine presupui tu că este – de aceea e potrivit ca pentru acest lucru *să fii felicitat*.

Şi omul pe care tu îl iubeşti trebuie să fie *felicitat*, nu pentru că persoana sa e *iubită* din acest motiv[143], ci pentru că persoana sa, cu adevărat, este una care *merită să fie iubită*, pentru că de aceea e *iubit*[144].

Iar adevărata noastră *înfăţişare* o căpătăm prin *continua sporire* în viaţa dumnezeiască. Şi pe aceasta o vom avea prin Cel care va judeca, deopotrivă, şi ceea ce este bun în om, dar şi caracterul fiecărui om, fără greşeală.

Atunci vei primi *fericita răsplată* pentru cele ale tale şi pentru asta m-aş bucura să mă îmbrăţişezi cu întreaga ta inimă, fiindcă mă crezi *a fi slujitorul lui Dumnezeu* şi *asta doresc să fiu*.

La rândul meu şi eu sunt dator cu multe mulţumiri pentru faptul, că *mă încurajezi* şi *mă însufleţeşti în mod minunat* ca să nădăjduiesc la cele mai presus de toate, fapt pentru care mă lauzi, ca şi când *deja le-aş fi atins*.

Cu foarte multe mulţumiri sunt dator faţă de tine, nu numai pentru că mă lauzi în rugăciunile mele, ci şi pentru că

---

[141] Nu poţi iubi, ca prieten, decât pe cineva care arată că este *în stare* de bunătate, decât pe cineva care *excelează* în virtuţi. Şi cel pe care îl iubeşti pentru că îl consideri *virtuos*, dacă se dovedeşte, în definitiv, că urmează altă cale, atunci tu ai iubit în el nu *impostura*…ci *omul care părea a fi*. Dumnezeiescul Augustin nu vorbeşte aici despre *un joc al aparenţelor*, ci despre iubirea care *vizează bunătatea*, umanitatea noastră cea mai adâncă.

[142] Situaţia în care să confunzi pe *omul bun* cu cel care este *fariseu*, care se *preface a fi bun*.

[143] Pentru ca să fie lăudat.

[144] Trebuie felicitat omul pe care noi îl iubim pentru că e o persoană care ne îmbie din plin ca să o iubim. Merită toată cinstea omul care îţi face *cinste* că e *prietenul tău*, pe care îl iubeşti, pentru că demonstrează *reale valori* demne de iubit.

nu încetezi să te rogi pentru mine[145]. Căci *mijlocirea fratelui* este *mai plăcută* la Dumnezeu când este adusă ca *o jertfă a dragostei*.

3. Salutăm, cu multă bucurie, şi pe fiul tău cel mic şi ne rugăm ca să crească pe calea ascultării [*the way of obedience*] folosindu-se de cele cerute de legea lui Dumnezeu.

De aceea, *vă doresc* şi *mă rog*, ca *singura* şi *adevărata credinţă* şi *slujire*, care e cea *catolică*, să înflorească şi să crească în casa voastră.

Şi dacă eşti de părere că e nevoie şi de *ajutorul nostru* pentru a duce totul la bun sfârşit, te rog să îmi ceri, fără nicio teamă, ajutorul. Căci nădăjduiesc în Acela, Care este Domnul tuturor şi în *legea dragostei* cu care noi toţi trebuie să fim datori.

Pentru aceasta, în mod special, te sfătuiesc ca să ai o purtare de grijă evlavioasă, ca prin citirea cuvântului lui Dumnezeu şi prin adânci discuţii cu prietenii tăi, [să faci ca] sămânţa sădită întru tine să crească în adâncul inimii tale ca *o înţelegătoare teamă* de Dumnezeu.

Fiindcă nu e posibil ca cel care se îngrijeşte de sănătatea sufletului său, care fără păcat cunoaşte voinţa Domnului, să cadă, tocmai când se bucură de sfătuirea unui *bun povăţuitor*, care cunoaşte diferenţa între ceea ce înseamnă *a fi în schismă* şi *singura Biserică Catolică/Sobornicească*.

---

[145] Adică îi mulţumeşte nu numai pentru că *îl laudă* ci şi pentru că *se roagă* pentru el, că îl poartă în rugăciunile sale. Dumneziescul Augustin, ca de fiecare dată, e de o mare delicateţe cu prietenii săi şi această *delicateţe* transpare din toate scrisorile sale.

Scrisoarea a 21-a
[scrisă în anul 391 d. Hr.]

Către Domnul meu şi Părintele meu, Episcopul Valerius, Preabinecuvântatul şi Preacinstitul, faţă de care nutrim cea mai călduroasă şi adevărată dragoste în faţa Domnului, Augustin, Prezbiterul, trimite salutări întru Domnul.

1. Mai înainte de toate lucrurile cer înţelepciunii voastre celei evlavioase să ia în consideraţie faptul, că dacă îndatoririle slujirii de episcop sau de prezbiter sau de diacon sunt împlinite *în mod neatent* şi *făţarnic*, atunci lucrarea fiecăruia nu este decât una *foarte uşoară*, *plăcută* şi *cu totul nimerită* şi *liniştită*, adică *pe placul oamenilor*. Și, din acest motiv sunt foarte *jalnice*, *vrednice de plâns* şi *de condamnat* în ochii lui Dumnezeu.

Dar, pe de altă parte, dacă eşti în slujirea de episcop sau de prezbiter sau de diacon şi dacă împlineşti poruncile Căpitanului mântuirii noastre[146], nu există în lucrarea acestei vieţi decât *greutăţi*, *muncă epuizantă* şi multe *întâmplări neprevăzute*, mai ales în zilele noastre dar, în acelaşi timp, eşti *foarte binecuvântat* în ochii lui Dumnezeu.

Căci ceea ce iese din această *derobare* de datoriile tale eu nu am învăţat nici în copilăria mea şi nici mai târziu, dar înţeleg acum, la *vârsta bărbăţiei*.

Şi acum am început să înţeleg ce înseamnă *acest lucru*. Am fost constrâns ca *să mă curăţesc* de păcatele mele. [Căci nu cunosc alt motiv în afară de acesta, pentru care a trebuit] să accept locul *al doilea în cârmuire*, deşi nu cunoşteam cum se ţine în mână vâsla[147].

2. Dar eu gândesc că acesta a fost *scopul Domnului* meu, ca prin [această slujire] să *mă mustre* pe mine. Fiindcă am gândit aceea că, dacă am fost numit printr-o *înţelegere superioară* şi *desăvârşită*, voi fi dojenit de *multe greşeli* de

---

[146] Hristos Domnul.

[147] Tocmai de aceea Îl numise pe Domnul, anterior, *Căpitanul* navei, adică al Bisericii, pentru ca să spună, mai apoi, că el, ca slujitor al lui Dumnezeu, este *cârmuitor* al Bisericii, care încearcă să o conducă, deşi nu ştie *să vâslească* cum trebuie.

către mulţii *marinari* dinaintea mea, de la care am învăţat experienţa acestei *lucrări*[148].

De aceea, după ce am fost trimis în mijlocul lor, ca să mă folosesc de slujirile lor, atunci am început să simt *nechibzuinţa* criticilor mele, deşi, cu ceva timp înainte, credeam această *slujire* asaltată de *multe pericole*.

Şi astfel, [trăiam] temerile că cineva dintre fraţii mei mă vor vedea că locuiesc în oraş în timpul hirotoniei mele şi, din acest motiv, ar avea cele mai bune intenţii ca să vină să mă consoleze, dar cu cuvinte care, fără să cunoască *cauzele* tristeţii mele, nu m-ar fi ajutat deloc.

Însă experienţa mea şi-a imaginat aceste lucruri de o aşa manieră, încât nu numai că la aşa ceva nu se gândiseră nici ei, dar nici eu nu am văzut, de fapt, valurile niciunei furtuni, pe care nu o cunoscusem în prealabil prin observarea ei, nici nu auzisem de ea, nici nu citisem despre ea şi nici nu meditasem la existenţa ei.

Însă, pentru că nu cunoşteam *abilitatea* sau *puterea de a-i evita* sau de *a mă întâlni cu ei*, m-am gândit că nu pot să fac faţă acestor lucruri.

De aceea Domnul *mi-a zâmbit* şi I-a plăcut să îmi arate, pe propria-mi piele, *cine sunt* de fapt.

3. Dar dacă El mi-a dăruit aceasta[149] nu ca pe *o pedeapsă*, ci ca pe *o milă a Sa*, atunci nădăjduiesc, cu încredere [în mila Sa], ca şi acum, când am învăţat din neputinţa mea, [să înţeleg că] este de datoria mea să aprofundez, cu osteneală, toate tratamentele pe care Scripturile le deţin în ceea ce mă priveşte, şi să-mi fac neguţătoria mea prin rugăciune şi citind spre liniştire, ca sufletul meu să fie îmbrăcat cu *puterea* şi *tăria* de care am nevoie pentru slujirile noastre, care cer *atâta responsabilitate*.

Dar aceasta nu am făcut-o încă, fiindcă *nu am timp*. Pentru că am fost hirotonit la ceva timp de când mă gândeam să încep, împreună cu alţii, *o perioadă de libertate* faţă de alte ocupaţii, pentru ca să ne putem ocupa cu *introduceri în Dumnezeieştile Scripturi*. Şi intenţionăm să facem *un astfel de demers* pentru ca să avem un răgaz, netulburat, pentru această *mare lucrare*.

---

[148] Merge în continuare pe paralelismul dintre *slujirea preoţească* şi *experienţa marinărească*.

[149] Slujirea preoţească.

Pe lângă aceasta, este adevărat, că nu am avut mai înainte vreo perioadă [în viaţa mea], în care să cunosc *cât de mare* a fost neputinţa mea pentru *munca grea* ce îmi nelinişteşte şi îmi frământă acum duhul meu.

Însă, dacă din această experienţă am învăţat ce îi trebuie unui om care slujeşte oamenilor, prin Sfintele Taine şi prin cuvânt, aceea că sunt prevenit că trebuie să am ceea ce am fost învăţat că trebuie să am, doreşti acum să mă dai pierzării, Părinte Valerius?

Unde este mila ta? Mă iubeşti tu într-adevăr? Ai tu într-adevăr dragoste pentru Biserică, de mă numeşti pe mine *preot*, care sunt *nepriceput*?

Şi sunt încredinţat că tu le ai pe amândouă, pentru că tu mă crezi pe mine în stare [de slujba preoţească], pe când eu mă cunosc mai bine pe mine însumi. Dar, pe de altă parte, eu nu pot să ajung să mă cunosc pe mine însumi, dacă *nu mă învăţ prin experienţă*.

4. Poate că Sfinţia voastră îmi veţi răspunde: *Eu vreau să cunosc ce îţi lipseşte ca să fii propriu slujbei tale.*

Iar lucrurile care mie îmi lipsesc sunt multe, pentru că nici nu pot să enumăr toate lucrurile pe care mi le-aş dori ca să le am.

Şi pot să spun, din experienţă, că cunosc şi cred, fără niciun fel de rezervă, învăţăturile care au de-a face cu mântuirea noastră.

Dar greutatea mea constă în problema: cum pot eu să folosesc *acest adevăr* în slujirea *mântuirii altora*, căutând ceea ce este folositor nu numai pentru mine, ci şi pentru mulţi alţii, pentru ca ei să se mântuie?

Şi nu cred că nu există sfaturi în cărţile sfinte, dincolo de toate chestiunile ce pot fi discutate, prin care să nu cunoaştem şi să nu primim pe cele pe care omul lui Dumnezeu le poate afla.

Căci el *se despovărează* de datoriile sale vizavi de Biserică [numai când săvârşeşte n.n.] lucrurile lui Dumnezeu sau când are o conştiinţă goală [de mustrări n.n.].

Şi, prin aceasta, el se întrarmează în mijlocul oamenilor neevlavioşi, fie pentru viaţă, fie pentru moarte, asigurându-se că nu pierde *umilinţa* şi *vederea inimii*, pe care le are *inima blândă* a creştinului.

Şi cum se pot primi acestea, decât numai aşa cum ne-a spus-o Domnul Însuşi, adică prin cerere, căutare, ciocănire [la uşa Sa], adică prin *rugăciune*, *citire* şi *plâns*?

Pentru aceasta doresc, după voia frăţiei, cele pe care în această cerere le reînnoiesc, ca în scurt timp, aş spune până la Paşti, să fiu acceptat de către *neprefăcuta* şi *cinstita ta dragoste*.

5. Căci ce voi răspunde Domnului, Judecătorului meu? Voi spune: „Nu am fost capabil să dobândesc lucrurile de care aveam nevoie, fiindcă n-am vrut să mă afund cu totul în *treburile Bisericii*?”.

Şi nu îmi va spune El atunci: „Slujitor viclean, dacă te-ai folosit de *averea Bisericii* – adunând roadele pentru care s-a depus *o grea muncă* – fără să suferi ceva de la duşmani şi ai avut puterea să faci ceva, ca să aperi drepturile Bisericii de la bara [de avocatură n.n.] a judecăţii pământeşti, nu se cădea ca să laşi toate, pentru cele pentru care Eu mi-am vărsat sângele Meu şi să pledezi pentru *cauza tuturora*, pentru că aveai porunci imediate pentru aceasta?

Iar dacă decizia luată de tine a fost împotriva Bisericii, nu se cădea oare, ca şi procurorul când e chemat [la ordin n.n.], să traversezi [imediat n.n.] marea?

Şi nu trebuia oare ca să nu te plângi de faptul, că auzi că vei fi plecat de acasă un an sau mai mult [decât atât n.n.], şi asta cu referire la ceva care nu ţine cont de cele ale sufletului, ci de bietele trupuri, fără să flămânzeşti de cele care nu te întăresc şi fără să mergi uşor sau să te odihneşti sub copac, ci să le cultivi cu grijă? De ce atunci nu te-ai nevoit ca să înveţi cum să cultivi *pământul* Meu?”[150].

Spune-mi, rogu-te, ce Îi voi răspunde atunci? Pot să spun atunci: „Bătrânul Valerius este de vină. Căci el a crezut în mine şi m-a învăţat toate lucrurile necesare, arătându-mi mie, pe fiecare zi, iubirea sa şi dându-mi voie ca să învăţ ceea ce eu n-am cerut?”.

6. Consideraţi toate aceste lucruri, Bătrânule Valerius, consideraţi-le, rogu-vă, din bunătatea şi asprimea lui Hristos, din mila şi judecata Sa, prin care v-a insuflat cu o asemenea dragoste pentru mine, ca eu să nu îndrăznesc a o

---

[150] *Pământul* fiind *sufletele oamenilor*, care trebuie îngrijite pentru ca să fie virtuoase.

supăra, pentru că ea este *un stâlp de susţinere* pentru folosul sufletului meu.

De aceea, să vă rugaţi lui Dumnezeu [Tatăl n.n.] şi lui Hristos, ca să port mărturia mea referitoare la curăţia şi iubirea voastră, şi iubirea sinceră pe care o aveţi către mine, fapt pentru care [simt, că n.n.] nu există lucru care să mă facă să nu-mi pot ţine *jurământul meu*.

Şi de aceea mă rog iubirii şi prieteniei pe care aţi mărturisit-o faţă de mine. Fie-ţi-vă milă de mine şi acceptaţi-mă, spre scopul pentru care v-am cerut şi la timpul în care v-am cerut!

Ajutaţi-mă cu rugăciunile voastre, pentru ca dorinţa mea să nu fie în van şi pentru ca lipsurile mele să nu facă *fără rod* Biserica lui Hristos, ci să aducă *folos* frăţietăţii noastre şi celor *dimpreună slujitori* cu noi.

Şi ştiu că Domnul nu va dispreţui dragostea voastră, care mijloceşte pentru mine, mai ales într-o situaţie ca cea de faţă, ci va accepta jertfa voastră ca pe o mireasmă bine-mirositoare şi El vă va răsplăti în locul meu.

Căci astfel pot să mă umplu de râvnă în scurt timp, prin lucrarea slujbei Sale, prin sfaturile Sale folositoare, care ne-au rămas nouă scrise de la El.

II

Sfântul Ioan Gură de Aur

Comentariul la Faptele Apostolilor
(Omiliile 1-9)[151]

Traducere și comentarii de
Dr. Gianina Maria-Cristina Picioruș

[151] Traducerea noastră s-a făcut conform: St. John Chrysostom, *The Homilies on the Acts of the Apostles*, translated, with notes and indices, by Rev. J. Walker and Rev. J. Sheppard, revised, with note, by George B. Stephens, in *NPNF*, by edited Philip Schaff, First Series, Volume 11, Oxford, 1851, p. 25-129.

Omilia 1

Cuvântul cel dintâi l-am făcut, o, Teofile, despre toate cele ce a început Iisus a face şi a învăţa, până în ziua în care S-a înălţat la cer, poruncind, prin Duhul Sfânt, Apostolilor pe care i-a ales (1, 1-2).

Pentru mulţi oameni această carte este *puţin cunoscută*, atât *ea* cât şi *autorul ei*, pentru că aceştia nu sunt nici măcar *conştienţi* că există o asemenea carte.

Pentru acest motiv special am ales-o ca subiect al meu, pentru ca să o fac *cunoscută* şi să nu las o asemenea *comoară* să rămână ascunsă vederii/ înţelegerii.

Căci, într-adevăr, poate să ne folosească nu mai puţin decât Evanghelia însăşi. Aşa este de plină de *înţelepciune creştină* şi de *glasul credinţei creştine*, mai ales în ceea ce priveşte [învăţătura despre] Duhul Sfânt. Să nu trecem în grabă pe lângă ea, ci să o cercetăm îndeaproape.

Astfel, cele propovăduite de Hristos în Sfintele Evanghelii le putem vedea aici cum se arată *în mod concret* şi putem deci vedea, tot la fel de *concret*, lumina clară a adevărului care străluceşte în ele şi *marile schimbări* care au avut loc în Sfinţii Apostoli, acum, când Duhul Sfânt a venit peste ei.

Spre exemplu, ei L-au auzit pe Hristos spunând: „Cel ce crede în Mine va face şi el lucrările pe care le fac Eu şi mai mari decât acestea va face" (In. 14, 12)[152].

Și iarăşi, El a spus Apostolilor, că trebuie să fie aduşi în faţa conducătorilor şi a împăraţilor şi că din sinagogi îi vor scoate afară şi vor suferi, apoi şi că vor trebui să suporte lucruri dureroase şi le vor depăşi (Mat. 10, 18).

Și că Sfânta Evanghelie trebuie predicată în toată lumea (Mat. 24, 12).

Acum toate acestea, cum anume s-au întâmplat, exact așa cum au foat spuse mai înainte[153], se pot vedea în această

---

[152] Vom reda, în cazul versetelor biblice, traducerea românească după textul *Bibliei din 1988*, pentru o mai uşoară înţalegere a cititorului român, obişnuit deja cu multe dintre aceste formulări scripturale.
Acolo însă unde versiunea de care dispunea Sfântul Ioan este puţin *mai nuanţată* decât textul nostru în uz şi este, prin urmare, în acord cu comentariul său, voi oferi varianta după care a comentat Sfântul Ioan, pentru a înlătura orice nedumerire, iar pasajul scriptural respectiv, după Biblia românească, se va regăsi la subsol.

[153] După cum au fost prorocite de Hristos.

carte, [cât] şi mai multe [decât acestea], pe care El le-a spus lor, pe când era cu ei.

Aici îi veţi vedea pe Apostoli alergând, ei înşişi, ca şi cum ar avea aripi, şi străbătând mări şi ţări, tot ei, aceeaşi oameni, care odinioară erau atât de *temători* şi *greoi la înţelegere*, devenind dintr-o dată *alţii* decât au fost la început, transformându-se în oameni care dispreţuiesc cu totul bogăţia şi care s-au ridicat deasupra oricărei vanităţi omeneşti, deasupra patimilor şi a păcatelor şi, pe scurt, deasupra oricăror dorinţe lumeşti.

Mai mult decât atât: ce *unire* este între ei acum!

Nu mai există *competiţia* care era mai înainte, nu mai subzistă nicio dorinţă după *întâietate*, ci toată virtutea, adusă în ei până la desăvârşire, străluceşte în toţi datorită unei *râvne uimitoare*.

Şi mai mult decât toate, străluceşte în ei *dragostea*, despre care Domnul a dat atâtea porunci şi despre care a zis: „Întru aceasta vor cunoaşte toţi că sunteţi *ucenicii Mei*, dacă veţi avea *dragoste* unii faţă de alţii" (In. 13, 35).

Apoi, sunt aici învăţături pe care nu aveam de unde să le cunoaştem cu *absolută certitudine*, dacă această *Carte* nu ar fi existat, şi însăşi încununarea a tot ceea ce a făcut Hristos pentru mântuirea noastră, felul în care a rodit mântuirea adusă de El, ne-ar fi rămas ascuns, neştiut, şi am fi fost *neştiutori* atât în ceea ce priveşte *practica vieţii creştineşti*, cât şi a *învăţăturii ei*.

Cea mai mare parte din această lucrare se ocupă cu relatarea faptelor săvârşite de Pavel, care, după mărturia sa, a spus: „m-am ostenit mai mult decât ei toţi" (I Cor. 15, 10), adică mai mult decât toţi Apostolii.

Şi motivul este acela că autorul acestei *Cărţi*, Fericitul Luca, a fost însoţitorul său, al lui Pavel.

Luca era un bărbat ale cărui înalte virtuţi, foarte limpezi în multe alte împrejurări, sunt puse în lumină mai ales de *alipirea sa cu tărie* faţă de învăţătorul său, pe care l-a urmat întotdeauna.

Iată ce spune Pavel despre acest ucenic, într-o vreme când toţi l-au părăsit, unul fiind plecat în Galatia, altul în Dalmaţia[154]: „Numai Luca este cu mine" (II Tim. 4, 11).

---

[154] Sfântul Ioan făcea referire la următorul verset: „Că Dimas, iubind veacul de acum, m-a lăsat şi s-a dus la Tesalonic, Crescent în Galatia, Tit în Dalmaţia" (II Tim. 4, 10).

Şi dându-le corintenilor poruncă în ceea ce îl priveşte[155], a zis despre el acestea: „a cărui laudă, întru Evanghelie, este în toate Bisericile” (II Cor. 8, 18).

Din nou, când Pavel spune despre Hristos că „S-a arătat lui Chefa, apoi celor doisprezece” (I Cor. 15, 5) şi când vorbeşte corintenilor despre „Evanghelia pe care v-am binevestit-o” (I Cor. 15, 1), are în vedere Evanghelia acestui Luca.

Astfel încât nu poate fi nicio greşeală când spunem că această lucrare este *a sa*. Şi, de fapt, înţeleg prin aceasta că este *a lui Hristos*.

Dar de ce atunci nu ne-a relatat el toate câte s-au întâmplat, din moment ce a fost cu Pavel până la sfârşit?

Răspunsul este că ceea ce este scris aici *era suficient* pentru cei care ar fi citit şi că Sfinţii scriitori nu s-au pronunţat ei înşişi în lucrurile care aveau *o însemnătate* numai pentru acea vreme, în sensul de a deveni *autori de cărţi* de fiecare dată când când se ivea ceva mai deosebit.

De fapt, sunt multe lucruri pe care ni le-au transmis prin *Tradiţie nescrisă*[156].

Tot ceea ce stă scris în această *Carte* este *vrednic de cinstire* şi *de toată lauda* şi, mai ales, este vrednic de laudă felul în care Apostolii au făcut pogorământ şi s-au coborât la nivelul celor care îi ascultau, smerenie insuflată lor de Duhul, Care le-a poruncit astfel, întrucât întâiul lor ţel, asupra căruia au insistat, era să vorbească despre *Hristos ca om*.

Căci, într-adevăr, deşi au vorbit atât de mult despre Hristos, prea puţin au pus înainte *dumnezeirea Lui*.

Ei au predicat mai mult despre Întruparea, despre Patimile, despre Învierea şi despre Înălţarea Lui. Pentru că era necesar ca cei care auzeau propovăduirea să creadă, mai întâi de toate, că El a înviat şi S-a înălţat la cer.

Apoi El Însuşi a insistat cel mai mult, dorind să se ştie acest lucru, asupra faptului că: *El a venit de la Tatăl.*

---

[155] De a-şi arăta dragostea faţă de el şi de cei împreună cu el.

[156] Sfântul Ioan Gură de Aur înfăţişează aici un răspuns şi celor care cred că Dumnezeieştii Apostoli n-au scris îndeajuns de mult, cât şi celor care sunt adepţii formulei „sola Scriptura” şi care susţin că *nu au nevoie de tradiţie*: Sfinţii Apostoli aveau o sarcină mult prea mare de îndeplinit, aceea de a evangheliza *toată lumea*, încât nu stăteau să scrie cărţi ca să răspundă fiecărei întrebări în parte pe care o puteau adresa oamenii.

Ei au scris *esenţialul*. Exista însă *Biserica însăşi* şi *învăţătura scrisă* şi *nescrisă*, care *se predanisea* în această Biserică, şi din care puteau învăţa cei care căutau *să afle* sau *să se lămurească* cu privire la o problemă sau alta.

Prin urmare şi *scopul principal* al autorului acestei lucrări, este acela de a arăta că *Hristos S-a sculat din moarte* şi că *a fost primit în cer*, că *El S-a dus la Dumnezeu* şi [deci, că] *de la Dumnezeu a venit*.

Căci dacă iudeii, la început, nu au crezut că El *de la Dumnezeu a venit*[157], cu atât mai mult, auzind despre Învirea Lui şi despre Înălţarea Sa, au găsit întreaga învăţătură *cu neputinţă de crezut*[158].

De aceea, cu blândeţe şi în mod treptat, el i-a condus către *adevăruri mai înalte*. Ba, mai mult, la Atena, Pavel L-a numit pe El pur şi simplu *om*[159], fără a spune mai mult (Fapt. 17, 31).

Pentru că, dacă iudeii, pe când le vorbea Hristos despre *egalitatea* Sa cu Tatăl, au încercat să-L omoare cu pietre şi pentru aceasta Îl numeau *hulitor*[160], cu atât mai mult nu era de aşteptat ca ei să primească această învăţătură de la *un pescar*, mai ales după Răstignire, după ce văzuseră cum a murit Hristos pe Cruce.

Dar de ce să vorbim numai despre evrei, când chiar ucenicii Lui, adeseori, auzind cele mai sublime învăţături, *se sminteau* sau *se simţeau jigniţi*?

De aceea le-a zis El: „Încă multe am a vă spune, dar acum nu puteţi să le purtaţi” (In. 16, 12).

Dacă aceia nu puteau să le poarte, care atâta timp au fost împreună cu El, care au pătruns atâtea taine şi au văzut atâtea minuni, cum ar fi fost de aşteptat ca oameni care de-abia fuseseră smulşi de lângă altare[161], de lângă idoli şi jertfe [păgâneşti], de lângă pisici şi crocodili – pentru că unele ca acestea cinsteau neamurile păgâne – şi de lângă rămăşiţele *obiceiurilor rele*, să primească, dintr-o dată, cele mai *sublime dogme* ale învăţăturii creştine?

Dar evreii, care în fiecare zi a vieţii lor, auziseră şi aveau în urechi numai sunetul cuvintelor: „Domnul Dumnezeul nostru este singurul Domn” (Deut. 6, 4)[162] şi

---

[157] Iudeii nu au crezut că Hristos este *Fiul lui Dumnezeu*.

[158] Cu atât mai puţin erau dispuşi să creadă că Hristos, pe care Îl credeau *un simplu om* şi atât (întrucât nu putuseră să creadă că Dumnezeu S-a întrupat, făcându-Se om şi că a murit *cu moarte de ocară*), a înviat şi S-a înălţat la ceruri.

[159] „Bărbat”, în Scriptura românească.

[160] In. 8, 18-59.

[161] Ale templelor păgâne.

[162] Se referă la faptul că evreii credeau că Dumnezeu este *numai al lui Israel*, numai al poporului evreu şi nu şi *al celorlalte neamuri*. În afară de aceasta, ştiau că Dumnezeu este Domn, Stăpân şi Atotputernic, dar nu puteau să conceapă ca El să Se facă om. Nu puteau înţelege nesfârşita iubire dumnezeiască şi mila negrăită a lui

care L-au văzut pe El pironit pe Cruce, mai mult, ei înşişi L-au răstignit şi L-au îngropat şi nici măcar nu L-au văzut înviind[163], cum era să reaţioneze ei, dintre toţi oamenii de pe pământ, altfel decât prin a fi zguduiţi şi revoltaţi, auzind că tocmai *Acesta* este *Dumnezeu* şi *egal cu Tatăl*?

De aceea, cu blândeţe şi puţin câte puţin, Apostolii i-au condus mai departe[164], cu multă dragoste şi răbdare, pogorându-se la nivelul aşteptărilor lor foarte mici, ei, care în acelaşi timp se bucurau din ce în ce mai deplin de harul Duhului şi făceau, în numele lui Hristos, minuni *mai mari* decât Hristos Însuşi, încât ar fi putut să-i înalţe imediat pe iudei din întortochiatele[165] lor cugetări teologice, dovedindu-le *adevărul propovăduirii* lor, anume că *Hristos a înviat din morţi*[166].

Acesta, de fapt, este tocmai conţinutul acestei Cărţi: *o demonstraţie a Învierii*[167].

Îndată ce ei ar fi crezut în învierea Sa, restul lucrurilor ar fi mers pe calea cea bună. *Subiectul* şi *întregul ţel* al acestei *Cărţii*, este, în mod esenţial, tocmai ceea ce am spus.

Dar să ascultăm introducerea.

Dumnezeu, pentru care El a luat fiinţă omenească, întrupându-Se din Fecioară Preacurată şi trăind alături de oameni, pe pământ.

[163] Nu L-au văzut cu ochii lor înviind, pentru că, evident, dacă nu crezuseră nimic din propovăduirea lui Hristos, nu credeau nici mărturiilor celor care L-au văzut înviat.

[164] La înţelegeri mai înalte.

[165] Literal: *groveling apprehensions*, în sensul de *stufoase*, umbroase, încurcate. De la *grove*= crâng, boschet, tufiş.

[166] Cu alte cuvinte, Sfinţii Apostoli, urmând bunătăţii, iubirii şi îndelungii răbdări dumnezeieşti, care nu vrea să silească voinţa liberă a oamenilor, deşi puteau să-i convingă imediat pe iudei să creadă în învierea Lui, prin minuni mari şi prin fapte extraordinare, întrucât erau plini de harul Duhului, nu au făcut aceasta, ci au vrut (pentru că Dumnezeu a vrut aceasta) ca *iubirea* şi *blândeţea* să fie singurele care *să convingă* inimile oamenilor de adevărul Întrupării, al Pătimirii şi al Învierii Fiului lui Dumnezeu pentru noi.

Căci dacă Dumnezeu S-a întrupat, a murit şi a înviat, din iubire de oameni, pentru mântuirea noastră, trebuia ca tot iubirea să îi tragă, atât pe iudei, cât şi pe păgâni, la a crede acestea.

Căci dacă Dumnezeu ar fi vrut ca oamenii că creadă numai *prin minuni*, constrânşi de frică sau de uimire, atunci nu ar mai fi avut rost Întruparea şi Pătimirea Lui.

Dar Hristos Însuşi şi apoi Sfinţii Apostoli au făcut minuni numai atât cât să *învedereze* dragostea dumnezeiască şi *să dovedească*, totuşi, că El nu este doar *un simplu om* şi că nu ca *un oarecare învăţător* sau un *oarecare întemeietor de religie* ci *a propovăduit* şi *a lucrat* ca Dumnezeu, Care are putere să împlinească toate cele spuse.

Şi deşi aceste minuni au fost *mari*, ele *nu au constrâns* libertatea conştiinţei, ci au lăsat ca numai dragostea *să-i convingă* cu adevărat pe oameni de adevărul celor propovăduite.

[167] Putem considera această propoziţie drept *o definiţie* a *Faptelor Sfinţilor Apostoli*: cartea este *o demonstraţie a Învierii*.

Cuvântul ce dintâi l-am făcut, o, Teofile, despre toate cele ce a început Iisus a face şi a învăţa (1, 1).

De ce le aduce aminte despre *Evanghelie*? Pentru a arăta cât de mult *avea legătură* cu aceea.

Pentru că la începutul lucrării sale de mai înainte, a Evangheliei, spune: „Am găsit şi eu cu cale, preaputernice Teofile, după ce am urmărit toate cu de-amănuntul de la început, să ţi le scriu pe rând" (Lc. 1, 3).

Nici nu este mulţumit numai cu *propria sa mărturie*, ci mărturisirea despre Hristos o pune, în întregime, pe seama Apostolilor, zicând: „Aşa cum ni le-au lăsat cei ce le-au văzut de la început şi au fost *slujitori* ai Cuvântului" (Lc. 1, 2).

Şi fiindcă a spus acestea în Evanghelie, nu mai are nevoie să dovedească, din nou, acest cuvânt credincioşilor, întrucât ucenicul său, Teofil, a fost mulţumit odată pentru totdeauna. Iar pentru că a numit *Evanghelia*, i-a reamintit *dragostea lui fierbinte pentru adevăr*.

Căci dacă cineva s-a arătat *în stare* şi *vrednic* să scrie lucruri pe care le-a auzit, primind încrederea noastră, cu atât mai mult este *îndreptăţit* să avem încredere în el atunci când e vorba de relatarea nu a unor lucruri pe care le-a primit de la alţii, ci a unora pe care *le-a văzut* şi *le-a auzit el însuşi*.

Dacă aţi primit cele din Evangelie, cu privire la Hristos, cu atât mai mult primiţi pe cele care îi privesc pe Apostoli.

Atunci – poate să întrebe cineva – înseamnă că e vorba numai de *o problemă istorică*, cu care Duhul Sfânt nu are nimic de-a face? Nu este aşa!

Întrucât, dacă este vorba de fapte, „aşa cum ni le-au lăsat cei ce le-au văzut de la început şi au fost slujitori ai Cuvântului", atunci cele despre care el povesteşte sunt *de la ei*.

Dar de ce nu a zis: „aceia care au fost găsiţi vrednici de către Duhul Sfânt, ne-au descoperit nouă", ci „cei ce le-au văzut"?

Pentru că, în problema credinţei, ceea ce dă dreptul cuiva să fie *crezut de către alţii*, este tocmai faptul de a fi aflat toate de la *cei ce au văzut*, în timp ce altcineva, care nu are această dovadă, ar părea celor *neştiutori* că *se laudă pe sine* şi *se făleşte în deşert*.

De aceea şi Ioan spune acestea: „Şi eu am văzut şi am mărturisit că *Acesta este Fiul lui Dumnezeu*” (In. 1, 34).

Însuşi Hristos vorbeşte despre Sine în acelaşi fel lui Nicodim, pe când acesta încă avea *cunoştinţa întunecată*: „Adevărat, adevărat zic ţie, că noi ceea ce ştim *vorbim* şi ce am văzut *mărturisim*, dar mărturia noastră nu o primiţi” (In. 3, 11).

În acord cu cele spuse, El le-a dat dat libertatea să-şi întemeieze mărturia, de multe ori, tocmai pe faptul că *ei L-au văzut*, zicând: „Şi voi mărturisiţi, pentru că de la început sunteţi cu Mine” (In. 15, 27).

Apostolii vorbeau şi ei în acelaşi fel şi spuneau: „Dumnezeu a înviat pe Acest Iisus, Căruia noi toţi Îi suntem martori” (Fapt. 2, 32).

Iar, într-o altă situaţie, Petru, aducând *dovezi* despre Înviere, zice: „Dar Dumnezeu L-a înviat a treia zi şi I-a dat să Se arate. Nu la tot poporul, ci nouă, *martorilor*, dinainte rânduiţi de Dumnezeu, care am mâncat şi am băut cu El, după învierea Lui din morţi” (Fapt. 10, 40-41).

Pentru că aceia primeau, mai degrabă, mărturia acelora care fuseseră *însoţitorii Lui*. Căci *cunoaşterea Duhului* era ceva care *le întrecea puterile*[168].

De aceea şi Ioan, la vremea Răstignirii, vorbind în Evanghelie despre *sânge* şi *apă*, a zis că *a văzut el însuşi*[169], făcând din faptul că *a văzut cu ochii săi* echivalentul celei mai *adevărate mărturii* pentru ei, deşi *mărturia Duhului* este *mai sigură* decât *realitatea vederii*, dar nu şi pentru *necredincioşi*.

Că Luca era *părtaş Duhului Sfânt*, este un fapt cât se poate *de limpede*, reieşind atât din minunile care aveau loc, dar şi din aceea că, în acele vremuri, chiar şi *oamenii obişnuiţi* primeau *darul Duhului Sfânt*.

Şi iarăşi, din mărturia lui Pavel, care zice: „a cărui laudă, întru Evanghelie, este în toate Bisericile” (II Cor. 8, 18) şi din însăşi slujba la care a fost ales.

Căci Apostolul a adăugat şi acestea: „Dar nu numai atât, ci este şi *ales* de către Biserici ca *împreună-călător* cu noi la darul acesta, slujit de noi, spre slava Domnului însuşi şi spre osârdia noastră” (II Cor. 8, 19).

---

[168] Şi de aceea nu avea rost ca Sfinţii Apostoli să aducă drept dovadă a învierii Sale *mărturia Duhului*. Căci evreii nu Îl cunoşteau şi nici nu auziseră de Duhul Sfânt ca persoană a Sfintei Treimi.

[169] „Ci unul dintre ostaşi cu suliţa a împuns coasta Lui şi îndată a ieşit *sânge* şi *apă*. Şi cel ce a văzut *a mărturisit* şi *mărturia lui e adevărată*” (In. 19, 34-35).

Luaţi aminte însă cât este de smerit[170]! Nu spune „Evanghelia pe care *v-am predicat-o eu*”, ci: „cuvântul cel dintâi l-am făcut”, socotind că *numele Evangheliei* era *prea mare* pentru el, deşi tocmai datorită acesteia Apostolul îl cinsteşte, zicând despre el: „a cărui laudă, întru Evanghelie este”.

Însă el spune, cu smerenie: „*cuvântul cel dintâi* l-am făcut, o, Teofile, despre toate cele ce a început Iisus a face şi a învăţa”.

Nu vorbeşte, pur şi simplu, „despre toate”, ci *de la început până la sfârşit*. „Până în ziua”, zice el, „în care Iisus S-a înălţat la cer”.

Dar Ioan spune că nu este cu putinţă să se scrie *toate*, căci „dacă s-ar fi scris cu de-amănuntul, cred că lumea aceasta n-ar cuprinde cărţile ce s-ar fi scris” (In. 21, 25).

Cum atunci spune evanghelistul Luca aici: „despre toate”? El nu spune „toate”, ci „despre toate”, adică: „*pe scurt* şi *în mare*” şi „despre toate câte sunt *absolut esenţiale* de ştiut”.

Apoi ne lămureşte în ce sens a folosit cuvântul „toate”, adăugând: „cele ce a început *Iisus a face* şi *a învăţa*”, privitor la minunile şi învăţătura Sa.

Nu fără rost vorbeşte astfel, ci pentru a lăsa să se înţeleagă faptul că *minunile Sale* erau tot *o învăţătură*.

Acum luaţi aminte la un alt aspect al problemei, şi anume la *conştiinţa apostolică* a autorului, cum de dragul unui singur om s-a ostenit atât de mult ca să scrie, numai pentru acela, o întreagă Evanghelie, „ca să te încredinţezi despre *temenicia învăţăturii* pe care ai primit-o” (Lc. 1, 4).

Cu adevărat, acesta L-a auzit pe Hristos, zicând: „Astfel nu este vrere înaintea Tatălui vostru, Cel din ceruri, ca să piară vreunul dintr-aceştia mici” (Mt. 18, 14).

Şi de ce n-a făcut *o singură carte* din amândouă, pentru a o trimite lui Teofil, ci a împărţit povestirea *în două*?

Pentru mai multă *limpezime* şi pentru a da fratelui *timp de odihnă* şi *de cugetare*. În afară de asta, cele două lucrări sunt diferite în ceea ce priveşte *subiectul principal*.

Acum să ne gândim la felul în care Hristos Şi-a *întărit* cuvintele prin fapte. Despre aceasta El a zis: „învăţaţi-vă de la Mine, că sunt *blând* şi *smerit cu inima*” (Mt. 11, 29).

---

[170] Dumnezeiescul Apostol şi Evanghelist Luca.

El i-a învăţat pe oameni să nu iubească *bogăţia* şi S-a înfăţişat pe Sine Însuşi ca exemplu, căci „Fiul Omului însă nu are unde să-Şi plece capul” (Mt. 8, 20).

Din nou, a lăsat poruncă oamenilor ca să-şi iubească vrăjmaşii şi El Însuşi, pe Cruce, S-a rugat pentru cei care Îl răstigneau.

El a zis: „Celui ce voieşte să se judece cu tine şi să-ţi ia haina, lasă-i şi cămaşa” (Mt. 5, 40). Dar El nu Şi-a dăruit numai *haina* de pe El, ci şi *sângele Său*. Şi la fel a cerut şi ucenicilor Săi ca să predice[171].

Ascultă-l şi pe Pavel zicând: „Fraţilor, faceţi-vă urmăritorii mei şi uitaţi-vă la aceia care umblă astfel precum ne aveţi pildă pe noi” (Filip. 3, 17).

Căci nimic nu te lasă *mai rece* decât un învăţător care îşi arată înţelepciunea *numai în cuvinte*. Acesta nu este *învăţător*, ci *înşelător*[172].

De aceea şi Apostolii au învăţat, mai întâi, *prin faptele lor*, şi abia apoi *prin cuvinte*. Şi mai bine am spune că nici nu mai aveau nevoie de cuvinte, din moment ce faptele lor *strigau tare*.

De aceea nu este greşit a vorbi despre Patima lui Hristos ca despre *o faptă*. Căci suferind toate, El a săvârşit cea mai mare şi mai minunată *faptă*, şi anume pe aceea de *a fi omorât moartea*. Şi aceasta *a înrâurit*[173] toate celelalte pe care El le-a făcut *pentru noi*.

Până în ziua în care S-a înălţat la cer, poruncind, prin Duhul Sfânt, Apostolilor pe care i-a ales (1, 2).

„Poruncind prin Duhul Sfânt”. Acestea erau cuvintele duhovniceşti pe care El le-a spus lor, fără să fie amestecate în acestea *gânduri omeneşti*.

Fie aceasta este *tâlcuirea*, fie aceea că El le-a dat lor poruncile *prin Duhul*.

Vedeţi cum vorbeşte *încă* despre Hristos, cu pogorământ[174], cum de altfel a vorbit şi Hristos despre El Însuşi?

---

[171] Adică însoţindu-şi cuvintele de fapte corespunzătoare celor predicate.
[172] Un ipocrit, un făţarnic.
[173] Ne-a făcut să fim încă şi mai mulţumitori pentru toate câte a făcut pentru noi, în primul rând pentru că a murit pentru noi şi astfel ne-a dat noua viaţă veşnică.
[174] Faţă de înţelegerea redusă a celui ce primea învăţătura.

Căci zicea Domnul: „Iar dacă Eu cu Duhul lui Dumnezeu îi scot pe demoni” (Mt. 12, 28), întrucât Duhul Sfânt a lucrat în Templu.

Deci care erau poruncile? El le-a spus: „Drept aceea, mergând, învăţaţi toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh, învăţându-le să păzească toate câte v-am poruncit vouă” (Mt. 28, 19-20).

O mare laudă este astfel adusă Apostolilor, întrucât li s-a încredinţat *o asemenea sarcină* [şi anume pe] aceea: de *a mântui lumea*! Cuvinte pline de de Duhul!

Spre această *înţelegere* ţinteşte autorul, atunci când spune: „prin Duhul Sfânt” – iar „Cuvintele pe care vi le-am spus”, zice Domnul, „sunt Duh” (In. 6, 63) – şi prin aceasta conduce ascultătorul la *dorinţa de a cunoaşte* care sunt *poruncile* şi stabileşte care este *puterea* Apostolilor, întrucât aceştia propovăduiesc *cuvintele Duhului* şi *poruncile lui Hristos*.

După ce a fost „poruncind prin Duhul Sfânt”, apoi „S-a înălţat la cer”[175].

Se ştie că El a predicat ucenicilor şi după învierea Sa. Dar despre această *vreme* nimeni nu vorbeşte despre toate câte s-au întâmplat, în mod amănunţit.

Sfântul Ioan, într-adevăr, ca şi Sfântul Luca, de altfel, insistă mai mult, pe acest subiect, în comparaţie cu alţii.

Dar nimeni nu a povestit, în mod limpede, totul, din cauză că *s-au grăbit* spre alte lucruri.

Totuşi, am învăţat despre acestea de la Apostoli, pentru că ceea ce ei au auzit, ne-au spus şi nouă, Apostoli...

cărora S-a şi înfăţişat pe Sine viu (1, 3).

Vorbind pentru prima dată despre *Înălţare*, autorul îndreaptă atenţia către *Înviere*.

Căci din moment ce ai auzit că El „a fost luat sus”[176], ai putea să-ţi închipui că: *a fost luat de alţii*[177]. De aceea și adaugă: „cărora S-a şi înfăţişat pe Sine viu”.

---

[175] În textul scriptural după care comenta Sfântul Ioan scrie că „a fost luat sus” (aceasta: „*după ce* a dat poruncile”). De aceea şi următoarea frază din comentariul său este: „Nu zice că *S-a înălţat* [ci că *a fost luat sus*], căci încă vorbeşte despre El ca despre *un om*”. Însă am sărit peste această frază, întrucât este de neadaptat pentru textul scriptural românesc.

[176] Vezi nota anterioară.

[177] Ca şi cum ar fi fost *mort* sau *înviat* atunci, iar nu *mai înainte*, şi ca şi cum nu prin puterea Sa *S-a înălţat*.

Pentru că dacă [înainte de Înviere] El le-a arătat şi *slava Sa*, totuşi nu a făcut aceasta decât de foarte puţine ori.

Vezi deci, cum numai din când în când şi cu blândeţe lasă ca să cadă pe cale seminţele acestei *mari învăţături*?

Atându-li-Se timp de patruzeci de zile (1, 3).

Acum nu a mai fost cu ei în toată vremea, aşa cum a fost înainte de Înviere. Pentru că autorul nu spune: „patruzeci de zile”, ci: „timp de patruzeci de zile”.

Venea şi iar Se făcea *nevăzut*, prin aceasta conducându-i la cugetări *mai înalte* şi fără a le mai îngădui ca să mai aibă despre El *aceleaşi gânduri* ca şi mai înainte, asigurându-se în privinţa acestor două lucruri: ca ei să creadă în învierea Sa şi ca El Însuşi să fie cunoscut după aceea, ca *mai mare* decât *un simplu om*.

În acelaşi timp, acestea erau două lucruri *potrivnice*. Pentru că a crede în *învierea S*a, însemna a crede că El *este om*, care a murit şi a înviat, iar a crede că este *mai presus de oameni*, însemna tocmai opusul celor spuse adineauri[178].

Totuşi, aceste două înţelegeri de care s-a îngrijit, au rodit fiecare la vremea ei.

Dar de ce S-a arătat El *numai Apostolilor* şi nu *la tot poporul*? Pentru că celorlalţi li s-ar fi părut că este numai *o nălucire*, întrucât nu înţeleseseră *taina*.

Căci dacă înşişi, Ucenicii, au fost la început *neîncrezători* şi *s-au tulburat*, şi au avut nevoie ca *să Îl atingă cu mâna* şi *să mănânce împreună cu El ca să creadă*, cum ar fi *crezut* mulţimea?

De aceea, a fost nevoie de minunile săvârşite de Apostoli, prin care El a făcut neîndoielnică învierea Sa în aşa mare măsură, încât nu numai oamenii din acea vreme, care au văzut cu ochii lor minunile, dar şi toţi cei care aveau să se nască mai târziu, să fie încredinţaţi de *adevărul Învierii*.

Pe aceasta ne întemeiem şi noi astăzi când avem dispute cu necredincioşii. Pentru că dacă El *n-ar fi înviat*, ci

---

[178] A crede că *Hristos a înviat* era un lucru greu pentru oameni. La fel şi a crede că *El este Dumnezeu*. Iar unirea acestor două înţelegeri era şi mai greu de crezut, anume că era şi Dumnezeu şi om.

ar fi *rămas mort*, cum atunci pot ei să explice că Apostolii au făcut minuni *în numele Său*?

Dar dacă ei zic – spuneţi voi –, că n-au făcut minuni? Atunci cum a luat naştere credinţa noastră? Întrucât nu pot să se certe cu noi şi să nege ceea ce noi înşine vedem cu ochii noştri.

Aşa încât, atunci când spun că nu s-au întâmplat minuni, îşi împlântă singuri cuţitul în inimă. Pentru că aceasta, cu adevărat, ar fi cea mai mare dintre toate minunile, ca fără nicio minune lumea întreagă să alerge cu înflăcărare în mreaja a doisprezece *oameni săraci* şi *neînvăţaţi* decât de Dumnezeu.

Căci nu *prin bogăţie* sau *prin ispitirea cu bani*, nu printr-o *retorică aleasă*, nici prin alte lucruri de acest fel *au biruit* pescarii.

Astfel încât cei care se scoală împotriva minunilor, sunt nevoiţi, chiar împotriva voinţei lor, să accepte că era în aceşti oameni *o putere dumnezeiască lucrătoare*, pentru că singură *puterea omenească* nu ar da niciodată asemenea roade *mai presus de fire*.

Pentru acestea deci a rămas Hristos patruzeci de zile pe pământ, dându-le, în acest timp, *siguranţa* că L-au văzut pe El în persoană, astfel încât să *nu presupună* cumva că au văzut *o nălucire*.

Şi ca şi când nu ar fi fost *de ajuns*, Sfântul Luca adaugă şi faptul că El *a mâncat* cu ei la masă. Căci pentru această şi mai mare *limpezire* a realităţii Învierii, a adăugat:

Şi cu ei petrecând, le-a poruncit (1, 4).

La această *şedere* cu Hristos la masă fac trimitere mereu Apostolii şi o aduc înainte ca pe *o mărturie a Învierii*, ca atunci când spun: „*Am mâncat* şi *am băut* cu El, după învierea Lui din morţi” (Fapt. 10, 41).

Şi ce a făcut El, pe când le apărea lor, în decursul acestor patruzeci de zile? Luca zice că vorbea cu ei

despre împărăţia lui Dumnezeu (1, 3).

Fiind Ucenicii *întristaţi* şi *tulburaţi* de cele ce se întâmplaseră mai înainte şi având a trece prin greutăţi încă şi mai mari, El îi vindecă de *nelinişte*a lor descoperindu-le despre cele ce aveau să urmeze în viitor.

Le-a poruncit să nu se depărteze de Ierusalim, ci să aştepte făgăduinţa Tatălui (1, 4).

Mai întâi i-a scos afară din Galileea, înfricoşaţi şi tremurând, pentru a-i face să asculte cuvintele Lui în pace.

După care, după ce L-au ascultat şi au petrecut cu El patruzeci de zile, „le-a poruncit să nu se depărteze de Ierusalim”.

De ce aceasta? Precum ostaşii care au de luptat cu multe oştiri vrăjmaşe, care nu sunt lăsaţi să intre în bătălie până când *nu se înarmează*, şi precum caii, cărora nu li se îngăduie să pornească şi să treacă de bariere până când nu li s-au ataşat carele, la fel nici pe Ucenici nu i-a lăsat Hristos să înainteze pe *câmpul de luptă* înainte de *pogorârea Duhului*, pentru ca nu cumva să fie *biruiţi cu uşurinţă* şi să fie *robiţi* de cei care *îi copleşeau ca număr*.

Nu era acesta *singurul motiv*: ci şi pentru că erau mulţi în Ierusalim care aveau să creadă.

Şi încă pentru a nu se zice că, părăsind ţara lor, s-au dus *să se laude* printre străini.

De aceea ei aduc mărturia lor despre învierea lui Hristos începând chiar de la aceia care *L-au omorât* pe El, binevestindu-le acelora care *L-au răstignit* şi *L-au îngropat*, chiar în cetatea în care s-a petrecut *uciderea* şi prin aceasta închizând gurile clevetitorilor.

Căci atunci când chiar cei care L-au răstignit vor crede în El, aceasta va dovedi atât Răstignirea, cât şi păcatul uciderii Sale, şi va fi încă o mărturie *a Învierii*.

Mai mult, ca să nu zică Apostolii: „Cum se poate să petrecm în mijlocul unui *neam viclean* şi *ucigaş*, care este atât de numeros, faţă de noi, care suntem puţini şi nebăgaţi în seamă de ei ?”.

Vezi cum El le îndepărtează *spaima* şi *neliniştea*, cerându-le să aştepte...

făgăduinţa Tatălui, pe care aţi auzit-o de la Mine (1, 4)?

Veţi întreba: când au auzit ei această *făgăduinţă*? Atunci când El a zis:„Vă este de folos ca să mă duc Eu. Căci dacă nu Mă voi duce, Mângâietorul nu va veni la voi, iar dacă Mă voi duce, Îl voi trimite la voi" (In. 16, 7).

Şi iarăşi: „Şi Eu voi ruga pe Tatăl şi alt *Mângâietor* vă va da vouă ca să fie cu voi în veac" (In. 14, 16).

Dar de ce nu a venit Duhul Sfânt peste Apostoli pe când Hristos era cu ei şi nici imediat după înălţarea Sa, ci înălţându-Se Hristos la cer, în a patruzecea zi, Duhul S-a pogorât „când a sosit ziua Cincizecimii" (Fapt. 2, 1), adică în a cincizecea zi, „şi a umplut toată casa unde şedeau ei" (Fapt. 2, 2)?

Sau cum le-a zis Hristos, dacă Duhul nu Se pogorâse încă: „Luaţi Duh Sfânt" (In. 20, 22)? A zis aceasta pentru *a-i pregăti* pe ei pentru primirea Lui.

Căci dacă Daniel a căzut la pământ la vederea Îngerului (Dan. 8, 17), cu atât mai mult s-ar fi înspăimântat aceştia primind *un har atât de mare*.

Aşa se pot înţelege aceste cuvinte. Sau se poate interpreta şi prin aceea că Hristos a vorbit de cele ce aveau să se întâmple, ca şi când s-ar fi întâmplat, ca atunci când a zis: „Iată, v-am dat *putere* să călcaţi peste şerpi şi peste scorpii, şi peste toată puterea vrăjmaşului" (Lc. 10, 19).

Dar să ne întoarcem la întrebarea: de ce n-a venit Duhul Sfânt mai devreme de ziua Cincizecimii? Se cuvenea ca ei, mai întâi, să capete *o dorinţă arzătoare* de a-L primi şi aşa[179] *să li se dea harul Său*. Pentru aceea a plecat Însuşi Hristos mai întâi şi apoi S-a pogorât Duhul.

Dar nici Duhul nu a venit imediat după înălţarea lui Hristos, ci după *opt* sau *nouă zile*. Pentru că dorul nostru după Dumnezeu atunci este *aprins mai tare*, când *tânjim după El*.

La fel şi Ioan Botezătorul a ales *vremea* pentru a-şi trimite ucenicii la Hristos, atunci când ei aveau mai multă nevoie de Iisus, pe când el era întemniţat[180].

În afară de aceasta, se cuvenea, mai întâi, ca firea noastră omenească să se suie în cer [în persoana lui Hristos],

---

[179] Aflându-se Sfinţii Apostoli plini de dragoste şi de dor.
[180] Din ordinul lui Irod.

arătând astfel *rodul împăcării* dintre Dumnezeu şi om, şi apoi să Se pogoare Duhul, pentru ca bucuria să fie deplină.

Căci dacă Duhul venea pe când Mântuitorul era încă pe pământ şi abia apoi Se înălţa Hristos, iar Duhul rămânea cu Apostolii, mângâierea adusă lor nu ar fi fost *atât de mare*, după cum a fost *în realitate*.

Din cauză că ei *s-au legat* de Hristos cu *toată puterea dragostei lor*, dar nu puteau să se înalţe cu El, de aceea, pentru a-i mângâia, El le-a spus: „Vă este de folos ca să mă duc Eu" (In. 16, 7).

El aşteaptă în aceste zile [după Înălţare] ca ei să se *mâhnească* un pic şi să fie astfel şi *mai pregătiţi* de a-L primi pe Duhul, *făcându-li-se dor după Dumnezeu* şi deci să primească o cu totul deplină şi nemicşorată bucurie/ desfătare.

Dar dacă Duhul ar fi fost *inferior* Fiul[181], mângâierea nu ar fi fost *pe măsură* şi atunci, cum ar fi putut spune El: „Vă este de folos"?

Din acest motiv, cea mai mare parte a învăţăturii a fost lăsată *în seama Duhului*, pentru ca Ucenicii să nu creadă *despre El* că ar fi *mai mic decât Hristos*.

Luaţi aminte şi cât de mult *a stăruit* asupra poruncii pe care le-a dat lor de a rămâne în Ierusalim, atunci când le-a făgăduit că vor primi *darul Duhului*.

De teamă ca nu cumva ei iarăşi *să se împrăştie*, după Înălţarea Lui, Hristos le dăruieşte această *nădejde*, prin care, ca şi cu *o funie*, îi *leagă* de acest loc.

Dar zicând ca „să aştepte făgăduinţa Tatălui, pe care aţi auzit-o de la Mine", adaugă şi aceasta:

că Ioan a botezat cu apă, iar voi veţi fi botezaţi cu Duhul Sfânt, nu mult după aceste zile (1, 5).

Căci acum, cu adevărat, le dă să vadă *diferenţa* care era între *El* şi *Ioan*, în mod deplin, şi nu ca înainte, nu prin *semne*[182] *neclare*.

Căci, cu adevărat, a vorbit tainic atunci când a zis despre Ioan: „cel mai mic în Împărăţia Cerurilor este mai mare decât el" (Mt. 11, 11).

---

[181] Prin acestea le răspunde pnevmatomahilor.
[182] Indicii.

Dar acum le spune deschis: „Ioan a botezat cu apă, iar voi veţi fi botezaţi cu Duhul Sfânt".

Şi nu mai aduce înainte *mărturia*[183], ci doar face *aluzie* la persoana lui Ioan, reamintindu-le prin aceasta ceea ce spusese el şi le arată astfel că acum ei au devenit *mai mari* decât Ioan, urmând *a fi botezaţi cu Duhul*.

Şi Hristos nu a zis: „Eu vă voi boteza cu Duhul Sfânt", ci: „veţi fi botezaţi cu Duhul Sfânt", pentru ca să ne înveţe pe noi *să fim smeriţi*.

Întrucât le era de ajuns lor a cunoaşte *mărturia* lui Ioan, aceea că Hristos Însuşi va fi Cel care va boteza astfel: „El vă va boteza cu Duh Sfânt şi cu foc" (Lc. 3, 16). Căci şi pentru aceasta *a pomenit* de Ioan.

Evangheliile sunt povestiri a ceea ce a făcut şi a spus Hristos. Dar *Faptele Sfinţilor Apostoli* arată ce a făcut şi a spus „celălalt Mângâietor" [Duhul Sfânt].

Nu în sensul că Duhul nu ar fi făcut *multe lucruri* şi *în Evanghelii*, la fel cum şi Hristos, aici, în *Fapte*, lucrează în oameni la fel cum a lucrat *şi în Evanghelii*.

Numai că, mai întâi, Duhul a locuit şi a lucrat prin Templu şi nu prin Apostoli, apoi El S-a sălăşluit în pântecele Fecioarei şi a făcut Templul[184]. Iar acum a intrat în sufletele Apostolilor.

Mai înainte a venit *ca un porumbel*[185], iar acum *ca un foc*[186]. Şi care este cauza? A arătat atunci *blândeţea*[187] Domnului, iar acum a arătat că este şi *Dumnezeu răzbunător*. Căci pogorându-Se Duhul *ca un foc*, le aduce aminte *de Judecată*. Pentru că, atunci când era nevoie de *iertare*, era nevoie şi *de multă blândeţe*, Dar acum, am primit *darul* şi a venit *vremea judecăţii* şi *a cercetării*[188].

Dar de ce zice Hristos: „veţi fi botezaţi", când, de fapt, nu era *apă* în *camera de sus*? Pentru că *esenţială* în Botez este *lucrarea Duhului*, prin Care, cu adevărat, şi apa devine *curăţitoare*.

---

[183] Pe care a adus-o Ioan.
[184] Templul trupului lui Hristos.
[185] La Botezul Domnului.
[186] La Botezul Apostolilor.
[187] Duioşia, delicateţea.
[188] E vorba de cercetarea faptelor noastre, din care fie ne vom îndreptăţi la Judecată, fie ne vom osândi. Căci odată *cu darul* vine şi *responsabilitatea* pentru felul în care îl folosim. Fiindcă Dumnezeu nu ne dă iertarea păcatelor şi darul Duhului pentru ca apoi să lenevim, ci pentru ca *să lucrăm împreună* cu acesta la înmulţirea talanţilor, la curăţirea de patimi şi la mântuirea sufletelor noastre.

În acelaşi fel s-a spus şi despre Domnul nostru, că a fost *uns*, nu în sensul că ar fi fost vreodată *uns cu undelemn*, ci pentru că *primise Duhul*.

În afară de aceasta, îi aflăm pe Apostoli primind atât *Botezul cu apă* cât şi *Botezul cu Duhul*, dar nu *deodată*.

Noi le primim pe amândouă *în acelaşi timp*, dar atunci erau *despărţite*. Pentru că, la început, au fost botezaţi de Ioan. Căci dacă desfrânatele şi vameşii s-au botezat de Ioan, cu atât mai mult trebuie să credem că s-au botezat de el *şi Apostolii*, care urmau să fie botezaţi *şi cu Duhul Sfânt*.

Apoi, pentru ca Apostolii să nu zică: [„Oare când se vor întâmpla acestea?"], pentru ca ei să aştepte întotdeauna împlinirea făgăduinţei: („De Mă iubiţi, păziţi poruncile Mele. Şi Eu voi ruga pe Tatăl şi alt Mângâietor vă va da vouă ca să fie cu voi în veac", *cf*. In. 14, 15-16), întrucât Hristos le vorbise de multe ori despre Duhul, ca ei să nu creadă despre Acela că ar fi *o energie impersonală*, deci pentru ca ei să nu se întrebe[189] despre *vremea venirii Duhului*, de aceea a şi adăugat El: „nu mult după aceste zile".

Dar nu le-a spus lor, în mod precis, *când*, pentru ca să fie *întotdeauna priveghetori*, ci le-a arătat doar că *în curând*, pentru ca nici să nu se istovească aşteptând[190].

Dar vremea S-a ferit să o dezvăluie lor cu precizie, pentru ca *să privegheze neîncetat*. Şi nu numai prin aceasta i-a întărit, adică descoperindu-le că scurt va fi timpul [până când va veni la ei Duhul], ci şi pe deasupra zicând: „făgăduinţa Tatălui, pe care aţi auzit-o de la Mine".

Prin aceasta a vrut să le spună că nu era singura dată când le vorbea despre aceasta, ci ceea ce El *făgăduise*, va împlini *fără întârziere*.

Ce este de mirare atunci că El nu ne-a descoperit *cu precizie* ziua sfârşitului lumii, când nu a vrut ca să dezvăluie nici măcar Apostolilor acea zi a pogorârii Duhului, care era atât de aproape?

Şi pe bună dreptate. Pentru ca ei să rămână *treji* până la sfârşit, *stând în aşteptare* şi *arzând cu duhul*. Căci nu este cu putinţă ca un om *să se bucure* de harul Duhului dacă *nu priveghează*.

---

[189] În sensul: să nu se neliniştească gândindu-se când aveau să se împlinească cele făgăduite lor de Mântuitorul.

[190] Atunci când aşteptăm ceva ştiind că se va întâmpla foarte curând e mai uşoară *aşteptarea*.

N-a spus oare şi Ilie ucenicului său: „de mă vei vedea când voi fi luat de la tine” (IV Regi, 2, 10), se va împlini ceea ce ai cerut?[191]

Iar Hristos avea obiceiul să-i întrebe pe cei ce veneau la El: „Crezi tu?”. Pentru dacă nu devenim *proprii* darurilor primite şi nu *ne preschimbăm* după ele, nici nu putem *simţi*, cu adevărat, *binefacerea*[192].

Aşa a fost şi cu Pavel, la care *harul* nu a venit *imediat*, ci *după trei zile*, timp în care el a fost orb, *curăţindu-se* astfel şi *pregătindu-se prin frică*.

Pentru că, aşa cum cei care vopsesc în purpuriu veşmintele, mai întâi pregătesc pânza cu alte substanţe[193], astfel încât roşeaţa să nu se mai şteargă, aşa şi Dumnezeu, mai întâi Se îngrijeşte ca sufletul să devină cu adevărat *vrednic*, şi apoi *varsă harul Său*. Întrucât El nu a trimis Duhul imediat [după Înviere], ci *în a cincizecea zi*.

Cineva ne-ar putea întreba *de ce nu botezăm şi noi în vremea Cincizecimii*. Iar răspunsul nostru este că *harul este acelaşi*, şi acum, ca şi atunci [la sărbătoare], dar minţii îi este mai uşor să se înalţe la cele duhovniceşti acum, fiind *pregătită prin post*[194].

Dar chiar şi vremea Cincizecimii ne oferă *o motivaţie întemeiată* pentru a săvârşi Botezul. Şi care ar fi aceasta? Părinţii noştri au considerat Botezul ca fiind timpul potrivit

---

[191] IV Regi, 2, 9-10: «a zis Ilie către Elisei: „Cere ce să-ţi fac, înainte de a fi luat de la tine”. Iar Elisei a zis: “Duhul care este în tine să fie îndoit în mine!” Răspuns-a Ilie: “Greu lucru ceri! Dar de mă vei vedea când voi fi luat de la tine, va fi aşa; iar de nu mă vei vedea, nu va fi”».

[192] Sfântul Ioan vorbeşte aici de *pregătirea necesară* pentru primirea darurilor duhovniceşti şi dumnezeieşti. Dumnezeu ne umple de darurile Sale şi de harul Său după măsura bunătăţii şi a iubirii Sale de oameni, iar nu după *vrednicia* noastră, dar şi noi trebuie să ne pregătim sufleteşte şi duhovniceşte pentru a le primi cu mulţumire, pentru a fi, cu adevărat, conştienţi de înălţimea darurilor primite. Căci nu ne bucurăm pe deplin de ele dacă *nu suntem conştienţi* de *măreţia lor*.
De aceea, pentru a primi daruri duhovniceşti, trebuie *să le dorim cu ardoare* (şi în acelaşi timp să lăsăm dobândirea lor în seama milei Sale), cu toată râvna de care suntem în stare. Altfel ce rost are darul, dacă noi nu conştientizăm prea bine *ce dorim*?
Căci oricât ar fi de mare darul de la Dumnezeu, dacă noi nu simţim din plin cât de multă nevoie avem de el, diminuăm din bucuria primirii lui şi se poate întâmpla mai rău, să devenim *hulitori* şi *nerecunoscători* faţă de Dumnezeu, din cauza *ignoranţei* sau *a nesimţirii*.
Nu *pregătirea noastră* ne aduce *darul*, ci *mila lui Dumnezeu*! Dar prin aceasta arătăm că şi noi *dorim fierbinte* ceea ce vrea Dumnezeu să ne dea şi că El nu ne *forţează* să acceptăm *un bine*. Chiar şi în dăruirea celor bune şi de folos pentru noi, Dumnezeu Se arată că *nu ne îngrădeşte* în niciun fel libertatea, ci pe toate ni le dăruieşte la timpul lor, când suntem suficient de maturi pentru ele, când realizăm că sunt esenţiale pentru noi, că fără ele *nu suntem împliniţi*.

[193] Ingrediente.

[194] Probabil că Botezurile erau rânduite să aibă loc mai mult în timpul posturilor.

pentru o întoarcere radicală împotriva *poftei celei rele*[195] şi pentru *o lecţie puternică*, care să ne înveţe *trezvia* chiar şi în *mijlocul desfătării*.

Căci trebuie să ne purtăm ca şi cum *am sărbători* împreună cu Hristos Însuşi şi *am sta* la masa Lui, aşa încât să nu fim neglijenţi, ci să ne petrecem timpul în post şi în rugăciuni, cu multă cumpătare şi luare-aminte.

Căci dacă un om destinat să facă parte dintr-o stăpânire vremelnică, se pregăteşte toată viaţa pentru aceasta şi pentru ca să obţină vreo slujbă înaltă îşi cheltuieşte toţi banii şi tot timpul, preocupându-se de acest lucru, de care se îngrijeşte peste măsură, ce pedeapsă merităm noi, care ne îndreptăm spre Împărăţia Cerului cu atâta nepăsare şi nu arătăm niciun pic de *râvnă* şi de *îngrijire*, nici înainte de a primi Botezul, și nici după ce l-am primit?

Ba chiar acesta este însuşi motivul pentru care ne arătăm *neglijenţi* după ce am primit Botezul: acela că *nu am vegheat* asupra noastră nici înainte de *a-l primi*.

De aceea, mulţi, după ce s-au botezat, s-au întors imediat înapoi la *vărsătura lor* şi au devenit şi *mai răi*/ *nedrepţi* decât înainte, atrăgând asupra lor pedepse şi mai groaznice, întrucât fiind izbăviţi de păcatele lor, în acelaşi timp L-au mâniat încă şi mai tare pe Judecătorul, şi fiind vindecaţi de o boală atât de grea a păcatelor lor, tot nu au învăţat *să vegheze* asupra lor înşişi.

Ci li s-au întâmplat tocmai acelea cu care Hristos l-a ameninţat pe slăbănog, zicând: „Iată că te-ai făcut sănătos. De acum să nu mai păcătuieşti, ca să nu-ţi fie ceva mai rău” (In. 5, 14).

Și pe care le-a prorocit despre iudei, spunând că „se fac cele de pe urmă ale omului aceluia mai rele decât cele dintâi”(Mt. 12, 45).

Căci „dee n-aş fi venit şi nu le-aş fi vorbit, păcat nu ar avea; dar acum n-au cuvânt de dezvinovăţire pentru păcatul lor” (In. 15, 22), zice El, arătând că prin nerecunoştinţa lor, vor aduce asupra lor înşişi cele mai mari rele.

Vinovăţia pentru păcatele săvârşite după primirea acestor binefaceri, este *îndoită* şi *împătrită*, întrucât după cinstea pe care ne-a făcut-o, ne arătăm *nerecunoscători* şi *plini de răutate*. Deci *albia Botezului* nu ne *înlesneşte* o pedeapsă *mai uşoară*.

---

[195] A concupiscienţei.

Însă cugetaţi astfel: un om are păcate grozave, săvârşind ucidere sau desfrânare sau altă crimă, dar toate acestea i-au fost iertate lui prin Botez.

Căci nu există *păcat* sau *hulă* care să nu se şteargă şi să lase locul harului, pentru că *harul este dumnezeiesc*.

Sau iarăşi: un om a săvârşit desfrânare şi ucidere, dar desfrânarea lui este lăsată de-o parte, uciderea este uitată şi el nu mai este împovărat de aceste învinuiri, „căci *darurile* şi *chemarea lui Dumnezeu* nu se pot lua înapoi” (Rom. 11, 29).

Dar pentru cele pe care le săvârşeşte, din nou, după Botez, pedeapsa lui este la fel de mare ca şi cum amândouă păcatele dinainte[196] i s-ar socoti la loc spre osândă, şi încă mult mai rău decât atât.

Pentru că vinovăţia nu este *aceeaşi* după Botez, ca şi *înainte* de Botez[197], ci se socoteşte *îndoit* sau *întreit*.

Cercetaţi şi vedeţi! Ca dovadă că *osânda* pentru aceste păcate este *mai mare după Botez*, ascultaţi ce zice Pavel: „Călcând cineva Legea lui Moise, e ucis fără de milă, pe cuvântul a doi sau trei martori. Gândiţi-vă: cu cât mai aspră fi-va pedeapsa cuvenită celui ce a călcat în picioare pe Fiul lui Dumnezeu, şi a nesocotit sângele testamentului cu care s-a sfinţit, şi a batjocorit Duhul harului” (Evr. 10, 28-29).

Dar poate că, prin aceste cuvinte, i-am îndepărtat pe mulţi de la *a mai primi Botezul*. Însă noi nu acest scop l-am urmărit vorbind astfel, ci pentru ca, primindu-l, oamenii să fie cu *mai multă atenţie* şi *cumpătare*.

Cineva poate să spună că *îi e teamă*. Dacă ţi-ar fi fost *teamă*, ai fi primit Botezul şi ai fi păzit acest dar. Nu, zice el, căci tocmai de aceea nu îl primesc, pentru că mă înspăimânt!

Dar nu ţi-e frică să mori *astfel*? Dumnezeu este *milostiv*, zice el. Atunci primeşte Botezul, căci El este milostiv şi gata să te ajute.

Dar tu, atunci când ţi se cere ca *să te faci vrednic*, nu ai înaintea ta această *milostivire dumnezeiască*, ci te gândeşti la ea numai *când vrei tu*.

Însă Botezul este tocmai vremea ca să alergăm la *adăpostul milostivrii* lui Dumnezeu şi vom fi siguri că am

---

[196] Desfrânarea şi uciderea.

[197] Chiar dacă este vorba despre aceleaşi păcate, săvârşite atât înainte, cât şi după Botez.

primit-o împlinind cele ce ţin de noi. Cel care aruncă toată grija sa către Dumnezeu, va afla milă, chiar dacă mai păcătuieşte şi după Botez, din cauza firii slabe omeneşti, dar se şi *pocăieşte*.

În timp ce acela care *neguţătoreşte*[198] mila lui Dumnezeu şi pleacă din această viaţă fără a avea parte de har, se va osândi fără ca să-i ia cineva apărarea.

Dar dacă moare, întrebi tu, imediat după ce a primit harul Botezului[199]? Atunci iarăşi va pleca din lumea aceasta *gol* şi *lipsit de lucrarea cea bună*. Căci este cu neputinţă, da, cu neputinţă ca un om, având asemenea nădejdi, şi care a întârziat să se boteze, să ajungă *un om mărinimos* şi *bun*.

Dar de ce aduci la ţărmul inimii tale *frica* şi îţi faci *griji* şi *presupuneri* asupra viitorului? De ce nu foloseşti această frică pentru a lucra şi a te face *vrednic*, şi atunci vei fi *mare* şi *vrednic de laudă*? Ce e mai bine: să-ţi fie *frică* sau *să lucrezi pentru mântuire*?

Gândeşte-te că cineva te-ar aşeza, fără să ai nimic de făcut, într-o casă care se clatină, zicându-ţi: fii atent la acoperişul care este putred, că s-ar putea să-ţi cadă în cap! Se poate întâmpla să cadă, dar se poate întâmpla şi să nu cadă. Dar dacă preferi *să nu cadă*, atunci munceşti ca să locuieşti într-o casă *mai sănătoasă*.

Deci, ce ai alege în acest caz: să stai ca un trândav, tremurând de frică sau să munceşti cu încredere? Fă şi acum la fel! Pentru că *viitorul nesigur* este ca *o casă putredă*, care ameninţă să se prăbuşească. Însă lucrând, oricât de greu ar fi, poţi să te simţi în siguranţă.

Dumnezeu să ne păzească de a cădea într-o aşa de mare strâmtorare de *a păcătui* şi după ce *ne-am botezat*. Însă chiar dacă un asemenea lucru s-ar întâmpla, Dumnezeu e milostiv şi ne-a dăruit nouă multe căi prin care să câştigăm iertarea şi după aceasta.

---

[198] Cel care se gândeşte că Dumnezeu e *milostiv* numai când vrea el, dar nu crede în milostivirea Lui şi în momente de mare nevoie, ci se leneveşte, scuzându-se precum cel care a îngropat talantul.
Mulţi oameni spun că Dumnezeu este *bun* şi *milostiv*, dar când le este *mai greu*. Dar, de fapt, ei se bazează numai pe ei înşişi sau pe ajutor de la oameni şi nu cred că Dumnezeu are *vreun rol* în *a-i îndemna* sau *a-i lumina* pe alţii ca să le ajute. Sau mulţi spun că Dumnezeu e *milostiv*, dar numai aşa *cum* şi *când* vor ei ca să conceapă această *milostivire*, iar îndeplinirea poruncilor li se pare *superfluă* sau *aberantă*.

[199] Cineva care a amânat mereu clipa Botezului. După cum se va vedea în continuare, e vorba aici de cei care amânau până la bătrâneţe şi până în ultima clipă a vieţii primirea Sfântului Botez, de frică să nu păcătuiască după Botez, considerând că astfel nici nu vor păcătui faţă de sfinţenia harului şi Îl vor afla şi pe Dumnezeu *milostiv* faţă de ei.

Dar aşa cum cei care păcătuiesc după Botez, sunt, din această cauză, pedepsiţi mai mult decât *catehumenii*, la fel şi cei care cunosc că există *doctoria pocăinţei* dar nu o iau pe aceasta, vor suporta o osândă şi mai grea.

Căci cu cât mila lui Dumnezeu se arată *mai mare*, cu atât creşte şi *pedeapsa*, dacă nu lucrăm corespunzător cu mila care ni s-a dăruit nouă.

Ce ai de spus tu, omule, când ai fost plin de aşa *groaznice păcate* şi ţi s-au şters, şi dintr-o dată ai devenit *prieten* şi ai fost înălţat la o mare cinste, nu prin *lucrarea ta*, ci prin *darul lui Dumnezeu*; apoi te-ai întors iarăşi la purtarea ta cea rea dinainte, şi gândind că eşti vrednic de *groaznică osândă*, totuşi Dumnezeu nu şi-a întors faţa Sa de la tine, ci ţi-a dăruit fără de număr *căi de mântuire*, încât cu orice mijloc să redevii *prieten*? Dar, pentru ca să primeşti toate acestea, nu ai vrut să lucrezi.

De ce fel de iertare poţi să mai fii *vrednic* atunci? Nu, pe drept cuvânt, vor râde păgânii de tine ca de *un trântor bun de nimic*?

Căci vor zice ei, că de are *putere* învăţătura în care ai crezut, ce înseamnă atunci acestă mulţime de oameni *nebotezaţi*?

Dacă Tainele Bisericii sunt mai *presus de fire* şi, cu adevărat, *vrednice de dorit*, nimeni nu ar primi Botezul când să-şi dea ultima suflare. Căci clipa morţii nu este vremea potrivită pentru a te face *părtaş Tainelor*, ci pentru *facerea testamentului*.

Vremea Tainelor este pe când mintea este *întreagă* şi sufletul *plin de înţelepciune*. Dacă un om nu vrea să-şi facă testamentul într-o asemenea stare, când este pe patul de moarte – şi dacă totuşi face aceasta, oferă motive pentru viitoare *tăgăduiri* şi *neînţelegeri*[200] (din această cauză testatorii[201] încep cu aceste cuvinte: „Fiind încă în viaţă, conştient şi sănătos, am hotărât ca averea mea...”) – cum este atunci posibil, ca o persoană care nu mai este *stăpână* pe simţirile sale, să se pregătească cum se cuvine pentru *a primi Sfintele Taine*?

Căci dacă în cele ale vieţii obişnuite legile lumii acesteia nu îngăduie unui om, care nu este *pe deplin sănătos* din punct de vedere mental şi întru totul *conştient* să întocmească *un testament*, deşi în cele ale sale el se

---

[200] Literal: *contestări* şi *litigii*.
[201] Cei care îşi fac testamentul.

foloseşte *de lege*, cum atunci vei înţelege tu învăţăturile despre Împărăţia Cerului şi despre cele de negrăit frumuseţi ale lumii de acolo [în această stare *terminală*, adică *pe patul morţii*]?

Este oare cu putinţă ca să înţelegi totul *limpede*, când cel mai probabil eşti *chinuit de boală*? Şi când Îl vei mărturisi pe Hristos, ca să fii îngropat împreună cu El, când tu eşti pe punctul de a părăsi această lume?

Căci atât *prin lucrare*, cât şi *prin mărturisire*, Îi arătăm Lui voia noastră cea bună. („Deci ne-am îngropat cu El, în moarte, prin botez, pentru ca, precum Hristos a înviat din morţi, prin slava Tatălui, aşa să umblăm şi noi întru înnoirea vieţii" – Rom. 6, 4)[202].

Ceea ce faci tu se aseamănă cu fapta unui om care vrea să se înroleze ca soldat după ce s-a terminat războiul sau cu a unuia care se dezbracă în arenă pentru lupte, după ce spectatorii s-au ridicat să plece. Pentru că la Botez ţi se dau *arme*, nu ca să pleci imediat din lumea aceasta, ci pentru ca *să te înarmezi cu ele* şi astfel să iei *cununa biruinţei* împotriva vrăjmaşului.

Nimeni să nu considere că nu este *vremea* pentru a vorbi despre aceasta, pentru că acum nu suntem în *Postul Mare*[203]. Tocmai aceasta mă nemulţumeşte: că voi căutaţi *o vreme anume* pentru aceste lucruri.

Priviţi deci la acel eunuc, care era şi *barbar/ păgân* şi *plecat în călătorie*. Acesta, pe drum fiind, n-a căutat *un timp potrivit* (Fapt. 8, 27).

Nici temnicerul, deşi avea *a-i închide la loc* pe cei întemniţaţi, iar învăţătorul pe care l-a văzut înaintea lui era *un om bătut* şi *în lanţuri* şi care se afla încă *în temniţă*, în grija sa (Fapt. 16, 29). Dar acum, nefiind vorba de *temniţă*, nici de vremea unei *călătorii*, mulţi amână Botezul până ajung pe patul morţii.

Dacă încă vă mai îndoiţi că Hristos este *Dumnezeu*, depărtaţi-vă de Biserică! Nu mai staţi aici, nici măcar ca *ascultători* ai cuvântului dumnezeiesc sau ca unii dintre catehumeni.

---

[202] Este vorba aici de faptul că cel care se botează fiind muribund, nu mai are timp ca să împlinească cele pe care le făgăduieşte la Sfântul Botez.

[203] Atunci, în Postul Mare, după cum a spus-o Sfântul Ioan şi mai devreme, se botezau cei mai mulţi oameni.

Dacă însă credeţi în aceasta şi cunoaşteţi limpede acest adevăr, de ce amânaţi ziua Botezului vostru? De ce *daţi înapoi* şi *ezitaţi*?

De frică, ziceţi voi, *ca să nu păcătuim*. Dar nu vă e frică de ceea ce este *şi mai rău*: de a părăsi această lume cu *o povară atât de grea a păcatelor*?

Căci nu este în aceeaşi măsură de iertat *a nu te face părtaş harului* şi *a da greş* în încercarea de *a trăi după dreptate*.

Dacă veţi fi chemaţi să daţi socoteală *de ce nu aţi primit harul*, ce veţi răspunde? În celălalt caz veţi putea să aveţi *dezvinovăţirea* că v-au împovărat patimile şi pe cea a greutăţii unei vieţi virtuoase, dar pentru refuzul Botezului nu aveţi *nicio dezvinovăţire*. Căci aici este *harul*, care dă *libertatea*.

Vă temeţi să nu păcătuiţi? Lăsaţi această grijă după Botez: atunci să întreţineţi frica, ca să păziţi libertatea pe care aţi primit-o, nu acum, ca [frica] să vă împiedice să primiţi un asemenea dar.

Şi cu toate acestea, voi sunteţi îngrijoraţi acum, înainte de Botez şi nepăsători după aceea. Şi aşteptaţi Postul cel Mare. Dar de ce? Are vreun *avantaj* acea vreme? Nu!

Căci nu de Paşti au primit Apostolii harul, ci într-altă vreme. Şi atunci trei mii (zice Luca) şi cinci mii de oameni au fost botezaţi şi apoi Corneliu sutaşul (Fapt. 2, 41; 4, 4; 10). Deci să nu aşteptăm *o vreme anume*, ca nu cumva îndoindu-ne şi tot amânând, să plecăm din această lume *goi* şi *lipsiţi* de atât de mari daruri.

Care credeţi că este *suferinţa mea* când aud despre cineva că *a murit nebotezat*, gândindu-mă la osânda cea nesuferită a vieţii viitoare, la nemitarnica judecată?

Cât credeţi că sunt de îndurerat să îi văd şi pe alţii că *se târăsc* până în ultima clipă a vieţii şi nu îşi vin în fire nici atunci? De aceea se şi întâmplă *lucruri necuviincioase* faţă de un asemenea dar.

Întrucât ar trebui să fie bucurie, dănţuire, fericire şi purtare a cununilor, atunci când cineva este *încreştinat*.

Dar soţia celui bolnav, care vrea să se boteze, n-a auzit degrabă că Doctorul[204] a poruncit aceasta, ci este apoi copleşită de suferinţă[205], ca şi cum s-ar întâmpla *o mare nenorocire*.

---

[204] Hristos.
[205] Socotind că după Botez, soţul ei va muri.

Începe să se tânguiască cu glas mare şi nimic nu se mai aude în casă decât *plânsete* şi *vaiete*, aşa cum se întâmplă când cei *pedepsiţi la moarte* sunt duşi la locul de osândă.

Bolnavul este atunci cu atât *mai îndurerat*. Iar dacă îşi revine din boală, se simte ca şi cum i s-a întâmplat *un mare rău*[206]. Căci din moment ce nu *a fost pregătit*[207] pentru o viaţă virtuoasă, nu are inimă pentru luptele care urmează să le poarte şi bate în retragere gândindu-se la ele. Vedeţi dar ce *curse meşteşugite* întinde demonul, ce *ruşine* şi ce *batjocură* aduce omului?

Însă noi să ne eliberăm de această *nenorocire* şi să trăim după cum Îi este *bine plăcut* lui Hristos! El ne-a dat nouă Botezul, nu ca să îl primim şi să ieşim imediat din lume, ci ca să aducem roadele lui şi să arătăm aceste roade în viaţa viitoare.

Cum poate cineva să spună celui care este cu un picior în groapă şi căzut la pământ: „Fă rod!”? N-aţi auzit oare că „roada Duhului este dragostea, bucuria, pacea” (Gal. 5, 22) [şi celelalte]?

Cum se face atunci că se întîmplă aici tocmai cele *potrivnice* acestora? Căci soţia stă jelind şi tânguindu-se, când ar trebui să se bucure. Copiii suspină, când toţi ar trebui să fie bucuroşi. Bolnavul însuşi zace în întuneric[208], fiind înconjurat de vaierul şi de frământarea celorlalţi, când ar trebui să sărbătorească, el însă fiind deznădăjduit peste măsură la gândul că va trebui să-şi lase copiii orfani, soţia văduvă şi casa pustie.

Este oare *aceasta o stare sufletească potri*vită pentru *a te apropia* de Taine? Răspundeţi-mi: aceasta este starea pe care trebuie să o aibă cineva când se apropie de Sfânta Masă? Este cu putinţă să fie îngăduit ca să aibă loc asemenea scene?

Acum e vremea când Împăratul trimite *scrisori* pentru ca cei întemniţaţi să fie eliberaţi din închisori: Dumnezeu poagoară din cer Duhul Său cel Sfânt pentru a şterge nu *datoria unor bani*, ci *o mare mulţime de păcate*...şi voi toţi

---

[206] Omul are despre Botezul său *o amintire dureroasă*, pentru că s-a întâmplat în condiţiile descrise mai sus de către Sfântul Ioan şi nu îşi mai dă seama ce mare bine i s-a întâmplat.
[207] Mai înainte de Botez, ci a fost botezat în grabă, ca să nu moară.
[208] Poate şi la propriu, dar mai ales în întuneric sufletesc, pentru că nu îl învaţă nimeni cele bune, ci este şi mai mult scufundat în mâhnire de starea celor din jurul lui.

sunteţi *îndoliaţi* şi *plângeţi*? Cât de nepotrivit este acest lucru! Ca să nu mai vorbesc de faptul că s-a întâmplat chiar să fie *vărsată apa peste cel mort* iar Sfintele Taine să fie *aruncate peste pământ*.

Dar noi nu suntem de vină pentru acestea, ci oamenii care sunt atât de pervertiţi la minte.

Vă îndemn, prin urmare, ca să lăsaţi toate, să vă întoarceţi şi să vă apropiaţi pentru a primi Botezul cu toată osârdia, căci *dovedindu-ne vrednicia* acum, primim *încredinţarea* despre cele viitoare[209].

Care, oriunde vom merge, să ne fie dăruită nouă[210], prin harul şi mila Domnului nostru Iisus Hristos, a Căruia fie slava şi puterea în vecii vecilor. Amin!

[209] Încredinţarea mântuirii.
[210] Mântuirea.

Omilia 2

Iar ei, adunându-se, Îl întrebau zicând: Doamne, oare, în acest timp vei aşeza Tu, la loc, împărăţia lui Israel? (1, 6).

Când ucenicii vroiau să întrebe ceva, se apropiau de El împreună, pentru ca, fiind mai mulţi, să-L înduplece pe El la bunăvoinţă. Ei ştiau foarte bine că, spunându-le lor mai înainte: „Iar de ziua şi de ceasul acela nimeni nu ştie, nici Îngerii din ceruri, nici Fiul, ci numai Tatăl" (Mt. 24, 36), aproape că le-a arătat că *nu vrea să le descopere* lor aceasta.

De aceea s-au apropiat de El şi L-au întrebat din nou. Nu I-ar fi adresat *iarăşi* întrebarea, dacă ar fi fost *mulţumiţi* de prima dată cu răspunsul.

Căci auzind acum că au să primească în curând Duhul Sfânt, fiind prin urmare *vrednici* ca să primească *învăţătura*, de aceea *au dorit să înveţe*.

Erau de asemenea pregătiţi şi pentru *libertate*, întrucât nu se mai gândeau *la primejdii*, ci doreau ca să respire liberi din nou, căci nu lucruri frumoase li se întâmplaseră lor[211], ci primejdia cea mai mare venise peste ei.

Şi fără ca să-L întrebe pe El nimic despre Duhul Sfânt[212], ei spun: „Doamne, oare, în acest timp, vei aşeza Tu la loc împărăţia lui Israel?".

Vezi că n-au întrebat „când?", ci „oare, în acest timp?". Atât de *doritori* erau ei ca să vadă această zi.

Cu adevărat, mie mi se pare că nu aveau nicio părere *clară* despre *natura* acestei împărăţii, căci Duhul încă nu îi învăţase[213].

Dar ei nu zic: „Când se vor întâmpla acestea?", ci se apropie de El cu şi mai mare cinstire[214], spunând: „vei aşeza Tu la loc împărăţia lui Israel?", ca şi cum ar fi venit deja.

Căci mai înainte mintea lor era încă *întoarsă spre cele din afară*[215], văzând că *nu deveniseră mai buni* decât cei

---

[211] Din moment ce Hristos fusese prins, osândit şi omorât pe Cruce. Ca ucenici ai Lui, puteau şi ei să fie omorâţi.
[212] Care avea să fie dat lor.
[213] Pentru că nu se revărsase încă peste ei.
[214] Decât înainte de învierea Sa.

dinaintea lor, dar de acum au *o părere mai înaltă* despre Hristos.

De acum mintea lor s-a înălţat, căci şi El le vorbeşte lor despre lucruri *mai greu de înţeles*.

Iată că acum nu le mai spune: „Iar despre ziua aceea şi despre ceasul acela nimeni nu ştie...nici Fiul" (Mc. 13, 32)[216], ci zice:

nu este al vostru a şti anii sau vremile pe care Tatăl le-a pus în stăpânirea Sa (1, 7).

A vrut să le spună, cu alte cuvinte, că întreabă lucruri ce sunt *mai presus* de puterea lor. Şi cu toate acestea, chiar şi acum, ei au învăţat altele care erau *mai mari* decât *a şti* aceasta. Şi ca să înţelegeţi că aşa este, priviţi cât de multe astfel de lucruri pot să număr.

Căci, vă rog să-mi spuneţi, ce era *mai mare* decât a învăţa ceea ce ei au învăţat de la Hristos: că El este *Fiul lui Dumnezeu* şi că *Dumnezeu are un Fiu deopotrivă cu El în slavă* (In. 5, 17-20)[217].

Au învăţat că va fi *o înviere [a Sa]* (Mt. 17, 9)[218] şi că, după ce Se va înălţa la cer, va sta de-a dreapta lui Dumnezeu (Lc. 22, 69)[219].

---

215 Se aşteptau la rezultate *imediate* şi la transformări *bruşte* în urma întâlnirii lor cu Mesia, cu Fiul lui Dumnezeu. La fel şi noi aşteptăm să ne schimbăm *dintr-o dată* dacă ne întâlnim cu un om duhovnicesc şi chiar credem că este *de vină* el, dacă noi *nu ne schimbăm* şi *nu devenim mai buni*.
În orbirea noastră aşteptăm ca alţii să facă minuni pentru noi şi suntem foarte nemulţumiţi că ele nu se produc aşa după cum vroiam.
Citim în cărţi despre mari Părinţi duhovniceşti şi ni se pare că *ni se cuvine* şi nouă să stăm pe lângă unii ca aceştia (vorbesc aici de cei care ne nevoim prea puţin, nu de cei care cu dreptate râvnesc la învăţătura şi prietenia unui om dumnezeiesc). Aceasta pentru că ne vedem *prea puţin* nevrednicia.

216 În ediția pe care o traducem versetul este: „Despre ziua aceea *nici măcar* Fiul omului nu ştie".

217 „Dar Iisus le-a răspuns: Tatăl Meu până acum lucrează; şi Eu lucrez. Deci pentru aceasta căutau mai mult iudeii să-L omoare, nu numai pentru că *dezlega sâmbăta*, ci şi pentru că zicea că *Dumnezeu este Tatăl Său*, făcându-Se pe Sine *deopotrivă cu Dumnezeu*.
A răspuns Iisus şi le-a zis: Adevărat, adevărat zic vouă: Fiul nu poate să facă nimic de la Sine, dacă nu va vedea pe Tatăl făcând; căci cele ce face Acela, acestea le face şi Fiul întocmai. Că Tatăl iubeşte pe Fiul şi-I arată toate câte face El şi lucruri mai mari decât acestea va arăta Lui, ca voi să vă miraţi" (In. 5, 17-20).

218 „Şi pe când se coborau din munte, Iisus le-a poruncit, zicând: Nimănui să nu spuneţi ceea ce aţi văzut, până când Fiul omului Se va scula din morţi" (Mt. 17, 9).

219 „De acum însă Fiul omului va şedea de-a dreapta puterii lui Dumnezeu" (Lc. 22, 69).

Și ce învăţătură este mai minunată, decât că trupul [Său] va sta în cer şi va fi slăvit de Îngeri! Şi încă i-a învăţat că El *va veni din nou* (Mc. 13, 26; Lc. 21, 27)[220] [cât] şi [despre] cele ce se vor întâmpla la Judecată (Mt. 16, 27)[221] şi că ei vor şedea şi vor judeca cele douăsprezece seminţii ale lui Israel (Mt. 19, 28; Lc. 22, 29-30)[222], că evreii vor fi izgoniţi afară şi că în locul lor vor intra [în Împărăţia lui Dumnezeu] neamurile (Mt. 8, 11-12)[223].

Căci spune-mi acum, ce este mai mare: a şti că *un om va domni* sau *a şti vremea când va fi aceasta* (Lc. 21, 24)[224]?

Pavel a învăţat „cuvinte de nespus, pe care nu se cuvine omului să le grăiască” (II Cor. 12, 4), lucruri care s-au hotărât de către Dumnezeu mai înainte de a fi lumea, [și] pe acestea toate le-a aflat el[225].

Şi acum, ce este *mai greu* a şti: *începutul* sau *sfârşitul*? Cu adevărat, este mai greu a cunoaşte *începutul*.

Despre acesta[226] a fost învăţat Moise, şi vremea când s-a întâmplat şi cu cât timp în urmă; căci el numără şi anii.

Iar înţeleptul Solomon zice: „voi spune cele ce au fost *la începutul lumii*”[227].

---

[220] „Atunci vor vedea pe Fiul omului venind pe nori, cu putere multă şi cu slavă” (Mc. 13, 26; Lc. 21, 27).

[221] „Căci Fiul omului va să vină întru slava Tatălui Său, cu îngerii Săi; şi atunci va răsplăti fiecăruia după faptele sale” (Mt. 16, 27).

[222] „Iar Iisus le-a zis: Adevărat zic vouă că voi cei ce Mi-aţi urmat Mie, la înnoirea lumii, când Fiul omului va şedea pe tronul slavei Sale, veţi şedea şi voi pe douăsprezece tronuri, judecând cele douăsprezece seminţii ale lui Israel (Mt. 19, 28); „Şi Eu vă rânduiesc vouă împărăţie, precum Mi-a rânduit Mie Tatăl Meu, ca să mâncaţi şi să beţi la masa Mea, în împărăţia Mea şi să şedeţi pe tronuri, judecând cele douăsprezece seminţii ale lui Israel” (Lc. 22, 29-30).

[223] „Şi zic vouă că mulţi de la răsărit şi de la apus vor veni şi vor sta la masă cu Avraam, cu Isaac şi cu Iacov în Împărăţia Cerurilor. Iar fiii împărăţiei vor fi aruncaţi în *întunericul cel mai din afară*; acolo va fi *plângerea* şi *scrâşnirea dinţilor*” (Mt. 8, 11-12).

[224] Va fi domnia Împăratului ceresc după ce „se vor împlini vremurile neamurilor” (Lc. 21, 24).

[225] *Cf.* I Cor. 2, 7: „Ci propovăduim înţelepciunea de taină a lui Dumnezeu, ascunsă, pe care Dumnezeu a rânduit-o mai înainte de veci, spre slava noastră”;
Ef. 1, 9: „Făcându-ne cunoscută taina voii Sale, după buna Lui socotinţă, astfel cum hotărâse în Sine mai înainte”;
Ef. 3, 8-11: „Mie, celui mai mic decât toţi Sfinţii, mi-a fost dat harul acesta, ca să binevestesc neamurilor *bogăţia lui Hristos*, [cea] de nepătruns, şi să descopăr tuturor care este *iconomia tainei celei din veci ascunse* în Dumnezeu, Ziditorul a toate, prin Iisus Hristos, pentru ca înţelepciunea lui Dumnezeu cea de multe feluri să se facă cunoscută acum, prin Biserică, Începătoriilor şi Stăpâniilor, în ceruri, după sfatul cel din veci, pe care El l-a împlinit în Hristos Iisus, Domnul nostru”.

[226] Despre începutul creației lui Dumnezeu.

[227] Pe acest verset nu l-am găsit astfel la Sfântul Solomon, ci la Sfântul David, în Ps. 77, 2: „spune-voi cele ce au fost dintru început”. Însă şi Sfântul Solomon spune: „voi cerceta de la *începutul făpturii* şi voi da la lumină cunoştinţa ei” (Înţel. 6, 22).

Că *vremea sfârşitului* este aproape, ei au cunoscut, după cum zice Pavel: „Domnul este aproape. Nu vă *împovăraţi* cu nicio grijă” (Filip. 4, 5-6).

Acestea însă ei nu le ştiau pe atunci[228], şi cu toate acestea El le spune multe semne ale sfârşitului lumii (Mt. 24).

Dar, după cum El a zis: „nu mult după aceste zile”, dorind ca ei *să privegheze*[229], şi nu le-a decoperit lor vremea cu precizie, [pentru că] şi acum face la fel.

Cu toate acestea, nu despre *Judecata de apoi* Îl întrebau ei acum, ci dacă: „oare, în acest timp, vei aşeza Tu la loc împărăţia lui Israel?” Dar nici măcar acest lucru nu le-a dezvăluit lor.

Despre *sfârşitul lumii* ei mai întrebaseră şi înainte şi aşa cum atunci le-a răspuns conducându-i departe de gândul că *izbăvirea lor* era *aproape* ci, dimpotrivă, le-a vorbit despre *aruncarea lor în mijlocul primejdiilor*, şi acum face la fel, numai *cu mai multă blândeţe*.

Şi pentru ca să nu gândească că *au păcătuit*, închipuindu-şi *un lucru mare* despre ei înşişi, ascultaţi ce le spune mai departe, căci imediat îi bucură, adăugând:

Ci veţi lua putere, venind Duhul Sfânt peste voi, şi Îmi veţi fi Mie martori în Ierusalim şi în toată Iudeea şi în Samaria şi până la marginea pământului (1, 8).

Şi pentru ca ei să nu mai pună şi alte întrebări[230], după ce le-a spus acestea, imediat *S-a înălţat*. La fel cum mai înainte le-a copleşit[231] mintea uimindu-i şi zicând „Nu ştiu”, şi acum face la fel, *înălţându-Se*. Căci mare era dorinţa lor să afle acest lucru şi n-ar mai fi *încetat* cu întrebările.

Căci spune-ţi-mi mie, ce găsesc păgânii că este *cel mai greu de crezut*? Oare faptul că va fi *un sfârşit al lumii* sau că *Dumnezeu S-a făcut om şi S-a născut din Fecioară*? Dar mi-e şi *ruşine* să mă abat asupra acestui subiect, ca şi când ar fi vreun *lucru greu* de înţeles.

---

[228] Înainte de învierea Sa.
[229] Adică aşa după cum nu le-a dezvăluit *exact* când va veni la ei Duhul Sfânt.
[230] Căci nu era timpul acum ca să afle toate.
[231] Literal: „le-a întunecat mintea”, în sensul că mintea lor *nu putea să gândească* mai departe de ceea ce El le spusese lor.

Dar pentru ca ucenicii să nu zică: „De ce nu ne lămureşti acest lucru?”, El a adăugat că vremile „Tatăl le-a pus în stăpânirea Sa”.

Şi cu toate acestea, mai înainte spusese că stăpânirea Tatălui este *şi a Sa*, ca atunci când a zis: „Căci, după cum Tatăl scoală pe cei morţi şi le dă viaţă, tot aşa şi Fiul dă viaţă celor ce voieşte” (In. 5, 21).

Însă cum este aceasta: dacă este nevoie să învii morţii, Doamne, Tu săvârşeşti aceasta *cu aceeaşi putere* ca şi Tatăl, iar ceea ce se cuvine Ţie *ca să cunoşti*, ca un Dumnezeu, oare nu cunoşti, având *aceeaşi putere* cu Tatăl?

Întrucât, cu adevărat, este *mai mare* a învia morţii decât *a cunoaşte ziua* sfârşitului lumii. [Iar] dacă *a cunoaşte* ziua este prin *putere dumnezeiască*, cu atât mai mult *a învia morţii*.

Dar ca atunci când vedem un copil plângând şi dorind de la noi, cu încăpăţânare, ceva ce nu este *bun* pentru el, noi ascundem lucrul acela şi-i arătăm mâinile goale, zicând: „Vezi, nu am ce-mi ceri”, la fel a făcut şi Hristos cu Apostolii.

Şi aşa cum copilul, chiar după ce îi arătăm mâinile goale, continuă să plângă, conştient că *a fost dezamăgit*, iar noi plecăm şi ne îndepărtăm, spunându-i: „altcineva mă cheamă” şi îi dăruim alt lucru în schimb, pentru a-i strămuta atenţia de la cel dorit, adăugând şi că este mai potrivit pentru el, şi apoi ne grăbim în altă parte, la fel a procedat şi Hristos.

Ucenicii au cerut *ceva*, iar El le-a spus că *nu are*. Iar prima dată i-a înspăimântat[232]. Apoi ei au cerut din nou acelaşi lucru. El iar le-a spus [din nou] că nu are, dar nu i-a mai înspăimântat, ci după ce le-a arătat mâinile goale, le-a spus şi motivul[233]: pentru că vremile „Tatăl le-a pus în stăpânirea Sa”.

Ce spui, Doamne? Nu cunoşti Tu lucrurile Tatălui? Îl cunoşti *pe El*, dar nu şi *lucrurile Lui*?

Şi totuşi Tu ai zis: „pe Tatăl nu-L cunoaşte nimeni, decât numai Fiul” (Mt. 11, 27; Lc. 10, 22) şi că „Duhul toate le cercetează, chiar şi adâncurile lui Dumnezeu” (I Cor. 2, 10). Şi nu ştii aceasta [ziua sfârşitului lumii]?[234]

---

[232] Prin semnele sfârşitului lumii pe care le-a dezvăluit lor.

[233] Pentru care nu poate să le răspundă la întrebare.

[234] Întrebările sunt retorice şi răspunsul lor este limpede, după cum îl arată cu claritate versetele scripturale citate de către Sfântul Ioan: bineînţeles că Fiul cunoaştea ziua sfârşitului lumii, dar nu era de folos Apostolilor şi nici lumii ca să o

Dar lor le era teamă să mai întrebe din nou, ca să nu audă iarăşi mustrarea: „Acum şi voi sunteţi *nepricepuţi*?” (Mat. 15, 16). Căci acum erau şi mai *sfielnici* faţă de El decât înainte.

„Ci veţi lua putere, venind Duhul Sfânt peste voi”. După cum înainte nu le-a răspuns la întrebare, căci este de datoria învăţătorului să nu îşi înveţe ucenicii ceea *ce vor ei*, ci *ceea ce este folositor* pentru ei ca să înveţe, aşa şi aici, de aceea, El le spune aceasta mai înainte de a mai zice ei ceva, ca să nu se neliniştească.

Căci erau încă *slabi*, într-adevăr. Dar ca să le dea *încredere*, El îi înalţă duhovniceşte şi le tăinuieşte ceea ce era *lucru de mâhnire*.

Şi cum avea să îi lase în curând, de aceea în această vorbire cu ei nu le mai spune nimic *întristător*.

Dar cum? Arătând ca *măreţe* lucrurile care ar fi putut fi *dureroase*, numai zicându-le *să nu se teamă*, pentru că „veţi lua putere venind Duhul Sfânt peste voi, şi Îmi veţi fi Mie martori în Ierusalim şi în toată Iudeea şi în Samaria”.

Mai înainte spusese: „În calea păgânilor să nu mergeţi, şi în vreo cetate de samarineni să nu intraţi” (Mt. 10, 5), iar acum adaugă ceea ce atunci nu a zis: „şi până la marginea pământului”[235].

După ce le-a cerut aceasta, lucru care era mai *înfricoşător* decât toate celelalte[236], pentru ca să nu Îl mai întrebe nimic[237], *a păstrat tăcerea*.

Şi acestea zicând, pe când ei priveau, S-a înălţat şi un nor L-a luat de la ochii lor (1, 9).

Vedeţi că *au propovăduit* şi *au împlinit* cuvântul Evangheliei? Căci mare a fost *darul* pe care El *l-a încredinţat* lor.

ştie, pentru că trebuie să priveghem neîncetat şi pentru aceasta ne este nouă *mai de folos* ca să nu cunoaştem această zi *cu precizie*. E de ajuns că ştim *semnele ei*.

[235] Dacă mai înainte de învierea Sa şi de pogorârea Duhului Sfânt peste ei le ceruse să nu se amestece cu ereticii (samarinenii) şi cu păgânii, acum însă, având să primească puterea Duhului Sfânt, îi învaţă să meargă să propovăduiască tuturor adevărul, pe Dumnezeu în Sfânta Treime şi pe Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, răstignit şi înviat.

[236] Fiindcă cerea ucenicilor ca să propovăduiască în tot pământul şi în mijlocul unor oameni barbari, când ei erau prigoniţi şi la ei acasă, în Iudeea.

[237] Pentru că avea să vină Duhul Sfânt, Care să le lămurească lor toate.

Chiar în locul în care, zice El, aţi pătimit de frică, adică *în Ierusalim*, acolo să propovăduiţi mai întâi, iar apoi „până la marginea pământului”. Şi ca ei *să se încredinţeze* că se vor împlini cele ce le-a spus lor, „pe când ei priveau, S-a înălţat”.

Nu „pe când ei priveau” *a înviat din morţi*, ci „pe când ei priveau, *S-a înălţat*”. Întrucât, totuşi, chiar şi aici, *vederea ochilor* lor nu era *întru totul de ajuns*.

Căci la învierea Sa, ei au văzut *sfârşitul*, nu însă şi *începutul*[238], iar la Înălţare, au văzut *începutul*, nu însă şi *sfârşitul*.

Pentru că, întâi, la Înviere nu era esenţial ca ei să fie *de faţă* chiar *în clipa* Învierii[239], din moment ce Domnul Însuşi le-a vorbit despre aceasta arătându-Se lor, iar mormântul gol dovedindu-le că El *nu mai era acolo*.

Dar la cea din urmă, la Înălţare, a fost nevoie ca să li se spună cele ce nu mai puteau să vadă, prin cuvântul altora[240]. Întrucât, apoi[241], ochii lor nu mai puteau să vadă în înălţimea cerului, nici privirea lor nu putea să le arate dacă într-adevăr El *S-a înălţat la cer* sau numai *li s-a părut că S-a înălţat*. Deci ascultaţi cele ce au urmat!

Despre faptul că era *Iisus Însuşi* Cel care S-a înălţat, ei au cunoscut din aceea că El *a vorbit cu ei*. Căci dacă L-ar fi văzut numai *de la depărtare*, nu L-ar fi recunoscut numai prin *simpla vedere*. Dar că El *S-a înălţat la ceruri* le mărturisesc lor și Îngerii înşişi.

Vezi cum toate sunt rânduite, aşa încât nu numai Duhul *să le împlinească pe toate*, ci şi ochii lor *să aducă mărturie*[242]?

Dar de ce „un nor L-a luat”? Şi acesta, norul, era *un semn* că El *S-a înălţat la ceruri*. Nu *foc*, ca în cazul lui Ilie, nu *un car de foc*[243], ci „un nor L-a luat”, care simboliza *cerul*, după cum a zis Prorocul David: „Cel ce face din nori

---

[238] Momentul propriu-zis al învierii lui Hristos, la care au fost martori numai ostaşii păzitori ai Sfântului Mormânt, între care şi Sfântul Longin, care a mărturisit cele ce s-au întâmplat şi nu a vrut să primească banii arhiereilor ca să mintă (Mt. 28, 11-15).

[239] Destul era ca ei să Îl vadă *înviat* şi să creadă în învierea Lui.

[240] Al Îngerilor.

[241] După ce Domnul a fost luat de *un nor* de la ochii lor.

[242] Literal: „nu numai Duhul *să le facă pe toate*, ci şi ochii lor *să-şi facă datoria*”. Adică nu numai Duhul să împlinească *neputinţa omenească*, ci şi omul să îşi *biruiască neputinţa sa*, lucrând cele după fire şi îndreptând el însuşi sufletul şi trupul său la vederea şi simţirea celor adevărate şi la lucrarea celor bune, care e sădită în însăşi firea omului.

[243] *Cf.* IV Regi, 2, 11.

carul Său" (Ps. 103, 4)[244]: aici vorbeşte despre Însuşi Tatăl[245].

Prin urmare, de aceea zice *„un nor"*, însemnând astfel *puterea dumnezeiască*. Pentru că nicio altă Putere îngerească, nu a fost vreodată văzută stând *pe nori*.

Căci ascultă iarăşi ceea ce zice un al Proroc: „Domnul stă pe nor uşor" (Is. 19, 1)[246].

Şi Înălţarea s-a întâmplat pe când Ucenicii ascultau cu mare osârdie ceea ce El le spunea, răspunzându-le la o întrebare de cea mai mare însemnătate, iar ei având mintea *foarte deschisă* şi *trează*[247].

De asemenea, şi pe muntele Sinai, *norul* a apărut pentru că *acolo era El*[248]. Căci zice, că Moise a fost înconjurat de *nor des*[249]. Dar norul nu era acolo din cauza lui *Moise* [ci *a prezenţei lui Dumnezeu*].

Hristos nu le mai spune: „Mă duc" (In. 16, 5), pentru ca ei *să nu se întristeze din nou*[250], ci zice numai: „Îl voi trimite la voi pe Mângâietorul" (In. 16, 7). Iar unde se ducea, faptul că *Se înălţa* la ceruri, aceasta au văzut cu ochii lor.

O, ce privelişte li s-a dăruit ca să vadă!

---

[244] În Biblia românească este: „Cel ce pui norii suirea Ta". Dar în acest caz am tradus ca în original, pentru că este mai semnificativ.
De fapt, amândouă traducerile acestui verset sunt semnificative din punct de vedere teologic. Pentru că în cel după care a mers Sfântul Ioan, Înălţarea Domnului este profeţită prin amintirea *carului*, căci tot într-un car a fost luat la cer şi Ilie (şi tot în textul după care comentează Sfântul Ioan se spune că Domnul „a fost luat sus", exprimând mai degrabă ceea ce au văzut Sf. Apostoli, în loc de „S-a înălţat la cer", care reprezintă adevărul telogic şi dogmatic), iar în cel românesc Înălţarea apare prorocită prin ideea *suirii pe nori*.
Am preferat să traducem versetul acesta şi pentru că tâlcuirile care vor urma nu pot fi înţelese decât dacă avem înainte *această variantă*.

[245] Dumnezeu Tatăl face din nori *carul* Fiului Său, cu care Îl ridică la cer. Această interpretare este în acord cu sensul expresiei de care vorbeam în nota anterioară: „a fost luat sus".

[246] În ediţia noastră scripturală sinodală: „Iată Domnul vine pe nor uşor". Am respectat însă, din nou, sensul impus de comentariul Sfântului Ioan.

[247] Ca să nu zică cineva că *li s-a părut* că văd un nor luându-L la cer. Sfinţii Apostoli întrebaseră despre sfârşitul lumii şi erau cât se poate de atenţi la Mântuitorul, aflându-se într-o încordare maximă aşteptând răspunsul, astfel încât cu niciun chip nu se poate spune că *n-au văzut bine ceea ce au văzut*.

[248] Din aceasta înţelegem că Fiul lui Dumnezeu a vorbit cu Sfântul Moise.

[249] Ieş. 19, 6.

[250] Ca la Cina cea de Taină, la care Hristos le-a spus Sfinţilor Apostoli: „Dar acum Mă duc la Cel ce M-a trimis şi nimeni dintre voi nu întreabă: *Unde Te duci?* Ci, fiindcă v-am spus acestea, întristarea a umplut inima voastră. Dar Eu vă spun adevărul: Vă este de folos ca să mă duc Eu. Căci dacă nu Mă voi duce, Mângâietorul nu va veni la voi, iar dacă Mă voi duce, Îl voi trimite la voi" (In. 16, 5-7).

Şi privind ei, pe când El mergea la cer, iată doi bărbaţi au stat lângă ei, îmbrăcaţi în haine albe, care au şi zis: Bărbaţi galileieni, de ce staţi privind la cer? Acest Iisus, Care S-a înălţat de la voi la cer, astfel va şi veni, precum L-aţi văzut mergând la cer (1, 10-11).

Au zis: „Acest Iisus” în sensul în care au vorbit despre cum: „S-a înălţat de la voi la cer”.

Pentru ca să le arate limpede că „astfel va şi veni”, adică: în acelaşi fel, „precum L-aţi văzut mergând la cer”.

Înveselitoare a fost pentru ei şi apariţia Îngerilor[251], „în haine albe”. Erau *Îngeri* sub *chipul unor oameni*.

Şi ei le-au spus: „Bărbaţi galileeni”. Asta pentru ca să fie crezuţi de către Ucenici că *sunt Îngeri*, pentru aceea au zis *acest cuvânt*.

Căci acesta era sensul. Altfel ce rost mai avea ca să-i numească pe ei după *ţara lor*, pe care ei o cunoşteau *destul de bine*?[252] De asemenea, prin apariţia lor neaşteptată, le-au atras privirile, arătând prin aceasta că *erau veniţi din cer*.

Dar de ce nu le-a descoperit Hristos Însuşi aceste lucruri, în loc să trimită Îngeri? Însă El le spusese mai înainte aceasta: „Dacă veţi vedea pe Fiul omului, suindu-Se acolo unde era mai înainte?” (In. 6, 62).

Mai mult, Îngerii nu au zis: [Iisus], „pe Care L-aţi văzut ridicat de la voi”, ci: „Care S-a înălţat de la voi”.

Cuvântul pe care l-au folosit a fost: „înălţare”, nu: „ridicare”. Expresia „a fost luat”[253] aparţine unei *înţelegeri trupeşti*.

De aceea şi Îngerii zic[254]: „Acest Iisus, Care S-a înălţat de la voi la cer, astfel va şi veni”. Căci ei nu spun: „va fi trimis”, ci: „va veni”[255].

---

[251] După reînnoirea făgăduinţei că *vor primi pe Duhul Sf*ânt.

[252] În sensul că Sfinţii Îngeri nu le spuneau nicio noutate Sfinţilor Apostoli zicând aceste cuvinte, căci aceştia ştiau prea bine despre ei înşişi că sunt *bărbaţi galileeni*, şi nu era nevoie ca să le apară Îngerii din cer ca să le spună.

Dar cu totul altul este sensul. Căci vorbindu-le astfel, Sfinţii Îngeri le atrăgeau atenţia asupra firii lor netrupeşti, ca să le arate nu numai că sunt *străini* de neamul lor, că nu sunt *din Galileea*, dar şi că sunt *străini şi de firea lor omenească*. Pentru că, deşi erau sub chipul a „doi bărbaţi”, erau Îngeri şi îi numesc pe Ucenici „bărbaţi” (oameni), ca să le facă evidentă diferenţa. Aceasta cu atât mai mult cu cât *au apărut dintr-o dată* lângă ei.

[253] Care, în Sfânta Scriptură pe care o foloseşte Sfântul Ioan, este în locul lui: „S-a înălţat” din traducerea românească pe care o folosim.

[254] Ca să *preschimbe* înţelegerea Apostolilor într-una *duhovnicească*.

[255] Adică prin puterea Lui dumnezeiască S-a înălţat, după cum tot prin puterea Lui, ca un Dumnezeu, va şi veni.

Căci „Cel ce S-a pogorât, Acela este Cel care S-a suit” (Ef. 4, 10). La fel s-a spus, tot după *înţelegere omenească*, şi că: „un nor L-a luat”.

Căci nu norul *L-a luat*, ci El Însuşi *S-a urcat pe nor*.

Unele expresii sunt *potrivite* după *înţelegerea Ucenicilor*, iar altele sunt *în armonie* cu *măreţia dumnezeaiscă*.

Acum, Ucenicii, privind Înălţarea Domnului, au înţeles *lucruri înalte*, prin aceasta El dăruindu-le nu puţine indicii despre *cum va fi* cea de-a doua venire a Sa.

Căci „*astfel* va şi veni” înseamnă: *în acelaşi trup*. Lucru pe care ei îl râvneau să-l afle. Și mai înseamnă că El *va veni iarăşi*, ca să judece lumea, tot *astfel*, adică: *pe un nor*.

„Iată doi bărbaţi au stat lângă ei”. De ce îi numeşte „bărbaţi”? Pentru că ei luaseră întru totul acest chip, pentru ca privitorii *să nu fie copleşiţi* de arătarea lor.

„Care au şi zis: de ce staţi privind la cer?”: cuvintele lor urmăreau, mai degrabă, *să-i mângâie*.

Ele erau îndreptate spre a nu-i lăsa pe Ucenici să rămână în acel loc, în aşteptarea Lui[256]. Acestea le dezvăluie lucrurile care erau *măreţe* şi lasă pe cele mai mici nespuse.

Îngerii le descoperă că El „astfel va şi veni”, anume: „precum L-aţi văzut mergând la cer”. Adică să aştepte venirea Lui, de această dată, ca *o pogorâre din cer*[257].

Şi tot prin cuvintele lor, Îngerii i-au îndepărtat de la acea privelişte şi i-au atras către cele ce le spuneau, pentru ca ei să nu cumva să gândească, din cauză că nu Îl mai puteau vedea, că nu S-ar fi înălţat.

Căci Domnul, şi atunci când vorbea cu ei, mai înainte ca ei să fie conştienţi, El era *de faţă*[258]. Iar acum Se înalţă de la ei, întrucât, dacă altă dată Îl întrebaseră: „unde Te duci?” (In. 13, 36), cu atât mai mult *L-ar fi întrebat* acum.

Să vedem cele ce s-au zis până acum!

---

[256] Dacă Sfinţii Îngeri n-ar fi apărut *să-i înveţe*, Sfinţii Apostoli ar fi rămas poate tot acolo mult timp, aşteptându-L pe Hristos *să Se întoarcă*. În dragostea lor pentru Fiul lui Dumnezeu, deşi nu Îl mai vedeau pe El, ei încă stăteau privind la cer.

[257] Nu ca prima dată, când Fiul lui Dumnezeu S-a arătat lor ca om născut din femeie, ci ca venind din cer, ca Cel care are putere, ca un Dumnezeu.

[258] Sfinţii Apostoli se ghidau după ce vedeau. Dar chiar dacă ei nu Îl mai puteau vedea în înălţimile cerului, aceasta nu însemna că *El nu S-a înălţat*. Cu atât mai mult cu cât aceasta nu era singura dată când ei nu Îl mai puteau vedea. Căci, după Înviere, când a început să aibă *trup transfigurat*, Domnul putea fi lângă ei fără ca ei *să-şi dea seama*.

„Doamne, oare în acest timp vei aşeza Tu, la loc, împărăţia lui Israel?”.

Apostolii cunoşteau *prea bine* blândeţea Lui, încât după Patima Sa Îl întreabă: „vei aşeza Tu”?

El le spusese mai înainte: „veţi auzi de războaie şi de zvonuri de războaie; luaţi seama să nu vă speriaţi, căci trebuie să fie toate, dar încă nu este *sfârşitul*” (Mt. 24, 6), nici Ierusalimul nu va cădea încă.

Acum însă L-au întrebat pe El despre *împărăţie*, nu despre *sfârşitul lumii*. Şi în afară de aceasta, El nu le mai vorbeşte pe larg *după Înviere*.

Şi mai este încă un motiv, pentru care nu le răspunde: acela că ei puneau această întrebare gândind că vor fi *în mare cinste*, dacă aceasta se va întâmpla.

În legătură cu această „aşezare a împărăţiei”, de care ei întrebau. Prin urmare, El nu le vorbeşte deschis, ca şi cum le-ar fi spus că *nu va avea loc*.

Căci *ce nevoie* aveau *să ştie* acestea? Căci ei nu întreabă (din nou): „care este semnul venirii Tale şi al sfârşitului veacului? (Mt. 24, 3), temându-se să facă aceasta, ci: „vei aşeza Tu, la loc, împărăţia lui Israel?”. Întrucât ei credeau că *există* o astfel de *împărăţie*.

Dar El, chiar şi în pilde, le-a arătat că vremea sfârşitului *nu este aproape*. Şi aici, când ei întreabă, nu le răspunde. În plus, le spune: „veţi lua putere, venind Duhul Sfânt peste voi”.

Zice Domnul: „venind Duhul Sfânt peste voi”, iar nu: „fiind trimis”, arătând că şi Duhul are *aceeaşi stăpânire* şi *putere* ca un Dumnezeu. Cum deci îndrăzniţi, o, voi, care sunteţi *pnevmatomahi*[259], să-L numiţi *creatură*?

„Şi Îmi veţi fi Mie martori”. Prin aceasta a făcut *aluzie* la Înălţare[260]. După ce le-a vorbit cele pe care le-au auzit mai înainte, acum le aduce aminte[261].

„S-a înălţat”: tocmai am arătat că El *S-a înălţat* la ceruri.

„Şi un nor L-a luat”. Este scris în Scriptură: „Nori şi negură sub picioarele Lui” (Ps. 17, 11; 96, 2)[262]. Căci prin

---

[259] *Luptători împotriva Sfântului Duh*, adică împotriva cinstirii Sfântului Duh ca fiind deoființă cu Tatăl și cu Fiul.

[260] Spunând că ei *vor mărturisi despre El*, le-a spus implicit că *El va pleca de la ei*. Căci dacă ei *vor da mărturie*, înseamnă că El *nu va mai fi de față* în mod trupește.

[261] Că El *trebuie să Se înalțe* și că ei *trebuie să propovăduiască*.

[262] În ediția sinodală citată: „negură era sub picioarele Lui” (Ps. 17, 11) și: „Nor și negură împrejurul Lui” (Ps. 96, 2).

aceasta s-a prorocit despre ce s-a spus acum, că: „un nor L-a luat” pe Domnul cerurilor.

Căci aşa după cum un împărat este recunoscut după *carul împărătesc*, la fel a fost şi *norul*, carul împărătesc trimis pentru El, semn că El este *Împăratul cerurilor*.

„Iată doi bărbaţi...” etc. Îngerii au venit pentru ca nu cumva ei *să strige de durere*, ca să nu se întâmple cu ei aşa cum a s-a întâmplat cu Elisei (IV Regi 2, 12)[263], care, atunci când învăţătorul lui a fost ridicat la cer, i-a luat mantia[264].

Şi ce spun ei? „Acest Iisus, Care S-a înălţat de la voi la cer, astfel va şi veni”[265].

„Iată doi bărbaţi au stat lângă ei”. Şi, pe bună dreptate, au fost doi Îngeri. Căci El a zis: „din gura a doi sau trei martori să se *statornicească* tot cuvântul” (Mt. 18, 16; Deut. 17, 6).

Şi aici este acelaşi lucru[266]. S-a zis că ei erau: „în haine albe”.

După cum, mai înainte, ei au văzut Îngerul la mormânt, care le-a descoperit Apostolilor însăși gândurile lor, aşa şi acum tot un Înger este *vestitorul Înălţării* Sale, deşi Prorocii au vestit-o de nenumărate ori, la fel cum au prorocit şi Învierea.

Mereu sunt Îngeri, ca şi la Naşterea Sa, după cum unul dintre ei a spus [Sf. Arhanghel Gavriil, către Sf. Iosif]: „ce s-a zămislit într-însa [în Preacurata Fecioară] este de la Duhul Sfânt” (Mt. 1, 20); iar Mariei i-a zis: „Nu te teme, Marie” (Lc. 1, 30).

Iar Învierea a vestit-o Îngerul zicând: „Nu este aici, ci S-a sculat” (Lc. 24, 6) şi: „veniţi de vedeţi” (Mt. 28, 6).

Şi la a doua Sa venire vor fi Îngeri: „Când va veni Fiul omului întru slava Sa, şi toţi sfinţii îngeri cu El, atunci va şedea pe tronul slavei Sale” (Mt. 25, 31).

---

[263] IV Regi, 2, 12: „Iar Elisei se uita şi striga: "Părinte, părinte, carul lui Israel şi caii lui!" Şi apoi nu l-a mai văzut [pe Ilie]. Şi apucându-şi hainele le-a sfâşiat în două”.

[264] IV Regi, 2, 13: „Apoi, apucând mantia lui Ilie, care căzuse de la acesta, s-a întors înapoi şi s-a oprit pe malul Iordanului”.
Sfinţii Îngeri au apărut şi au vorbit cu Sfinţii Apostoli ca nu cumva aceştia din urmă *să aştepte să cadă ceva* de la Mântuitorul.

[265] Învăţându-i deci despre a doua venire a Mântuitorului, că Domnul va veni din cer.

[266] Cele ce s-au spus la Deut. 17, 6 şi la Mt. 18, 16, s-au spus în legătură cu *stabilirea unei vinovăţii*, pe baza a cel puţin doi martori, fără de care nu putea fi *condamnat* nimeni. Dar şi aici este vorba de faptul de *a aduce mărturie* şi de *a se stabili adevărul*, adevăr pe care îl mărturisesc doi Sfinţi Îngeri, pentru ca mărturia să fie *cu atât mai mult crezută*.

Căci pentru ca ei să nu fie întru totul uluiţi, de aceea a adăugat: „astfel va şi veni”.

Iar lor le-a mai venit sufletul la loc, auzind că El va veni, într-adevăr, *din nou* şi că va veni tot *astfel*, iar nu într-un fel în care să nu se poată apropia nimeni de El.

Căci acel cuvânt, care zice că: S-a înălţat „de la ochii lor”, nu a fost adăugat în zadar[267].

Iar despre Înviere, Hristos Însuşi a adus mărturie (căci dintre toate lucrurile, acesta este, alături de Naşterea Sa, ba chiar mai presus de Naştere, cel mai minunat: *a Se scula pe Sine la viaţă din nou*), căci El a zis: „Dărâmaţi templul acesta şi *în trei zile* îl voi ridica” (In. 2, 19).

„Astfel va şi veni”, spun Îngerii.

Căci dacă cineva doreşte să Îl vadă pe Hristos, dacă cineva suferă pentru că nu L-a văzut, auzind acestea, să arate de aici înainte *o viaţă virtuoasă* şi, cu siguranţă, *Îl va vedea* şi nu va fi dezamăgit [268].

Întrucât Hristos va veni *cu slavă multă*, deşi s-a zis că va veni *astfel*, în acelaşi trup cu care a trăit pe pământ.

Şi va fi lucrul acesta cu mult mai minunat, ca să Îl vezi pe El pogorându-Se din ceruri. Dar pentru ce va veni, ei [Îngerii] nu spun.

„Astfel va şi veni”, etc. Aceasta este o mărturie a Învierii, pentru că, dacă *S-a înălţat cu trupul*, cu atât mai mult *a înviat cu trupul*.

Unde sunt acum cei care nu cred *în înviere*[269]? Cine sunt ei, spuneţi-mi? Sunt *păgâni* sau *creştini*? Aceasta nu ştiu. Ba nu, ştiu bine: *sunt păgâni*[270], care nu cred nici în *lucrarea creaţiei*.

Căci cele două merg împreună: a nu crede adevărului că Dumnezeu crează *toate lucrurile din nimic* şi că *El a înviat ceea ce a fost îngropat [trupul Său]*.

Dar apoi, fiindu-le ruşine celor ce nu cred, pentru că noi le spunem că: „rătăciţi neştiind Scripturile, nici puterea

---

[267] Înălţându-Se „de la ei” sau „de la ochii lor”, văzându-L urcându-Se la cer, Sfinţii Apostoli se temeau ca nu cumva de acum înainte să nu Îl mai poată vedea niciodată *atât de aproape* ca înainte, ca nu cumva să nu mai poată fi *în apropierea Lui*, aşa după cum fuseseră cât timp El a fost pe pământ.

[268] Dacă duce o viaţă virtuoasă, nu va fi dezamăgit, în sensul că nu va fi uitat de Dumnezeu şi va primi răsplata ostenelilor sale şi a nădejdii sale.

[269] Învierea cea de obşte.

[270] Chiar dacă ar fi creştini cu numele, tot păgâni sunt, în realitate, dacă sunt *necredincioşi*. Căci dacă o singură dogmă a credinţei nu o credem (cu atât mai mult când e vorba de *învierea Sa* sau de *creaţia lumii din nimic*), chiar dacă pare că le credem pe celelalte, toate sunt alterate de necredinţa chiar şi într-una singură şi viaţa noastră este afectată în totalitatea ei, precum şi relaţia noastră cu Dumnezeu.

lui Dumnezeu" (Mt. 22, 29), ca să nu mai audă această învinuire, ei zic: „Noi nu vorbim *în acest sens*, ci pentru că trupul este *netrebuincios*"[271].

Cu adevărat, acum este timpul să spunem: „nebunul grăieşte nebunii" (Is. 32, 6).

Nu vă este oare *ruşine* să nu credeţi că Dumnezeu *poate să creeze din nimic*? Dacă El crează dintr-o materie preexistentă creaţiei, cu ce este El *diferit* faţă de om?

Dar de unde, întrebaţi voi, vine *răul*? Chiar dacă nu ştiţi de unde, se cuvine oare ca să aduceţi *un alt rău* în a cunoaşte *obârşia răului*?

Pentru că din aceasta urmează imediat două lucruri fără sens. Căci dacă nu primiţi că din cele ce *nu sunt* Dumnezeu le face pe cele *ce sunt*, cu atât mai mult nu veţi şti *de unde vine răul*[272] şi în afară de aceasta adăugaţi *un alt rău* afirmând că *răul este necreat*.

Luaţi aminte acum, dorind să aflaţi *sorgintea răului*, cum vă pare lucrul acesta, că sunteţi şi *neştiutori*, dar şi aşa de *ştiutori* încât să mai adăugaţi *un rău*[273].

Cercetaţi şi veţi afla cum a apărut răul pe pământ, dar nu huliţi împotriva lui Dumnezeu!

„Şi cum anume hulim?", ziceţi voi. Prin aceea că înţelegeţi că răul are *putere egală* cu a lui Dumnezeu; o *putere necreată*.

Ascultaţi ce zice Pavel: „Cele nevăzute ale Lui se văd de la facerea lumii, înţelegându-se din făpturi" (Rom. 1, 20).

Dar diavolul ar vrea ca noi să credem că toate sunt făcute dintr-o *materie preexistentă* [274], pentru ca să nu mai

---

[271] Aceasta o spuneau întrucât ei credeau că *materia e rea*, după cum vom vedea mai departe. Dar cum Şi-ar fi putut impropria Dumnezeu ceva care *este rău* prin esenţa sa (conform credinţei lor), ca *trupul*? Reiese de aici ceva cu totul hulitor şi absurd.

[272] Astfel ar însemna că răul *preexistă creaţiei*, şi originea lui rămâne la fel de necunoscută sau, mai rău, este considerat *un principiu egal* cu Dumnezeu şi atunci vorbim de *maniheism*.

[273] Sfântul Ioan îi întreabă cât *de logic* li se pare acest paradox, căci, pe de o parte, ei fac pe neştiutorii care caută să afle iar, pe de altă parte, ştiu deja, chiar mai multe decât ceilalţi, adăugând răul ca *principiu*, care nu există în creştinism.

[274] Care ar fi un material inferior, prin urmare *rău* şi conţinător al *germenului răutăţii*.

Diavolul s-a spetit în toate timpurile ca să îi convingă pe oameni că *această creaţie este rea*, că toate lucrurile din univers sunt *rele* sau *aducătoare de rele*, că cele create sunt de multe ori *nefaste*, că însuşi trupul omului este *rău*.

De la vechii păgâni şi până la ereziile din ziua de astăzi – ca să nu mai vorbim de alte religii – această concepţie inspirată de Satana este uşor de regăsit în modul de gândire al unor comunităţi întregi.

Ea pătrunde şi în spaţiul ortodox prin acceptarea superstiţiilor, a zodiacului etc. Însă această concepţie este foarte periculoasă pentru că subzistă de multe ori, în sufletele

existe nimic prin care să venim la *cunoaşterea lui Dumnezeu*[275].

Spuneţi-mi, ce este mai greu: să iei ceea ce este prin fire *rău* (dacă ar exista ceva care să fie *rău prin natura sa*, ceea ce *nu există*, însă eu am vorbit aici *după socoteala voastră*) şi să îl preschimbi fie *în bun*, fie în ceva *aproape bun*, sau să îl faci *din nimic*?

Ce este mai uşor, vorbind din punctul de vedere al atributelor: să faci din ceea ce nu există ceva care să aibă atributele binelui sau să iei atributele deja existente, *negative* adică, şi să le transformi în *contrariul lor*?

Să faci o casă acolo unde nu există nimic sau să iei una distrusă complet şi să o înnoieşti, făcând-o exact aşa cum a fost ea prima dată?

Dacă *a face ceva din nimic* este *cu neputinţă*, atunci la fel este cu neputinţă şi *a preschimba ceva în contrariul său.*

Spune-mi iarăşi, ce este mai greu, să faci *o mireasmă* sau să faci necurăţia *să miroase frumos*?

Deci, ce vi se pare *mai uşor* (din moment ce gândim cele despre Dumnezeu numai *după raţiunea noastră*, dar nu *noi*, ci *voi* faceţi aceasta), *să faci ochii* sau *să faci un orb să vadă [adevărul]*, fiind în continuare orb[276] şi cu toate

---

oamenilor, fără ca măcar aceştia să fie *prea conştienţi* de inocularea ei treptată şi de cimentarea ei în adâncul lor.

Cel mai adesea, deznădejdea, lipsa oricărui orizont de aşteptare, obtuzitatea şi întristarea demonică a oamenilor, unită cu mizantropia, sunt lucruri care rezidă din însăşi credinţa lor profundă că *lumea este urâtă* şi *nefolositoare în esenţa ei* şi că *omul este rău* şi *de neîndreptat*.

În societatea de astăzi mai repede este să crezi în orice *aiureală deşucheată* – precum călătoriile la distanţe astronomice în spaţiu, extratereştri, cine ştie ce descoperiri incredibile sau în orice altă aberaţie care se pretinde religioasă, filosofică sau ştiinţifică – decât să crezi că *un singur om se poate îndrepta*.

Dacă nădăjduieşti în aceasta din urmă eşti privit ca *un naiv* (ca să nu spun *prost de-a binelea*), eşti desconsiderat şi luat un râs ca un om care n-are altceva *mai bun* de făcut.

Considerăm că această atitudine are mult de-a face cu credinţa păgână şi eretică adânc înfiripată în oameni, că răul este *esenţial în lume* şi *în om*, iar nu *binele*, că *nu Dumnezeu proniază*, ci *răul guvernează toate*.

[275] Diavolul urmăreşte nu numai ca noi să credem că Dumnezeu *nu este Creator Atotputernic*, care poate să creeze lumea nevăzută şi pe cea văzută din nimic, dar şi să închidă poarta prin care mintea umană ajunge, în primă instanţă, la Dumnezeu – înainte de a ni se propovădui adevărul revelat – şi anume *contemplarea frumuseţii* şi *a armoniei din făpturi*, din întregul univers, prin care înţelegem dragostea, puterea şi frumuseţea Dumnezeului nostru.

Prin această contemplare au ajuns şi Sfântul Avraam şi Sfântul Moise şi mulţi alţii la a cunoaşte pe Dumnezeu, mai înainte ca El să li Se arate lor. Iar dacă închidem ochii înaintea *frumuseţii făpturii*, a întregii înţelepciuni şi frumuseţi pe care Dumnezeu a pus-o în om şi în toate lucrurile din univers, dacă nu credem în nimic bun, nici la Dumnezeu nu putem ajunge vreodată.

[276] Credem că Sfântul Ioan face referire la vindecarea celui orb din naştere (In. 9, 1-39), pe care Hristos l-a vindecat făcând tină şi punând-o pe ochii lui. Acesta, fiind

acestea având o vedere *mai ascuţită* decât unul care *vede bine cu ochii*? Să [faci ochii şi urechile sau să] transformi orbirea în vedere şi surzenia în auzire?

Pentru mine cealaltă pare mai uşoară[277]. Spuneţi-mi atunci, credeţi că Dumnezeu poate să facă ceea ce este *mai greu*, iar ceea ce este *mai uşor*, nu poate?[278] Însă ei spun şi despre suflete că acestea sunt *de aceeaşi fire* cu El.

Înţelegeţi câte lucruri *hulitoare* şi *fără sens* susţin aceştia?

În primul rând, vrând să arate că răul [nu] este *de la Dumnezeu*, aduc înainte un lucru încă şi mai hulitor[279]: anume că ei sunt *deopotrivă* cu El în măreţie, iar Dumnezeu nu este *anterior* în existenţă niciunuia dintre ei, socotind că şi ei au *acelaşi privilegiu* [cu Dumnezeu].

În al doilea rând, ei socotesc că *răul este cu neputinţă de nimicit*. Căci dacă ceea ce este *necreat*[280] ar putea fi *nimicit*, aceasta ar fi *o altă mare hulă*. Încât se ajunge la aceea, fie că nimic nu este de la/ din Dumnezeu dacă nu sunt şi cele ce sunt rele, fie că aceastea sunt Dumnezeu!

În al treilea rând, după cum am vorbit şi mai înainte, ajungând în acest punct ei se apără, dar nu fac decât să stârnească împotriva lor *o nouă mustrare*.

În al patrulea rând, ei afirmă că *materia amorfă* are *putere întru sine*.

---

orb, a judecat mai bine decât cei ce aveau vederea ochilor bună şi apoi, primind de la Hristos lumina ochilor săi, a primit şi în suflet *lumina cunoştinţei de Dumnezeu*, căci numai lui (şi femeii samarinence, Sfintei Fotini), i-a spus Hristos în faţă, că *El este Fiul lui Dumnezeu*, după care a adăugat: „Spre judecată am venit în lumea aceasta, ca cei care nu văd să vadă, iar cei care văd să fie orbi" (In. 9, 39).

[277] Adică a face ochii şi urechile din nimic este *mai uşor* decât *a face orbii să vadă* şi *surzii să audă*. Pentru că, dacă Dumnezeu n-ar putea să aducă materia de la inexistenţă la existenţă, după cugetarea ereticilor, atunci nici nu ar putea să-i modifice, în mod esenţial, atributele şi dacă Dumnezeu n-ar fi creat din nimic, nu ar fi putut face minuni.

Apoi se poate înţelege şi duhovniceşte această întrebare: ce este mai uşor, să faci ochii şi urechile sau să faci oamenii să vadă şi să audă cu ochii şi cu urechile minţii şi ale inimii, duhovniceşte adică?

Căci, deşi orbul din naştere avea ochii trupului întunecaţi, Dumnezeu i-a păzit limpede vederea minţii şi a inimii lui, ca-L să cunoască pe El şi să-i facă de ruşine pe cărturari şi pe farisei.

[278] Dumnezeu poate să facă din nimic suflete care să vadă şi să audă, cu vedere şi auz duhovnicesc, dar nu poate să facă trupurile din nimic?, vrea să spună Sf. Ioan.

[279] Chiar mai hulitor decât dacă ar spune că Dumnezeu este *creatorul răului*, deşi amândouă hulele sunt *foarte cumplite*.

[280] Iar ei spuneau că răul este *necreat*.

În al cincilea rând, se înţelege că răul este *cauza* bunătăţii lui Dumnezeu şi că fără acesta, Bunătatea nu ar fi fost bună[281].

În al şaselea rând, ei ne distrug căile de a ajunge la *cunoașterea lui Dumnezeu*.

În al şaptelea rând, Îl coboară pe Dumnezeu la nivelul omului şi mai rău, la nivelul plantelor şi al copacilor.

Căci dacă sufletele sunt *de aceeaşi fire* cu Dumnezeu, dar prin reîncarnarea lor în mai multe trupuri, ajung până la urmă în castraveţi şi în pepeni şi în ceapă, înseamnă că *firea dumnezeiască* ajunge în castraveţi şi în celelalte!

Iar dacă noi spunem că Duhul Sfânt a făcut/ a modelat templul trupului Domnului nostru în mitrasul/în pântecele/în uterul Fecioarei, ei râd de aceasta, batjocorindu-ne[282].

Sau dacă zicem că El a locuit în acel *templu duhovnicesc*, iarăşi râd.

Dar ei nu se ruşinează să coboare firea dumnezeiască în castraveţi, în pepeni, în muşte, în omizi/lipitori şi în măgari, prin aceasta născocind *un nou fel de idolatrie*. Căci noi nu vrem să fie la noi ca la egipteni, care credeau că: „Ceapa este Dumnezeu”!

De ce daţi înapoi când auziţi că Dumnezeu *a luat trup omenesc*?

Este de necrezut, zic ei. Dar cu atât mai mult este *de necrezut* ceea ce susţin ei.

Dar, într-adevăr, nu este de *necrezut* – cum ar putea să fie? – acest lucru care s-a făcut întru noi!

„Dar acest cuvânt este de necrezut”, zic ei. Vedeţi *necurăţia* minţii lor hulitoare? Dar oare de ce nu doresc ei ca *trupul să fie înviat*? Şi de ce spun că *trupul este rău*?

Ca să răspunzi la aceste întrebări, gândeşte-te *prin ce cunoşti pe Dumnezeu* şi *prin ce cunoşti toate lucrurile care există*[283].

Iar filosoful, prin ce mijloace este el *filosof*, dacă trupul nu face nimic în acest sens?

---

[281] A spune că Dumnezeu *nu este Bun* este *o contradicție*, întrucât El este Însuși toată Bunătatea, deci e cu totul absurd să afirmi că Bunătatea Însăşi are nevoie de *rău* ca *să fie bună*. E un non-sens total.

[282] Aceia râdeau pentru că nu considerau *vrednic de Dumnezeu* ca El *să locuiască în trup omenesc*.

[283] Pe Dumnezeu Îl cunoaştem întrucât „Cuvântul trup S-a făcut” şi ne-a spus nouă taina Sfintei Treimi, că Dumnezeu este unul singur după fiinţă, dar întreit în persoane. Iar toate cele ce sunt le cunoaştem mai întâi de toate prin simţuri, adică prin trup, prin care venim apoi la înţelegerea despre ele.

Încearcă să-ţi omori simţurile şi apoi să înveţi ceva din cele care *trebuie învăţate*! Căci nu se poate concepe nebunie mai mare decât un suflet care, de la început, să aibă toate simţurile *moarte*[284].

Dacă moartea şi numai a unei singure părţi din trup, şi mă refer la creier, se face moarte a tuturor [mădularelor], dacă toate celelalte simţuri ar trebui omorâte, la ce ar mai fi bun trupul? Arătaţi-mi *un suflet fără trup*. Oare nu i-aţi auzit niciodată pe doctori zicând că *o boală slăbeşte şi sufletul*?

Atunic de ce întârziaţi să vă spânzuraţi? Este trupul material, spuneţi-mi? „Este, în mod sigur". Deci ar trebui să-l urâţi. Ce credeţi, de ce să-l îngrijiţi? Ar trebui să părăsiţi această *închisoare*.

Şi în afară de acestea, voi spuneţi: „Dumnezeu nu poate *să stăpânească* materia, numai dacă El Însuşi *Se amestecă pe Sine cu ea*: pentru că El nu poate să-i poruncească (o, puţinătate de minte!), până când nu Se închide în ea, şi nu îi ia locul (ziceţi voi) în întregimea ei!"

Însă şi un rege face totul dând altora porunci. Dar, [ziceţi voi]: *Dumnezeu nu poate să poruncească răului*!

Ca să vorbim pe scurt, dacă [materia] nu participa la toată bunătatea, nu putea să subziste deloc. Pentru că răul nu poate *subzista*, decât numai dacă *se agaţă puţin* de ceva care *aparţine virtuţii*. Aşa încât, dacă ar fi fost mai înainte cu totul *neamestecată cu virtutea*, lumea ar fi pierit de mult. Căci astfel este *natura răului*.

Să ne închipuim un om risipitor/destrăbălat, care nu îşi pune lui însuşi nici cea mai mică opreliştе. Oare va supravieţui zece zile?

Sau să ne închipuim un tâlhar, care să fie lipsit de orice urmă de conştiinţă faţă de toţi oamenii, chiar şi faţă de ceilalţi tovarăşi ai lui tâlhari. Oare va putea să trăiască?

Sau în locul acestuia [să punem] un hoţ, lipsit de orice ruşine, care nu cunoaşte *ce înseamnă să roşeşti*, ci fură în vederea a toată lumea.

Nu stă în firea răului *să supravieţuiască*, dacă nu are *o mică împărtăşire de bine*.

Prin urmare, după aceşti oameni, Dumnezeu le-a dat lor *subzistenţa*. Să zicem, iarăşi, că există un oraş de oameni răi. Va rezista el?

---

[284] Adică o persoană care să aibă suflet, dar trupul său să fie mort.

Dar să zicem că sunt *răi* nu numai *faţă de alţii*, ci şi *faţă de ei înşişi*. Este imposibil atunci ca un asemenea oraş *să reziste*.

Cu adevărat: „zicând că sunt *înţelepţi*, au ajuns *nebuni*" (Rom. 1, 22).

Dacă trupul ar fi prin firea lui *rău*, atunci toate lucrurile văzute există *fără niciun folos*, în zadar, atât apa, cât şi pământul, soarele şi aerul.

Căci şi aerul este material, deşi nu dintr-o materie solidă. Este timpul deci să spunem acum: „Spusu-mi-au călcătorii de lege deşertăciuni" (Ps. 118, 85).

Dar să nu suferim *a le asculta*, ci să ne astupăm mai bine urechile. Întrucât este, da, este *învierea trupurilor*.

Aceasta o spune *mormântul gol din Ierusalim*, o spune stâlpul de care El a fost legat, când a fost bătut cu biciul. Căci s-a zis: „am mâncat şi am băut cu El" (Fapt. 10, 41).

Să credem deci *în înviere* şi să facem *lucruri vrednice de ea*, ca să ajungem la cele ce vor fi, prin Hristos Iisus, Domnul nostru, Căruia împreună cu Tatăl şi cu Sfântul Duh fie slava şi cinstea, acum şi pururea şi în vecii nesfârşiţi. Amin!

Omilia 3

Atunci ei s-au întors la Ierusalim de la muntele ce se cheamă al Măslinilor, care este aproape de Ierusalim, cale de o sâmbătă (1, 12).

S-a zis: „atunci ei s-au întors”, adică atunci când au auzit acestea.

Pentru că ei nu puteau *să nască* în ei înşişi o asemenea dorinţă, dacă Îngerul nu ar fi vorbit despre *o nouă venire* [a Lui].

Mi se pare şi faptul, că aceste lucruri au avut loc tot *într-o zi de sâmbătă*. Căci altfel, nu ar fi adus aminte *de distanţă*, zicând: „de la muntele ce se cheamă *al Măslinilor*, care este aproape de Ierusalim, *cale de o sâmbătă*”, doar dacă ei mergeau în *ziua de sâmbătă* numai *o anumită distanţă*.

Şi când au intrat, s-au suit în încăperea de sus, unde se adunau de obicei – deci ei au rămas în Ierusalim după Înviere –*, : Petru şi Ioan şi Iacov*[285] – nu mai este numit Iacov împreună doar cu fratele său, ci şi Petru este numit împreună cu ei – *şi Andrei, Filip şi Toma, Bartolomeu şi Matei, Iacov al lui Alfeu şi Simon Zelotul şi Iuda al lui Iacov* (1, 13).

A făcut bine că a spus *numele Ucenicilor*. Căci din moment ce unul L-a trădat pe Hristos, iar altul a fost neîncrezător, prin aceasta arată că *toţi au fost păziţi*, afară de *cel care L-a trădat*.

Toţi aceştia, într-un cuget, stăruiau în rugăciune împreună cu femeile (1, 14).

Fiindcă rugăciunea este o armă puternică în ispite şi pentru a se ruga ei fuseseră învăţaţi.

---

[285] În text: „Petru şi Iacov şi Ioan”.

„Într-un cuget, stăruiau în rugăciune”: foarte frumos!

În afară de aceasta, ispita de atunci îi purta să facă astfel, pentru că se temeau foarte mult de evrei.

S-a zis „cu femeile”, pentru că a spus mai înainte că ele I-au urmat Lui (Lc. 23, 55)[286],

şi cu Maria, Mama lui Iisus (1, 14).

Cum s-a zis atunci, că „ucenicul a luat-o la sine” (In. 19, 26), după Răstignire? Însă apoi, înviind, Domnul i-a adunat pe toţi împreună, din nou, aşa încât *s-a întors*.

Şi cu fraţii Lui (1, 14). Şi aceştia fuseseră mai înainte *necredincioşi*.

Şi în zilele acelea, sculându-se Petru în mijlocul fraţilor (iar numărul lor era ca la o sută douăzeci), a zis (1, 15).

Pentru că *ardea cu duhul* şi pentru că *i se încredinţase turma*, de către Hristos, şi având *întâietate în cinste*, de aceea el *ţinea întotdeauna cuvântul*.

Bărbaţi fraţi, trebuie să se împlinească Scriptura aceasta, pe care Duhul Sfânt, prin gura lui David, a spus-o dinainte despre Iuda, care s-a făcut călăuză celor ce L-au prins pe Iisus (1, 16).

De ce nu I-a cerut lui Hristos să-i dea pe altcineva în locul lui Iuda? Dar este mai bine astfel.

Căci, în primul rând, ei erau ocupaţi cu alte lucruri.

În al doilea rând, aceasta era cea mai bună *dovadă* a *prezenţei* lui Hristos împreună cu ei: la fel cum mai înainte El alegea când să fie cu ei, aşa şi acum [El *a ales*], nefiind de faţă.

Aceasta nu era puţin lucru pentru a-i mângâia.

---

[286] „Şi urmându-I femeile, care veniseră cu El din Galileea, au privit mormântul şi cum a fost pus trupul Lui”.

Dar luaţi aminte cum Petru face toate *cu încuvinţarea* celorlalţi şi nu face nimic *poruncitor*.

Şi nu spune acestea fără *un sens*, ci luaţi aminte la felul cum îi mângâie pentru cele ce s-au întâmplat.

Cu adevărat, cele întâmplate le-au produs mare tulburare. Căci dacă acum sunt mulţi care cercetează *această întâmplare*, ce putem să credem că *s-a vorbit* atunci?

„Bărbaţi fraţi”, zice Petru. Căci dacă Domnul i-a numit pe ei *fraţi*, cu atât mai mult poate el să facă aceasta.

„Bărbaţi”, zice, pentru că erau toţi de faţă.

Luaţi aminte la vrednicia Bisericii, la starea ei îngerească! Nu se făcea nicio deosebire între ei, „nu mai este parte bărbătească şi parte femeiască” (Gal. 3, 28).

Cât aş vrea ca să fie *şi acum* Biserica *tot aşa*! Nimeni nu avea atunci mintea plină de lucruri omeneşti, nimeni nu îşi făcea griji gândindu-se la treburile casei.

Aşa o mare binefacere[287] aduc ispitele, un asemenea folos necazurile!

„Trebuie să se împlinească Scriptura aceasta, pe care Duhul Sfânt, prin gura lui David, a spus-o dinainte”: întotdeauna îi mângîie şi îi întăreşte prin *amintirea prorociilor*.

La fel a făcut, întotdeauna, şi Hristos. În acelaşi fel Petru arată aici că nu s-a întâmplat niciun lucru străin, ci ceea ce s-a spus mai înainte.

„Trebuie să se împlinească Scriptura aceasta, pe care Duhul Sfânt, prin gura lui David, a spus-o dinainte”, zice el.

Vedeţi că nu spune că *David a spus-o*, ci *Duhul prin el*. Priviţi ce învăţătură are scriitorul[288] chiar la începutul cărţii.

Vedeţi acum că nu degeaba am spus, la începutul aceste tâlcuiri, că această carte este *despre cele pe care le-a făcut Sfântul Duh*?

„Pe care Duhul Sfânt, prin gura lui David, a spus-o dinainte”: luaţi aminte cum şi-l apropie şi cum spune că era spre *folosul lor* faptul că *David a zis aceasta* mai înainte şi nu *alt Proroc*.

„Despre Iuda, care s-a făcut călăuză celor ce L-au prins pe Iisus”. Aici din nou observaţi cu atenţie caracterul

---

[287] Negrija de cele lumeşti.

[288] Sfântul Apostol Luca.

său înţelept, cum nu vorbeşte despre Iuda cu dispreţ, nici nu zice „acel nenorocit”, ci numai stabileşte *ce a făcut* acela, şi nici măcar nu spune: „care L-a trădat pe El” ci, dimpotrivă, face tot ce poate ca să pună vina pe seama altora[289], fără ca să certe cu asprime nici măcar faptul acesta, că „s-a făcut călăuză”, şi de aceea zice: „celor ce L-au prins pe Iisus”.

Mai mult decât atât, mai înainte de a adăuga *unde* a spus David prorocia, el aminteşte *ce a făcut* Iuda, ca din lucrurile pe care le cunoşteau să dăruiască *întărirea* pentru cele viitoare şi să arate că acest om *şi-a primit deja plata*.

Căci era numărat cu noi şi luase sorţul acestei slujiri. Deci acesta a dobândit o ţarină din plata nedreptăţii (1, 17-18).

Acum întoarce cuvântul său spre partea morală şi spune deschis *cauza răutăţii*. Căci aduce şi *reproşuri* odată cu acest cuvânt.

Întrucât nu spune că [aceasta au făcut] *evreii*, ci „acesta[290] a dobândit o ţarină din plata nedreptăţii”.

Din moment ce minţile celor slabi nu înţeleg *lucrurile viitoare* la fel de bine precum *pe cele de faţă*, de aceea şi vorbeşte despre *osânda grabnică* ce i-a fost dată lui Iuda.

Şi, căzând cu capul înainte, a crăpat pe la mijloc (1, 18):

face bine că întârzie nu asupra păcatului, ci asupra pedepsei. Şi zice:

şi i s-au vărsat toate măruntaiele (1, 18).

Aceasta le-a adus lor o oarecare mângâiere.

Şi s-a făcut cunoscută aceasta tuturor celor ce locuiesc în Ierusalim, încât ţarina aceasta s-a numit Hacheldamah, adică Ţarina Sângelui (1, 19).

---

[289] Pe seama celor care au căutat să-L omoare.

[290] Iuda.

Evreii însă i-au dat acest nume nu din această cauză, ci din *cauza lui Iuda*[291].

Aici însă, Petru îi dă această semnificaţie, şi când îi aduce înainte pe vrăjmaşii săi ca *martori*, atât prin faptul că au numit-o astfel, cât şi zicând „în limba lor”, aceasta este ce vrea să spună.

Apoi, după aceasta, adaugă, aducând în cuvânt cele ale Prorocului, şi zice:

Căci este scris în Cartea Psalmilor: "Facă-se casa lui pustie şi să nu aibă cine să locuiască în ea!" (1, 20) (Ps. 68, 29): aceasta s-a spus despre *ţarină* şi despre *locuire*.

"Şi slujirea lui s-o ia altul"(1, 20) (Ps. 108, 7):

aceasta despre *slujirea sa* şi *despre preoţie*.

Prin aceasta a vrut să spună că acesta nu era *sfatul lui*, ci porunca Celui care mai înainte a zis aceste lucruri.

Astfel, pentru ca să nu pară că el vorbeşte *de la sine* lucruri mari, face la fel ca Hristos şi îl aduce pe Proroc ca *martor*.

Deci trebuie ca unul din aceşti bărbaţi, care s-au adunat cu noi în timpul cât a petrecut între noi Domnul Iisus (1, 21).

Dar de ce face ca aceasta să fie şi *problema lor*?

Pentru ca să nu ajungă din nou un motiv de *neînţelegeri* şi pentru ca ei *să nu se mai certe* din această cauză.

Căci, dacă şi Apostolii au făcut aceasta odinioară, cu atât mai mult aceştia. De aceea el vrea oricând să nu mai existe *neînţelegeri*.

De ce la început a zis „Bărbaţi fraţi, trebuia”, etc., ca *să se aleagă dintre voi*, adică.

Pune hotărârea pe seama *întregului trup*, prin aceasta făcând ca *cei aleşi* să fie cinstiţi de toţi, iar pe el păzindu-se

---

[291] Cred că din cauza faptului, că a fost cumpărată cu banii pentru care Iuda L-a vândut pe Hristos, *cf.* Mt. 27, 7-8.

de orice pizmă. Pentru că asemenea situaţii întotdeauna dau naştere la mari răutăţi. Acum, că cineva trebuia să fie ales, îl aduce pe Proroc ca martor. Dar dintre cine trebuia ales?

„Dintre aceşti bărbaţi, care s-au adunat cu noi în timpul cât a petrecut *între noi* Domnul Iisus”.

Căci dacă ar fi spus că cei vrednici trebuie să iasă în faţă singuri, i-ar fi jignit pe ceilalţi, dar astfel, face în aşa fel încât să atârne totul de lungimea timpului petrecut împreună cu Hristos.

Nu spune pur şi simplu: „aceştia, care au fost cu noi”, ci care au fost cu noi

începând de la botezul lui Ioan, până în ziua în care S-a înălţat de la noi, să fie împreună cu noi martor al Învierii Lui (1, 22),

astfel încât ceata lor să nu fie *împuţinată*.

Dar de ce nu i-a revenit lui Petru sarcina de a face alegerea singur? Care era motivaţia? Aceasta era: ca să nu pară că *a favorizat* pe cineva. Şi în afară de aceasta, el nu era încă *dăruit cu Duhul*.

Şi au pus înainte pe doi: pe Iosif, numit Barsaba, zis şi Iustus, şi pe Matia (1, 23).

Nu el *i-a numit*, dar el a spus cuvintele care au dus la numirea acestora, şi în acelaşi timp a pus în lumină că nici acestea nu erau *de la el*, ci erau cuvintele prorociei de demult, aşa încât el nu a făcut decât să le aducă înainte, fără a-şi asuma de la sine rolul de învăţător.

„Iosif, numit *Barsaba*, zis şi *Iustus*”: probabil că sunt arătate ambele nume, pentru că mai erau şi alţii care aveau aceleaşi nume.

Căci printre Apostoli se aflau mai mulţi care aveau *nume identice*. Astfel erau *Iacov* şi *Iacov (fiul) al lui Alfeu*, *Simon Petru* şi *Simon Zelotul*, *Iuda (fratele) al lui Iacov* şi *Iuda Iscarioteanul*.

Numirea ulterioară [*Iustus*], pe de altă parte, poate să fi răsărit din felul în care şi-a schimbat viaţa şi, foarte

probabil, de asemenea, datorită firii sale iubitoare de dreptate.

Şi, rugându-se, au zis: Tu, Doamne, Care cunoşti inimile tuturor, arată pe care din aceştia doi l-ai ales, ca să ia locul acestei slujiri şi al apostoliei din care Iuda a căzut, ca să meargă în locul lui (1, 24-25).

Au făcut bine că au făcut referire şi la *păcatul* lui Iuda, prin aceasta arătând că ei cereau *un martor*[292], nu pentru *sporirea* numărului lor, ci pentru că nu sufereau să vadă *scăderea lui*.

Şi au tras la sorţi,

din cauză că Duhul nu fusese *încă trimis*,

şi sorţul a căzut pe Matia, şi s-a socotit împreună cu cei unsprezece apostoli (1, 26).

Să vedem cele ce s-au spus. (Procitanie.)

„Atunci ei s-au întors la Ierusalim de la muntele ce se cheamă al Măslinilor, care este aproape de Ierusalim, cale de o sâmbătă”, astfel încât nu era *un drum lung* de mers, care să fie pentru ei *motiv de îngrijorare*, ei încă tremurând de frică.

„Şi când au intrat, s-au suit în încăperea de sus”, căci nu au îndrăznit să iasă în oraş.

Au făcut bine că s-au suit în *camera de sus*, căci acest lucru făcea mai grea prinderea lor imediat[293].

S-a zis că „toţi aceştia, într-un cuget, stăruiau în rugăciune”. Vezi cât erau de priveghetori?

„Stăruiau în rugăciune” şi „într-un cuget”, ca şi când toţi nu ar fi fost decât *un singur suflet*. Stăruiau, arătând aceste două lucruri prin *rugăciunea* şi *slăvirea lor*.

„Împreună cu femeile şi cu Maria, mama lui Iisus şi cu fraţii Lui”: probabil că Iosif era mort acum, pentru că nu

---

[292] În locul lui Iuda.
[293] Dacă ar fi fost căutaţi spre a fi întemniţaţi şi judecaţi.

se poate presupune că, pe când fraţii Lui[294] deveniseră credincioşi, Iosif să nu fi crezut, el, care, cu adevărat a crezut *înaintea tuturor*[295].

Este sigur faptul că nicăieri nu îl aflăm aici [pe Sfântul Luca] referindu-se la Hristos doar ca la *un om*, la fel ca atunci când Mama Lui a zis: „Iată, tatăl Tău şi eu Te-am căutat îngrijoraţi" (Lc. 2, 48).

Sau ca în altă ocazie, când s-a zis: „Iată mama Ta şi fraţii Tăi stau afară, căutând să-Ţi vorbească" (Mt. 12, 47). I ar Iosif a ştiut aceasta[296] înaintea tuturor.

Lor, fraţilor Săi, Hristos le-a spus: „Pe voi lumea nu poate să vă urască, dar pe Mine Mă urăşte" (In. 7, 7).

Luaţi aminte la smerenia lui Iacov: el a a fost ales episcopul (patriarhul) Ierusalimului, dar aici nu spune nimic.

Vedeţi însă şi smerenia celorlalţi Apostoli, care i-au dat lui *întâietatea*, fără să se mai certe între ei, spre *a deveni patriarh*.

Căci Biserica era [atunci] ca şi cum ar fi fost *în cer*, neavând nimic de-a face cu lucrurile lumeşti şi strălucea nu prin *tânguiri*, nu, nici prin *numărul mare* al credincioşilor, ci *prin râvna* celor ce alcătuiau Biserica.

„Iar numărul lor era ca la o sută douăzeci": probabil cei şaptezeci pe care i-a ales Hristos Însuşi şi alţii dintre Ucenicii care aveau întreagă înţelepciune, precum Iosif şi Matia (1, 23).

Au fost şi femei, s-a zis, multe, care I-au urmat Lui (*cf.* Mc. 15, 41)[297]. „Iar numărul lor *împreună*": căci „împreună" erau totdeauna.

„Bărbaţi fraţi", etc.: aici este grija de a avea *un învăţător*; aici a fost primul care *a hirotonit* un învăţător.

---

[294] Fiii Sfântului Iosif, din prima sa căsătorie (căci el a fost logodit cu Preacurata când era bătrân, după ce a rămas văduv), care în ochii oamenilor erau socotiţi ca *fraţii mai mari* ai Mântuitorului.
Dintre aceşia, Iacov a devenit primul patriarh al Ierusalimului. Sfântul Iosif avusese şi fiice din prima căsătorie, dintre care Salomeea era soţia lui Zevedeu şi mama Sfinţilor Apostoli Iacov şi Ioan, luând apoi *rânduială de Mironosiţă*.

[295] Sfântul Iosif, logodnicul Mariei, a crezut în Hristos încă de când Acesta era în pântecele Preacuratei, iar „Îngerul Domnului i s-a arătat în vis, grăind: Iosife, fiul lui David, nu te teme a lua pe Maria, logodnica ta, că ce s-a zămislit într-însa este de la Duhul Sfânt" (Mt. 1, 20).

[296] Că El nu este doar *om*, ci şi *Dumnezeu*.

[297] Mc, 15, 40-41: „Şi erau şi femei care priveau de departe; între ele: Maria Magdalena, Maria, mama lui Iacov cel Mic şi a lui Iosi, şi Salomeea, care, pe când era El în Galileea, mergeau după El şi Îi slujeau, şi multe altele care se suiseră cu El la Ierusalim".

Nu a zis: „Suntem de ajuns”. El [Sfântul Petru] era atât de departe, dincolo de orice slavă deşartă şi privea numai spre *un singur lucru*.

Şi cu toate acestea avea aceeaşi *putere* de a hirotoni ca şi *toţi ceilalţi* la un loc.

Dar mai bine era ca aceste lucruri să fie făcute astfel, prin caracterul generos al acestui bărbat [al Sfântului Petru], şi pentru că episcopia nu era privită ca *rang*, ci ca *purtare de grijă* pentru cei cârmuiţi astfel.

Aceasta nu făcea ca cei aleşi să fie *entuziaşti* [pentru alegerea lor], căci ei erau *chemaţi la primejdii*. Și nici nu făcea ca cei care nu erau *aleşi* să aibă astfel *un motiv de tânguire*, ca şi cum *ar fi fost daţi de ruşine*.

Însă acum lucrurile nu mai stau aşa, ci tocmai pe dos.

Căci, luaţi aminte, ei erau o sută douăzeci, iar Petru cere să fie ales numai *unul* din întregul trup [al Bisericii] şi aceasta *cu îndreptăţire*, pentru că fusese pus să aibă grijă de ei: căci lui i-a zis Hristos „Şi tu, oarecând, întorcându-te, întăreşte pe fraţii tăi” (Lc. 22, 32).

„Căci era *numărat cu noi*”, zice Petru. Din această cauză, se cuvenea să fie *ales altul*, pentru a da mărturie *în locul aceluia*.

Şi vezi cum *îşi urmează* Învăţătorul, chiar prin felul în care vorbeşte din Scripturi, dar nespunând încă nimic cu privire la Hristos, anume, că şi El Însuşi a prorocit adesea despre aceasta?

Nici nu arată unde vorbeşte Scriptura despre *trădarea* lui Iuda. Despre aceasta s-a prorocit, când s-a spus, de exemplu: „Gura păcătosului şi gura vicleanului asupra mea s-au deschis” (Ps. 108, 1).

Dar Petru aminteşte numai locul unde se vorbeşte despre *osândirea sa*, căci acest lucru era de folos acum pentru ei.

Arată şi bunăvoirea[298] Domnului: „Căci era numărat cu noi”, zice el, „şi luase sorţul acestei slujiri”.

Îl numeşte mereu „sorţ”, arătând prin aceasta că totul este prin *harul* şi *alegerea* lui Dumnezeu şi amintindu-le lor de vremurile de demult, întrucât Dumnezeu l-a ales pe el ca să fie în însuşi sorţul sau partea Sa, la fel cum în vechime El i-a socotit pe leviţi.

---

[298] Bunătatea Domnului, Care l-a răbdat îndelung pe Iuda şi Care a vrut ca el să fie *Apostol* – a binevoit întru el –, iar nu *vânzător*.

De asemenea, Petru insistă asupra celor întâmplate cu Iuda, arătând că răsplata trădării s-a făcut ea însăşi proroc al osândirii. Căci zice că „a dobândit o ţarină din plata nedreptăţii”.

Ia aminte la iconomia cea dumnezeiască, privind această întâmplare!

Spune: „din plata nedreptăţii”. Pentru că sunt multe *nedreptăţi*, dar niciodată nu a existat ceva *mai nedrept* decât aceasta; astfel încât era vorba aici de *o nedreptate*[299].

Acum, nu numai celor de faţă le-a devenit cunoscută întâmplarea, ci şi tuturor celor ce aveau să vină, pentru că [evreii], fără să vrea cu dinadinsul aceasta sau fără să-şi dea seama de ceea ce fac, i-au dat acel nume, la fel cum Caiafa a prorocit tot fără să-şi dea seama.

Dumnezeu i-a constrâns pe ei să numească ţarina, în evreieşte, „Hacheldamah”[300].

Prin aceasta s-au făcut cunoscute şi nenorocirile care aveau să cadă asupra iudeilor, iar Petru arată ca fiind, până acum, împlinită în parte prorocia care spune „bine era de omul acela dacă nu se năştea” (Mt. 24, 26), întrucât putem pune această prorocie, la fel de bine, pe seama evreilor.

Căci dacă cel care a fost călăuză lor a pătimit acestea, cu atât mai mult ei înşişi. Până acum, totuşi, Petru nu spune nimic despre aceasta.

Apoi, dovedind că acest nume, „Hacheldamah”, poate fi legat de soarta lui Iuda, îl aduce înainte pe Prorocul care zice: „Facă-se casa lui pustie”.

Căci ce *pustiire* poate fi mai rea decât aceea de a deveni *cimitir*?

Iar această ţarină poate fi pe drept cuvânt numită: „a lui”. Căci cel care a aruncat banii cu care *a fost preţuit Hristos*[301], deşi alţii erau „cumpărătorii”, cu dreptate este şi el însuşi socotit ca *părtaş* al unei mari pustiiri.

---

[299] Acerasta era cauza pentru care trebuia ales altcineva în locul lui Iuda, pentru că acesta săvârşise *o nedreptate*, cea mai mare nedreptate din câte s-au făcut vreodată, şi căzuse din apostolie.

[300] Dumnezeu nu a încălcat libertatea iudeilor, liberul lor arbitru, ci a lucrat prin ei ca să mărturisească adevărul, chiar fără să ştie, întrucât ei se considerau *fiii lui Avraam* şi *popor ales al lui Dumnezeu*, deci ei înşişi se vroiau a fi *slujitori ai lui Dumnezeu*, după cum şi Caiafa era arhiereu şi în această calitate a prorocit despre Hristos că „ne este mai de folos să moară un om pentru popor, decât să piară tot neamul” (In. 11, 50).

Dumnezeu nu a lăsat pe cei care slujeau în numele Lui, deşi vicleni, să nu spună adevărul, chiar fără să vrea ei, ci a făcut cunoscut adevărul Său, pentru că ei vorbeau în numele Dumnezeului Celui Viu şi Adevărat.

[301] Pentru a înţelege mai bine sensul acestor fraze, a se vedea Mt. 27, 3-10.

Această pustiire a fost începutul celei care i-a lovit pe evrei, după cum vom vedea, dacă privim atent la fapte.

Cu adevărat s-au nimicit pe ei înşişi prin înfometare şi au ucis pe mulţi, iar cetatea [Ierusalimului] a devenit cimitir pentru străini, pentru soldaţi, cât pentru aceştia[302], ei[303] nici nu le îngăduiau să fie înmormântaţi, căci, de fapt, nu erau socotiţi *vrednici de înmormântare*.

„Unul din aceşti bărbaţi, care s-au adunat cu noi”, spune mai departe Petru. Luaţi aminte la cât de mult dorea ca ei să fie *martori*.

Este adevărat că Duhul avea să vină în curând. Şi cu toate acestea se arată *o mare grijă* în privinţa acestei împrejurări.

„Unul din aceşti bărbaţi”, zice, „care s-au adunat cu noi în timpul cât a petrecut între noi Domnul Iisus”. Arată că ei *au rămas cu Hristos*, nu doar *au fost de faţă ca Ucenici*.

De fapt, încă de la început, au fost mulţi care I-au urmat Lui. Vedeţi, spre exemplu, cum acest lucru este pus în lumină, în următoarele cuvinte: „Unul dintre cei doi care auziseră de la Ioan şi veniseră după Iisus” (In. 1, 40)[304].

Petru zice: „în timpul cât a petrecut între noi Domnul Iisus, începând de la botezul lui Ioan”. Adevărat! Căci nimeni nu cunoştea cele ce au fost mai înainte de acesta[305], deşi ei au învăţat [apoi] şi despre acestea de la Duhul.

„Până în ziua în care S-a înălţat de la noi, să fie împreună cu noi *martor* al Învierii Lui”. N-a zis martor *al tuturor faptelor Lui*, ci martor *doar al Învierii*.

Fiindcă, într-adevăr, un asemenea martor are dreptul *să fie crezut*, care este în stare să spună că El, Care a mâncat şi a băut şi Care a fost răstignit, Acelaşi, S-a sculat din nou, a înviat.

Prin urmare, era nevoie ca să fie *un martor* nu numai al celor petrecute *înainte* de Înviere, nici numai al celor care *au urmat* acesteia sau numai *al minunilor*.

Trebuia neapărat să fie *un martor al Învierii*. Pentru că celelalte lucruri erau lămurite şi binecunoscute tuturor,

---

[302] Pentru evrei.

[303] Romanii, care erau *cuceritori* ai evreilor.

[304] Este vorba de Sfântul Andrei, fratele Sfântului Petru, ca dovadă că unii dintre Sfinţii Apostoli L-au urmat pe Hristos încă de când propovăduia Sfântul Ioan Botezătorul, la îndemnul acestuia.

[305] Mai înainte ca Sfântul Ioan Înaintemergătorul şi Botezătorul să propovăduiască *botezul pocăinţei*, anunţând venirea lui Hristos.

dar Învierea a avut loc *în mod tainic* şi a fost cunoscută *numai de către aceştia [de Ucenici]*.

Iar ei nu spun: „Îngerii ne-au vestit”, ci: „noi am văzut”. Întrucât acesta era lucrul care avea cea mai mare *însemnătate* în acel moment: ca ei să fie consideraţi ca nişte oameni care au dreptul să fie crezuţi, deoarece *au văzut cu ochii lor*.

„Şi au pus înainte pe doi”, s-a spus. De ce nu mai mulţi? Pentru ca sentimentul dezamăgirii să nu ajungă departe, trecând la mai mulţi.

Iarăşi, nu este fără un motiv anume faptul că pe Matia l-a numit ultimul. Acest lucru arată că, adesea, acela care este *cinstit* de oameni, este *mai mic* înaintea lui Dumnezeu.

Iar ei s-au rugat toţi împreună, zicând: „Tu, Doamne, Care cunoşti inimile tuturor, arată pe care din aceştia doi l-ai ales”.

„Tu”, nu „noi”.

Şi în mod foarte potrivit folosesc epitetul[306] „cunoscător de inimi”, căci prin El, Care cunoaşte inimile, se face *alegerea*.

Atât de încrezători erau ei că, în mod sigur, unul dintre aceştia trebuia ales. N-au zis către Dumnezeu: „alege”, ci „arată pe care din aceştia doi l-ai ales”, ştiind că toate lucrurile au fost *mai înainte orânduite* de Dumnezeu.

„Pe care din aceştia doi l-ai ales”[307], spun ei, „ca să ia locul acestei *slujiri* şi *al apostoliei*”. Pentru că în afară de aceasta mai era *şi o altă slujire*, διακονία.

„Şi au tras la sorţi”, pentru că încă nu se credeau pe ei înşişi a fi vrednici de a cunoaşte *prin vreun semn* [dumnezeiesc][308].

Şi, în afară de aceasta, dacă acolo unde nu s-a făcut nicio rugăciune şi nici nu era vorba despre oameni vrednici, aruncarea sorţilor a fost *de aşa mare folos*, pentru că s-a făcut *cu intenţie bună*, în cazul lui Iona (Iona 1, 7), cu atât

---

[306] Aşa este în text, epitet, iar nu verb, ca în româneşte.

[307] În text: „arată pe cel ales, pe care Tu l-ai ales: unul dintre aceştia doi”.

[308] Ei nu se considerau *vrednici* a cunoaşte prin semne dumnezeieşti, care se învredniciseră de atât de mari şi minunate semne!

Să luăm aminte la *smerenia* Dumnezeieştilor Apostoli, la prea marea lor smerenie, care, fiind împreună cu Hristos şi văzând minuni care nu se mai cunoscuseră de la începutul lumii şi văzând chiar singurul lucru nou sub soare, adică Întruparea şi Învierea Fiului lui Dumnezeu, fiind Ucenici ai Cuvântului, Care S-a făcut trup şi martori ai atâtor minuni fără seamăn şi fără număr, aceştia *nu se socoteau vrednici* a cere de la Dumnezeu *o minune* sau *un semn* prin care să le fie arătat *cine* trebuie să ia locul lui Iuda în slujba apostoliei, ci recurg la tragerea la sorţi, din nespus de multă smerenie.

mai mult a fost aici. Astfel, cel ales, a plinit numărul Apostolilor, iar celălat nu s-a supărat.

Căci Apostolii care au scris, nu ar fi tăinuit (aceasta sau oricare alte) neputinţe ale lor înşişi, întrucât au spus chiar despre căpeteniile Apostolilor, că, în alte împrejurări, „s-au mâniat” (Mt. 20, 24; 26, 8). Şi aceasta nu o dată, ci iarăşi şi iarăşi.

Deci să le urmăm şi noi lor!

Iar acum nu mă mai adresez oricui, ci mai ales celor care doresc înaintări în rang. Dacă credeţi cu adevărat că *alegerea* este a lui Dumnezeu, nu fiţi *nemulţumiţi* (Mc. 10, 13, 22; 14, 4).

Pentru că atunci *cârtiţi* împotriva lui Dumnezeu şi vă *mâniaţi* pe El, întrucât El *a ales*, iar voi faceţi exact acelaşi lucru *ca şi Cain*.

Deoarece, într-adevăr, jertfele fratelui său au fost primite, el s-a mâniat, când ar fi trebuit să simtă *mustrările conştiinţei*.

Însă nu despre aceasta vreau să vorbesc aici, ci despre faptul că Dumnezeu ştie *să orânduiască toate* după cum e mai bine.

De multe ori, poţi să ai *un caracter mai vrednic* decât altul, dar să nu fii *persoana potrivită*. În afară de aceasta, pe de altă parte, viaţa ta este *fără cusur*, iar obiceiurile tale sunt cele ale *unui om bine educat*[309], dar în Biserică acestea *nu sunt de ajuns*.

Mai mult decât atât, un om este potrivit pentru ceva, altul pentru altceva.

Oare nu vedeţi cât de mult insistă Sfânta Scriptură pe acest lucru? Dar să vă spun şi de ce aceasta a ajuns obiect de întrecere: pentru că venim la vrednicia episcopatului, nu ca la *o muncă de a conduce* şi *a supraveghea pe fraţi*, ci ca la *un rang înalt* şi *la odihnă*.

N-aţi ştiut că un episcop este menit *să aparţină tuturor*, să poarte *povara* tuturor?

Alţii, dacă se mânie, sunt iertaţi, dar el niciodată. Dacă alţii păcătuiesc, pentru ei se găsesc scuze, dar el nu are niciuna. Dacă v-aţi da seama de aceste lucruri, nu aţi mai fi *atât de doritori* pentru a primi această vrednicie, n-aţi mai alerga după ea.

---

[309] Mai ales în ochii oamenilor poate părea cineva că duce *o viaţă fără cusur* şi că este *un om binecrescut* şi *educat*, dar înaintea lui Dumnezeu, aceste calităţi nu sunt de ajuns pentru a sluji Lui cu toată *dreptatea* şi *sfinţenia*.

Cu adevărat aşa este: episcopul este supus tuturor bârfelilor şi criticilor, chiar dacă acestea sunt *întemeiate*, chiar dacă sunt *smintite*.

El este *hărţuit de griji* în fiecare zi şi chiar în fiecare noapte. Mulţi îl urăsc, mulţi îl pizmuiesc.

Nu-mi spuneţi mie despre cei care se bucură de privilegii, despre cei care doresc să doarmă, despre cei care primesc această vrednicie pentru *a se odihni*. N-avem nimic de-a face cu aceştia.

Vorbim aici despre cei care *priveghează* pentru mântuirea sufletelor voastre, care se gândesc la fericirea şi la binele celor pe care îi cârmuiesc, socotindu-le *mai înainte* de ale lor înşişi.

Spuneţi-mi acum, dacă un om are zece copii, care sunt întotdeauna cu el şi se află mereu sub ascultarea lui, şi cu toate acestea el îşi face griji pentru ei, dar un episcop, care are un număr atât de mare de copii[310], şi care nu trăiesc sub acelaşi acoperiş cu el, dar care îi *datorează ascultare*, ce nu trebuie acesta *să fie*!

Dar *episcopul se bucură de cinstire*, ziceţi voi. *Mare cinstire*, n-am ce zice! Săracii şi cerşetorii îl jignesc în văzul lumii, în pieţe. Dar, întrebaţi, de ce nu le închide gurile? Da, adevărat, ar fi foarte potrivit pentru un episcop, nu-i aşa?[311]

---

[310] Credincioşii din episcopia sa.

[311] Nu e potrivit pentru un episcop să se certe cu cerşetorii care îl insultă sau să le răspundă la jignirile acelora. În zilele noastre, mai ales preoţii sunt asaltaţi de către cerşetori foarte insistenţi şi fără măsură, iar dacă nu li se dă ceea ce doresc, recurg la injurii şi la blesteme, aceiaşi care, cu un minut înainte numeau pe preot „părinte” şi îi urau sănătate în schimbul banilor aşteptaţi ca pomană de la acesta.
Însă jignirile pot să plouă şi dacă respectivul nu a primit cât dorea sau chiar şi numai din invidie.
Adeseori preoţii sau oamenii credincioşi aud din partea unor aşa-zişi *cerşetori* (cei care şi-au făcut din cerşetorie o „meserie” şi care nu te mai lasă să deosebeşti adevăraţii *oameni săraci* şi *cu nevoi* de cei care *profită*) cuvinte grele şi mai ales celebrele „degeaba vii la Biserică” sau „degeaba eşti preot” (cu diferite nuanţe), care te pot mâhni profund, când încă nu eşti obişnuit cu ele.
În altă ordine de idei, preoţilor şi celor care îşi mărturisesc deschis credinţa li se cer lucruri contradictorii, aşteptându-se de la ei, pe de o parte să, nu răspundă în niciun fel la provocări, să nu se certe şi să nu se apere în faţa celor care îi insultă sau spun tot felul de prostii despre ei sau despre Biserică şi credinţă – altfel sunt catalogaţi imediat, fără drept de apel, ca nişte oameni *nedemni* de statutul pe care şi l-au asumat – iar, pe de altă parte, *să fie oameni activi*.
Această din urmă atitudine nu este, din păcate, caracteristică numai unei părţi needucate a populaţiei, ci chiar şi multor intelectuali, ca să nu mai vorbesc de mass-media, care întreţine acest „război” împotriva Bisericii, neînţelegând cât de mult rău face.
Preotului sau ierarhului ortodox, care, chiar şi numai ca imagine, nu se integrează deloc în peisajul lumii postmoderne (= dezcreştinate), i se creează adesea profilul unui *personaj sumbru*, iar spectatorului (sau cititorului de ziare) i se inculcă un sentiment profund de *aversiune* faţă de acest om, care pare a fi *împotiva vieţii lui*,

Apoi iarăşi, dacă nu dă tuturor, şi celui leneş ca celui muncitor, e vai! Mii de plângeri sosesc din toate părţile! Nimănui nu îi este frică să *îl acuze* şi *să îl vorbească de rău*[312].

Atunci când e vorba de *conducătorii lumeşti*, frica merge înainte, însă faţă de episcopi, nu există *nicio teamă*.

Cât despre frica de Dumnezeu, ea nu are *putere* asupra poporului în privinţa acestora, câtuşi de puţin. Ce să mai vorbim despre *grijile* şi *neliniştea* cu privire la *cuvânt* şi la *dogmă* [care îl macină pe episcop][313]?

Sau de *lucrarea cea grea a hirotonisirilor*? Fie, poate, sunt *o biată făptură vrednică de plâns* şi *lepădată*, [care nu ştiu ce spun], sau dacă nu, atunci este după cum am spus mai înainte.

Sufletul unui episcop este, pentru toată lumea, ca o corabie în furtună, lovit/ biciuit din toate părţile, de prieteni, de duşmani, de către proprii săi oameni, de străini.

Oare nu conduce împăratul întreaga lume, iar episcopul numai o cetate? Şi cu toate acestea grijile episcopului sunt *cu mult mai mari* decât ale împăratului, la fel cum valurile înalte şi marea înfuriată sunt *cu mult mai mari* decât apele stârnite de vânt ale unui râu.

Şi de ce? Pentru că în cazul împăratului, sunt mulţi cărora le poţi întinde mână de ajutor, căci toate funcţionează prin reglementări şi prin lege.

Dar în cazul episcopului, nu există acestea şi nicio autoritate care să comande. Dacă episcopul este *foarte râvnitor*, atunci este *aspru*, dacă *nu*, atunci este *prea rece*!

Iar în el aceste contrarii trebuie să se întâlnească, pentru ca nici *să nu fie dispreţuit*[314], nici *să nu fie urât*[315].

Pe lângă acestea, grija pentru a-şi împlini rostul ca episcop îl preocupă cel mai mult: câţi nu sunt cei pe care

---

care pare a nu produce nimic *palpabil* şi este deconectat de la realităţile vieţii, având pretenţii „absurde" şi „inumane", deşi el însuşi este *un fariseu*, în opinia multora. Dacă preotul sau ierarhul încearcă să-şi apere demnitatea sa şi demnitatea Bisericii, gestul său este calificat ca *inoportun* şi *vulgar*, deşi oricărui alt om i se îngăduie să se apere, numai slujitorii Bisericii sunt ridiculizaţi în cel mai înalt grad, la cea mai mică greşeală sau faptă care nu corespunde cu optica modernă şi postmodernă a societăţii.

[312] Nimănui nu îi e frică de Dumnezeu să îl acuze pe nedrept sau să îl bârfească. La fel este şi astăzi! Nimeni nu se teme de *pedeapsa lui Dumnezeu* atunci când vorbeşte de rău pe slujitorii Bisericii, bazându-se pe supoziţii, ceea ce arată că oamenii nu conştientizează ce reprezintă *preotul* sau *ierarhul*.

[313] Grija episcopului pentru răspândirea cuvântului dumnezeiesc şi pentru păstrarea purităţii dogmelor.

[314] Că nu este râvnitor.

[315] Pentru că este prea râvnitor.

este nevoit să îi supere, fie că vrea sau nu! Câţi faţă de care trebuie să fie aspru!

Nu spun lucrurile altfel decât sunt, ci aşa după cum le-am aflat din *proprie experienţă*.

Nu cred că sunt mulţi printre episcopi care *se vor mântui*, ci cred că mulţi *vor pieri*, iar motivul este că această vrednicie cere *o mare înţelepciune*.

Multe sunt lucrurile care îl pot face să *îşi iasă din fire*, iar el are nevoie de *mii de ochi* [prin care să fie atent] în toate părţile.

Nu vedeţi cât de multe înzestrări trebuie să aibă un episcop? Trebuie să fie în stare să înveţe, să fie răbdător, păstrând neclintit cuvântul cel credincios al învăţăturii (a se vedea: I Tim. 3, 2-7 şi Tit, 1, 7-9).

Ce *zbucium* şi ce *suferinţe* necesită acestea!

Apoi, alţii fac *greşeli*, iar el *poartă vina*. Trecând însă peste orice altceva: dacă un singur suflet moare nebotezat, nu *răstoarnă* aceasta toate nădejdile lui de mântuire?

Pierderea unui singur suflet aduce cu sine o pedeapsă pe care nicio limbă nu o poate exprima.

Căci dacă mântuirea acelui suflet a fost atât de preţioasă, încât Fiul lui Dumnezeu S-a făcut om şi a suferit atât de mult, gândiţi-vă ce *osândă groaznică* aduce pierzarea lui!

Şi dacă în această viaţă, cel care este cauza nenorocirii altuia, este *vrednic de moarte*, cu atât mai mult în cealaltă lume.

Să nu-mi spuneţi că este de vină preotul sau diaconul! Vina acestora cade vrând-nevrând pe capul celor care *i-au hirotonit*.

Lăsaţi-mă să dau un alt exemplu. Se întâmplă ca un episcop să găsească oameni nevrednici, numiţi de cel ce a fost înaintea sa.

Ce măsuri trebuie să ia el pentru ca să îndrepteze greşelile care s-au făcut în trecut (aici sunt două prăpăstii/ primejdii), pentru ca *să nu lase pe păcătos nepedepsit* şi nici *să nu-i smintească* pe ceilalţi?

Trebuie oare ca primul pas să fie *caterisirea* lui? Dar nu există niciun motiv de care să se lege, în acel moment, pentru aceasta.

Dar e drept ca să scape *nepedepsit*? Da, ziceţi voi, căci vina rămâne a episcopului care l-a hirotonit.

Trebuie atunci ca noul episcop să refuze să îl hirotonească mai departe, când se pune problema înălţării lui pe o treaptă mai înaltă a slujirii?

Aceasta ar însemna a face tuturor cunoscut că este *un om nevrednic*, ceea ce ar provoca în alt fel *sminteală*, din nou. Să îl înalţe, prin urmare, la o slujire mai înaltă? Răul ar fi însă cu *mult mai mare* decât cel făcut deja.

Dacă ar fi vorba să alerge numai după responsabilităţile slujirii înseşi ca episcop, faţă de poporul care trebuie păstorit, nimeni nu s-ar mai grăbi *să accepte* această vrednicie.

Dar după cum stau lucrurile, *fugim* după aceasta la fel cum fugim după demnităţile lumeşti. Ca să câştigăm *slava de la oameni*, ne pierdem pe noi înşine pentru Dumnezeu.

Care este *beneficiul* acestei cinstiri? Cât de limpede este nimicnicia ei! Când râvneşti rangul episcopal, cântăreşte perspectiva de *a fi lepădat în viaţa viitoare*.

Apoi pune în aceeaşi balanţă *fericirea unei vieţi lipsite de trudă* şi ia în considerare *gradul deosebit al pedepsei*.

Adică, chiar dacă ai păcătuit, dar numai ca un om, nu vei suferi o osândă atât de mare, nici pe departe, dar dacă ai păcătuit ca episcop, eşti pierdut.

Adu-ţi aminte de câte a răbdat Moise, ce mare înţelepciune a arătat, ce fapte bune a făcut, dar pentru că a făptuit un singur păcat, a fost aspru pedesit.

Şi cu dreptate, pentru că această greşeală s-a socotit ca *o rană care a fost produsă tuturor*. Nu pentru că păcatul a fost *public*, ci pentru că era *păcatul unui ierarh*, al unei *căpetenii duhovniceşti*.

Căci, într-adevăr, nu suntem vrednici de aceleaşi pedepse dacă păcătuim *la vedere* sau dacă păcătuim *într-ascuns*.

Păcatul poate să fie *acelaşi*, dar nu şi *vătămarea produsă*. Dar nu, nici păcatul însuşi nu este acelaşi, căci nu este acelaşi lucru *a păcătui în ascuns* şi *neştiut* şi *a păcătui pe faţă*.

Dar un episcop nu poate păcătui în ascuns. El este fericit dacă scapă de reproşuri chiar dacă nu păcătuieşte, cu atât mai puţin se poate aştepta să nu fie observat, dacă într-adevăr păcătuieşte.

Fie că se mânie vreodată, fie că râde, fie şi numai că visează la un moment de linişte, oricum ar fi, se găsesc

mulţi care îl batjocoresc, mulţi care se simt jigniţi, mulţi care lasă legea [se smintesc], mulţi care îşi aduc aminte de episcopii dinainte şi îl vorbesc de rău pe cel prezent, nu pentru că ar dori ca să-i laude pe aceia, nu, ci numai pentru a-i găsi pricină acestuia, pentru a-l critica pe acesta, îi pomenesc ei pe *foştii episcopi* sau *preoţi*.

Dulce e războiul celor care nu luptă[316], zice un proverb. Dar mai degrabă se poate spune [proverbul] acum, căci chiar şi după ce a ieşit cineva teafăr din război, oamenii, în general, [dovedesc că] nu l-au trăit şi nu au înţeles nimic din el.

Căci în ochii lor nu este război, ci [ei văd doar că] precum acei păstori de la Iezechiel, [noi] junghiem şi mâncăm (Iez. 34, 2-3) [317].

Cine dintre noi este în stare să arate că a avut *tot atâta grijă* pentru turma lui Hristos, câtă a avut Iacov pentru turma lui Laban (Fac. 31, 40)[318]?

Cine dintre noi poate vorbi despre gerul nopţii? Şi să nu-mi spuneţi mie despre *privegheri* şi despre alte lucruri făcute *în văzul lumii*[319].

Adevărul stă tocmai pe dos. Căpeteniile şi stăpânitorii lumeşti[320] nu se bucură de aceeaşi cinste ca şi cel care conduce Biserica.

Dacă intră în palat, cine este cel dintâi, dacă nu el? Dacă merge să întâlnească doamne sau trece prin casele celor mari, nimeni altcineva nu este dorit mai mult decât el.

---

[316] Literal: *neiniţiaţilor*, celor care nu cunosc arta războiului. La fel, cei care nu cunosc arta războiului duhovnicesc – după cum vom vedea din context – nici măcar nu îl sesizează că el se duce *în această lume*, nu văd nici *câmpul de luptă*, nici pe *cei care se luptă*, nici *cine învinge* şi *cine pierde*.

[317] Fiul omului, proroceşte împotriva păstorilor lui Israel, proroceşte şi le spune: Aşa grăieşte Domnul Dumnezeu: Vai de păstorii lui Israel, care s-au păstorit pe ei înşişi! Păstorii nu trebuia ei oare să păstorească turma? Dar voi aţi mâncat grăsimea şi cu lâna v-aţi îmbrăcat; oile cele grase le-aţi junghiat, iar turma n-aţi păscut-o" (Iez. 34. 2-3).

Cred că ceea ce vrea să spună Sfântul Ioan este că oamenii nu văd războiul duhovnicesc care se duce, ci ei văd numai că episcopii păcătuiesc, că ei „junghie şi mănâncă" (tot aşa gândeşte şi astăzi lumea), dar nu privesc lucrurile *duhovniceşte*, nu-i interesează *implicaţiile duhovniceşti*, pentru Biserică şi pentru sufletele lor, nu observă cum se duce războiul Satanei împotriva creştinilor, ci ei critică pe episcopi doar din *considerente lumeşti* sau *din invidie* şi *răutate*.

[318] „Ziua eram mistuit de căldură, iar noaptea de frig şi somnul nu se lipea de ochii mei" (Fac. 31, 40).

[319] Literal: de paradă.

[320] E vorba nu de *împărat*, ci de *guvernatorii provinciali*, „eparhii" sau „ighemonii", cum sunt ei numiți în edițiile româneşti ale *Vieţilor Sfinţilor*.

Întreaga stare de fapt arată *decădere* şi *corupţie*. Dar eu nu spun acestea ca să fim noi, episcopii, daţi de ruşine, ci pentru ca să potolesc *tânjirea* după această vrednicie.

Căci cu ce *conştiinţă* (chiar dacă ai reuşi să devii episcop, insistând pentru aceasta fie însuţi, fie prin altcineva), cu ce ochi îl vei privi în faţă pe omul care a lucrat cu tine până la sfârşit?

Ce vei avea de spus în apărarea ta? Căci cel care nedorind, prin constrângere şi împotriva voinţei lui, este înălţat la această vrednicie, poate să se apere în vreun fel.

Deşi, în mare parte, nici măcar unul care acesta, nu se poate aştepta să aibă *iertare*, cu toate că are totuşi ceva de spus pentru *a se scuza*.

Gândeşte-te cum a fost cu Simon Magul!

Ce importanţă are însă că *nu ai dat bani*, dacă, în locul banilor, *dai târcoale* curţii [episcopale sau patriarhale], îşi croieşti multe planuri, îţi faci *vise*?

„Banii tăi să fie cu tine spre pierzare!" (Fapt. 8,20). Acestea s-au spus lui Simon Magul şi vor fi spuse şi acestuia[321]: deşertăciunea eforturilor tale *să piară* împreună cu tine, pentru că ai cugetat *să câştigi* darul lui Dumnezeu prin *mijloace omeneşti*!

Dar oare nu este aici *niciunul* dintre aceştia? Să ferească Dumnezeu să fie! Căci nu doresc nimic din ceea ce am spus să se potrivească vreunuia. Dar acum am ajuns şi aici cu predica.

La fel, atunci când vorbim împotriva pizmei, nu vă predicăm vouă[322], nu, nici nu propovăduim împotriva cuiva, personal.

Dumnezeu îngăduie [uneori] ca să se întâmple aceasta[323], dar noi nu am pregătit aceste leacuri într-adins.

Dorinţa doctorului este ca, după ce s-a străduit atât de mult ca să găsească leacuri, medicamentele sale *să nu fie aruncate ca nefolositoare*. Şi tot acelaşi lucru dorim şi noi, ca voi să nu fi avut nevoie de cuvintele noastre, şi astfel să fi fost *spuse în vânt*, ca nişte *vorbe goale*[324].

---

[321] Care aleargă după demnităţi arhiereşti.
[322] Cu adresă.
[323] Ca cineva să se recunoască ca având păcatele pe care le mustră Sfântul Ioan.
[324] Aceasta ar trebui să fie dorinţa oricărui scriitor sau predicator (şi pot să îi includ aici şi pe scriitorii lumeşti, pentru că mulţi atribuie *un rol terapeutic* scrisului sau artei, dar în realitate caută *slava deşartă* şi vor numai ca să fie *glorificaţi* pentru lucrările lor): aceea că ar fi mai bine să nu fie nevoie de ceea ce spune sau scrie el. Un scriitor sau un predicator adevărat este acela care scrie sau vorbeşte *cu durere* şi

Sunt gata să mă supun *la orice*, mai degrabă decât să fiu redus la nevoia de *a folosi aceste cuvinte [mustrătoare]*.

Dacă voi doriţi, suntem gata să încetăm *a mai vorbi*, numai să nu aibă *urmări rele* tăcerea noastră.

Cred că nimeni nu a dorit vreodată (doar dacă nu a fost atât de plin de slavă deşartă) să-şi pună în cuvinte asprimea, atunci când nimic nu cerea aceasta.

Vă voi lăsa vouă învăţătura: căci aceasta este *cea mai bună învăţătură*, cea care *învaţă prin fapte*.

Căci, într-adevăr, cel mai bun doctor este acela care, cu toate că boala pacienţilor lui îi face să plătească [osteneala sa], ar dori mai degrabă ca prietenii lui să fi fost *sănătoşi*. Şi la fel şi noi dorim ca toţi oamenii să fie sănătoşi (II Cor. 12, 7). Nu căutăm ca să ni se dea dreptate nouă, iar voi să fiţi de ocară.

Dacă ar fi cu putinţă, mi-aş scoate şi ochii ca să vă arăt *dragostea* pe care o am *pentru voi*, şi atunci nimeni nu mi-ar mai reproşa nimic, deşi felul în care v-am vorbit, v-a părut *aspru*.

Căci „mai mult preţuieşte *o dojană pe faţă* decât *o dragoste ascunsă*" (Pild. 27, 5).

Și încă: „de bună credinţă sunt rănile pricinuite de un prieten, iar sărutările celui ce te urăşte sunt viclene" (Pild. 27, 6).

Nimic nu iubesc mai mult decât *pe voi*, nici măcar *lumina înseşi*.

Cu bucurie aş accepta, dacă s-ar putea, să mi se scoată de zeci de mii de ori ochii, dacă prin aceasta aş produce *o schimbare* în sufletele voastre: cu atât mai mult îmi este mai scumpă *mântuirea voastră* decât *lumina înseşi*.

Căci la ce-mi folosesc razele soarelui, dacă *deznădejdea* care mă cuprinde în ce priveşte soarta voastră face ca totul să fie *un întuneric adânc* înaintea ochilor mei?

Lumina este bună, atunci când luminează peste *voioşia sufletului*. Dar unei *inimi sfâşiate*, chiar şi lumina i se pare *supărătoare*.

Cât de adevărat este ceea ce vă spun, mai bine să nu înţelegeţi niciodată din experienţă proprie!

Cu toate acestea[325], dacă se întâmplă unuia dintre voi să cadă în păcat, să stea numai lângă mine, când mă întind

---

căruia îi pare rău că *trebuie să facă aceasta*, îi pare rău că *oamenii sunt bolnavi*. Părinţii noştri au scris *mult* şi *cu durere* pentru oameni.

[325] Deşi nu vă doresc *să înţelegeţi* şi *să trăiţi suferinţa* pe care o trăiesc eu.

să mă odihnesc şi trebuie să adorm, să vadă dacă nu sunt *ca un paralizat/neputincios*, ca unul care este parcă *înstrăinat de sine* şi, spunând cuvintele Prorocului, „lumina ochilor mei şi aceasta nu este cu mine” (Ps. 37, 10).

Căci unde este *nădejdea noastră*, dacă voi *nu sporiţi*?

Sau unde ar fi *deznădejdea*, dacă aţi *înainta duhovniceşte*?

Simt cum *îmi cresc aripi* atunci când aud *ceva bun despre voi*.

„Faceţi-mi *bucuria deplină*” (Filip. 2, 2).

Aceasta este *povara rugăciunilor mele*, căci *tânjesc după sporirea voastră*.

Dar motivul pentru care mă lupt cu toate[326] este pentru că vă iubesc, pentru că *în mod tainic trăiesc în voi* [327], pentru că voi îmi sunteţi totul: şi tată, şi mamă, şi fraţi, şi copii.

Deci să nu credeţi că tot ce v-am spus a fost *cu răutate*, nu, ci a fost *spre îndreptarea voastră*.

Este scris: „frate ajutat de frate este ca o cetate tare şi înaltă” (Pild. 18, 19).

Dar nici *să nu dispreţuiţi* ceea ce v-am spus, întrucât nici eu *nu nesocotesc* pe cele pe care voi le aveţi de spus.

Ba chiar aş dori să fiu *îndreptat* de către voi.

Căci toţi suntem *fraţi* şi numai *Unul* este *Stăpânul nostru*. Dar chiar şi între *fraţi*, unuia *i s-a dat să conducă*, în timp ce ceilalţi *ascultă* şi *se supun*.

Deci *să nu dispreţuiţi [propovăduirea noastră]*, ci lăsaţi-ne să facem toate cele ce sunt *întru mărirea* lui Dumnezeu. Căci Lui I se cuvine slava în vecii vecilor. Amin!

---

[326] Cu toată lumea şi cu toate greutăţile.
[327] Literal: mă ascund în voi, mă învelesc, mă îmbrac în voi.

Omilia 4

Şi când a sosit ziua Cincizecimii, erau toţi împreună în acelaşi loc. Şi din cer, fără de veste, s-a făcut un vuiet (2, 1-2).

Înţelegeţi care [pildă] este *icoana* acestei sărbători? Ce este *Cinzecimea*? Este *vremea secerişului*, când secera a intrat în lan şi recolta a fost culeasă.

Acum vedeţi cele petrecute în realitate[328], când a venit vremea secerişului lumii: căci aici, ca o seceră bine ascuţită, S-a pogorât Duhul.

Ascultaţi deci cuvintele lui Hristos: „Ridicaţi ochii voştri şi priviţi holdele că sunt albe pentru seceriş” (In. 4, 35). Şi iarăşi: „Secerişul e mult, dar lucrătorii sunt puţini” (Mt. 9, 37).

Dar ca *roade dintâi* ale acestui seceriş, El Însuşi a luat firea noastră şi a purtat-o în înălţime [329]. El Însuşi a secerat întâi. De aceea numeşte El *Cuvântul* a fi *Sământă* (Lc. 8, 5,11).

Zice: „când a sosit ziua Cincizecimii”, ceea ce înseamnă, în vremea Cinzecimii, *în timpul ei*, pe scurt.

Căci era esenţial ca aceste evenimente să se petreacă, de asemenea, în timpul sărbătorii, pentru ca cei care au fost martori ai Răstignirii lui Hristos, să le vadă şi pe acestea.

„Şi din cer, fără de veste, s-a făcut un vuiet”. De ce nu s-a petrecut aceasta fără *un semn văzut*?

Pentru următorul motiv: dacă petrecându-se lucrurile astfel, oamenii tot au zis că [Sfinții Apostoli] „sunt plini de must” (Fapt. 2, 13), ce nu ar fi spus, dacă nu ar fi avut niciun semn?

Şi nu s-a zis numai că: „s-a făcut un vuiet”, ci şi: „din cer”. Iar faptul că s-a petrecut *pe neaşteptate*, de asemenea i-a înfricoşat şi i-a adus pe toţi împreună în acel loc.

Ca de suflare de vânt ce vine repede (2, 2):

aceasta arată *marea putere* a Duhului.

---

[328] Nu în pildă.
[329] A suit-o în Preasfânta Treime, prin înălţarea Sa și șederea de-a dreapta Tatălui.

Şi a umplut toată casa unde şedeau ei (2, 2):

prin aceasta, pe de-o parte, toţi cei de faţă au crezut şi, pe de altă parte, au fost şi arătaţi a fi vrednici, în acest fel.

Şi aceasta nu este totul, ci ceea ce este încă şi mai înfricoşat urmează apoi:

Şi li s-au arătat, împărţite, limbi ca de foc (2, 3).

Vedeţi că nu zice: „de foc”, ci: „ca de foc”. Și aceasta cu îndreptăţire: pentru ca să nu atribuiţi ceva *material* sau *grosier* Duhului.

Şi, de asemenea:

ca o vijelie[330]:

deci nu era vânt [obişnuit].

„Ca de foc”: căci atunci când Duhul urma să fie făcut cunoscut lui Ioan, a venit peste capul lui Hristos sub forma *unui porumbel*, dar acum, când o mulţime mare trebuia să creadă, este: „ca de foc”.

Şi au şezut pe fiecare dintre ei (2, 3).

Aceasta înseamnă că *au rămas* şi *s-au odihnit* peste ei. Căci *şederea peste* semnifică tocmai *caracterul neschimbabil* şi *netrecător*.

Peste cei doisprezece a venit Duhul? Nu, ci peste cei o sută douăzeci!

Căci nu în zadar a amintit Petru mărturia Proorocului, zicând: „Iar în zilele din urmă, zice Domnul, voi turna din Duhul Meu peste tot trupul şi fiii voştri şi fiicele voastre vor proroci şi cei mai tineri ai voştri vor vedea vedenii şi bătrânii voştri vise vor visa” (Fapt. 2, 17; Ioil 3, 1).

---

[330] Lipseşte din Biblia românească. Literal: ca o vijelie, rafală de vânt, explozie, detunătură.

Şi s-au umplut toţi de Duhul Sfânt (2, 4).

Pentru ca urmarea să nu fie numai *înfricoşarea*, de aceea [a fost botezul acesta]: „cu *Duh Sfânt* şi cu *foc*” (Mt. 3, 11).

Şi au început să vorbească în alte limbi, precum le dădea lor Duhul a grăi (2, 4).

Nu au mai primit niciun alt semn, decât pe acesta dintâi şi nici nu mai era nevoie de niciun alt semn.

„Şi au şezut pe fiecare dintre ei”, spune Luca. Luaţi acum aminte, cum nu mai este cazul să se îndurereze cel care nu a fost ales, căci sorţul a căzut pe Matia, [întrucât] zice că „s-au umplut toţi de Duhul Sfânt”.

Nu numai că au primit *harul Duhului*, ci şi „s-au *umplut toţi de Duhul Sfânt*. Şi au început să vorbească în alte alte limbi, precum le dădea lor Duhul a grăi”.

Nu ar fi zis „toţi”, Apostolii [cei doisprezece] fiind şi ei prezenţi, decât dacă şi *ceilalţi* au fost părtaşi.

Dacă nu ar fi fost aşa, după ce mai devreme i-a numit pe Apostoli în mod deosebit, după numele fiecăruia, nu i-ar fi aşezat acum la un loc cu ceilalţi.

Căci dacă acolo unde vrea doar să arate că ei erau de faţă, îi numeşte pe Apostoli în mod aparte, cu atât mai mult ar fi făcut aceasta acum.

Luaţi aminte cum acolo unde cineva „stăruie în rugăciune”, unde cineva este milostiv, acolo este *atras* Duhul.

Le-a adus aminte şi de o altă arătare/vedenie, căci tot *ca foc* a apărut El şi în rug (Ieş. 3, 2).

„Precum le dădea lor Duhul a grăi”: căci cele grăite de ei erau, cu adevărat, *rostiri adânci*.

Se spune mai departe:

Şi erau în Ierusalim locuitori iudei, bărbaţi cucernici, din toate neamurile care sunt sub cer (2, 5).

Faptul că sălăşluiau la Ierusalim era *un semn de cucernicie*, căci fiind din atâtea neamuri, [înţelegem că]

trebuie să-şi fi părăsit ţările de baştină, casele şi prietenii, pentru a locui aici.

Întrucât este scris:

Şi erau în Ierusalim locuitori iudei, bărbaţi cucernici, din toate neamurile care sunt sub cer. Şi iscându-se vuietul acela, s-a adunat mulţimea şi s-a tulburat (2, 5-6).

Deoarece minunea a avut loc *într-o casă*, e de înţeles că s-au adunat de undeva *de afară*. Mulţimea „s-a tulburat”: erau toţi zguduiţi.

Se minunau

căci fiecare îi auzea pe ei vorbind în limba sa. Şi erau uimiţi toţi şi se minunau zicând: Iată, nu sunt aceştia care vorbesc toţi galileieni? (2, 6-7).

Ei şi-au întors imediat ochii spre Apostoli. Şi zice Luca mai departe:

Şi cum auzim noi fiecare limba noastră, în care ne-am născut? Parţi şi mezi şi elamiţi şi cei ce locuiesc în Mesopotamia, în Iudeea şi în Capadocia, în Pont şi în Asia, în Frigia şi în Pamfilia, în Egipt şi în părţile Libiei cea de lângă Cirene (vedeţi cum aleargă de la est la vest), şi romani în treacăt, iudei şi prozeliţi, cretani şi arabi, îi auzim pe ei vorbind în limbile noastre despre faptele minunate ale lui Dumnezeu! Şi toţi erau uimiţi şi nu se dumireau, zicând unul către altul: Ce va să fie aceasta? Iar alţii batjocorindu-i, ziceau că sunt plini de must (2, 8-13).

O, multa nebunie! O, multa răutate! Căci nu era nici măcar anotimpul potrivit pentru aceasta, fiind vremea Cincizecimii.

Ceea ce face lucrurile să fie şi mai dureroase pentru ei, este tocmai faptul că aceia mărturiseau – oameni care erau fie evrei, fie romani, fie prozeliţi, fie, poate, dintre cei care L-au răstignit pe Hristos –, iar aceştia, văzând minuni atât de mari, zic: „sunt plini de must”.

Să vedem iarăşi toate cele ce s-au spus de la început. (Procitanie[331])

---

[331] Recapitulare.

„Şi când a sosit ziua Cincizecimii…a umplut toată casa unde şedeau ei”.

Acel *vânt* [era ca] un adevărat *eleşteu cu apă*. Aceasta a arătat *bogăţia [de har]*, după cum *focul* a fost *semn al tăriei*.

Acest lucru nu s-a întâmplat niciodată în cazul Prorocilor.

Căci pentru sufletele *neîmbătate* asemenea izbucniri nu sunt însoţite de *tulburare multă*; dar „când ei au bătut îndeajuns[332], atunci într-adevăr este *ca aici*.

Însă cu Prorocii se întâmplă altfel. Un sul de carte i s-a dat lui Iezechiel şi l-a mâncat pe tot. „Şi era în gura mea dulce ca mierea” (Iez. 3, 3). Şi iarăşi mâna lui Dumnezeu s-a atins de limba unui alt Proroc (Ier. 1, 9).

Dar aici este *Însuşi Duhul Sfânt*, având *aceeaşi cinste* cu *Tatăl* şi cu *Fiul*.

Şi iarăşi, pe de altă parte, Iezechiel a numit-o [cartea] „plângere, tânguire şi jale” (Iez. 2, 10).

Pentru ei [Prorocii], putea fi [harul] în forma unei cărţi, pentru că încă aveau nevoie de *simboluri*.

Aceia trebuiau să se lupte cu un singur neam, care era propriul lor neam, dar aceştia [Apostolii], cu lumea întreagă şi cu oameni pe care nu îi cunoscuseră niciodată.

Şi Elisei a primit harul printr-o mantie (4 Regi, 2, 13), altul prin untdelemn, anume David (I Regi 16, 13) şi Moise prin foc, după cum citim despre el că s-a întâmplat la rug (Ieş. 3, 2).

Dar acum nu este aşa, căci focul însuşi *a stat* peste ei.

Dar pentru ce nu a apărut focul astfel încât *să umple* casa? Pentru că ei s-ar fi înfricoşat foarte tare.

Dar relatarea arată că este acelaşi lucru aici ca şi acolo. Căci nu trebuie să vă opriţi numai la aceasta, anume că „li s-au arătat, împărţite, limbi”, ci luaţi aminte că ele erau „de foc”.

Un asemenea foc este în stare *să ardă* o materie veşnic. De asemenea, a zis bine „împărţite”, pentru că proveneau dintr-o *singură rădăcină*, ca voi să înţelegeţi că era *o lucrare* trimisă de la Mângâietorul[333].

---

[332] Nu am identificat acest pasaj în Sfânta Scriptură.

[333] O lucrare a Sfântului Duh.

Dar luaţi aminte cum acei bărbaţi[334] mai întâi au fost arătaţi că sunt *vrednici* şi apoi *au primit Duhul* ca fiind *vrednici*.

Spre exemplu, David: ceea ce a făcut el ca păstor la oi, la fel a făcut şi după biruinţa şi izbânda sa, fapt ce arată cât de *simplă* şi de *neclintită* era credinţa sa.

Iarăşi, vezi-l pe Moise cum dispreţuieşte împărăţia[335] şi lepădând toate [cele lumeşti], iar după patruzeci de ani cum ajunge căpetenia poporului (Ieş. 2, 11).

Şi pe Samuel îndeletnicindu-se în templu (I Regi 3, 3), pe Elisei părăsind toate (III Regi 19, 21) şi pe Iezechiel, [al cărui har a fost] arătat prin cele ce s-au întâmplat apoi.

În acest fel, vedeţi, aceştia au părăsit tot ceea ce aveau. Au învăţat, de asemenea, ce înseamnă *neputinţa omenească*, prin cele ce *au suferit*[336].

Au învăţat că *nu în zadar* au făcut toate lucrurile *cele bune* [337]. Chiar şi Saul, primind mai întâi mărturia că a fost *bun*, după aceea *a primit şi Duhul* (I Regi, 9; 11, 6).

---

[334] Sfinţii Proroci.

[335] Întrucât el a crescut fiind înfiat de fiica faraonului.

[336] Personal, am înţeles astfel lucrurile de aici: au învăţat prin cele ce au suferit printre oameni. Au înţeles zădărnicia cugetărilor şi a visurilor omeneşti şi că viaţa nu este decât nedreptate, durere şi deşertăciune fără Dumnezeu şi de aceea au alergat imediat la glasul lui Dumnezeu atunci când Acesta i-a chemat.

Şi chiar dacă au mai zăbovit puţin, pentru a-şi lua rămas bun de la părinţi, spre exemplu, precum Sfântul Elisei, au făcut aceasta nu pentru că doreau să mai zăbovească în lume, ci din milostivire faţă de oameni, pentru ca să îi mângâie pe aceia pe care aveau să îi părăsească.

[337] Făcând binele pe când încă nu erau chemaţi de Dumnezeu ca să-I slujească Lui, trăind printre oameni cu dragoste sinceră şi curată faţă de semenii lor, fiind milostivi şi iubitori şi cu inimă bună în viaţa lor obişnuită, simplă, fie ca păstori, fie având altă îndeletnicire, Dumnezeieştii Proroci au primit de aceea har încă şi mai mult de la Dumnezeu şi fiind credincioşi întru cele mici şi puţine, au fost puşi peste cele multe ca slujitori ai Domnului.

Datorită bunătăţii şi dreptăţii lor pe care au arătat-o în lucrurile obişnuite ale vieţii, făcându-şi lucrarea lor cu smerenie şi bună credinţă, Dumnezeu i-a chemat, după ce s-au arătat astfel vrednici, la o slujire mai înaltă, arătându-le lor harul Său şi vorbind cu ei şi trimiţându-i ca să îndrepte poporul şi să-i facă acestuia cunoscute poruncile Sale.

Astfel ei înşişi au învăţat că *a fi bun* şi *credincios* nu este niciodată *în zadar*, pentru că Dumnezeu răsplăteşte bunătatea şi pedepseşte viclenia, dar vrednicia lor s-a arătat tocmai în aceea că neştiind dacă au vreo plată în *a fi buni* şi *iubitori de aproapele*, *iertători* şi *blânzi până la capăt*, totuşi nu au vrut *să fie răi*, ci mai degrabă au dorit să sufere ei toate nedreptăţile şi necazurile decât să facă vreun rău semenilor sau să supere pe Dumnezeu, care a poruncit oamenilor *să facă tot binele*.

Vedem, astfel, cum se întreba Dumnezeiescul David: „Iată, aceştia sunt păcătoşi şi sunt îndestulaţi. Veşnic sunt bogaţi”. Iar eu am zis: “Deci, în deşert am fost drept la inimă şi mi-am spălat întru cele nevinovate mâinile mele, că am fost lovit toată ziua şi mustrat în fiecare dimineaţă”. Dacă aş fi grăit aşa, iată aş fi călcat legământul neamului fiilor Tăi.

Dar în acelaşi chip, ca aici, [la Cincizecime], niciunul dintre Proroci n-a primit [Duhul Sfânt].

Astfel, Moise a fost cel mai mare dintre Proroci, şi cu toate acestea, pe când alţii urmau *să primească* Duhul, el însuşi a suferit *o micşorare*.

Dar aici nu se întâmplă nimic de acest fel, ci aşa după cum focul aprinde câte lumini vrea, la fel şi aici a fost arătată *dărnicia Duhului*, în aceea că fiecare a primit *câte un izvor al Duhului*, aşa după cum, într-adevăr, Hristos Însuşi mai înainte a spus, că cel ce crede în El va avea în sine „izvor de apă curgătoare spre viaţă veşnică” (In. 4, 14).

Şi pe bună dreptate s-a întâmplat aceasta astfel. Pentru că ei [Apostolii] nu mergeau *să se certe* cu Faraon, ci *să se lupte* cu diavolul.

Dar minunea este aceasta: că fiind trimişi [la propovăduire], nu s-au opus cu nimic.

N-au spus niciunul: „grăiesc cu anevoie şi sunt gângav” (Ieş. 4, 10). Căci Moise îi învăţase pe ei bine.

Nici n-au spus că *sunt prea tineri* (Ier. 1, 6), pentru că Ieremia i-a făcut *înţelepţi*.

Şi cu toate acestea, ei au auzit despre multe lucruri în stare să le stârnească frica, cu mult mai mult decât celor din vechime, dar s-au temut ca să se împotrivească [voii lui Dumnezeu]. Şi aceasta, pentru că erau *îngeri ai luminii* şi *slujitori întru cele mai presus de lume*.

„Şi din cer, fără de veste, s-a făcut un vuiet”, etc. Celor din vechime nu le-a apărut nimeni [venind] „din cer”, atâta timp cât ei încă urmau *o chemare pe pământ*.

Dar acum, că Omul *S-a înălţat*, şi Duhul *Se pogoară* din cea mai de sus înălţime.

„Ca de suflare de vânt ce vine repede”, făcând prin aceasta cunoscut că nimic nu le va sta lor în cale, ci ei vor spulbera pe vrăjmaşi ca pe un morman de praf.

„Şi a umplut toată casa unde şedeau ei”: casa era *simbol al lumii*.

„Şi li s-au arătat, împărţite, limbi ca de foc şi au şezut pe fiecare dintre ei”, etc.

Şi mă frământam să pricep aceasta, dar anevoios lucru este înaintea mea. Până ce am intrat în locaşul cel sfânt al lui Dumnezeu şi am înţeles sfârşitul celor răi: într-adevăr pe drumuri viclene i-ai pus pe ei şi i-ai doborât când se înălţau.
Cât de iute i-ai pustiit pe ei! S-au stins, au pierit din pricina nelegiuirii lor. Ca visul celui ce se deşteaptă, Doamne, în cetatea Ta chipul lor de nimic l-ai făcut. De aceea s-a bucurat inima mea şi rărunchii mei s-au potolit” (Ps. 72, 12-21).

Şi „s-a adunat mulţimea şi s-a tulburat”.

Luaţi aminte la evlavia lor, cum nu se grăbesc să judece cele ce văd, ci doar *rămân uimiţi*, pe când cei nesocotiţi spun *ce li se pare lor*, imediat, zicând: „sunt plini de must”.

Era ceva normal ca această mulţime să aibă voie, în acord cu Legea, să vină de trei ori pe an la Templu şi să locuiască acolo [în Ierusalim], aceşti „bărbaţi cucernici, din toate neamurile care sunt sub cer”.

Vedeţi aici că Luca nu are nicio intenţie *să îi laude*. Căci nu spune despre ei că *şi-au dat cu părerea* în vreun fel[338].

Dar ce spune? „Şi iscându-se vuietul acela, s-a adunat mulţimea şi s-a tulburat”.

Şi au făcut bine. Căci au gândit că totul va ajunge acum la *un deznodământ* care va fi împotriva lor, din cauza *crimei* pe care ei au făcut-o *împotriva* lui Hristos. Conştiinţa *le tulbura* sufletele, însuşi sângele lui Hristos fiind încă *pe mâinile lor* şi orice lucru îi speria.

„Iată, nu sunt aceştia care vorbesc toţi galileieni?”. Căci, într-adevăr, acest lucru era mărturisit[339].

„Şi cum auzim noi” – atât de mult îi speria sunetul [cuvintelor pe care le auzeau] –, „fiecare limba noastră, în care ne-am născut?”. Căci erau adunaţi aici reprezentaţii a aproape întregii lumi, „parţi şi mezi”, etc.

Aceasta le-a dat *îndrăzneală* Apostolilor: căci ceea ce era de vorbit în limba parţilor, ei nu ştiau, ci acum *au învăţat* din cele ce aceia spuneau.

Aici au fost numite neamuri care erau *vrăjmaşe* lor [iudeilor]: cretani, arabi, egipteni, persani şi aici s-a arătat că *pe toţi aceştia* îi vor converti.

Cât despre *petrecerea* acelora în acele ţări, mulţi dintre ei fuseseră acolo închişi; sau dogmele Legii fuseseră răspândite printre păgâni în acele ţări[340].

Astfel încât mărturisirea venea din toate părţile: de la locuitori, de la străini, de la prozeliţi.

„Îi auzim pe ei vorbind în limbile noastre despre faptele minunate ale lui Dumnezeu!”.

---

[338] În favoarea sau împotriva Apostolilor.

[339] Minunea care se săvârşea cu Apostolii Îl mărturisea pe Hristos şi era normal ca locuitorii Ierusalimului să fie înspăimântaţi.

[340] Aici se arată motivele pentru care oameni din acele neamuri veneau la Ierusalim.

Căci nu numai faptul că *vorbeau în limbile lor* era *minunat*, ci şi *cele despre care vorbeau* erau *minunate*.

De aceea *stăteau în nedumerire*. Căci niciodată ceva asemănător nu se întâmplase.

Luaţi aminte la *înţelepciunea* acestor oameni: erau uimiţi şi nedumeriţi, zicând „Ce va să fie aceasta?”.

Dar alţii îşi băteau joc zicând că: „sunt plini de must”, şi de aceea râdeau. O, câtă neruşinare!

Şi ce e de mirare? Din moment ce Domnul Însuşi, pe când alunga demonii, era batjocorit de cei ce spuneau că *El are demon* (In. 8, 48)!

Căci aşa stau lucrurile. Oriunde există *îndrăzneală obraznică*, ea nu are niciun scop, decât *să vorbească la întâmplare*, nu contează ce.

Nu că [cel obraznic] ar avea ceva *adevărat* şi *esenţial de spus* cu privire la subiect, ci pentru că el trebuie *să zică ceva*, indiferent *ce*.

„Sunt plini de must”. E impresionant (nu-i aşa?), ca nişte oameni [Apostolii] aflaţi în mijlocul unor asemenea primejdii şi temându-se de ce poate fi mai rău, disperaţi, să aibă curajul să rostească asemenea lucruri![341].

Şi luaţi aminte: pentru că aceasta era ceva neobişnuit, ca ei să fi băut mult la acea oră devreme din zi. Atunci aceia au mizat totul pe calitatea vinului şi au zis că „sunt plini” de el.

Şi stând Petru cu cei unsprezece, a ridicat glasul şi le-a vorbit (2, 14).

Mai înainte aţi văzut purtarea de grijă providenţială a acestuia, aici vedeţi curajul şi bărbăţia sa. Căci dacă aceia erau *încremeniţi* şi *uimiţi*, nu a fost un lucru minunat ca el să fie în stare, în mijlocul unei asemenea mulţimi, să găsească *cuvintele potrivite*, el, *un om neînvăţat* şi *necărturar*?

Dacă un om este neliniştit atunci când vorbeşte prietenilor, cu atât mai mult poate să fie agitat printre oameni *vrăjmaşi* şi *însetaţi de sânge*.

Despre faptul că nu erau *beţi*, Petru dovedeşte grabnic prin însuşi glasul său, şi de asemenea că nu erau *ieşiţi din sine*, ca *prezicătorii*, şi încă arată că nu erau nici împinşi de *vreo putere constrângătoare*.

---

[341] Să mărturisească pe Dumnezeu şi pe Hristos în mijlocul mulţimii.

Ce a vrut să spună prin: „cu cei unsprezece”? Faptul că [cei doisprezece Apostoli] au vorbit ca şi cu *un singur glas*, iar Petru era aici *gura tuturor*.

Cei unsprezece au stat alături ca *nişte martori* şi *mărturisitori* a ceea ce el a spus.

„A ridicat glasul”, s-a zis. Aceasta înseamnă că *a vorbit cu putere multă*, pentru ca ei *să poată simţi harul Duhului*.

El, care nu a putut suferi nici măcar întrebările unei biete femei[342], acum, în mijlocul poporului, unde toţi doreau să-i ucidă[343], propovăduieşte cu o asemenea *mare încredere*, încât însuşi acest fapt devine *o dovadă*, cu totul *neîndoielnică*, a Învierii: în mijlocul oamenilor care [unii dintre ei] luau în derâdere şi îşi băteau joc de asemenea minuni mari!

Ce neobrăzare, gândiţi-vă, poate duce la aşa ceva! Ce necuviinţă, ce lipsă de ruşine!

Căci oriunde Duhul Sfânt este *prezent*, El face din *oameni de tină*, *oameni de aur*.

Priviţi, vă rog, la Petru şi luaţi aminte la cel ce n-avea *curaj* şi era *neînţelegător*, după cum Hristos a zis: „Acum şi voi sunteţi nepricepuţi?” (Mt. 15, 16); omul care, după minunata mărturisire [a dumnezeirii lui Hristos[344]], a fost numit „Satan” (Mt. 16, 23).

Luaţi aminte şi la *unitatea* dintre Apostoli. Ei înşişi i-au dat lui Petru *întâietatea* pentru a vorbi, căci era nevoie ca *să vorbească*.

„A ridicat glasul” şi le-a vorbit lor cu mare curaj.

Aceasta înseamnă a fi *om duhovnicesc*. Numai să ne facem pe noi proprii de a ne întâlni cu *harul din înălţime*, şi totul devine *uşor*.

Căci aşa după cum, dacă un om de foc, căzând între paie, nu s-ar vătăma cu nimic, ci pe alţii i-ar răni aceasta, la fel nici el nu s-a vătămat, ci aceia care *l-au înfruntat*, s-au *nimicit* singuri pe ei înşişi.

Aici s-au întâmplat lucrurile ca şi cum cineva, cărând fân, ar ataca pe altul care poartă foc. Chiar şi aşa, Apostolii i-au întâmpinat pe împotrivitori cu mare curaj.

Căci cu ce i-a vătămat pe ei, deşi ceilalţi erau o mulţime atât de mare? Nu şi-au cheltuit aceia toată furia?

---

[342] Mt. 26, 69-72; Mc. 14, 66-71; Lc. 22, 56-57; In. 18, 17.

[343] Literal: *suflând cu ucidere*.

[344] Mt. 16, 16.

[Şi ce au realizat?] N-au atras ei toată nenorocirea asupra lor? Dintre toţi oamenii care au existat vreodată, nu au fost alţii atât de stăpâniţi şi *de furie* şi *de groază*, precum aceia, care au devenit posedaţi [de acestea]?

Oare nu erau ei *în agonie*, şi nu erau *înfricoşaţi* şi nu *tremurau*? Căci ascultaţi ce spun: „voiţi să aduceţi asupra noastră sângele Acestui Om!" (Fapt. 5, 28).

N-au luptat Apostolii împotriva sărăciei şi a foametei, împotriva ticăloşiei şi a nemerniciei – căci erau socotiţi *înşelători* –, n-au luptat ei împotriva ironiilor, a mâniei şi a batjocurilor?

Întrucât, în cazul lor, se întâlnesc lucruri potrivnice: unii *au râs de ei*, alţii *i-au pedepsit*.

N-au fost ei motiv pentru *dezlănţuirea patimilor cu furie*, dar şi pentru *amuzament*, în toate cetăţile, fiind expuşi învrăjbirilor şi uneltirilor, cât şi focului şi sabiei şi animalelor sălbatice?

Nu i-a împresurat pe ei războiul[345] în orice parte, în zeci de mii de feluri? Dar au fost ei vătămaţi, în duhul lor,

---

[345] Din partea diavolilor, care făceau ca oamenii întunecaţi la minte să se ridice împotriva lor din tot felul de motive, care din care mai ridicole şi mai absurde. Unii consideră şi afirmă că era *normal* ca împăraţii romani, de exemplu, care i-au prigonit pe creştini, să reacţioneze astfel, *firesc* – zic ei – din punct de vedere politic, ca să-şi apere puterea şi împărăţia.

Însă, dacă ne uităm mai atent în istorie şi în Vieţile Sfinţilor, lucrurile nu stau deloc aşa, ci dimpotrivă. Sfinţii erau ultimii dintre oameni care ar fi putut face cuiva vreun rău sau ar fi putut stârni vreo tulburare, în vreun fel, ei au fost întotdeauna cei mai paşnici oameni şi cei care n-ar fi trebuit să fie priviţi ca *deranjând* pe cineva, niciodată.

Dar tocmai aici intervine absurdul lucrurilor, din punct de vedere omenesc, şi logica lor, din punct de vedere duhovnicesc: pentru că Sfinţii au devenit *incomozi* pentru diavoli, de aceea şi toată lumea s-a ridicat împotriva lor şi dintr-o dată i-au văzut ca pe *cei mai mari monştri*.

Acuzele care s-au adus Sfinţilor, din vechime şi până astăzi, sunt dintre cele mai *absurde* şi mai *ridicole* care au existat vreodată.

Ele nu au niciun fundament logic, şi cu toate acestea, cu cât mai mult vedem că un om duhovnicesc este mai mult prigonit şi mai înecat în necazuri, cu atât mai mult înseamnă că acela s-a înălţat pe o mare treaptă de sfinţenie şi că demonii s-au dezlănţuit cu mare furie oarbă împotriva lui.

Să luăm, de exemplu, cazul Sfinţilor din vechime, cărora li se cerea să jertfească zeilor, numai ca să nu se mai închine la un singur Dumnezeu, să nu se mai închine la Hristos Dumnezeu, în ciuda faptului că romanii îşi îmbogăţeau panteonul cu zeităţi de fiecare dată când cucereau o nouă provincie şi făceau cunoştinţă cu o altă cultură.

Numai pe Acest Dumnezeu nu puteau să Îl sufere păgânii, dar pe toţi ceilalţi zei, da.

Ce logică este în acest lucru? Care este logica, fie ea chiar şi *politică*, pentru care unii îi iau apărarea chiar lui Irod, susţinând că era *un act politic normal* ca acesta să omoare 14.000 de prunci pentru *a rămâne rege*?

Răul devine *logic* şi binele *ilogic*, când oamenii *îi judecă* pe Sfinţi.

În numele umanismului şi al apărării cuceririlor civilizaţiei, Sfinţii au fost întotdeauna torturaţi şi prigoniţi, ca nişte „retrograzi" ce sunt, pentru a se păstra, chipurile, „standardele" spre care omenirea a „evoluat" în mii şi mii de ani.

În mare parte, aceeaşi era concepţia în antichitate şi aceeaşi este şi acum.

prin toate acestea, mai mult decât dacă le-ar fi văzut în vis sau într-un tablou?

Cu mâinile goale ei au învins pe cei înarmaţi, deşi împotriva lor toată lumea avea *putere* după cum voia: împotriva lor erau urgia conducătorilor, puterea armatelor, cetăţile şi zidurile cele tari, iar ei erau fără experienţă, necunoscând arta retoricii, părând ca nişte *oameni obişnuiţi*, împotrivindu-se vrăjitorilor plini de scamatorii, înşelătorilor, mulţimii de sofişti şi de retori, de filosofi care au crescut *modelaţi*[346] în Academie şi căilor mai înainte bătute de peripateticieni, împotrivindu-se tuturor, celor cu care au trebuit să se lupte până la capăt.

Iar bărbatul a cărui lucrare era în ape[347], astfel i-a condus, ca şi când nici nu ar fi fost atâta *cazna*, ca şi când s-ar fi certat cu *peştii muţi*.

Căci la fel ca şi cum vrăjmaşii, pe care a trebuit să-i învingă, ar fi fost într-adevăr mai *muţi* decât peştii, atât de uşor i-a întors el la bunătate!

Şi Platon, care a spus *multe prostii* la vremea sa, tace acum[348], în timp ce acest om îşi înalţă glasul *peste tot*, nu numai printre cei de un neam cu el, ci şi între parţi, mezi, elamiţi, în India şi în orice parte a pământului şi până la capătul lumii.

Unde este acum Elada, cu laudele sale cele mari? Unde este renumele Atenei? Unde sunt aiurările filosofeşti?

Adevărul este însă altul: „Pentru conservarea sistemului lor de valori dinainte constituit, oamenii [au fost şi] vor fi gata să sprijine măsurile cele mai radicale şi mai antiumane [chiar şi în zilele noastre, când se vorbeşte numai despre „toleranţă" şi „democraţie" – n.n.]. (…)

«De aceea, o ameninţare a standardelor de prosperitate obţinute va fi percepută ca un atac la adresa spaţiului cucerit, ca *o erodare* a continentului libertăţii de către apele întunecate ale arhaismului…»" (Diacon Andrei Kuraev, *Pecetea lui Antihrist, codurile de bare şi semnele vremurlor*, Ed. Sofia, Bucureşti, 2005, p. 210-211.) Oamenilor li se pare logic să-şi apere modul de viaţă cu orice preţ, prosperitatea materială şi confortul, şi acesta a devenit şi devine din ce în ce mai mult idealul unei societăţi umane şi al unei lumi întregi, în care, dacă nu te integrezi, eşti cel puţin *prost*, dacă nu cumva *enervezi* pe cineva şi ajungi să plăteşti mult mai scump "îndrăzneala" de a te exprima liber, trâmbiţată peste tot, dar neluată în seamă, în realitate, decât pentru a aduce în atenţie şi a impune patimile cele mai josnice şi moravurile cele mai necinstite.

346 Literal: „moldy", care înseamnă şi *mucegăit*, *descompus* (inclusiv din punct de vedere moral).

347 Sfântul Petru, care mai înainte fusese *pescar*.

348 Logica şi filosofia platoniciană se arată a fi *prostie* şi *vorbire în deşert* (flacăreală) înaintea înţelepciunii dumnezeieşti, care se revărsa peste păgâni prin gura Sfântului Apostol Petru.

Cel din Galileea, din Betsaida[349], ţăranul barbar, i-a învins pe aceştia toţi. Nu-i aşa că vă este *ruşine* – mărturisiţi-o! – numai auzind numele ţării de unde vine cel care *v-a biruit*?

Dar dacă auziţi însuşi numele lui, şi învăţaţi că a fost numit *Chefa*, cu atât mai mult vă veţi ascunde feţele.

Acesta v-a nimicit [trufia] cu totul! Pentru că voi vedeţi în aceasta *un motiv de ruşine*, socotind *iuţimea limbii* [voastre] a fi *de laudă*, deşi consideraţi *vorbăria* de ocară.

Nu aţi urmat drumul pe care ar fi trebuit să îl alegeţi, ci părăsind calea împărătească, atât de uşoară, atât de lină, aţi mers pe un drum aspru, prăpăstios şi chinuitor. Şi de aceea n-aţi ajuns în Împărăţia cerului.

De ce atunci, se pune întrebarea, nu l-a învăţat Hristos pe Platon şi pe Pitagora? Pentru că mintea lui Petru era *cu mult mai filosofică* decât minţile acelora[350].

Aceia erau, cu adevărat, *copii*, purtaţi în toate părţile de *slava deşartă*, dar acesta era *filosof*, unul în stare *să primească harul*.

Dacă *râdeţi* la aceste cuvinte nu e *de mirare*, căci şi cei de mai înainte *au râs* şi au zis că Apostolii *sunt plini de must*.

Dar, la urmă, după ce au îndurat acele amare nenorociri, i-au întrecut pe toţi în nefericire; atunci când au văzut cetăţile lor dărâmate şi focul arzând şi zidurile prăbuşindu-se la pământ şi nenumărate grăzăvii înfiorătoare, pe care nimeni nu le poate arăta în cuvinte, atunci *n-au mai râs*.

Şi voi veţi râde atunci, dacă vă va mai putea sta mintea la râs, când vremea Iadului va fi aproape şi când focul va fi aprins pentru sufletele voastre[351].

Dar de ce vorbesc despre *cele viitoare*?

Să vă arăt cine este *Petru* şi cine este *Platon*, filosoful? Deocamdată să judecăm *obiceiurile* lor şi să vedem care erau *ţelurile* fiecăruia.

---

[349] Până la propovăduirea Evangheliei, nimeni în lumea antică nu auzise de *Galileea* sau de *Betsaida*, în comparaţie cu *notorietatea Atenei* sau a altor cetăţi sau ţinuturi celebre în Antichitate.

[350] Un răspuns minunat al Sfântului Ioan Gură de Aur. Desigur, că toată protipendada intelectualităţii din România şi de pretutindeni se poate *supăra amarnic* pe acest răspuns, dar dacă vrem să fim cu adevărat *creştini* şi *iubitori ai adevărului*, trebuie să năruim din sufletul nostru *marea înşelăciune* a *încrederii în sine* şi în *mintea proprie* şi, în acelaşi timp, să recunoaştem că, pentru *a fi creştin*, trebuie să ai *o cugetare foarte adâncă*.

[351] Sfântul Ioan e ironic la adresa celor *prea puţin credincioşi*.

Unul şi-a pierdut vremea cu o mulţime de învăţături filosofice *neîntemeiate* şi *nefolositoare*, pentru ca, după cum el a spus, noi să învăţăm că *sufletul filosofului nostru devine o muscă*. Bine zis, *o muscă*!

Nu în sensul că s-a schimat, cu adevărat, într-o *muscă*, ci că *o muscă* trebuie să fii luat *în stăpânire* sufletului lui Platon. Căci ce altceva decât *o muscă* este vrednică de a avea *asemenea idei*?!

Omul acesta era *plin de batjocură* şi *de invidie* faţă de oricine altcineva, ca şi când scopul său ar fi fost *să nu înveţe nimic folositor*, fie vorbind după capul său, fie după al altora.

Astfel, a crezut în *metempsihoză* după învăţătura altuia, iar de la el însuşi a adus înainte *Republica*, în care a hotărât acele legi pline de *o mare josnicie*.

Aici a spus ca femeile *să fie în comun*[352], iar fecioarele *să umble goale* şi *să se lupte* în faţa ochilor iubiţilor lor şi să fie şi *taţii în comun*, iar *copiii născuţi să fie ai tuturora*.

Dar pentru noi, nu *firea* face *părinţi în comun*, ci *filosofia* lui Petru face aceasta, după cum pentru ceilalţi, filosofia aceluia *ucidea orice paternitate*.

Pentru că *sistemul lui Platon* încerca doar să-l facă pe *tatăl adevărat* aproape *necunoscut*, în timp ce un altul, fals, era *pus alături*. Aceasta arunca sufletul într-un fel de *baltă murdară* şi *otrăvitoare*[353].

---

[352] Să se culce toți cu ele.

[353] Ceva asemănător cred că se petrece astăzi, când vedem că *părinţii adevăraţi* nu mai sunt *importanţi*. Aceasta se întâmplă odată cu oferirea copiilor spre adopţie atunci când părinţii adevăraţi trăiesc, dar sunt prea săraci pentru a-şi creşte copiii, şi în loc ca aceste familii (sau măcar unul dintre părinţi) să fie ajutat şi încurajat pentru a-şi îndeplini datoria de părinte, se preferă ca acel copil să fie oferit unor familii bogate, fiind practic *vândut* acestora.
La fel şi când există femei care, contra cost, acceptă să fie fertilizate cu sământă de la un bărbat cunoscut sau necunoscut, şi să porte sarcină pentru a oferi un copil acelor familii incapabile să aibă prunci, sau chiar unor cupluri de lesbiene sau homosexuali.
Nu pot să îmi dau seama cum arată conştiinţa acelor bărbaţi, care îşi oferă sperma spre criogenare, ştiind că s-ar putea să aibă copii undeva în lume, dar despre care să nu vrea să aibă nicio cunoştinţă.
La fel şi în cazul *femeilor purtătoare*: chiar dacă în pântecele lor a fost implantat un embrion străin, oare nu s-a stabilit nicio legătură afectivă între fameia „gazdă" şi copilul pe care îl poartă timp de nouă luni? Nu-mi vine să cred aşa ceva!
Se încurajează din ce în ce mai mult în societatea noastră, prin aceste practici şi prin multe altele, *depersonalizarea omului* şi intrarea lui *în anonimat*, transformarea lui într-o fiinţă *fără genealogie*, fără trecut, fără trăsături genetice, fără caracteristici definitorii pregnante, fără personalitate puternică şi, prin urmare, fără profil moral şi spiritual bine conturat: un om şters, nedefinibil, neconturat în totalitate şi uşor de manipulat, din moment ce a fost manipulat *inclusiv genetic*, încă de la procrearea sa.

El spunea ca *toţi să fie lăsaţi să aibă relaţii cu femeile fără teamă*. Motivul pentru care nu aduc vorba despre *învăţătura poeţilor* este ca să nu fiu acuzat că *depăn basme*.

Şi cu toate acestea, vorbesc acum despre *basme* cu mult mai greu de crezut chiar şi decât acelea.

Unde au născocit poeţii, măcar într-o măsură oarecare, lucruri *atât de rele*? Dar (ca să nu ne apucăm să vorbim despre alte învăţături ale sale), ce aveţi de spus despre acestea, când *îmbracă* femeile cu arme, coifuri şi scuturi şi zice că *firea omenească nu se deosebeşte cu nimic de cea a câinilor*?

De vreme ce câinii, zice el, femele şi masculi, fac aceleaşi lucruri în comun, să lăsăm şi femeile ca să facă *aceleaşi munci* ca şi bărbaţii şi să fie toate *răsturnate cu susul în jos*.

Căci diavolul s-a străduit întotdeauna prin mijlocirea acelora [a filosofilor] să arate că *firea noastră nu este cu nimic mai de cinste decât a animalelor*.

Şi, într-adevăr, unii au ajuns la o măsură aşa de mare *a lipsei de minte*, încât să afirme despre *creaturile necuvântătoare* că sunt *înzestrate cu raţiune*.

Şi vedeţi în cât de multe feluri a stârnit acesta *haos*/*desfrânare* în minţile acelor oameni!

Unui astfel de om i se poate inocula, cu uşurinţă, senzaţia că îşi datorează viaţa medicilor, ştiinţei, progresului ştiinţific, etc, mai mult decât lui Dumnezeu, pentru că el este *denaturat* de la calea firească a dezvoltării umane încă de la conceperea sa. Dacă este debusolat şi nu îşi poate preciza originea, cu atâta mai greu îşi poate preciza şi apăra credinţa.

Intrarea în anonimat a omului, transformarea lui într-o *fiinţă nesemnificativă*, care să nu aibă curajul să iasă în evidenţă cu adevărul vieţii sale, care să se simtă lezat, nedeplin, neimportant în mod fundamental, care să fie contestabil în integritatea fiinţei sale umane şi spirituale, acesta este *scopul urmărit* de diavol şi semnalat şi de Sfântul Ioan în filosofia lui Platon despre *punerea în comun* a părinţilor (pe care o practică şi unele secte religioase astăzi), care urmărea, încă de atunci, dispersia personalităţii umane, anularea trăsăturilor identificabile ale unei persoane.

Pentru că noi ascultăm pe cineva ştiind cine este: dacă are o origine frumoasă şi nobilă spunem „bravo”, dacă nu are, cu atât mai mult spunem „bravo”.

Dar dacă nu cunoaştem în niciun fel *cine este*, atunci mai toţi vor zice: vine de nicăieri, ce ne interesează? Dacă părinţii noştri devin, în mintea noastră, *o eprubetă* sau nu se conturează sub nicio formă, cu greu mai găsim calea către Paternitatea dintâi şi absolută, către Dumnezeu.

Se urmăreşte *dizolvarea* omului ca persoană în *masa amorfă* de oameni, tocmai pentru că Hristos, Care are El Însuşi genealogia dezvăluită în Evanghelii, S-a întrupat ca să mântuiască fiecare om în parte, ca persoană, iar nu oameni la grămadă, neidentificabili.

Însă Dumnezeu face minuni cu oamenii şi ridică pe Sfinţii Săi de unde ne aşteptăm mai puţin, cu toate anomaliile biologice şi spirituale pe care ne este dat să le vedem şi să le trăim.

Căci acolo unde învăţătorii [popoarelor] afirmă că *sufletul trece în muşte şi în câini şi în animale*, se întâmplă ca urmaşii lor, ruşinându-se de acestea, să cadă într-o altă josnicie şi *să acorde animalelor toată ştiinţa cugetătoare*, crezând că aceste *creaturi*, care au fost chemate la existenţă pentru *a ne fi de folos*, sunt din toate punctele de vedere *mai vrednice de cinste* decât noi!

Ei chiar au pus pe seama acestora[354] *preştiinţa* şi *evlavia*.

Cioara, zic ei, Îl *cunoaşte* pe Dumnezeu şi corbul la fel, şi aceştia *au darul profeţei* şi *prezic viitorul*, iar între aceste vieţuitoare există *dreptate*, *organizare socială* şi *legi*.

Poate că *nu credeţi* ceea ce vă spun.

Şi pe bună dreptate aţi putea să nu-mi daţi crezare, fiind auzul vostru adăpat cu *dreapta învăţătură*; cu atât mai mult cu cât, dacă un om a fost hrănit cu această mâncare, lui nu-i vine să creadă că există măcar şi o singură fiinţă umană care *să se desfăteze* mâncând *bălegar/necurăţii*.

Pentru ei, de asemenea, câinele este *gelos*, după învăţătura lui Platon. Dar când noi le spunem că aceste lucruri sunt *basme* şi că sunt *cu totul lipsite de minte*, ni se răspunde: „Voi nu puteţi pătrunde *înţelesurile înalte*".

Cu adevărat, nu pătrundem *lipsa voastră de sens* care a întrecut *orice închipuire* şi să dea Dumnezeu ca nici să nu *o pătrundem* vreodată!

Pentru că aceasta necesită (bineînţeles!) o minte mult *prea profundă*, ca să-mi spună şi mie ce ar fi toate aceste *hule* şi *cugetări tulburi*.

Oare vorbiţi voi, oameni fără judecată ce sunteţi, în limba ciorilor, aşa după cum *obişnuiesc copiii* când se joacă? Căci sunteţi ca nişte copii [fără minte], în adevăratul sens al cuvântului, [şi gândiţi] la fel ca şi ei.

Dar Petru niciodată nu s-a gândit să spună niciunul dintre aceste lucruri. El şi-a ridicat glasul, ca o lumină mare strălucind în întuneric, un glas care a risipit *ceaţa* şi *întunericul* întregii lumi.

Luaţi aminte şi la felul în care a procedat, la cât de blând a fost, cât de grijuliu[355]; cât de departe a fost de orice slavă deşartă, cum a privit numai spre cer, fără părere de sine şi la fel era chiar şi atunci când învia morţii!

---

[354] A ființelor neraționale.

[355] În sensul de: atent, plin de tact, procedând cu mare simţ pedagogic faţă de mulţimea căreia îi vorbea.

Dar dacă ar fi fost în puterea vreunuia dintre aceşti oameni *lipsiţi de minte* (spun aceasta doar ca *o simplă închipuire*, desigur) să facă ceva de felul acesta, oare nu ar fi căutat imediat ca *un altar* sau *un templu* să fie înălţat în cinstea sa şi nu ar fi dorit să fie pus *în rang cu zeii*?

Aceasta din moment ce, chiar când asemenea *semne minunate* nu se aşteaptă să se întâmple, ei totuşi *se lasă duşi întotdeauna* de asemenea *vise trufaşe*.

Şi ce anume, vă rog să-mi spuneţi, este acea Minervă a lor, şi Apolo şi Junona? Sunt mai multe feluri de *demoni* printre ei. Şi există şi *un rege al lor*, care crede că *este potrivit să mori numai pentru scopul de a fi socotit egal cu zeii*.

Dar nu la fel crede şi omul de aici [Petru]: nu, ci tocmai dimpotrivă! Ascultaţi-i [pe mai marii Apostolilor, Petru şi Pavel] cum vorbesc, în cazul vindecării ologilor:

„Bărbaţi israeliţi, de ce vă miraţi de acest lucru, sau de ce staţi cu ochii aţintiţi la noi, ca şi cum cu a noastră putere sau cucernicie l-am fi făcut pe acesta să umble?” (Fapt. 3, 12). „Şi noi suntem oameni, asemenea pătimitori ca voi” (Fapt. 14, 15).

Dar în ceea ce îi priveşte pe ceilalţi [pe filosofi], mare este părerea de sine, mare lăudăroşenia; toate numai de dragul de *a primi cinste* de la oameni, nimic însă numai din *iubire de adevăr* şi *de virtute*.

Căci acolo unde o faptă este făcută *pentru slavă*, nu are *nicio valoare*. Întrucât un om poate să le aibă pe toate, dar dacă nu are şi *stăpânire* asupra acestei pofte, îşi pierde orice pretenţie de a cunoaşte *adevărata filosofie* şi este rob celor *mai nemiloase* şi *ruşinoase patimi*.

A dispreţui slava deşartă, aceasta este îndeajuns pentru *a învăţa tot ceea ce este bun* şi pentru *a izgoni din suflet orice patimă vătămătoare*.

De aceea vă îndemn să faceţi eforturi din răsputeri pentru a smulge această patimă chiar din rădăcinile ei; [căci] în niciun alt fel nu puteţi să vă faceţi plăcuţi lui Dumnezeu şi să pogorâţi asupra voastră, binevoitoare, privirea *Ochiului neadormit*.

Prin urmare, să ne folosim de toată îndrăzneala pentru a primi bucuria cereştii insuflări şi prin aceasta să scăpăm şi de încercarea necazurilor de acum, dar să ajungem şi la binecuvântările care vor să fie, prin harul şi iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, împreună cu Care

Tatălui şi Sfântului Duh fie slava, mărirea şi cinstea, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin!

Omilia 5

Bărbaţi iudei, şi toţi care locuiţi în Ierusalim, aceasta să vă fie cunoscută şi luaţi în urechi cuvintele mele (2, 14).

„Bărbaţi iudei, şi toţi care locuiţi în Ierusalim”, pe care mai înainte autorul cărţii i-a înfăţişat ca fiind *străini*.

Aici îşi îndreaptă cuvântul spre ceilalţi, care erau batjocoritori, şi părând că *vine la înţelegere* cu unii, de fapt *îi îndreptează* pe ceilalţi.

Căci, într-adevăr, pronia dumnezeiască a îngăduit ca „alţii” să-i batjocorească, pentru ca el [Petru] să aibă *un punct de plecare* în apărarea sa, şi prin această *apărare* să înceapă *să propovăduiască*.

„Şi toţi care locuiţi în Ierusalim”. Se pare şi că aceia care locuiau în Ierusalim dobândeau prin aceasta *mare laudă*.

Zice: „aceasta să vă fie cunoscută şi luaţi în urechi cuvintele mele”. În primul rând i-a făcut [zicând acestea] să fie şi mai *binevoitori* ca să îl asculte.

Spune mai departe:

Că aceştia nu sunt beţi, cum vi se pare vouă (2, 15).

Vedeţi *blândeţea* apărării sale? Deşi avea cea mai mare parte a poporului [care era de faţă] de partea sa, vorbeşte *cu blândeţe* cu ceilalţi[356].

Mai întâi îndepărtează *bănuiala răului*, apoi îşi începe *apărarea*. Vorbind despre aceasta, prin urmare, nu zice „fiindcă vă bateţi joc” sau „fiindcă luaţi în râs”, ci „cum vi se pare”, dorind să-i facă să pară ca şi cum n-ar fi spus aceste lucruri *în mod serios*, şi pentru moment mustrându-i numai pentru *neştiinţă* mai degrabă decât pentru *răutate*.

Că aceştia nu sunt beţi, cum vi se pare vouă, căci este al treilea ceas din zi (2, 15).

---

[356] Cei ce erau împotrivitori.

Şi de ce spune aceasta? Oare nu e cu putinţă ca să fii beat la ceasul al treilea din zi? Dar nu a mai întârziat cuvântul său în această privinţă, căci nu era vorba de aşa ceva în cazul lor[357], ci aceia [care au râs] au zis-o numai *de dragul de a batjocori*.

De aici învăţăm că, în ceea ce priveşte lucrurile *neesenţiale*, cineva nu trebuie *să cheltuiască* multe cuvinte.

Şi în afară de aceasta, ceea ce a urmat este de ajuns pentru *a adeveri* dreptatea sa; deci acum învăţătura este *pentru toţi* la un loc.

Ci aceasta este ce s-a spus prin Prorocul Ioil: "Iar în zilele din urmă, zice Domnul" (2, 16, 17; Ioil 3, 1).

N-a pomenit încă nicăieri numele lui *Hristos,* nici *făgăduinţele Lui*, ci *făgăduinţa* [despre care vorbeşte] este cea *a Tatălui*.

Luaţi aminte câtă înţelepciune, luaţi aminte câtă îngăduinţă/ răbdare plină de grijă.

Nu a început imediat să vorbească despre cele *privitoare la Hristos*, că El a făgăduit aceasta după Răstignirea Sa. Cu adevărat: aceasta ar fi însemnat *să îi supere* pe toţi. Dar, veţi zice: aici era de ajuns [acest lucru, pentru] ca să dovedească *dumnezeirea Sa*.

Adevărat, era de ajuns, dacă *ar fi fost crezut* (însă scopul era tocmai ca ei *să creadă*). Dar dacă nu ar fi fost crezut, urmarea ar fi fost că ei *s-ar fi împietrit*.

"Voi turna din Duhul Meu peste tot trupul" (2, 17).

Le dăruieşte chiar şi lor mari nădejdi, dacă ar fi vrut *să le nutrească*. Până acum nu a lăsat ca cele întâmplate să fie privite ca ceva care ar fi numai spre *binele său* şi *al cetei sale*, ceea ce ar fi făcut ca ei să fie priviţi *cu ochi rău*. Deci *a dezrădăcinat* orice invidie.

"Şi fiii voştri şi fiicele voastre vor prooroci" (2, 17).

---

357 Nu era vorba de nicio beţie în cazul Sfinţilor Apostoli şi nici nu mai avea sens să mai continue ca să demonstreze aceasta.

Şi cu toate acestea, zice el, nu a voastră este această *împlinire*, această *cinste*, ci *darul* a trecut *la copiii voştri*. Pe el însuşi şi ceata lui apostolească, el îi numeşte *fiii acelora*, iar pe cei cărora el li se adresează, îi numeşte *părinţi ai lui însuşi* şi *ai lor*[358].

"Şi cei mai tineri ai voştri vor vedea vedenii şi bătrânii voştri vise vor visa. Încă şi peste slugile Mele şi peste slujnicele Mele voi turna în acele zile, din Duhul Meu şi vor proroci" (2, 17-18).

Până acum arată că el şi ai lui *au aflat har* [înaintea lui Dumnezeu] şi întru aceasta *au primit pe Duhul*. Nu la fel s-a întâmplat şi cu cei cărora le vorbeşte, pentru că ei *L-au răstignit pe Domnul*.

Întocmai şi Hristos, vrând să le potolească mânia, a zis: „feciorii voştri cu cine îi scot [pe demoni]?” (Mt. 12, 27) N-a spus „ucenicii Mei”, căci într-adevăr ar fi părut că *Se laudă*.

Deci la fel şi Petru, de asemenea, nu a zis: „nu sunt *beţi*, ci *vorbesc de la Duhul*”, ci a găsit liman la Prorocul Ioil şi, fiind sub adăpostirea aceluia, a glăsuit.

Cât despre faptul că li se zicea că sunt *ameţiţi de vin*, s-a arătat pe sine curat [de orice bănuială] prin însăşi cuvântarea sa.

Dar în ce priveşte *harul* l-a adus *martor* pe Prorocul.

„Voi turna din Duhul Meu peste tot trupul şi fiii voştri şi fiicele voastre vor proroci”, etc.

Unora, Duhul le-a fost împărtăşit *prin visuri*, iar peste alţii El S-a revărsat *în mod lămurit*. Căci, într-adevăr, *prin vise* au văzut Prorocii şi *au primit descoperiri*.

Apoi aminteşte, mai departe, prorocia, care are în ea şi ceva groaznic.

"Şi minuni voi face sus în cer şi jos pe pământ" (2, 19).

---

[358] Îi numeşte pe evrei *părinţi* ai Sfinţilor Apostoli, pentru că, după trup, ei s-au născut *din acest neam*.

În aceste cuvinte vorbeşte atât despre *Judecata*, care va veni, cât şi despre *luarea Ierusalimului*[359].

"Sânge, foc şi fumegare de fum" (2, 19).

Luaţi aminte cum descrie *căderea [Ierusalimului]*.

"Soarele se va schimba în întuneric şi luna în sânge" (2, 20).

Aceasta este urmarea *înfricoşatelor dureri* ale celor ce vor suferi atunci. S-a spus, într-adevăr, că multe dintre semnele de acest fel, s-au şi întâmplat pe cer, după cum dă mărturie şi Iosif [Flaviu][360].

În acelaşi timp însă Apostolii îi înfricoşează, amintindu-le despre *întunericul petrecut de curând* [la Răstignire] şi conducându-i la aşteptarea celor *ce vor să vină*.

"Înainte de a veni ziua Domnului, cea mare şi strălucită" (2, 20).

Nu fiţi *încrezători*, vrea să spună el, în faptul că acum păcătuiţi fără *a fi pedepsiţi*[361]. Căci aceste lucruri sunt numai *începutul* unei zile *mari* şi *înfricoşătoare*.

Vedeţi cum face sufletele lor să tremure şi să se topească în ei şi cum schimbă râsul lor în *rugăciune de iertare*?

Căci dacă aceste lucruri sunt începutul acelei zile, înseamnă că cea mai mare nenorocire este la porţi.

Dar ce urmează apoi? Îi mai lasă să răsufle un pic, adăugând

---

[359] De către romani, în anul 70 d. Hr.

[360] A se vedea: http://en.wikipedia.org/wiki/Josephus.

[361] Să nu fim nici noi *încrezători* în faptul că păcătuim şi nu ne primim răsplata păcatelor pe loc, căci această răsplată va fi *înfricoşătoare* când răbdarea lui Dumnezeu *se va sfârşi*.

"Şi tot cel ce va chema numele Domnului se va mântui" (2, 21).

Aceasta a fost spusă *despre Hristos*, după cum zice Pavel (Rom. 10, 13). Dar Petru nu se avântă încă spre *a o descoperi*.

Aşadar, să vedem cele ce s-au spus. (Procitanie)

Căci acesta începe, împotriva oamenilor care râdeau şi batjocoreau, mai întâi prin a zice: „aceasta să vă fie cunoscută şi luaţi în urechi cuvintele mele”.

Însă mai întâi de toate le spune: „Bărbaţi iudei”.

Şi prin cuvintele: „iudei”, eu cred că s-a referit la *cei din Iudeea*.

Şi dacă doriţi, haideţi să comparăm acestea de aici cu cuvintele Evangheliei, căci de aici putem învăţa ce l-a făcut pe Petru *să se schimbe* atât de repede.

Căci e scris: „o slujnică s-a apropiat de el şi i-a zis: *Şi tu erai cu Iisus Nazarineanul*. Şi el i-a zis: *Nu cunosc pe acest om*”. Şi după aceste întrebări, „el a început să se blesteme şi să se jure” (Mt. 26, 69-72).

Şi se vede aici *cutezanţa lui* şi *mare sa îndrăznire*. El nu s-a lăudat celor care au zis „îi auzim pe ei vorbind în limbile noastre despre faptele minunate ale lui Dumnezeu”, ci prin asprimea lui faţă de ceilalţi, i-a făcut pe aceştia mai îndrăzneţi şi, în acelaşi timp, cuvântul său l-a limpezit de *închipuirea părerii de sine*.

Este bine să luaţi aminte că, deşi Apostolii întotdeauna *se pogoară* la înţelegerea celor care îi ascultă, limba lor este curăţită de *orice părere*, atât de *slavă deşartă*, cât şi de *îndrăzneală prea mare*, ceea ce este *un lucru greu de cumpănit*.

Acum, ca aceste fapte să se fi petrecut la „al treilea ceas din zi”, nu este *fără îndreptăţire*. Întrucât strălucirea acestui foc este descoperită tuturor tocmai atunci când oamenii nu erau încordaţi la muncă, nici nu se aflau la masă, ci în plină zi şi când toţi se aflau în mijlocul cetăţii.

Vedeţi şi *libertatea* care împânzeşte cuvântul? „Şi luaţi în urechi cuvintele mele”.

Şi n-a mai spus altceva nimic, ci „aceasta este”, a zis, „ce s-a spus prin Prorocul Ioil: "Iar în zilele din urmă[362]"”.

Arată, de fapt, că *sfârşitul este aproape*, la porţi, iar cuvintele „în zilele din urmă” sunt într-un fel *mai apăsate*.

„Voi turna din Duhul Meu”, etc. Atunci, pentru ca să nu pară că cinstirea s-a dat numai *fiilor*, adaugă: „Şi bătrânii voştri vise vor visa”.

Luaţi aminte care este *înţelepciunea cuvântului*. Mai întâi *fiii*, după cum a zis David: „În locul părinţilor tăi s-au născut ţie fii” (Ps. 44, 19). Şi Maleahi: „Ei vor întoarce inimile părinţilor către copii. Şi către slujitoarele Mele şi către slujitorii Mei” (Mal. 3, 24)[363].

Şi acesta este *un semn minunat*: că am ajuns *slujitorii Lui*, fiind *izbăviţi de păcat*. Şi mare este darul, întrucât harul a trecut şi la partea femeiască, nu ca în vechime, când era primit numai de una sau două femei, ca Debora şi Hulda.

El nu spune că *a fost Sfântul Duh* şi nici nu le explică *cuvintele Prorocului*, ci dă această prorocie în apărarea sa.

Tot la fel nu a spus nici mai înainte nimic despre Iuda, ci a făcut cunoscut tuturor *judecata* şi *pedeapsa* pe care acesta a primit-o.

Pentru că nimic nu este *mai convingător* decât *dovada* pe care le-a adus-o lor prorocia. Căci ea a fost mult mai convingătoare decât înseşi faptele.

Fiindcă atunci când Hristos *săvârşea minuni*, ei se împotriveau, şi de aceea şi Hristos le-a pus înainte *prorocia aceasta*, zicând: „Zis-a Domnul Domnului Meu: Şezi de-a dreapta Mea”.

Şi toţi au tăcut. Şi citim aici: „Şi nimeni nu putea să-I răspundă cuvânt şi nici n-a mai îndrăznit cineva, din ziua aceea, să-L mai întrebe” (Mt. 22, 46).

Şi de fiecare dată, El Însuşi a trimis la Sfintele Scripturi, ca de exemplu, atunci când spune: „Dacă El i-a numit *dumnezei* pe aceia către care a fost cuvântul lui Dumnezeu” (In. 10, 35).

Şi în multe locuri se poate găsi aceasta, faptul că Mântuitorul le-a adus iudeilor *mărturii din Scriptură*.

---

[362] În text: „Acestea se vor întâmpla în zilele din urmă”.

[363] De fapt, textul românesc este în neconcordanţă cu cel englez, care cred că îl reproduce pe cel după care mergea Sfântul Ioan, întrucât ni se indică Mal. 4, 6, iar în Scriptura noastră, la Mal. 3, 24 se spune ceva puţin diferit: „El va întoarce inima părinţilor către fii şi inima fiilor către părinţii lor”.

Despre aceasta vorbeşte aici Petru, zicând: „voi turna din Duhul Meu peste tot trupul”, ceea ce înseamnă, că şi *peste neamuri*.

Dar el nu dă la iveală încă această *înţelegere*, şi nici nu *tâlcuieşte* în vreun fel cuvântul.

Într-adevăr, era mai bine să nu facă aceasta, (după cum şi acest cuvânt de taină: „Şi minuni voi face sus în cer”, îi înfricoşa încă şi mai mult, din cauza nepriceperii[364] lui).

Şi ar fi fost mai mult *o jignire*[365], dacă l-ar fi tâlcuit lor de la început. Apoi, în afară de aceasta, chiar dacă era *limpede*, trece peste acest cuvânt, dorind ca ei să îl privească *aşa cum este* în Scriptură.

Dar totuşi le va tâlcui în curând, când îi va învăţa *despre Înviere* şi iarăşi după ce *a pregătit calea* prin cuvântul său (Fapt. 5, 39).

Dar pentru că *lucrurile bune* nu erau de ajuns pentru *a-i ispiti*[366] *spre credinţă*, pentru aceea a adăugat: „și minuni voi face sus în cer şi jos pe pământ semne: sânge, foc şi fumegare de fum”.

Deşi acestea nu se împliniseră încă. Pentru că nimeni nu a scăpat atunci, la judecata dintâi/ de odinioară[367], dar acum cel credincios a scăpat, în timpul lui Vespasian, când Ierusalimul a fost nimicit[368].

Şi aceasta este despre care Domnul a spus: „Şi de nu s-ar fi scurtat acele zile, n-ar mai fi scăpat niciun trup” (Mt. 24, 22).

Ceea ce era mai rău însă *a venit mai întâi*, și anume locuitorii *au fost înrobiţi*, iar apoi oraşul *a fost dărâmat* şi *ars*[369].

---

[364] Cuvântul profeţiei Sfântului Ioil era *de neînţeles*, „obscur” (în limba noastră veche se spunea „întunecos”), dar putem înţelege şi că era *înfricoşător* prin măreţia tainei pe care o reverbera în cei care îl auzeau.

[365] Iudeii ar fi considerat *o jignire* dacă le-ar fi dat pe faţă *sensul profeţiei*, anume că *Duhul Sfânt Se va pogorî şi asupra păgânilor, a celor dintre ei care vor crede.*

[366] De multe ori *făgăduinţele cele bune* nu sunt în stare *să învingă* împietrirea inimilor noastre şi nici măcar acestea nu ne *ispitesc* spre *a da ascultare* poruncilor dumnezeieşti, încât e nevoie ca să fim *îngroziţi* cu promisiunea unor mari suferinţe prin care urmează să trecem şi a pedepsei celei veşnice, pentru a ne scutura de indiferenţă şi a ne lepăda de păcate.

[367] Ar putea fi o referire la potopul din care Sfântul Patriarh Noe și familia sa au scăpat.

[368] Sfinţii Apostoli îi avertizează pe iudei asupra mâniei lui Dumnezeu şi asupra distrugerii Ierusalimului, despre care vorbesc în mod tainic, ca despre *o mare urgie* care va urma, aducând înainte profeţia Sfântului Proroc Ioil.

[369] *Cf.* Lc. 21, 24: „Şi vor cădea de ascuţişul săbiei şi vor fi duşi robi la toate neamurile, şi Ierusalimul va fi călcat în picioare de neamuri”.

Apoi Petru s-a oprit asupra semnelor, aducând în faţa ochilor ascultătorilor *înrobirea* şi *nimicirea*.

„Soarele se va schimba în întuneric şi luna în sânge". Ce înseamnă aceasta, că *luna se va schimba în sânge*? Arată mărimea înfricoşătoare a măcelului. Expresia semnifică *deznădejdea* şi *spaima*.

„Şi tot cel ce va chema numele Domnului se va mântui". „Tot cel ce va chema", zice, adică fie dacă va fi preot – deşi el încă nu explică sensul cuvintelor –, fie rob, fie liber.

Pentru că în Iisus Hristos nu mai este nici parte bărbătească, nici parte femeiască, nici rob, nici liber (Gal. 3, 28).

Aşa va fi atunci, pentru că cele ce sunt acum sunt numai *umbre*. Pentru că în palatele Împăratului nu se socoteşte *naşterea* pentru a fi unul mai înălţat şi altul mai smerit, ci fiecare este aşa după cum sunt *faptele sale*.

Şi *în artă*, fiecare este arătat prin *măiestria sa*[370]. Cu atât mai mult în această *şcoală a înţelepciunii* [371].

„Tot cel ce va chema", zice. Va chema, dar nu oricum, căci este scris: „Nu oricine Îmi zice: Doamne, Doamne" (Mt. 7, 21) se mântuieşte, ci acela care cheamă cu *iubirea dumnezeiască* pe care a dobândit-o lăuntric, printr-o viaţă în care virtutea sa *a prisosit* asupra ceea ce este considerat îndeobşte *bine* [372], care cheamă pe Dumnezeu cu încredinţarea că *este ascultat*.

Prin acestea, Petru luminează sensul propovăduirii sale, aducând în cuvântul său cele despre credinţă şi cele groaznice despre pedeapsă.

Pentru că *în rugăciune stă mântuirea*.

Ce vrei să spui prin aceasta? Vrei să spui că există mântuire pentru ei, după ce L-au răstignit pe Hristos pe Cruce? Ai puţină răbdare. Mare este mila lui Dumnezeu!

Şi chiar acest lucru, mila Lui, nu mai puţin decât Învierea, dovedeşte că El este Dumnezeu. Cu adevărat, nu mai puţin decât minunile Lui, faptul că îi cheamă pe aceştia

---

[370] *Nevoinţa cu dreaptă judecată* a *vieţii duhovniceşti* este, după Sfinţii Părinţi, *ştiinţa ştinţelor* şi *arta artelor*. Cei iscuiţi în „arta" duhovnicească, care ştiu să se preschimbe pe ei înşişi în „operă de artă", în model de frumuseţe dumnezeiască, aceştia vor primi laudă de la Stăpânul şi Domnul lor pentru măiestria lor.

[371] În Biserica creştină sau în „academia" nevoinţei creştine.

[372] Adică nu cel ce se arată lumii că *face bine* şi care urmează „morala publică", prin care este considerat *un om bun* de către ceilalţi, nu acesta este *ascultat de Dumnezeu*, ci cel care este *bun înaintea lui Dumnezeu*, care Îl iubeşte cu adevărat pe Dumnezeu în inima sa şi căruia Dumnezeu *îi răspunde cu dragoste*.

la El, dovedeşte *dumnezeirea Lui*. Pentru că *a întrece orice bunătate*, mai presus de toate, este *propriu lui Dumnezeu*.

De aceea El spune şi acestea: „Nimeni nu este bun, decât unul Dumnezeu” (Lc. 18, 19). Dar să nu profităm de această *bunătate* pentru *a fi nepăsători*.

Pentru că El şi pedepseşte, ca un Dumnezeu. De fapt, această pedeapsă de care a fost vorba, El a adus-o asupra lor, El care a zis: „Şi tot cel ce va chema numele Domnului se va mântui”.

Vorbesc acum despre soarta pe care a avut-o Ierusalimul, despre acea *nesuferită osândă* pe care a pătimit-o.

Despre pedeapsă, vă voi istorisi câteva lucruri, folositoare nouă aici, în legătură cu marcioniţii[373] şi cu mulţi alţi eretici.

Pentru că, din moment ce aceştia au făcut *deosebirea* între Hristos, *Dumnezeul cel Bun* al Noului Testament şi [socotind că este altcineva decât] *Dumnezeul „cel rău”* al Vechiului Testament, să vedem cine a făcut aceasta[374].

Oare Dumnzeul „cel rău”, care L-a răzbunat pe Hristos? Sau nu? Atunci cum de S-a înstrăinat de El?[375]

Sau a fost Dumnezeul cel Bun, Cel care a dat pedeapsa? Ba nu, căci este arătat în Scripturi că atât Tatăl cât şi Fiul au făcut acestea [au pedepsit împreună][376].

Tatăl apare în multe locuri ca *Cel ce pedepseşte*.

De exemplu, acolo unde Hristos spune *parabola despre vie* („Pe aceştia răi, cu rău îi va pierde, iar via o va da altor lucrători” – Mt. 21, 41).

Și iarăşi în *parabola nunţii fiului de împărat*, unde Împăratul porunceşte oştilor sale *pedepsirea* celor răi (Mt. 22, 7)[377].

Dar şi Fiul apare ca Cel care osândeşte. De exemplu, când El spune: „Iar pe acei vrăjmaşi ai Mei, care n-au voit

---

[373] A se vedea: http://en.wikipedia.org/wiki/Marcion_of_Sinope.

[374] Cine a dat pedeapsa care a lovit Ierusalimul, Dumnezeu Tatăl sau Dumnezeu Fiul? Căci, conform marcioniţilor, Dumnezeu Tatăl este un „Dumnezeu rău”, al Vechiului Testament, iar Hristos, Dumnezeu Fiul, este Dumnezeul Bun al Noului Testament. Sfântul Ioan a pornit în acest fel spre demonstrarea ilogicităţii, a falsităţii acestei erezii. El arată că aceşti eretici intrau în *dileme false* şi imposibil de rezolvat introducând *doctrina maniheistă* în creştinism.

[375] Dacă Dumnezeu Tatăl a vrut să-L răzbune pe Fiul Său, de ce L-a mai lăsat să fie *răstignit*, în primul rând?

[376] Tatăl şi Fiul au o singură voinţă, deci nu poate să fie *unul rău* şi *altul bun*.

[377] „Şi auzind împăratul de acestea, s-a umplut de mânie, şi trimiţând oştile sale, a nimicit pe ucigaşii aceia şi cetăţii lor i-au dat foc” (Mt. 22, 7).

să domnesc peste ei, aduceţi-i aici şi tăiaţi-i în faţa Mea”. (Lc. 19, 27).

Dar iudeii au fost aceia care au spus că nu vor ca Acesta să fie *Împăratul lor*[378] [deci Cel care a rostit *pedeapsa* era *Fiul*].

Ascultă acum, dacă vrei, cele ce vor veni!

Hristos Însuşi a vorbit despre suferinţele care vor fi, *mai groaznice* decât oricare altele din istoria omenirii.

Nimic mai înfricoşător, iubiţii mei, decât faptele care s-au întâmplat atunci[379]!

Şi El Însuşi a spus mai înainte aceasta. Căci, cu adevărat, ce poate fi mai dureros decât aceasta, ca să fie trecuţi prin propriile lor pumnale?

Să vă mai spun oare povestea zguduitoare şi de plâns a unei femei din acele zile?[380] Cele petrecute atunci lasă în umbră orice altă nefericire umană.

Sau mai e nevoie oare să vă mai povestesc despre foamete şi despre bolile care au fost atunci? Oricine poate să privească toate cele întâmplate ca pe nişte *nenorociri fără de număr*.

Nu s-a mai ţinut seama nici de judecată, nici de simţămintele omeneşti fireşti, nici de Lege. Iudeii s-au comportat ca nişte fiare sălbatice.

E adevărat, aceste nenorociri se petrec din cauză că aceasta este *firea războiului*. Dar aici Dumnezeu, Hristos a lăsat să se întâmple aşa.

Aceste fapte sunt o dovadă puternică atât împotriva *marcioniţilor*, cât şi împotriva celor care nu cred că *există Iad*. Pentru că, chiar şi numai acestea sunt de ajuns pentru a face *să tacă* necuviinţa lor.

Nu sunt oare aceste nenorociri *cu mult mai mari* decât cele care s-au abătut asupra Babilonului? Sau nu sunt aceste *suferinţe mai dureroase* decât vremurile de foamete din toate timpurile? Ba da, cu adevărat sunt!

Şi că este aşa avem însăşi mărturia lui Hristos: „Căci va fi atunci strâmtorare mare, cum n-a fost de la începutul lumii până acum şi nici nu va mai fi” (Mt. 24, 21).

---

[378] *Cf.* In. 19, 15: „Deci au strigat aceia: *Ia-L! Ia-L! Răstigneşte-L!* Pilat le-a zis: *Să răstignesc pe Împăratul vostru?* Arhiereii au răspuns: *Nu avem împărat decât pe Cezarul*”.

[379] La căderea Ierusalimului.

[380] *Cf.* Iosif Flavius, *Războaiele iudaice*, VI, 3, 4. Sfântul Ioan face referire la aceasta ca la ceva foarte cunoscut de către ascultătorii săi.

Atunci în ce sens credeţi deci că s-a spus că Hristos *le-a iertat păcatele*? Poate că pare *o întrebare banală*, dar puteţi să răspundeţi?

Nu este posibil să arătăm în niciun fel, nici măcar să ne închipuim, ceva asemănător cu ceea ce s-a petrecut aici.

Dacă ar fi fost un creştin cel care ar fi relatat această istorie, s-ar fi putut ca relatarea sa să fie privită cu neîncredere.

Dar din moment ce autorul este un evreu [Iosif Flavius], un evreu zelos, şi aceasta s-a întâmplat după predicarea Evangheliei în Ierusalim, cum se poate ca înţelesul acestor fapte să nu fie *lămurit* pentru orice om?

Căci este limpede că autorul, peste tot în carte, ridică în slăvi faptele evreilor.

Înţelege, deci, o, omule, că *există Iad*. Şi mai înţelege că *Dumnezeu este Bun*!

Te-ai cutremurat auzind despre aceste grozăvii, care s-au petrecut în Ierusalim? Dar acestea nu sunt nimic în comparaţie cu cele ce vor fi *în lumea viitoare*, în *Iad*.

Încă o dată sunt nevoit să par *aspru* în cuvintele mele, nesuferit, mult prea sever. Dar ce pot să fac? Sunt *obligat* să fiu astfel. La fel cum un dascăl *aspru* este *urât* de elevii săi, la fel suntem şi noi, cei care *vă propovăduim adevărul*.

Pentru că nu ar fi cu adevărat lucru străin ca, aceia care au o anumită vrednicie încredinţată lor de către împăraţi, să facă ceea ce li s-a poruncit, oricât de nesuferită ar fi însărcinarea care li s-a dat, din frica de a nu fi *certaţi* dacă nu împlinesc poruncile, iar noi să ne lepădăm slujba pe care o avem de împlinit[381]?

Alţii au alt fel de însărcinări. Dintre voi, mulţi au această datorie, ca să arate milă, să se poarte omeneşte, să fie cu faţă veselă şi cu bunăvoinţă înaintea unor oameni cărora voi le sunteţi *binefăcători*.

Dar acelora cărora noi *le facem bine*, spre deosebire de voi, le părem *aspri* şi *necruţători*, *nesuferiţi* şi *fără milă*.

Pentru că noi *le facem bine*, dar nu *le facem plăcere*, ci *le provocăm durere*.

La fel face şi doctorul. Dar nici acesta nu este *peste măsură de nesuferit*, din cauză că binele pe care îl face prin meseria sa are *urmări imediate*.

Dar binele pe care noi îl facem are urmări şi se vede *în viaţa viitoare*.

[381] Slujba *predicării adevărului*, pe care a poruncit-o Împăratul ceresc.

La fel, judecătorul este *urât* de către cei neliniştiţi şi răzvrătiţi, iar legiuitorul îi *supără* pe cei pentru care face legi. Dar nu este neplăcut cel care pofteşte oamenii la desfătări, cel care invită la sărbători şi ospeţe şi care le dăruie tuturor *cununi de flori*[382].

Nu, aceştia sunt oamenii care câştigă dragostea semenilor lor, desfătându-i după obiceiul lor, în toate oraşele cu tot felul de spectacole, pe care le sprijină cu bani, suferind toate cheltuielile[383].

Şi de aceia, cei pe care ei i-au „vindecat" în felul acesta, le răsplătesc lor pentru aceste plăceri şi dezmăţuri, prin întâmpinări vesele şi prin binecuvântări, atârnând panglici şi aprinzând făclii, dăruindu-le cununi şi ramuri şi veşminte strălucitoare.

În schimb, la vederea doctorului, bolnavul se *posomorăşte* şi *tremură*; la vederea judecătorului, cel desfrânat şi neascultător, devine *plecat*: nu se mai răzvrăteşte, nu se mai zbate, decât poate atunci când şi el este din rangul lor.

Să vedem, atunci, cine aduce cel mai mare câştig cetăţilor lor: cei care stârnesc aceste ospeţe şi banchete, aceste dezmăţuri scumpe şi plăceri felurite sau cei care încearcă să mărginească toate aceste fapte, aducând înaintea lor datoria publică, pedepsele, călăii, ostaşii înfricoşători şi glasul care împrăştie spaima printre ei, care dau porunci şi îi fac pe oameni să-şi plece capetele, şi care, cu ameninţarea biciului, îi alungă pe cei ce hoinăresc prin pieţe.

Prin urmare, acestea sunt *neplăcute*, acelea dinainte sunt *dorite* şi *iubite*. Deci să vedem la care dintre aceste lucruri, cu adevărat, găsesc oamenii un câştig.

Ce rămâne de la acei *dăruitori de plăceri*? Un fel de *bucurie rece*[384], care durează numai o seară iar a doua zi piere. Veselie nestăpânită, vorbe necuviincioase şi desfrânate.

---

[382] Un obicei al vremii.

[383] Seamănă mult ceea ce descrie Sfântul Ioan cu realitatea noastră de astăzi. Fericitul, Părintele nostru, Serafim Rose, făcea observaţia că, la cantitatea enormă de *pâine* care se găseşte în lumea noastră postmodernă este interesant de văzut ce fel de *circ* trebuie inventat, pentru *a-i distra* pe oameni.

[384] Foarte adevărat zice Dumnezeiescul Ioan: „bucurie rece".
Pentru că *bucuria adevărată* este însoţită de *căldura inimii*, care este dragoste pentru Dumnezeu şi pentru oameni. Dar „bucuria" pe care o aduce păcatul nu este însoţită decât de un sentiment, la început neclar, iar apoi din ce în ce mai puternic, de *gol sufletesc* şi *de greaţă*, însoţit de răceală faţă de oameni. Pentru că bucuria păcatului vine tocmai din *desconsiderarea* aproapelui, din dorinţa de a fi *mai presus* decât ceilalţi oameni.

Dar de la aceştia din urmă, ce rămâne? Ascultare şi teamă, seriozitate, gânduri smerite, limpezimea raţiunii şi sfârşitul trândăviei şi al hoinărelilor, domolirea patimilor în interior, iar la exterior un zid de apărare, având pe Dumnezeu în ajutor împotriva atacatorilor.

Prin mijlocirea acestora fiecare îşi are bunurile sale, dar le risipeşte prin destrăbălări care duc la ruină.

Când cineva încă nu a fost călcat de hoţi, slava deşartă şi iubirea de plăceri fac treaba hoţilor. Fiecare vede furul[385] luându-i tot, chiar dinaintea ochilor săi, şi este încântat de aceasta! S-a inventat un nou mod de a fura, anume să-i faci pe oameni *să se veselească* în timp ce *îi jefuieşti*!

Pe de altă parte, deşi nu este nimic mai rău ca aceasta, Dumnezeu, ca un Părinte al tuturor, ne păzeşte, înconjurându-ne ca şi cu un zid împotriva tuturor acestor vrăjmaşi, văzuţi şi nevăzuţi.

Pentru că, a spus El, „Luaţi aminte ca faptele dreptăţii voastre să nu le faceţi înaintea oamenilor ca să fiţi văzuţi de ei” (Mt. 6, 1).

Sufletul învaţă de la unii[386] *creşterea în răutate*, de la alţii[387] să *nu mai încalce dreptatea*.

Pentru că nedreptatea stă nu numai în a pune mâna pe o bogăţie mai mare decât ni se cuvine, ci şi în a-i da pântecelui *mai mult* decât are nevoie omul pentru a trăi, în a căuta veselie dincolo de *orice bun simţ*, ajungând la *a-ţi ieşi din minţi*.

De la unii ei învaţă deci *cumpătarea/ înţelepciunea*, de la alţii, *desfrânarea*.

Pentru că *desfrânare* este nu numai *să ai legături trupeşti cu o femeie*, ci şi *să priveşti o femeie cu ochi desfrânaţi*.

De la unii învaţă *smerenia*, de la alţii *mândria* şi *părerea de sine*. Căci, zice Apostolul: „Toate îmi sunt îngăduite, dar nu toate îmi sunt de folos” (I. Cor. 6, 12).

De la unii, *bunăcuviinţa în purtări*, de la alţii, *necuviinţa*. Cât priveşte cele ce se întâmplă la teatru, trec peste aceasta.

---

[385] Adică propria slavă deşartă şi plăcerea distracţiilor sau chiar pe cel care oferă prilejuri de petreceri şi profită de pe urma participanţilor la acestea.

[386] De la cei care inventează distracţii.

[387] De la cei care impun legea.

Dar pentru ca voi să înţelegeţi că nu este nici măcar vreo *plăcere*, ci *o mare durere*, vă rog să-mi spuneţi cum arată, chiar a doua zi după banchet, atât cei care au cheltuit bani ca să îl organizeze, cât şi cei care au fost „ospătaţi” cu jocuri[388]?

Îi vedeţi pe ei toţi arătând descumpăniţi[389], dar mai mult decât pe toţi îl vedeţi abătut pe cel care a căutat slavă deşartă cheltuindu-şi banii ca să pună la cale petrecerea.

Iar aşa ceva nu este drept: cu o zi înainte, el l-a desfătat pe omul de rând, iar omul de rând a fost bine dispus şi s-a veselit, iar el s-a bucurat într-adevăr în veşmintele strălucitoare[390], dar apoi nemaifiindu-i de niciun folos şi văzându-se dezbrăcat de ele, s-a îndurerat şi s-a posomorât, căci dorind să se simtă *un om mare*, şi-a dat seama că niciodată nu se poate nici măcar bucura la fel de mult ca un asemenea om[391].

De aceea, a doua zi se schimbă rolurile, şi acum el, cel care a vrut să fie *un om mare*, are parte de *cea mai mare dezamăgire*.

Luaţi aminte acum, dacă în cele lumeşti, *plăcerile* sunt urmate de asemnea *nemulţumire*, în vreme ce *lucrurile dureroase* aduc *atât de multe binefaceri*, cu atât mai mult se întâmplă aceasta în *latura duhovnicească* a vieţii.

---

[388] Literal: spectacole.

[389] Demoralizaţi, întristaţi, deprimaţi, descurajaţi, obidiţi, abătuţi, necăjiţi, decepţionaţi, deziluzionaţi.

[390] Gazda, cel care a organizat totul.

[391] Dacă pentru puţin timp omul obişnuit, omul sărac, a făcut petrecere şi s-a simţit bine, odată terminat bairamul, el devine şi mai conştinet de starea sa socială, se simte şi mai inferior, devine cu atât mai mult mai invidios şi resentimentar, pentru că înţelege că lui îi sunt interzise bucuriile şi plăcerile celor bogaţi, ale celor din înalta societate şi că bucuria lui va fi întotdeauna mult mai mică decât a celor care sunt mereu îmbrăcaţi în haine scumpe şi au parte mereu de mese bogate, înţelege că el a fost numai *un bufon* pentru o zi, imitându-i pe aceia.

Chiar dacă nu conştientizează prea bine, el simte cu putere acest lucru şi aversiunea lui creşte din ce în ce mai mult faţă de cei care trăiesc în lux, de multe ori până la *ură iraţională*.

Aceasta pentru că vede în plăceri şi în desfătări lumeşti, în slava deşartă şi în bogăţia materială *singurele izvoare* ale bucuriei.

El nu înţelege că, tot aşa precum el simte *greaţă* şi *nemulţumire* după ce a pierdut vremea petrecând, tot la fel şi cei bogaţi simt aceeaşi greaţă şi *vid sufletesc*, chiar dacă le *maschează sub aparenţe*, şi că multa desfătare trupească nu face decât să crească *pofta după plăceri*, care nu ajunge la un sfârşit niciodată, care omoară sufletul şi ne face să ne simţim din ce în ce mai *morţi* duhovniceşte.

Greşeala omului de rând este aceea că el crede că petrecerile sunt semnul prin care arată celorlalţi că *nu este calic*, crede că făcând ospeţe şi petreceri, astfel poate intra în categoria oamenilor pe care el îi consideră *importanţi*, fiindcă, de fapt, îi este *ruşine* de condiţia sa.

De ce nimeni nu se împotriveşte legilor, ci toţi le consideră ca pe *ceva bun*? Căci, cu adevărat, nu au venit ca să dea aceste porunci străini din alt colţ al lumii şi nici vrăjmaşi ai celor pentru care s-au făcut legile, ci înşişi cetăţenii, stăpânitorii lor, binefăcătorii lor.

Întrucât, chiar faptul de *a face legi* este un semn *al binefacerii* şi *al bunăvoinţei*. Dar, cu toate acestea, legile sunt *pline de pedepse* şi *de îngrădiri* şi nu există nicio lege neînsoţită de *pedepsire* şi de *constrângere*.

Atunci, nu este fără sens ca, în vreme ce aceia care aduc la cunoştinţă legile, sunt numiţi *izbăvitori*, *binefăcători* şi *stăpâni*, noi să fim consideraţi ca unii care vă *aduc necazuri* şi *vă supără*, dacă vorbim despre *legile lui Dumnezeu*?

Când propovăduim despre Iad, nu facem decât să vă punem în faţă aceste legi.

Întocmai precum în cele lumeşti, oamenii fac legi pentru crimă sau pentru jafurile la drumul mare, tot aşa şi noi vă facem cunoscute legile: şi acestea sunt legi pe care nu omul le-a făcut, ci Însuşi Unul-Născut Fiul lui Dumnezeu le-a dat nouă.

Şi legea Lui spune ca cel care nu a avut nicio milă, să fie pedepsit (*cf.* Mt. 18, 33-34): căci acesta este înţelesul pildei[392].

Şi cel care ţine minte răul, să plătească cu osânda cea veşnică. Cel care se mânie fără motiv, să fie aruncat în foc. Cel care jigneşte[393], să-şi primească răsplata în Iad.

Dacă vi se par neobişnuite aceste legi pe care le auziţi, nu vă miraţi. Căci dacă Hristos nu ar fi vrut să ne dea *legi noi*, de ce ar fi venit?

Celelalte legi sunt cunoscute nouă. Ştim că cel care săvârşeşte crimă sau adulter, trebuie să fie pedepsit. Dacă ar fi trebuit numai ca să ni *se repete* aceleaşi lucruri la nesfârşit[394], ce nevoie am mai fi avut de *un Învăţător ceresc*?

Prin urmare, El nu ne spune să fie pedepsit cel care *preadesfrânează*, ci acela care priveşte *cu ochi nesfielnici*[395].

El ne-a spus nouă şi despre *felul* şi *vremea* în care omul îşi va primi osânda.

---

[392] Este vorba de pilda celui ce datora zece mii de talanţi, de la Mt. 18, 23-35.

[393] Care înjură, care batjocoreşte.

[394] Dacă firea noastră ar fi avut nevoie numai de nişte legi, care să se ocupe doar de păcate grosolane, de lucruri *exterioare* fiinţei noastre duhovniceşti.

[395] Literal: „unchaste eyes”, ochi nefeciorelnici.

Şi nu şi-a aşezat legile în vreun monument public, nici undeva departe de ochii oamenilor; şi nici n-a înălţat stâlpi de aramă şi nu a scris acolo litere[396], ci douăsprezece suflete a ridicat El pentru noi, *sufletele Apostolilor*, şi în minţile lor a scris, cu Duhul, învăţătura Sa [397].

Din aceasta vă propovăduim vouă!

Dacă li s-a spus evreilor ca nimeni să nu-şi caute adăpost la *umbra neştiinţei*, cu atât mai mult se cere aceasta şi de la noi.

De zice cineva: „Nu am auzit, deci nu am nicio vină”, să ştie că tocmai pentru aceasta este *mai vrednic* de pedeapsă[398].

Căci acolo unde nu este învăţător, ar putea cineva să se apere dezvinovăţindu-se astfel. Dar acolo unde este, nu mai este cu putinţă *dezvinovăţirea*.

În legătură cu aceasta vedeţi cum Domnul, vorbind despre iudei, i-a lipsit de orice *îndreptăţire*: „De n-aş fi venit şi nu le-aş fi vorbit, păcat nu ar avea” (In. 15, 22).

Iar Pavel a spus: „Dar întreb: Oare n-au auzit? Dimpotrivă: "În tot pământul a ieşit vestirea lor"” (Rom. 10, 18)[399].

---

[396] Era obiceiul în antichitate ca lucrurile importante să se scrie pe stâlpi construiţi din materiale durabile, care să fie în văzul tuturor.

[397] Aceasta răspunde celor ce întreabă *de ce n-a scris* Mântuitorul nimic, precum ceilalţi întemeietori de religii. Tocmai acest fapt dovedeşte că este *Dumnezeu adevărat*, pentru că nu a scris, precum oamenii, învăţături şi opere care să fie expuse şi păstrate în biblioteci şi muzee, căci învăţăturile şi legile Lui nu sunt lucruri pernicioase, care să stea scrise pe materiale care se erodează, ci El scrie cu Duhul Său în inimile şi în minţile oamenilor, în locuri din care acestea nu pier şi nu se distrug, ci se întipăresc pentru veşnicie şi aduc roade, dacă noi păzim cele înscrise de Duhul Sfânt pe tablele de carne ale inimilor noastre.

Iar cele ce s-au scris de către Dumnezeieştii Apstoli pentru înlesnirea răspândirii învăţăturii dumnezeieşti, sunt numai o mică parte şi esenţialul din ceea ce Dumnezeu Însuşi i-a învăţat pe ei şi a înscris cu Duhul Său în inimile şi minţile lor, pentru că nu pot cuprinde toate cărţile pământului învăţăturile Sale (*cf.* In. 21, 25).

Cei care scriu lucruri de la ei înşişi, fără să fie insuflaţi şi trimişi de Dumnezeu să propovăduiască lumii, îşi epuizează învăţătura, dar învăţătura lui Dumnezeu, a Duhului Sfânt nu se epuizează niciodată: El scrie în fiecare zi cuvinte şi înţelesuri noi în inimile şi minţile care I se deschid şi nu se împietresc şi nici măcar cele ce un singur om le învaţă de la Duhul nu se pot scrie, cu niciun chip, în totalitate, în cărţi, cu atâta mai puţin, toată învăţătura dumnezeiască nu se poate consemna undeva.

Cei ce iubesc pe Dumnezeu învaţă la nesfârşit, veşnic: învaţă aici, pe pământ şi vor cunoaşte şi se vor adânci în cunoaştere veşnic, şi în viaţa viitoare, iar această cunoaştere nu are şi nu va avea niciodată sfârşit.

[398] Cel ce spune că nu a auzit, de fapt nu a vrut să audă, şi-a astupat urechile, pentru că a avut de unde să ia învăţătură, dar nu l-a interesat sau gândindu-se înainte că nu poate împlini, nu a mai vrut să mai asculte.

[399] Dacă evreii nu au dezvinovăţire pentru că nu au ascultat de glasul Apostolilor, cu atât mai mult nu avem noi, creştinii, pentru că nu cunoaştem învăţătura Domnului şi Dumnezeului nostru, deşi ne numim şi ne pretindem *creştini*.

Poate să existe *dezvinovăţire* acolo unde nu este nimeni care *să-l înveţe* pe om. Dar când cel care priveghează este de faţă, făcând din *propovăduire* toată *raţiunea lui de a fi* [400], atunci nu mai există *dezvinovăţire*.

Sau, mai bine zis, aceasta a fost voia lui Hristos, ca noi să nu privim spre *înscrisurile de pe stâlpi*, ci noi înşine să fim *stâlpi* pe care *s-a scris [învăţătura Sa]* [401].

Dar, deoarece ne-am făcut pe noi înşine nevrednici de această scriere, măcar să privim spre aceia[402].

Căci întocmai precum stâlpii îi ameninţă pe alţii, dar ei înşişi nu se grăbesc să pedepsească, şi nici măcar legile înseleA[403], tot la fel şi Fericiţii Apostoli.

Şi luaţi aminte: acest stâlp [ceata apostolească] nu stă într-un singur loc, ci învăţătura înscrisă pe el face *înconjurul lumii*.

Fie că vei merge printre indieni, o vei auzi acolo, fie în Spania sau până la capătul pământului, nu este nimeni care să n-o fi auzit, doar dacă cineva *a foat nepăsător*.

Să nu vă *simţiţi jigniţi*, ci luaţi aminte la cele ce v-am spus, ca să fiţi în stare *să împliniţi* lucrările virtuţii şi să ajungeţi la binecuvântările cele veşnice, în Hristos Iisus Domnul nostru, cu Care împreună Tatălui şi Sfântului Duh fie slava, puterea şi cinstea, acum şi pururea, şi în vecii cei nesfârşiţi. Amin!

---

[400] Aceasta poate fi considerată definiţia *păstorului duhovnicesc*, a preotului sau a ierarhului.

[401] Dacă citim numai în cărţi învăţătura lui Hristos sau învăţătura Duhului, şi nu o citim şi în inima noastră, dacă ea nu se întipăreşte şi în noi, atunci degeaba citim şi degeaba ar fi scrisă aceasta public pe stâlpi sau în cărţi.
Oamenii caută slavă deşartă când vor să scrie cărţi, dar în inima lor nu vor să scrie nimic. Adevărate cărţi sunt cele scrise după ce s-a scris în inimă învăţătura dumnezeiască.

[402] Spre Dumnezeieştii Apostoli, ca spre nişte stâlpi pe care au fost însemnate cuvintele lui Hristos.

[403] Ci cei care aplică legile, aceia pedepsesc.

Omilia 6

Bărbaţi israeliţi, ascultaţi cuvintele acestea (2, 22)[404].

„Bărbaţi israeliţi”: nu *spre lauda lor* îi numeşte astfel, ci, începând mai cu asprime, acum îi mai linişteşte un pic şi le aduce lor aminte de părintele lor cel mare, *Israel*.

Propovăduirea sa o începe din nou cu *o predoslovie*, pentru ca ei să nu se înfierbânteze, acum, când el se pregăteşte să le cuvânteze cu tărie despre Hristos.

În cele ce le-a vorbit mai înainte, nu exista prilej deosebit pentru ca ei să se înfierbânteze, întrucât în mijlocul cuvântării era *Prorocul*.

În schimb, chiar şi numai la auzirea numelui lui *Iisus*, ei s-ar fi simţit *atacaţi* şi *jigniţi*.

Deci el nu le zice: „Faceţi precum vă poruncesc”, ci: „Ascultaţi”, ca să nu îi îndemne spre revoltă.

Vedeţi că se opreşte pe sine să vorbească despre *lucruri înalte*, şi începe cu ce era *cel mai uşor de înţeles*, zicând:

Pe Iisus

şi adăugând imediat locul *de unde* era El, ca fiind unul ce era *neînsemnat* pentru ei:

Pe Iisus Nazarineanul.

Şi nu zice, deocamdată, niciun lucru măreţ despre Acesta, nici măcar cele ce s-ar spune despre *un Proroc*:

Pe Iisus Nazarineanul, bărbat adeverit între voi de Dumnezeu (2, 22).

Înţelegeţi ce lucru mare[405] era acesta, să spună că El a fost *trimis* de la Dumnezeu?

[404] În text: „Bărbaţi ai lui Israel, ascultaţi aceste cuvinte ale mele”.

Tocmai aceasta era ceea ce El Însuşi, precum şi Ioan şi Apostolii au vrut *să pună în lumină* cu orice prilej.

Ascultaţi-l pe Ioan spunând acest lucru: „Si eu nu-L cunoşteam pe El, dar Cel ce m-a trimis să botez cu apă, Acela mi-a zis: Peste Care vei vedea Duhul coborându-Se și rămânand peste El, Acela este” (In. 1, 33).

Şi Hristos Însuşi a spus-o desăvârşit: „Eu n-am venit de la Mine, dar adevărat este Cel ce M-a trimis pe Mine” (In. 7, 28)[406].

Şi peste tot în Scripturi se insistă cel mai mult asupra acestui fapt. De aceea şi acest sfânt verhovnic[407] al fericitei cete apostoleşti, cel iubit şi iubitor de Hristos, bunul păstor, bărbatul căruia i s-au încredinţat cheile Împărăţiei Cerurilor, omul care a primit pe Înţelepciunea Duhovnicească, plecându-i pentru întâia oară pe iudei prin înfricoşare şi arătând ce *lucruri mari* le-au fost încredinţate Ucenicilor şi cât de mult este cu dreptate ca ei *să fie crezuţi.*

[Și astfel], cel dintâi acesta începe să propovăduiască despre El.

Gândiţi-vă numai *ce mare îndrăzneală* era aceasta, să spună, în mijlocul ucigaşilor, că: *El a înviat*!

Dar totuşi nu le spune, de la început, că *El a înviat*.

Dar ce? Zice că: „El a venit de la Dumnezeu: acest lucru este arătat de *semnele*” – nu spune că Iisus Însuşi *le-a lucrat*; dar ce? – „pe care Dumnezeu le-a lucrat prin El în mijlocul vostru”[408].

Îi aduce pe ei înşişi ca *martori*:

bărbat adeverit între voi de Dumnezeu, prin puteri, prin minuni şi prin semne, pe care le-a făcut prin El Dumnezeu în mijlocul vostru, precum şi voi ştiţi (2, 22).

Apoi, făcând pomenire şi oprindu-se asupra *păcatului şi a hulei* pe care le-au săvârşit împotriva lui Dumnezeu,

---

[405] Sfântul Ioan nu se contrazice, pentru că, în acelaşi timp, pentru Sfinții Apostoli şi pentru cei credincioşi nu ar fi fost un lucru mare să spună că *Hristos a ieşit de la Dumnezeu*, dar pentru iudeii, care tocmai Îl răstigniseră, acesta era *un lucru foarte mare*.

[406] În text: „Nu de la Mine Însumi am venit, ci El M-a trimis pe Mine”.

[407] A se vedea: http://dexonline.ro/definitie/v%C3%A2rhovnic.

[408] De multe ori, după cum s-a văzut deja şi se va mai vedea, Sfântul Ioan parafrazează cuvintele Scripturii sau citează textual. Ghilimelele, după cum, probabil, v-ați dat seama, marchează în aceste cazuri nu *un citat exact*, ci *o parafrază textuală*.

luaţi aminte cum încearcă să îi liniştească şi să le arate izbăvirea de această crimă, zicând:

Pe Acesta, fiind dat, după sfatul cel rânduit şi după ştiinţa cea dinainte a lui Dumnezeu, adăugând însă şi că: *voi L-aţi luat şi, pironindu-L, prin mâinile celor fără de lege, L-aţi omorât* (2, 23)[409]:

pentru că, deşi era *rânduit* să se întâmple astfel, totuşi ei erau *ucigaşii*.

„După sfatul cel rânduit şi după ştiinţa cea dinainte a lui Dumnezeu”: a spus acestea folosind aceleaşi cuvinte ca şi Iosif, întocmai precum acela a zis către fraţii săi: „Să nu vă sfădiţi pe cale! Dumnezeu m-a trimis înaintea voastră” (Fac. 45, 5, 24)[410].

Lucrarea lui Dumnezeu este aceasta.

„Dar ce se va întâmpla cu noi?!”, ar fi putut să întrebe aceia. „Noi chiar ne-am îndeplinit bine menirea noastră”.

Deci pentru ca ei să nu zică acestea, de aceea a şi adăugat el: „voi L-aţi luat şi, pironindu-L, prin mâinile celor fără de lege, L-aţi omorât”.

Aici ţinteşte şi către Iuda.

În acelaşi timp le arată că nu prin *puterea lor* s-au săvârşit acestea şi că nu s-ar fi săvârşit, dacă El Însuşi nu ar fi îngăduit [să fie omorât]. Căci Dumnezeu L-a dat pe El în mâinile lor.

Astfel, el a strămutat întreaga vinovăţie pe capul lui Iuda, care deja plecase dintre ei, din cauză că acesta Îl dăduse în mâinile lor prin sărutare.

Or, zicând: „prin mâinile celor fără de lege”, îi însemnează pe *soldaţi*.

Căci nu zice doar: „L-aţi omorât”, ci: „prin mâinile celor fără de lege” aţi făcut aceasta.

Luaţi aminte cum, în toate împrejurările, Apostolii arată că este un lucru de cea mai mare însemnătate ca să fie mărturisite mai întâi *Patimile*.

Pe Care Dumnezeu L-a înviat, zice el.

---

[409] În text: „voi L-aţi luat şi prin mâini fărădelege (pline de răutate, viclene, păcătoase), L-aţi răstignit şi L-aţi nimicit” (în sensul de „L-aţi zdrobit”, aţi vrut să-L sfărâmaţi cu totul, să stingeţi de pe pământ amintirea şi pomenirea Lui).

[410] În text: „Nu vă mâniaţi unul împotriva altuia pe cale. Dumnezeu m-a trimis aici”. Sfântul Ioan a combinat două versete din *Facerea*, adică 45, 24 şi 45, 5.

Acesta era *cel mai măreţ fapt*. Şi vedeţi cum este aşezat cuvântul acesta în *centrul propovăduirii*. Căci cele dinainte au fost mărturisite: atât *minunile*, cât şi *semnele* şi *uciderea*.

Pe Care Dumnezeu L-a înviat, dezlegând durerile morţii, întrucât nu era cu putinţă ca El să fie ţinut de ea (2, 24)[411].

E un fapt *minunat* şi *măreţ* că a ajuns aici cu cuvântul.

Întrucât a zice: „nu era cu putinţă”, aceasta însăşi arată că această *putinţă* îi fusese dată morţii de către Cineva.

Arată apoi că moartea însăşi, ţinându-L pe El, a fost străfulgerată de junghieri ca ale naşterii şi a fost cumplit rănită, întrucât, prin „dureri” sau junghieri ca ale naşterii, prin „durerile morţii”, Vechiul Testament înţelege primejdie şi nenorocire; şi că El a înviat pentru a nu mai muri niciodată.

Căci a zis: „văzând [moartea] că nu era cu putinţă ca El să fie ţinut de ea”, însemnând prin aceasta că Învierea Lui nu era ca a celorlalţi[412].

Cu toate acestea, chiar înainte de a pătrunde cu totul cugetarea lor acest înţeles, îl aduce printre ei pe David, în care ei credeau mai presus de orice înţelegere omenească:

Căci David zice despre El (2, 25).

Luaţi aminte cum, din nou, mărturia este *smerită*. De aceea începe cuvântul profeţiei mai devreme, pomenind

---

[411] În text: „Pe Care Dumnezeu L-a sculat, pierzând durerile morţii, pentru că nu era cu putinţă ca El să fie ţinut de puterea ei”.
De menţionat că textul original nu spune niciodată: „a înviat”, ci: „S-a ridicat”, „S-a sculat”, după cum se spunea şi în româna veche şi s-a mai păstrat şi în unele cântări liturgice.

[412] Dumnezeu a mai înviat şi alţi oameni prin Sfinţii Proroci sau Hristos Însuşi a înviat trei oameni, în vremea propovăduirii Sale pe pământ, dar Învierea Sa nu este la fel cu învierea acelora.
Aceia au înviat şi apoi iarăşi au murit cu trupul, până la învierea morţilor, dar El a înviat cu trupul pentru veşnicie, pentru că moartea nu a putut să-L ţină pe Fiul lui Dumnezeu întrupat.

despre cele de *o mai mică însemnătate*, fără să aşeze şi *moartea* în numărul celor mai arzătoare lucruri, zicând:

"Totdeauna am văzut pe Domnul înaintea mea, căci El este de-a dreapta mea, ca să nu mă clatin", [etc.] (2, 25-27)

şi că:

"nu vei lăsa sufletul meu în iad, nici nu vei da pe cel sfânt al Tău să vadă stricăciune" (2, 27)[413].

Apoi, sfârşind cuvântul Proorocului (2, 25-28), începe iarăşi propovăduirea sa:

Bărbaţi fraţi (2, 29), [etc].

Fiind pe cale să spună ceva măreţ, foloseşte prorocia ca pe *o predoslovie*, pentru *a-i împăca* dar şi pentru *a-i face atenţi*.

Şi zice:

Cuvine-se a vorbi cu îndrăznire către voi despre strămoşul David (2, 29)[414]:

minunată smerenie, acum, când nimeni nu i-a făcut vreun rău, nici ascultătorii săi nu aveau vreun motiv ca să se mânie.

Întrucât nici el n-a zis încă: „acestea nu s-au spus *despre David*, ci *despre Hristos*".

Dar, pe de altă parte, pomenindu-l întru *evlavie* şi *cinstire* pe Fericitul David, le-a insuflat *teamă* şi *respect*, de asemenea şi prin aceea că a vorbit despre ceva *bine cunoscut*, ca şi cum ar fi fost *o mare îndrăzneală* să spună

---

[413] Sfântul Ioan vrea să spună că acesta era *versetul esenţial* din profeţia pe care Sfântul Petru le-a reamintit-o iudeilor, dar că el nu a scos în evidentă acest verset, care prorocea despre moartea şi învierea lui Hristos, ci a citat un context mai larg din psalmul respectiv (Ps. 15, 8-11), probabil pentru *a nu-i întărâta*.

[414] În text: „Să-mi fie îngăduit să vă vorbesc pe faţă despre patriarhul David".

aceasta şi, prin urmare, începând prin a-şi cere iertare că trebuie să vorbească astfel.

Deci nu zice doar „despre David”, ci

despre strămoşul David, că a murit şi s-a îngropat.

Şi nu mai adaugă „şi n-a mai înviat”, ci oarecum în alt fel spune aceasta (deşi nici aceasta nu era vreun lucru mare de spus[415]):

iar mormântul lui este la noi, până în ziua aceasta (2, 29),

ceea ce înseamnă acelaşi lucru[416].

Apoi – însă nici până acum nu a venit la a vorbi *despre Hristos*; dar ce urmează? – continuă panegiricul său despre David, zicând:

Deci el, fiind Proroc şi ştiind că Dumnezeu i S-a jurat cu jurământ (2, 30).

Aceasta zice el, fiind o aducere aminte a cinstirii arătate de Dumnezeu lui David şi Urmaşului acestuia.

Pentru ca ei să primească cele ce s-au spus despre Învierea lui Hristos și să nu o vadă ca pe *o hulire* a prorociei şi nici ca pe *o părăsire a cinstirii* sale. [Și așa ar fi fost văzută], dacă nu ar fi făcut astfel.

Şi zice: „ştiind că Dumnezeu i S-a jurat cu jurământ” – prin aceasta nu spune că *i-a făgăduit* doar –,

să aşeze pe tronu-i din rodul coapselor lui (2, 30).

---

[415] În sensul că nu era *nicio noutate* pentru nimeni.
[416] Cu: „n-a mai înviat”.

Luaţi aminte cum a adus iarăşi cuvântul spre ceea ce este *mai minunat*. Căci acum, după ce i-a liniştit cu blândeţe prin cuvintele sale, adaugă *cu îndrăzneală*:

Prorocul *mai înainte văzând, a vorbit despre învierea lui Hristos: că n-a fost lăsat în iad sufletul Lui şi nici trupul Lui n-a văzut putreziciunea* (2, 31).

Acest lucru este iarăşi *străin* şi *minunat*. Căci arată că Învierea Sa n-a fost *asemenea* cu a altor oameni.

Întrucât, deşi moartea L-a „prins" pe El, cu toate acestea ea nu a putut *să-şi ducă la capăt* lucrarea sa, asupra Lui.

În ceea ce priveşte păcatul [lor], a vorbit despre aceasta, *acoperit* şi *tainic*[417]; despre pedeapsă, s-a ferit să mai adauge ceva, ci doar că ei L-au omorât[418], doar atât s-a spus.

La celelalte ajunge venind la *semnul dat* de Dumnezeu.

Deci dovedind că El, Cel zdrobit, era Drept, că era iubit de Dumnezeu, atunci, deşi păstrezi tăcerea în privinţa *pedepsei*, fii însă sigur că acela care a săvârşit păcatul *se va osândi pe sine* mai mult decât l-ai putea pedepsi tu vreodată.

De aceea, punând totul pe seama celor rânduite de Tatăl, face aceasta pentru ca ei să primească cele zise. Iar spusa: „nu era cu putinţă", o ia din prorocie.

Aşadar, să vedem cele ce s-au spus!

„Pe Iisus Nazarineanul, bărbat adeverit între voi de Dumnezeu", [etc.] (procitanie la 5, 22-31): Unul în privinţa Căruia, datorită lucrărilor Sale, nu poate să existe *nicio îndoială*, dar Care, dimpotrivă, *este adeverit*.

Căci aşa a spus şi Nicodim: „nimeni nu poate face aceste minuni, pe care le faci Tu" (In. 3, 2).

„Prin puteri, prin minuni şi prin semne pe care le-a făcut prin El Dumnezeu în mijlocul vostru": deci nu *în taină* [ci *la vedere*]. Arătând deci mai întâi *faptele bine cunoscute* celor cărora le vorbea, aduce apoi cuvântul la *lucrurile ascunse*.

---

[417] Literal: „întunecos", „întunecat", adică *greu de înţeles*.

[418] Literal: L-au zdrobit, L-au nimicit.

A urmat şi a zis: „după sfatul ce rânduit şi după ştiinţa cea dinainte a lui Dumnezeu”, arătând că nu a stat *în puterea lor* aceasta[419], ci a fost *o înţelepciune* şi *o hotărâre dumnezeiască* în cele petrecute.

Deci văzând că a fost *de la Dumnezeu*, trece repede peste *cele dureroase* şi zice: „pe Care Dumnezeu L-a înviat”.

Pentru Apostoli era mereu de *o mare însemnătate* să arate că *El a fost o vreme mort*.

Deşi voi nu credeţi, zice el, totuşi aceia care au fost *de faţă* mărturisesc adevărul lucrurilor.

„Dezlegând durerile morţii”: Cel ce *a tulburat* moartea poate cu atât mai mult să îi tulbure pe cei care *L-au răstignit pe El*, şi cu toate acestea nimic de acest fel nu se spune aici, anume: El avea puterea *să vă nimicească* pe voi.

Ajungând aici, să învăţăţăm să păzim astfel credinţa!

Căci aceea [moartea], care suferă dureri ca ale facerii, nu Îl ţine pe *Cel ţinut* şi nici nu poate să lucreze *asupra Lui*, ci El lucrează *asupra ei*; şi se grăbeşte să *Îl alunge*.

Şi bine s-a spus: „Căci David zice despre El”. Pentru ca să nu credeţi că acestea s-au spus *despre Proroc*.

„Deci el, fiind Proroc şi ştiind…” (2, 30-31).

Vedeţi cum le tâlcuieşte lor *prorocia* şi nu le tălmăceşte *acoperit*?

Cum arată că El [Dumnezeu Tatăl] L-a „aşezat” pe El pe „tronul” lui David?

Pentru că Împărăţia, după Duhul [Sfânt], este în cer.

Luaţi aminte că, împreună cu Învierea, a mărturisit şi că Împărăţia stă în aceea că *El a înviat*[420].

Arată şi că Prorocul *a fost silit*[421] de har. Căci prorocia era *cu privire* la El [Hristos].

---

[419] Uciderea Lui.

[420] Prorocia cu privire la faptul că *Urmaşul lui David va sta pe tronul său*, se înţelege, prin urmare, prin aceea că *Hristos a înviat*. Înviind Hristos, a stat pe tronul lui David, dar nu pe *un tron pământesc*, ci *în Împărăţia Sa*.

Căci *tronul lui David* desemnează tocmai faptul că *Hristos este Împărat*. Înviind Hristos, a aşezat Împărăţia Sa, în care intră numai cei care cred şi Îl iubesc pe El.

[421] Literal: „prin constrângere”. Putem numi „constrângere” această insuflare a harului, pentru că lucrurile pe care Dumnezeu le dă aleşilor Săi *să le prorocească* sau *să le descopere* sunt mai *presus de orice logică* şi *înţelegere omenească*.

Nu *îi constrânge* în sensul că le-ar da să prorocească *împotriva voinţei lor*, ci îi înalţă la lucruri cu mult mai presus de minte şi aceasta se înţelege printr-o *depăşire* a firii omeneşti neputincioase, care se poate face numai prin „constrângerea”, adică prin ajutorul harului, care răpeşte mintea la cele dumnezeieşti.

În acest caz, Sfântul David a prorocit despre Învierea lui Hristos, fiind silit de har, pentru că de la el însuşi nu avea cum să vorbească despre un lucru *atât de minunat*, prin care s-a dat mântuire întregului neam omenesc.

De ce nu zice [Petru, că Prorocul] „a vorbit despre Împărăţia Sa” (era un lucru măreţ), ci: „a vorbit despre Învierea Sa” (*cf.* 2, 31)?

Şi cum El L-a aşezat pe El pe tronul său, al lui David?

De ce împărăţeşte El şi ca Împărat al iudeilor şi, mai mult decât atât, peste cei care L-au răstignit pe El?

Pentru că „trupul Lui n-a văzut putreziciunea”.

Deşi pare că aici nu mărturiseşte întru totul *Învierea*, de fapt spune *acelaşi lucru*.

Dumnezeu a înviat pe acest Iisus

– vedeţi că nu Îl numeşte altfel –

Căruia noi toţi suntem martori. Deci înălţându-Se[422] *prin dreapta lui Dumnezeu*... (2, 32-33).

Din nou găseşte liman la Tatăl.

Şi cu toate acestea *ar fi fost de ajuns* cele spuse mai înainte, dar îşi dă seama *ce mare însemnătate* are acest lucru.

A vorbit aici şi despre *Înălţare* şi despre faptul că: *Hristos este în cer*. Dar nu spune *lămurit* niciunul dintre acestea.

Şi primind de la Tatăl[423], zice, *făgăduinţa Duhului Sfânt, L-a revărsat pe Acesta, cum vedeţi şi auziţi voi* (2, 33).

Aduceţi-vă aminte cum, la începutul cuvântului său, nu spusese că *Iisus Însuşi L-a trimis [pe Duhul Sfânt]*, ci: Tatăl. Dar acum, după ce a adus vorba despre *semnele* Sale şi despre cele ce I-au făcut iudeii şi după ce a vorbit şi despre Învierea Sa, spune cu îndrăzneală cele ce are de spus

---

[422] În text: „fiind înălţat, preamărit, slăvit, prin dreapta lui Dumnezeu”.

[423] În text nu se face precizarea: „de la Tatăl”. Textul scriptural românesc este *mai explicit*.

despre cele petrecute, luându-i iarăşi pe ei înşişi ca *martori* şi *mărturisitori*.

Iar despre Înviere a propovăduit mereu, dar despre ceea ce au săvârşit ei *împotriva lui Dumnezeu* a vorbit odată pentru totdeauna.

„Şi primind de la Tatăl făgăduinţa Duhului Sfânt": iarăşi, alt lucru minunat.

Zice: „făgăduinţă", pentru că aceasta a fost făgăduită înainte de Patima Sa.

Luaţi aminte cum face totul *al Lui*[424] („L-a revărsat pe Acesta"), arătând lămurit că este *ceva de mare însemnătate*.

Pentru că dacă El [Hristos] L-a revărsat, atunci înseamnă că despre El a vorbit Prorocul, după cum s-a arătat mai devreme: „Iar în zilele din urmă, zice Domnul, voi turna din Duhul Meu…peste slugile Mele şi peste slujnicele Mele…şi minuni voi face sus, în cer" (2, 17-19).

Luaţi aminte cât de tainic a vorbit![425]

Dar apoi, fiind un lucru *atât de mare*, l-a arătat *descoperit*, vorbind despre făgăduinţa Duhului, pe care El a primit-o de la Tatăl.

A vorbit despre împlinirea *celor bune*[426], despre *semne*, a zis că El este *Împărat*, lucru prin care *i-a atins*/ *i-a mişcat* pe ei, a spus că El este *Cel care dăruieşte Duhul*.

Căci oricât de multe ar spune cineva, dacă nu reiese de aici ceva *binefăcător*, vorbeşte în zadar[427].

La fel a mărturisit şi Ioan, zicând: „Acesta vă va boteza cu Duh Sfânt" (Mt. 3, 11).

Şi arată că Crucea, nu numai că nu L-a făcut *să fie mai puţin decât era*[428], ci L-a făcut *şi mai slăvit*[429], văzând

---

[424] Spune, adică, că şi *Duhul este al Lui*, al lui Hristos, Duhul Adevărului, cum mărturisim noi mereu în rugăciuni.

[425] Sfântul Petru a vorbit tainic despre Hristos, Care a revărsat Duhul peste Sfinţii Apostoli, citând prorocia Sfântului Ioil.

[426] Celor spre mântuirea noastră.

[427] Editorul america precizează faptul, că regula oratorică expusă în această frază este din Aristotel, *Retorica* 1, 3.

[428] Nu L-a făcut să fie *mai puţin Dumnezeu* şi *Fiul lui Dumnezeu*, pentru oameni.

[429] Nu în sensul că mărirea Sa dumnezeiască *ar creşte* sau *s-ar micşora* întrucâtva, pentru că Dumnezeu este în veci Acelaşi şi slava Sa aceeaşi este, ci în ochii făpturilor Sale, El este şi mai slăvit, atotputernicia Sa este încă şi mai înfricoşător revelată, căci El, prin puterea Sa, S-a făcut om, S-a răstignit, a murit ca om şi a înviat.

Dumnezeu Şi-a arătat atotputernicia Sa printr-o smerenie înfricoşătoare pentru oameni, căci Dumnezeu din veşnicie fiind şi neavând nevoie de nimeni, a primit să Se întrupeze şi să Se răstignească pentru mântuirea oamenilor, pentru ca mai apoi să învieze, ca pe ei să îi învieze împreună cu El.

Crucea nu numai că nu a dus la *necredinţă* în dumnezeirea Sa, ci a arătat şi mai mult că *El este Dumnezeu*, căci apoi *a înviat* şi *S-a preaslăvit*.

că din vechime Dumnezeu *i-a făgăduit* Lui aceasta, iar acum *a împlinit făgăduinţa*.

Sau, mai potrivit, „făgăduinţa” pe care El ne-a dat-o nouă.

Prin urmare, mai dinainte a ştiut că *va fi aceasta* şi ne-a dăruit-o cu şi mai multă *măreţie* după Înviere.

Şi zice: „L-a revărsat pe Acesta”. Nu a avut nevoie de *vrednicie* şi nu doar *a dăruit*, ci *din belşug*.

De unde a venit aceasta? De aici înainte, după ce a spus că *El le-a dăruit Duhul*, vorbeşte cu îndrăzneală şi despre *Înălţarea Lui la cer*.

Și nu numai aceasta face ci, din nou, aduce în mijloc mărturia proorocească, şi le aminteşte despre Acea Persoană, despre Care Hristos a vorbit odinioară[430].

Deci zice:

Căci David nu s-a suit la ceruri[431] (2, 34).

Aici nu mai vorbeşte *lucruri mici*, având îndrăzneală din cele spuse, nici nu zice: „Îngăduiţi-mi să vorbesc”, ci spune limpede:

dar el a zis: "Zis-a Domnul Domnului meu: Şezi de-a dreapta Mea, până ce voi pune pe vrăjmaşii Tăi aşternut picioarelor Tale" (2, 34-35).

Deci fiind El *Domnul* lui David, cu atât mai mult trebuia ca aceia *să nu Îl dispreţuiască*.

„Şezi de-a dreapta Mea”: a pus toată greutatea asupra acestor cuvinte; „până ce voi pune pe vrăjmaşii Tăi aşternut picioarelor Tale”: prin aceste cuvinte a adus asupra lor *îngrozire mare*.

Căci după cum a făcut şi la început, aşa şi acum le-a arătat lor ce face El cu *prietenii Săi* şi ce face *cu vrăjmaşii*.

---

[430] Pe când era cu ei.

[431] În text: „Căci nu David s-a suit la ceruri”. Este mai evidentă intenţia Sfântului Petru de *a atrage atenţia* asupra lui Hristos.

Şi iarăşi, în ceea ce priveşte *supunerea vrăjmaşilor*, pentru ca să nu producă *neîncredere*, o pune *pe seama Tatălui*.

Deci fiind *lucruri măreţe* cele despre care a vorbit până acum, îşi întoarce iarăşi cuvântul spre unele *mai mici*.

Zice:

Cu siguranţă să ştie deci toată casa lui Israel

– nu vă întrebaţi, nici nu vă îndoiţi că urmează acum glăsuind poruncitor –

că Dumnezeu, pe Acest Iisus pe Care voi L-aţi răstignit, L-a făcut Domn[432]

– aceasta o spune de la David –

şi Hristos (2, 36),

şi aceasta din psalm.

De vreme ce au fost înţelese *în mod drept* cele spuse, atunci, „cu siguranţă, să ştie deci toată casa lui Israel”, că El a stat la dreapta lui Dumnezeu: acest fapt măreţ însă, el se

---

[432] Uneori, ca şi în acest caz, Sfântul Ioan nu citează versetul în întregime, ci îl fărâmiţează, analizându-l astfel.

Am preferat însă, şi acum, şi mai înainte – şi voi face la fel şi mai departe – ca, cel puţin acolo unde se trece la versetul următor din textul comentat, să redau pasajul respectiv cât mai puţin fragmentat, ca să aibă cât mai mult sens pentru dumneavoastră.

Se vede în mod clar că Sfântul Ioan vorbea ascultătorilor săi ca unui public, care nu era la prima audiţie a Sfintei Scripturi, şi îşi permitea să comenteze versetele pe bucăţele mici, astfel încât, dacă un verset sau chiar numai o propoziţie conţine mai multe idei, să le pună în lumină succesiv, fără să ţină seama întotdeauna de *aspectul integral* al respectivului verset sau pasaj scriptural.

Însă am preferat ca dumneavoastră să aveţi *o viziune*, pe cât posibil, *de ansamblu*. Pentru că ştiu că nu mulţi citesc un comentariu patristic cu Sfânta Scriptură în mână şi, cu atât mai puţin, nu sunt mulţi aceia care să cunoască *atât de bine* Sfânta Scriptură, încât să nu mai aibă nevoie să se uite în ea.

Şi pentru că nici eu nu citesc, de cele mai multe ori, astfel de tâlcuiri dumnezeieşti cu Sfânta Scriptură în mână, de aceea mă bucur ca lucrurile să fie cât mai explicite pentru dumneavoastră.

stăpâneşte să-l spună, iar în schimb aduce cuvântul la altceva, cu mult mai smerit.

Zicerea: „L-a făcut”, înseamnă: „L-a uns”. Astfel încât, nu este vorba deloc aici despre *împărtăşirea aceleiaşi firi*, ci această zicere se referă la aceea despre care s-a spus.

„Pe Acest Iisus, pe Care voi L-aţi răstignit”: procedează bine că încheie cu aceasta, făcându-i astfel să-şi *frământe* mintea[433].

Căci atunci când le-a arătat ce *mare* este [păcatul], a dat pe faţă *obrăznicia faptei* lor, iar arătând încă şi mai mult că este *mare*, i-a *umplut de groază*.

Căci oamenii nu sunt atât de mult *atraşi de binefaceri*, pe cât sunt *curăţiţi prin frică*. Însă aceia care sunt *oameni vrednici* şi *minunaţi* şi *iubiţi de Dumnezeu*, nu au nevoie de asemenea *temeiuri*: oameni precum Pavel (Rom. 9, 3), care nici din Împărăţie, nici din Iad, nu şi-a făcut temei [al credinţei, al vieţii de sfinţenie][434].

Căci aceasta înseamnă, cu adevărat, *a-L iubi pe Hristos*, aceasta înseamnă *a nu fi rob*, a nu socoti[435] mântuirea ca *pe un schimb* şi *o neguţătorie*, ci *a avea virtuţi*

---

[433] Să se neliniştească, să se zbuciume, venind la conştientizarea acută a cumplitului lor păcat.

[434] Sfinţii, care cu adevărat Îl iubesc pe Dumnezeu şi de aceea sunt şi iubiţi şi cunoscuţi de El, aceia nu de dragul de *a moşteni* bunătăţile cele veşnice în Împărăţia cerurilor, nici de frica de a suferi muncile cele veşnice în Iad, nici pentru una, nici pentru alta, Îl ascultă ei pe Dumnezeu şi Îi împlinesc poruncile, ci pentru că toată inima şi tot sufletul lor ard de iubire pentru Dumnezeu şi pentru toată lumea şi nu vor decât ca pe Dumnezeu să nu Îl întristeze cu păcatele lor şi dacă s-ar putea, ar fi fericiţi ca toţi oamenii să se mântuiască, chiar dacă numai ei singuri s-ar pierde, aşa cum dorea şi Dumnezeiescul Pavel, ca fraţii săi să se mântuiască şi numai el să fie anatema de la Hristos, de ar fi fost cu putinţă (Rom. 9, 3: „Căci aş fi dorit să fiu eu însumi *anatema* de la Hristos, pentru fraţii mei, cei de un neam cu mine, după trup”). Ceea ce spune Sfântul Ioan Gură de Aur au spus toţi Sfinţii din toate timpurile şi o spun şi Sfinţii din zilele noastre, precum Fericitul Paisie Aghioritul sau Fericitul Porfirie Bairaktaris.

Fericitul Paisie zicea că trebuie să nu păcătuim numai ca să *nu-L întristăm* pe Dumnezeu şi le învăţa pe monahiile care erau ucenițele sale să se roage întotdeauna zicând: „Doamne, lasă-mă pe mine şi miluieşte mai întâi pe acesta sau pe aceştia!”.

Mai spunea Fericitul Paisie şi că cei ce iubesc cu adevărat pe Dumnezeu fac binele numai *din dragoste* pentru El şi că, chiar dacă nu ar exista nicio răsplată pentru ei sau dacă li s-ar spune că pentru ei nu mai există loc în Rai (prin absurd vorbind), aceia *ar fi fericiţi* să ştie că ceilalţi oameni *au intrat în Rai* şi ar zice: „Bine că sunt ceilalţi în Rai, nu are nimic dacă eu nu sunt, să fie ceilalţi fericiţi”.

Însă cei care nu au atâta *mărime de inimă* şi atâta *iubire ca un foc*, este bine ca măcar *prin frică* să vină la *ascultarea de Dumnezeu* şi *să se curăţească de patimi*. Pentru aceştia, ca şi pentru mine, păcătoasa, este binefăcătoare *cugetarea la Iad* şi la *muncile cele veşnice* şi la *celelalte lucruri* despre care ne vorbesc Sfinţii Părinţi din toate timpurile.

[435] Literal: să nu calculezi, să nu ţii socoteala (a ceea ce ţi se pare că tu *Îi dai* lui Dumnezeu, având pretenţii ca El *să te mântuiască* pentru ceea ce ai făcut).

cu adevărat, şi a face toate numai *pentru iubirea lui Dumnezeu*.

Dar, în schimb, de care plâns nu ne facem pe noi vrednici când, putând ajunge la o asemenea *măsură a desăvârşirii*[436], nu vrem să căutăm Împărăţia Cerului nici măcar ca nişte *neguţători*?!

El ne-a făgăduit nouă lucruri *atât de minunate*/ *măreţe*, şi nici măcar aşa nu este El *vrednic de a fi ascultat*?!

Vai, unde duce această vrăjmăşie![437]

Şi cu toate acestea[438], ei sunt înnebuniţi să facă bani[439]. Şi, deşi intră în legătură fie cu duşmanii lor, fie cu sclavii, fie cu oamenii care le sunt *cei mai mari vrăjmaşi*, deşi [se întâlnesc pentru aceasta] cu oamenii *cei mai răi cu putinţă*[440], numai pentru că se aşteaptă ca să fie în stare, prin

---

[436] Literal: având o asemenea *măsură largă*. Fiindcă Dumnezeu a pus în noi o asemenea măsură, aceasta este adevărata măsură a fiinţei umane, pe care o ignorăm şi ne facem pe noi *mici* şi *netrebnici*, iar când vine un Sfânt mare, precum Sfântul Simeon Noul Teolog sau Sfântul Ignatie Briancianinov – pe scurt, toţi marii Sfinţi – şi ne spun adevărul, îl facem *mândru* şi *înşelat*, iar pe noi, *cei întunecaţi* şi *necunoscători de Dumnezeu*, ne credem în stare să definim *credinţa* şi *adevăratul comportament duhovnicesc* şi *sfânt*.

Cum se face că toţi marii Sfinţi ai Ortodoxiei sunt *contestaţi* din te miri ce motive şi cum apare *un om mare la noi*, încep să curgă obiecţiile, rezervele şi îndoielile, ba chiar acuzele şi contestările grosolane, iar despre cei mici de inimă, şi care nu ies în evidenţă cu nimic, care nu fac nimic pentru credinţă, *nu se scandalizează* nimeni? De faptul că nu suntem nişte vâlvătăi arzând pentru Dumnezeu şi pentru dragostea semenilor noştri, nu ne *scandalizăm* deloc, dar ne scandalizăm, ne „smintim" că ni se pare că Sfântul sau Fericitul cutare, pare că ar fi zis, nu ştiu cum, o erezie pe undeva, sau ar fi făcut ceva neconform cu credinaţa. Oare cine ne-a pus pe noi *judecători* în Biserică?

Am terminat toate virtuţile de împlinit şi ne-am apucat de judecat pe Sfinţii lui Dumnezeu sau pe părinţii şi fraţii noştri, care se chinuiesc, cu adevărat, să facă ceva?

[437] *Vrăjmăşie împotriva lui Dumnezeu*, care este şi *vrăjmăşie împotriva propriului nostru suflet*, pe care îl predăm muncilor veşnice ale Iadului şi despărţirii veşnice de Dumnezeu şi de tot de este *bun* şi *frumos*.

[438] Cu toate că ştim *unde duce* păcatul.

[439] Aleargă să facă *negoţul cel rău*, nu *pe cel bun*, nu vor să dea *cele vremelnice* şi să ia *cele veşnice*, după cum, în marea Sa milă, ne-a îngăduit Dumnezeu să facem, ca măcar aşa *să fim iertaţi* şi *mântuiţi*, dacă nu putem să fim *ca Sfinţii cei mari*, ci ei caută să-şi înmulţească tot pe cele stricăcioase şi care nu sunt de niciun folos omului nici măcar în lumea aceasta, unde îi prisosesc fără rost, şi cu atât mai puţin în cea viitoare, în care îşi cumpără, de pe acum, Iadul.

[440] Omul care e avar şi orbit de lăcomia lui pentru bani, nu se mai uită nici măcar la *calitatea* celor cu care face afaceri, cu care stabileşte relaţii, ci se aruncă, pentru bani, în legături oneroase, cu oameni de joasă speţă şi chiar cu duşmanii lui cei mai aprigi – poate că Sfântul Ioan se referea chiar la *păgâni*, *eretici* sau *oameni ticăloşiţi* de păcate mari –, oameni pe care, în sinea sa, îi dispreţuieşte şi îi urăşte, şi cu toate acestea îşi calcă în picioare atât *demnitatea* sa de om cât, mai ales, *credinţa* sa.

În ziua de azi însă nici nu se mai pune problema că nu ai putea să faci afaceri cu *oameni imorali*, pentru că o asemenea condiţie a vieţii creştine nici nu mai există pentru oamenii obişnuiţi, ba chiar ai părea *nebun* să faci o asemenea observaţie, precum cea pe care o făcea Sfântul Ioan.

Ţi se va răspunde: ce legătură *au afacerile* cu *credinţa mea*? Afacerile sunt afaceri şi credinţa credinţă.

mijlocirile acelora, să facă bani, sunt gata să facă orice, să lingușească, să fie slugarnici, să se facă pe ei înșiși *sclavi* și să îi considere pe aceia *vrednici de cinstire*[441], mai mult decât toți oamenii, pentru a smulge *câteva foloase* de la ei.

Căci *nădejdea de a câștiga bani* nu îi lasă nici măcar să le treacă prin cap *să cugete astfel*[442].

Dar Împărăția nu este *la fel de atrăgătoare* precum sunt *banii*, nu, sau, mai bine zis, nu este nici măcar *în cea mai mică măsură*.

Căci nu o Ființă oarecare ne-a făgăduit-o: ci Aceasta este *mai măreață* decât *însăși Împărăția* pe care o primim de la un asemenea Dăruitor!

Dar aici este ca atunci când un Împărat, după ce ne-a dat alte zeci de mii de bunătăți, dorind să ne facă și moștenitori și împreună-moștenitori cu Fiul Său, ar fi *disprețuit*, în timp ce o căpetenie oarecare a unei bande de tâlhari, care ne-a făcut zeci de mii de rele, nouă și părinilor noștri, și care este el însuși *încărcat* cu zeci de mii de fărădelegi, și ne-a prăpădit de tot cinstea și averea, doar pentru că ne dă un bănuț, ar primi *cinstirea noastră*.

Dumnezeu ne făgăduiește *o Împărăție* și este *neluat în seamă*. Diavolul *ne ajută* să mergem în Iad și este *cinstit*!

Aici *Dumnezeu*, acolo *Diavolul*.

Dar să vedem *diferența* dintre cele poruncite nouă. Căci chiar dacă nu ar fi fost vorba de niciuna dintre aceste

---

Însă și compromisurile au o limită pe care conștința, dacă cineva o ascultă, o stabilește, astfel încât să putem să trăim în această lume (care nu este acum *cu mult mai murdară* decât cea contemporană Sfântului Ioan, oricât de mult ne plângem noi de milă, că trăim într-o *lume prea rea*), fără să ne înnoroim sufletul.

Cred însă că este important și ca noi *să cugetăm drept* și *să nu ne siluim conștiința*, încât, dacă simțim aversiune față de modul de viață al unei persoane, dacă credem că lucrurile aceleia sunt *de neadmis* pentru noi, să nu continuăm să avem relații cu acea persoană *doar pentru beneficii materiale*, (sau chiar pentru mai puțin decât atâta, chiar și numai pentru a simți că avem cât mai mulți „prieteni" sau „apropiați", iluzionându-ne că *nu suntem singuri* în fața vieții) călcându-ne inima și conștiința în picioare.

Pentru că *nu ascultăm de Dumnezeu*, de aceea nici nu ne facem *prieteni adevărați* în viață, ci ne amăgim cu *relații umane superficale*, chiar și atunci când e vorba de *rude apropiate*.

Trebuie să avem puterea să o rupem cu cei cu care nu avem *o adevărată legătură sufletească*, nu în sensul de *a-i îndurera*, ci în acela de *a nu-i minți* nici pe ei și a nu ne minți nici pe noi, că ar exista *relații adânci*, acolo unde ele nu sunt cu adevărat. Trebuie să spunem oamenilor, în mod deschis, poziția noastră față de ei și să ne explicăm intențiile și simțirile noastre *reale* și *adevărate*, fie că aceia *sunt* sau *nu* de acord cu ele.

441 Avarul este în stare *să adore* pe cel care îl ajută să facă rost de bani, așa cum un îndrăgostit nebunește *își adoră* iubita. Cine n-a văzut așa ceva, nu poate să creadă, după cum nici eu n-am crezut că e cu putință până nu am văzut ceva asemănător.

442 Să cugete la impedimentele pe care le-a înfățișat Sfântul Ioan.

consideraţii, chiar dacă nu ar fi fost vorba de Dumnezeu şi de Diavol, nici de faptul că Unul ne ajută să mergem în Împărăţie, iar celălalt în Iad, prin urmare, dacă nu ar fi fost vorba de toate acestea, însăşi felul poruncilor primite era de ajuns să ne supunem Celui dintâi [lui Dumnezeu].

Deci ce porunceşte fiecare? Unul, acelea care *te fac slăvit*; celălalt, pe cele care *te dau de ruşine*; unul, pe cele care aduc *zeci de mii de nenorociri* şi *de năpaste*; Celălalt, pe acelea care poartă în sine *bogăţia înnoirii*.

Căci priviţi, Unul a zis: „Învăţaţi-vă de la Mine, că sunt blând şi smerit cu inima şi veţi găsi odihnă sufletelor voastre" (Mt. 11, 29), iar celălalt a zis să fiţi cruzi[443] şi nemilostivi, pătimaşi şi urâtori şi să fiţi mai mult nişte *fiare sălbatice* decât *oameni*.

Să vedem acum care din aceste porunci sunt *mai folositoare*, vă rog să-mi spuneţi, care sunt *binefăcătoare*.

„Nu vorbi despre aceasta!", ziceţi voi.

Dar să zicem că el este Diavolul[444]: într-adevăr, cu atât mai mult, dacă este arătat, e nevoie de a înainta suferind muncile/ truda[445]. Căci, pe de altă parte, *răsplata biruinţei* va fi mai mare.

Căci nu cel care porunceşte lucruri *uşoare* este *binefăcătorul nostru*, ci Acela care ne porunceşte *cele ce sunt spre binele nostru*. Căci şi părinţii poruncesc cele *neplăcute* [fiilor lor], fiindcă tocmai pentru aceasta sunt *părinţi*[446].

---

443 Sălbatici, răi.

444 Cel care ne porunceşte *să fim răi*.

Căci Sfântul Ioan a făcut o convenţie cu ascultători săi, după cum am văzut, şi a analizat natura poruncilor ca şi cum n-ar fi ştiut de unde vin acestea, datorită neplăcerii credincioşilor de a auzi vorbindu-se *despre diavol*.

Cu atât mai mult, ştiind de unde vine *îndemnul spre răutate*, să ne luptăm împotriva lui şi să nu ne lăsăm biruiţi, din cauza fricii şi considerând că este *mai puternic* decât noi. Să luptăm pentru că Dumnezeu este de partea noastră, împotriva lui, şi biruinţa ne-o va da nouă şi ne va încununa pentru ea.

445 Truda luptei cu patimile, a răbdării ispitelor, necazurilor şi războaielor pe care vrăjmaşul le ridică împotriva noastră şi chiar muncile muceniceşti, dacă este cazul.

446 Ca să-şi strunească copiii şi să-i înveţe cele de folos, chiar împotriva voii acelora. Însă părinţii trebuie *să simtă* şi *să cugete* ei mai întâi, cu adevărat, *creştineşte*, pentru a putea oferi copiilor *învăţătura cea bună* şi a-i obişnui cu *moravurile bune* şi *frumoase*, pentru a le forma *un caracter puternic* şi *frumos*.

Dacă părinţii dau *un exemplu rău* şi dacă ei înşişi au numai *scopuri materialiste* în viaţă, este evident că şi copiilor le vor imprima aceleaşi ţeluri şi îi vor îndrepta spre acestea, încât traiul confortabil şi viaţa prosperă doar din punct de vedere material vor fi prezentate ca *singurele virtuţi* ale vieţii.

Astfel de copii ajung nişte *răsfăţaţi* şi nişte *împătimiţi ai plăcerilor* de toate felurile, care fie vor continua să trăiască astfel toată viaţa, într-un egoism desăvârşit şi într-o orbire totală duhovnicească, fie vor avea mult de luptat, cu mare durere, cu ei înşişi,

Şi la fel fac şi stăpânii cu sclavii lor. Dar cei care *răpesc* şi *strică*, pe de altă parte, fac tocmai cele *dimpotrivă*[447].

Şi cu toate acestea, despre faptul că poruncile lui Hristos sunt împlinite cu dragoste[448], se vede din ceea ce s-a zis[449].

Căci în ce fel este *omul pătimaş*, şi în ce fel cel *temător de Dumnezeu*[450] şi *blând*? Nu pare sufletul unuia[451] a se fi retras în singurătatea sa, bucurându-se de pacea care covârşeşte toată mintea[452], în timp ce sufletul celuilalt seamănă cu *piaţa unui oraş*, cu *vuietul* din mijlocul oraşelor, unde multă este larma celor care ies afară, zgomotul pe care îl fac cămilele, catârii şi măgarii, gălăgia oamenilor care strigă la cei pe care îi întâlnesc, pentru a nu fi călcaţi sub picioare [ale animalelor] şi iarăşi, vacarmul făcut de cei care bat argintul, al tinichigiilor, al oamenilor care se îmbrâncesc şi se împing pentru a-şi face loc încoace şi-ncolo, unii din cauza *poverilor* şi alţii din cauza *trufiei*[453]?[454]

Dar sufletul celui dintâi este ca *piscul unui munte*, cu aerul său curat, cu dulcea sa strălucire a luminii, cu apele sale izvorând limpezi, cu mulţimea florilor care te încântă, pe când poienile primăvăratice şi pajiştile/grădinile se îmbracă cu veşmânt[455] din copăcei şi flori şi clipesc în căderi de ape repezi[456].

---

dacă Dumnezeu îi va lumina să iasă din marasmul patimilor, care deja s-au sălăşluit în sufletul lor.

[447] Aceştia nu poruncesc *lucruri grele*, care *să zidească pe om*, ci *pe cele uşoare*, fiindcă e uşor să strici acolo unde n-ai construit nimic bun, nici în tine, nici în alţii.

[448] De către cei ce Îl iubesc pe El, cărora nu *li se par grele* poruncile, aşa cum spune şi Apostolul Ioan, şi nu le împlinesc *în silă*, ci *cu bucurie* şi *cu dragoste*.

[449] Probabil din ce a zis mai sus, că cei care Îl iubesc pe Dumnezeu şi îi iubesc şi pe oameni nu au ca motiv al credinței lor nici *frica de Iad* şi nici *dorinţa de a moşteni bunătăţile cereşti*.

[450] Care se ascunde de rău, care este liniştit şi cuminte.

[451] Al celui liniştit şi smerit.

[452] Linişte covârşitoare, tăcere a minţii, a gândurilor şi a patimilor păcătoase.

[453] Joc de cuvinte: „some overborne, some overbearing": unii purtând poveri şi alţii purtându-şi trufia, s-ar putea spune.

[454] Astăzi, chiar dacă nu avem cămile şi catâri şi măgari pe stardă ori cai (cel puţin nu mai avem, noi, în România, în oraşele mari sau în centrul oraşului), nu ne putem însă „plânge" că nu avem parte de *un zgomot infernal*, cu mult mai *asurzitor* decât cel de care vorbea Sfântul Ioan.

Cu acest *zgomot asurzitor* trăieşte în mintea şi în sufletul său omul pătimaş şi nu este de mirare că nu mai poate *gândi* sau *simţi frumos*, că este tot timpul *neliniştit* şi *buimac*.

[455] Literal: „plumage", penaj.

Este mai poetic şi, în acelaşi timp, este ceva mai natural. Căci penajul, penele, înseamnă ceva natural, pe lângă veşmântul care este făcut de om.

Şi dacă vreun sunet se aude aici, este unul *dulce*, făcut[457] astfel încât *să mângâie* urechea cu o mare desfătare.

Căci fie păsările ciripind se suie pe vârfurile de pe crengile copacilor rămuroşi, fie greierii, privighetorile şi rândunicile, amestecându-şi glasurile într-o dulce armonie, împreună cântă un fel de *muzică simfonică*; fie zefirul mişcă frunzele cu gingăşie şi pare că fluieră încetişor printre acele brazilor, o adiere ce seamănă adesea cu *aria lebedei*.

Şi trandafirii, violetele şi alte flori, legănându-se lin şi vălurindu-se întunecos, seamănă întocmai cu marea, când se mişcă de valuri gingaş unduitoare[458].

În acelaşi timp însă, spunând că grădinile şi pajiştile se împodobesc cu „penajul" copăceilor (arbuştilor) şi al florilor, te face să te gândeşti la înălţimea unui munte ca la *o pasăre în culori minunate*, care stă să zboare.

Şi tocmai astfel este şi sufletul celui plin de pace şi iubitor de Dumnezeu, ca *o pasăre minunată*, în multe culori, precum *haina împestriţată* de la Ps. 44, 11, 15 *a împărătesei* sau *a fiicei împăratului*, care poate fi înţeleasă şi ca *sufletul celui drept*. *Haină împistrită* sau *împestriţată* se spunea în limba veche, iar în ediţia 1988 a Bibliei este: „prea înfrumuseţată".

Ediţia din 2001 a ÎPS Bartolomeu Anania a revenit la sensul iniţial, traducând prin *învârstată* = înfrumuseţată cu diferite culori.

[456] Am tradus mai liber expresia „glance with rifling wathers": clipesc (sclipesc în lumina soarelui) cu ape văluroase, care fac valuri.

[457] Adică făcut de Dumnezeu, nu *la întâmplare*, ci *creat ca să umple de pace* şi *de linişte*. Sunetele pe care le auzim în natură sunt (în afară de cazurile în care se întâmplă fenomene grave, catastrofale) *aducătoare de linişte* şi *de multă relaxare* şi *bucurie în suflet*, pentru că astfel au fost create de Dumnezeu şi muzica compusă de oameni nu le poate întrece, precum nici cele mai frumoase veşminte ale Sfântului Solomon nu pot întrece, în măreţie, crinii câmpului.

[458] Sufletul celui împăcat cu Dumnezeu, care este liniştit, este în el însuşi *un paradis*. Raiul este în sufletul lui, mai înainte de a fi mutat de Dumnezeu în Rai.

În altă ordine de idei, de câte ori nu am fost învăţaţi la şcoală că *înfiorarea* în faţa frumuseţii este numai *apanajul artiştilor*, că artiştii sunt „inventatorii" unor stări poetice, ai unor *trăiri neobişnu*ite?

De câte ori am citit descrieri de natură asemănătoare în lecturile care ni s-au recomandat (sau pe care le-am întreprins din proprie iniţiativă) şi am fost lăsaţi să înţelegem că în epoca modernă oamenii au căpătat „brusc" această *sensibilitate creatoare*?

Din *textele moderne* şi chiar *postmoderne*, care nu fac decât *să copieze* sau *să remodeleze* o înţelegere străveche a frumuseţii cu care Dumnezeu a împodobit lumea, care nu fac decât să preia *o sensiblitate creştină* (inclusiv în sensul atribuit de Tertulian, în care sentimentul *drept* şi *frumos*, adevărat *creştin*, este *omniprezent* în întreaga istorie a umanităţii) la tot ce este frumos în natură şi în lume, din aceste texte lipseşte însă *finalitatea* sensului acestui tablou în Dumnezeu.

Sensibilitatea poetică este *un mare dar dumnezeiesc*, pentru ca oamenii să sesizeze *dragostea Sa*. Fiecare suflet este înzestrat cu sensibilitate poetică, cu putinţa de a se înfiora în faţa frumuseţii cutremurătoare a lumii, a naturii, pentru ca prin această *cutremurare* să ajungă la *cunoaşterea măreţiei lui Dumnezeu*.

„Cerurile povestesc slava lui Dumnezeu şi facerea mâinilor Lui o vesteşte tăria" (Ps. 18, 1, *cf.* ed. BOR 2001).

Fericitul Porfirie Bairaktaris spunea că Sfinţii *au suflete poetice* şi că sufletele grosolane, care nu sunt impresionate în faţa frumuseţii, nu se pot *apropia* de Dumnezeu.

Şi multe pot fi asemănările pe care le poate găsi cineva. Astfel, dacă un om se uită la trandafiri, poate să îşi închipuie că zăreşte în ei *curcubeul*; în violete, *valurile mării*; în florile [albastre] de liliac, *cerul*.

Dar nu numai *spectacolul* şi *contemplarea lui în sine* produc desfătarea celui care priveşte un asemenea peisaj, ci în însuşi trupul său el simte *o înviorare*, o prospeţime care îl face să simtă că *respiră liber*, astfel încât *se crede a fi mai degrabă în cer* decât *pe pământ*[459].

Mai mult, mai este şi un alt fel de sunet, când pârâul dintr-un munte prăpăstios, care îşi croieşte singur drum prin vâlcele, plescăie încetişor trecând peste patul său de prundiş, cu un şipot care se stinge, alinător, şi astfel ne odihneşte sufletul şi ne bucură simţirile, şi repede ne trage ochii la sine *mângâierea molatică* a somnului.

Aţi ascultat aceste descrieri cu plăcere şi poate că v-au făcut *să vă îndrăgostiţi de pustietate*. Dar cu mult mai dulce decât această *pustietate*[460] este *sufletul celui care a pătimit îndelung*[461].

Căci nu de dragul de a descrie o poiană şi nici de dragul de a-mi face cunoscută măiestria limbii, am arătat această *asemănare*, ci scopul a fost acela ca, văzând cât de

---

Mai multă poezie decât în Sfânta Scriptură, în cuvintele insuflate de Duhul Sfânt, nu se găseşte nicăieri pe pământ, în nicio carte. Iar după aceasta, adevărate revărsări de frumuseţe şi de poezie aflăm în textele Sfinţilor Părinţi.

Autorii clasici ai literaturii universale au avut *o întemeiată cunoaştere* a Scripturii şi a teologiei creştine (chiar dacă *eretică*, de la un moment dat, în Apus), care a constituit *elementul formativ esenţial* al sensibilităţii europene.

În textele lor, ei au deviat de la *sensul teologic* al acestei sensibilităţi, pe care au coborât-o la nivel *pur uman*, lipsit de transcendenţă şi din care au păstrat elementele exterioare, legate *de expresivitate*.

Tradiţia culturii porneşte de la valorificarea, în sens unilateral, strict orizontal, a frumuseţii folosite drept *faţadă*, din care a fost „golit" interiorul de har şi căreia i se „interzice" recuperarea în veşnicie, perspectiva *nestricăciunii*.

[459] Sfântul Ioan trece de la comparaţia sufletului cucernic cu *înălţimea unui munte*, la realitatea contemplării unui *peisaj de natură*, care te poate umple de frumuseţe şi de har, pentru că Dumnezeu nu îi dăruieşte omului numai *încântare estetică* prin frumuseţea cu care a împodobit pământul, ci şi *linişte interioară* şi *simţirea abundenţei harului Său*, care umple toate.

„Din Duhul Sfânt izvorăsc izvoarele harului, care adapă toată făptura, spre rodire de viaţă", spune un antifon al Utreniei.

[460] Decât frumuseţea acestui pustiu, pe un vârf de munte.

[461] Sufletul celui care şi-a sfinţit viaţa prin multa pătimire a tuturor relelor este *mai dulce* şi *mai desfătător* decât pustiul, pentru că *liniştirea* nu ţine *de un loc anume*, ci pustiul unde ne liniştim este acolo unde *ni Se face cunoscut Dumnezeu* şi *dragostea Lui pentru noi*.

Iar dacă *pustiul* acesta se arată nouă sub *forma unui Sfânt*, a unui *Învăţător duhovnicesc*, care ni-L arată pe Dumnezeu cel mai bine pentru ochii noştri, atunci acesta este *pustiul* unde trebuie *să ne nevoim*, adică lângă Sfântul pe care *ni l-a descoperit Dumnezeu*, chiar dacă ar fi *în mijlocul unui oraş*. Cred că putem să înţelegem şi astfel cele spuse aici de către Sfântul Ioan.

mare este *desfătarea* ce răsare din *îndelunga pătimire* [a răului], şi cum, vorbind cu un om mult pătimitor, cineva poate fi cu mult mai desfătat şi mai câştigat decât de vederea unor astfel de locuri, voi să urmaţi unui astfel de om[462].

Fiindcă acolo unde nici măcar o mică urmă de răutate nu răzbate dintr-un asemenea suflet, ci numai *blândeţe* şi *cuvinte minunate*, în care îşi află asemănare gingăşia dulce a zefirului, unde şi rugăciunile cele stăruitoare, dezbrăcate de orice mândrie, se aseamănă cu *păsările cântătoare* zburând spre înălţimi: cu cât nu se află acolo ceva *cu mult mai bun* decât toate acestea[463]?

Căci nu trupul este *răcorit* de adierea dulce a cuvântului, nu, ci acesta *înviorează* sufletele noastre *încinse* şi *pârjolite [de patimi]*.

Un doctor, chiar dacă ar avea cea mai mare grijă, n-ar putea să vindece pe cineva de febră, aşa cum un om răbdător, prin răsuflarea cuvintelor sale[464], poate să vindece o persoană pătimaşă şi arzând de mânie/de ură[465].

---

[462] Transfigurarea sufletului şi transformarea lui într-un *rai* a cărui vedere ne aduce o mare desfătare şi un nespus de mare folos duhovnicesc, se face prin chinuri şi prin multa pătimire, prin îndelunga răbdare a răului şi a suferinţelor, cu mulţumire şi prin lupta aprigă cu patimile, prin războiul nevăzut.

Nouă ne place *să ne desfătăm* de o astfel de vedere duhovnicească, de întâlnirea cu Sfinţii lui Dumnezeu, care să ne aline sufletele şi să ni le umple de mireasma Duhului Sfânt, aşa cum nicio mireasmă a florilor sau a aerului curat nu poate face, dar trebuie ca, îndrăgostindu-ne de această vedere dulce *să şi urmăm* aceeaşi cale, a multei pătimiri şi a multei nevoinţe, interioare mai ales, pentru a ajunge să răspândim şi noi măcar puţin din această mireasmă şi a scăpa de duhoarea păcatului, de zgomotul asurzitor al patimilor din noi care sunt ca *un oraş în mişcare*.

Însă cel care s-a liniştit este ca *un vârf de munte* chiar şi în mijlocul oraşului şi nu îl tulbură *zarva patimilor* celorlalţi şi nici cea a demonilor care vor să-l distragă şi să-l înfricoşeze, pentru că inima lui e *răpită* tot timpul de *dorul lui Dumnezeu*.

[463] Decât toate frumuseţile încântătoare ale pământului.

[464] Dumnezeu înviază la viaţa duhovnicească pe omul pătimaş prin *răsuflarea cuvintelor* celor de Dumnezeu insuflate, pline de Duhul Sfânt (care sunt *sabia Duhului* care taie toată tăutatea) ale omului duhovnicesc, ale păstorului de suflete. Am putea spune că predicarea adevărului, cuvintele duvoniceşti tămăduitoare sunt „suflare de viaţă" de la Duhul Sfânt prin care se face omul, din nou, „fiinţă vie" (*cf.* Fac. 2, 7), după ce a murit prin păcat.

Propovăduirea adevărului şi învăţătura duovnicească fac parte din viaţa obişnuită a creştinului sau trebuie să facă parte, fiind la fel *de esenţiale* ca şi *mersul la Biserică* şi *la Sfintele Taine*.

Nici fără una, nici fără cealaltă nu se poate, însă adeseori creştinii noştri consideră că *a merge la Biserică* este *de ajuns*, fără a dori şi a acumula şi o învăţătură teologică, duhovnicească, pe măsura puterii fiecăruia.

Însă învăţătura este tocmai pământul cel bun al seminţelor aruncate de Hristos în inima noastră, care ţine şi face să răsară copacul credinţei, prin care noi ne răsădim duhovniceşte pe noi înşine în grădina Raiului.

Din nefericire, mulţi cred că o viaţă liturgică, golită însă, mai mult sau mai puţin, de sensul ei adânc, le este *de ajuns*.

Însă nici *învăţătura* fără *sfinţirea dumnezeieştilor slujbe* nu este bine, nici *participare la slujbe* fără *înţelegerea lor adâncă*, iarăşi nu este bine.

Dar de ce vorbesc despre doctor? Nici măcar fierul înroşit în foc şi scufundat apoi în apă nu se răceşte *la fel de repede* precum omul pătimaş, atunci când se întâlneşte cu sufletul celui *îndelung pătimitor*[466].

Dar vai, în cazul nostru, le fel ca păsările cântătoare, care, ajungând din întâmplare în piaţa unui oraş, degeaba cântă, aşa este şi cu *lumina învăţăturilor* noastre, când ea străluceşte peste suflete *alipite*[467] de patimile furioase.

Rolul învăţăturii şi a ascultării cuvintelor duhovniceşti este *abolut esenţial* pentru împlinirea duhovnicească şi pentru mântuirea omului.

Predica a devenit la noi, de multe ori, ceva *adiacent* slujbei, de care te poţi lipsi, pe care o poţi „asculta" gândindu-te la altceva sau foindu-te prin Biserică, dorind să pleci mai repede, iar nu ceea ce este în realitate: *o împărtăşire* de Hristos prin impropierea cuvintelor Sale, a poruncilor Sale, *un alt fel de Euharistie*. Căci noi mâncăm Trupul Cuvântului spre întărire, sfinţire şi viaţă, dar mâncăm şi cuvântul Cuvântului şi aşa ne unim deplin cu El.

[465] Omul pătimaş, chiar şi atunci când crede despre sine că e *un om blând* şi care *nu face rău altora* (şi auzim adesea această afirmaţie din partea multora: *De ce să mă duc la Biserică, dacă n-am făcut rău la nimeni şi nu am de ce să mă pocăiesc?*), în sinea sa este un om clocotitor de mânie şi de dorinţă de răzbunare, pe care însă nu le pune în practică pentru a nu-şi *periclita* statutul social şi astfel crede despre sine că este un om care *nu răsplăteşte răul cu rău*.

De această mânie şi ură nu putem scăpa decât *luptând* împotriva patimilor şi *iubind* pe Hristos.

Altfel doar ni se pare că *facem binele*, când, de fapt, binele acesta este *profund interesat* şi fără *niciun fundament* afectiv autentic.

O foarte mare minciună şi înşelare demonică a societăţii umane, de câteva secole bune încoace, proclamată ca adevăr începând cu Renaşterea şi întărită în Romantism, este aceea de a susţine că *omul poate fi bun şi poate face binele şi fără Dumnezeu, că bunătatea omului ţine de firea şi de constituţia lui cu totul independent de credinţa lui şi de relaţia lui cu Dumnezeu*.

Din cauza acestei idei adânc înrădăcinate, prin care oamenii cred că *pot fi buni* de la *ei înşişi*, că sunt *buni* şi *nu le mai trebuie nimic*, mulţi *nu Îl caută* pe Dumnezeu şi nici nu înţeleg *la ce le-ar folosi* aflarea Lui.

[466] Sufletul celui îndelung pătimitor, care se face, prin cuvintele lui, privelişte celui turmentat de patimi, îl ruşinează pe acesta din urmă şi face să tacă *vorbăreţele* patimi dinlăuntrul său, în faţa liniştii dumnezeieşti şi a frumuseţii morale şi spirituale a aceluia.

De aceea, mulţi nu ne dăm seama de acest lucru. Dar trebuie să ştim că atunci când un om *ne smereşte* prin *tăria cuvintelor sale* şi *înălţimea sa duhovnicească*, cuceritoare, înseamnă că *a şi suferit mult*, a pătimit îndelung, chiar dacă nu s-a văzut sau noi nu cunoaştem trecutul său prea bine.

Pentru că numai omul mândru *se victimizează* pe sine şi cerşeşte tot timpul compasiune, în mod orgolios, iar cel smerit este *demn* (şi unora le pare chiar *mândru*!) şi nu ne face *cunoscute* suferinţele sale în amănunt.

Am vorbit de multe ori cu Fericitul nostru Învăţător, Ilie Văzătorul de Dumnezeu şi el nu ne-a spus nici măcar o dată şi nici măcar o singură suferinţă sau umilinţă (nici măcar *la cererea noastră*) din *multele* şi *înfricoşătoarele* pe care le-a îndurat, în mod negreşit, în cei doisprezece ani şi jumătate de *temniţă grea comunistă*.

[467] Ajungem *dependenţi* de patimi precum cei care sunt *dependenţi de droguri*: ajungem dependenţi de defrânare, de mânie de ură, de lene, de nesimţire, etc. „Drogaţii" sunt oamenii *cei mai famaţi*, pentru că nu mai sunt *buni de nimic*. Însă la fel de *drogaţi* suntem şi noi de patimi şi nu suntem *buni de nimic*, adică *pentru viaţa veşnică*.

Cu siguranţă, mai dulce este *duioşia*[468] decât *amărăciunea* şi *răceala*[469] [unui suflet].

Însă una *a fost poruncită de Dumnezeu*, cealaltă de către *Diavol*.

Vedeţi deci, că *nu în zadar* am spus că, chiar dacă nu ar fi vorba despre Dumnezeu şi despre Diavol în acest caz, cele poruncite [de Diavol] ar fi de ajuns în ele însele pentru ca *să ne scoale împotrivă*[470]?

Căci una este *bună/plăcută pentru sine* şi *binefăcătoare* pentru ceilalţi, iar cealaltă este *rea/neplăcută pentru sine* şi *vătămătoare* pentru ceilalţi.

Nimic nu este *mai urât/neplăcut* decât *un om tulburat* de o patimă, nimic mai *asurzitor*[471], mai *hidos*, mai *zguduitor*, şi la fel nimic nu este mai *frumos* decât un om, care ştie ce înseamnă *să fii tulburat* de o patimă[472].

Mai bine să locuieşti cu *o fiară sălbatică* decât cu *un om pătimaş*. Căci fiara, odată îmblânzită, ascultă de cel care i-a pus ei lege, dar omul, chiar dacă l-ai *îmblânzit* adeseori, se face din nou *sălbatic*, doar dacă nu cumva el singur *îşi vine în fire* şi se face pe sine *locaş al blândeţii*.

Căci ca o zi frumoasă şi luminoasă şi ca iarna cu toate zilele ei întunecoase, aşa este şi sufletul *celui blând* şi [respectiv] *al celui furios*[473].

---

[468] Sufletul celui *mult pătimitor* este şi *mult înţelegător* şi *răbdător* cu ceilalţi, de aceea este *blând* şi *duios*, dar noi nu înţelegm prea bine că *blândeţea* şi *duioşia* lui vin din *chinurile* şi *pătimirile îndurate* şi din *multa suferinţă*.

[469] Ostilitatea, caracterul neprietenos, murdăria.

[470] Literal: să ne revolte.

[471] Nimic mai zgomotos, mai stresant, am zice noi astăzi.

[472] Cel care este *în pace* este cel care *s-a luptat cu patima* şi ştie ce înseamnă *să fii tulburat de ea* şi *cât de urâtă este*.

Oamenii duhovniceşti nu sunt *altceva* decât *oameni foarte sensibili* şi *iubitori*, cărora *nu le place urâţenia*, care nu se simt bine *cu tulburarea*, iar noi, cei care nu ne curăţim de patimi, nu suntem decât nişte oameni *foarte nesimţiţi*, care iubim, cum spune Scriptura, ca *porcul murdăria lui* şi precum *câinele vărsătura lui*.

[473] Sfântul Ioan spune invers. Adică, nebuneşte vorbind, „greşeşte” comparaţia, fiindcă o inversează şi face fraza lipsită de sens, însă aceasta numai pentru cei care *nu gândesc* sau cărora le e lene *să gândească*.

Am tradus cum e mai lesne de înţeles, dar nu eram obligată să fac acest lucru.

Însă *căutătorii asidui de noduri în papură* ai traducerilor teologice româneşti, care urmăresc cu lupa şi cele mai mici greşeli de traducere şi mor de fericire în clipa în care le găsesc, pentru că îşi demonstrează loruşi *stofa intelectuală* mult superioară, ar face bine şi frumos să cerceteze şi *originalul în sine*, nu numai în comparaţie cu traducerea şi să vadă cu propriile lentile lustruite de intelectualitatea răbufnindă din latente străfunduri, că nici măcar Sfântul autor nu era *atât de atent* cu exprimarea *corectă* şi *logică* (fiindcă era *prea concentrat* asupra ţelurilor duhovniceşti), pe cât sunt ei cu *traducerile după aceste texte*.

Dimpotrivă, frazele Sfinţilor Părinţi pot fi uneori *prolixe*, alteori *eliptice*, pentru că *dragostea* şi *râvna* nu îi lăsau *să se mai uite la stil*.

Dar noi *să nu ne uităm* acum la urmările *rele/ păguboase*, care îi ating pe alţii, ci să privim la acelea care *afectează* oamenii în ei înşişi, deşi, cu adevărat, nu *mică* este paguba cuiva, atunci când face rău altuia; însă noi, acum, să lăsăm aceasta.

Ce călău poate să taie *atât de rău* coastele cu biciul său, ce cuţit înroşit în foc spintecă trupul în aşa fel, ce nebunie a minţii poate să îl lipsească pe om în aşa fel de *raţiunea sa firească*, aşa după cum fac *mânia* şi *furia*?[474]

Cunosc multe exemple de oameni care au pricinuit boli [în ei înşişi] dând frâu liber mâniei: şi cea mai rea febră este tocmai aceasta.

Dar dacă astfel *chinuiesc* ei trupul, gândeşte-te la suflet[475]. Căci nu te certa zicând că nu vezi paguba [sufletului] ci, mai degrabă, gândeşte-te, dacă acela care este *vasul pătimirii răutăţii*[476] [altuia] este atât de mult *rănit*, cât de mare trebuie să fie rana suferită tocmai de cel care *o provoacă*!

Iar Sfântul Irineu de Lyon spunea despre Sfântul Pavel că *scria foarte repede*, şi în fraza sa, ideile telogice nu au *continuitate*, ci sunt *intercalat*e astfel încât sunt *foarte greu de înţeles*.

Mi se pare, prin urmare, că cei care urmăresc ca *să nu greşim* nici măcar o virgulă în cele ce traducem, şi care au mari *pretenţii de duhovnicie*, strecoară ţânţarul şi înghit cămila, considerând că aceste greşeli sunt *atât de grave* încât o astfel de carte nu merită *să apară*, însă nu privesc şi în sufletul lor să vadă, dacă, din înţelegerea lor duhovnicească a dumnezeieştilor texte, lipseşte vreo „cirtă" sau dacă nu cumva este *ceva fără sens*.

Consider sincer, că cei care fac astfel de *evaluari* ar trebui nu să scoată ochii celor care *traduc cu câteva greşeli* (care, chiar dacă ar exista cu adevărat, ar fi extrem de simplu de rectificat, unde ar fi cazul, pentru că s-ar datora *oboselii* şi *surmenării* celui care se nevoieşte astfel), ci să scrie *cărţi de comentarii duhovniceşti* la aceste texte prin care să demonstreze, dacă ţin neapărat, şi felul în care, în contextul dumnezeieştilor scrieri, *s-a alterat* şi *s-a distorsionat* sensul ortodox prin anumite *opţiuni personale* de traducere sau printr-o *virgulă omisă*.

Mai cred că *o atitudine de dragoste* şi *de înţelegere*, împreună cu *o atenţionare în duhul blândeţii*, care să acopere, precum Sem şi Iafet, neputinţa traducătorului/ traducătoarei, ar fi o atitudine *mai potrivită* decât cea asemănătoare cu batjocura lui Ham.

Dacă ne-am angajat, cu toţii, să-L slujim pe Hristos, fiecare cum poate, nu ar trebui *să căutăm să-i mâncăm de vii* pe aceia dintre fraţii noştri, care *nu ne plac* sau pe care nu suntem *în stare* să îi înţelegem, pentru că nu suntem în stare *să ne smerim* în faţa muncii lor, şi atunci ne legăm de *lucruri exterioare*, care nu au nimic de-a face cu duhovnicia.

[474] Nu biciul sau cuţitul sau nebunia sunt *de vină*, ci mânia şi furia, ura iraţională, oarbă, ale celor care, dacă nu pot *să nimicească* pe cineva, se răzbună asupra trupului său pe care îl torturează.

[475] Dacă vezi torturile înfiorătoare şi inimaginabile cu care este cineva chinuit, gândeşte-te la sufletul chinuitorului, cât trebuie acela *să fie de chinuit* şi *de torturat de răutate*.

[476] Cel care primeşte, care suferă (este lovit de) *patima răutăţii* altuia.

Mulţi şi-au pierdut ochii, mulţi au căzut în cea mai cumplită boală. Dar cel care rabdă *cu bărbăţie*, poate să îndure toate uşor.

Cu toate acestea, amândouă [rănile, bolile[477]] sunt poruncile peste măsură de *ostenitoare* pe care Diavolul le dă şi *răsplătirile* cu care ne răsplăteşte pentru acestea sunt Iadul.

El este atât *Diavol*, cât şi *vrăjmaş* al mântuirii noastre, iar noi, mai degrabă, primim „darurile” lui decât pe cele ale lui Hristos, Care ne este şi *Mântuitor* şi *Binefăcător* şi *Apărător* şi Care ne-a spus nouă asemenea cuvinte, care sunt şi *cele mai dulci* şi *cele mai cinstite* şi *cele mai folositoare* şi *cele mai binefăcătoare*, dăruindu-ne, atât nouă, cât şi celor care trăiesc în preajma noastră, *cele mai mari binecuvântări*.

Nimic nu este *mai rău* ca mânia, iubiţii mei, nimic *mai rău* decât furia oarbă. Nu voi mai întârzia însă mult [asupra acesteia]: este *o patimă sălbatică* şi *crudă*.

De multe ori, un biet cuvânt, lăsat *în mod necugetat* să scape la mânie, are nevoie de vremea întregii vieţi pentru *a fi vindecat*[478] şi la fel o faptă făcută astfel, care înseamnă *distrugerea unui om* pentru toată viaţa.

Căci cel mai nefast lucru al ei [al mâniei] este acesta: că într-o singură clipită şi printr-un singur gest şi printr-un singur cuvânt, adesea ea *ne-a aruncat afară* din moştenirea bunătăţii celei veşnice şi ne-a adus, pentru un nimic, mulţimea suferinţelor[479] [veşnice].

De aceea vă rog din toată inima să faceţi tot ce se poate ca *să îngenunchiaţi* această *fiară sălbatică*!

Totuşi, până acum v-am vorbit despre *blândeţe* şi *mânie*. Dar dacă cineva s-ar strădui să compare şi alte lucruri opuse, precum avariţia/ zgârcenia şi împătimirea nebună de slavă, spre deosebire de dispreţul desăvârşit pentru bogăţie şi pentru slava deşartă, lipsa de cumpătare cu chibzuinţa, pizma cu bunăvoinţa, atunci poate cunoaşte [şi din acestea] cât de mare este *diferenţa* [între *patimi* şi *virtuţi*].

---

[477] Atât rănirea şi îmbolnăvirea trupului celui chinuit, cât şi rănirea şi îmbolnăvirea sufletului torţionarului însuşi, sunt *poruncite de diavol*.

[478] Pentru a fi vindecată urmarea.

[479] Literal: „a world of pains”. Englezii spun bine: „o lume a suferinţelor, a durerilor”, căci astfel este *iadul păcatelor*, pe care îl suferm şi aici, şi în viaţa viitoare.

Luaţi aminte cum din înseşi cele poruncite se arată, în modul cel mai lămurit cu putinţă, că ale unora *stăpân* este *Dumnezeu*, ale celorlalte este *Diavolul*!

Să împlinim deci poruncile lui Dumnezeu şi nu să ne aruncăm pe noi înşine în bezne[480] fără ieşire.

Ci, atât cât mai este vreme, să spălăm tot ceea ce *ne întinează* sufletul, pentru ca să putem ajunge la binecuvântările cele veşnice, prin harul şi mila Domnului nostru Iisus Hristos, împreună cu Care Tatălui şi Sfântului Duh fie slava, puterea şi cinstea, acum şi pururea şi în vecii cei fără de sfârşit. Amin!

---

[480] Am folosit acest cuvânt cu sensul său etimologic: de hău, prăpastie.

Omilia 7

Ei auzind acestea au fost pătrunşi la inimă şi au zis către Petru şi ceilalţi Apostoli: Bărbaţi fraţi, ce să facem? (2, 37).

Vedeţi ce *mare lucru* este *blândeţea*? Mai mult decât orice vorbire tăioasă, *pătrunde* inimile noastre şi face *o rană şi mai adâncă*.

Precum în cazul acelor trupuri care s-au făcut tari, omul care le loveşte nu reuşeşte să le facă să simtă prea mult, dar dacă el mai întâi *le domoleşte* şi *le îmblânzeşte*, atunci le poate străpunge cu uşurinţă. Aşa şi aici: mai întâi e nevoie de *domolire*.

Însă ceea ce înmoaie nu este *mânia*, nici *învinovăţirea lor aprigă*, nici *silnicia*, ci *blândeţea*.

Cele dintâi, cu adevărat, mai degrabă *măresc* învârtoşarea, dar aceasta din urmă, doar ea, *o îndepărtează*.

Dacă vreodată doreşti să mustri pe un făcător de rele, fă-o cu toată blândeţea.

Căci vezi aici: el [Petru] le aminteşte lor cu bunătate de fărădelegea pe care au făcut-o, fără să le mai vorbească mai mult despre ea.

Zice că a fost *darul lui Dumnezeu* şi urmează spre a vorbi despre harul care dă mărturie pentru cele întâmplate, astfel încât *creşte* cuvântul său devenind şi mai mare.

Astfel, s-au ruşinat de blândeţea lui Petru, în aceea că el, vorbind oamenilor care i-au răstignit Stăpânul şi care suflau cu ucidere împotriva lui însuşi şi a celor împreună cu el, le-a predicat lor ca *un părinte* şi *învăţător iubitor*. Şi nu numai că *au fost înduplecaţi* ci, mai mult, ei înşişi s-au osândit şi şi-au dat seama de purtarea lor din trecut.

Căci el nu a lăsat loc mâniei lor ca să se ivească, ci *le-a umbrit*[481] judecata, iar prin uneltele smereniei a împrăştiat *ceaţa* şi *întunericul* răzvrătrii lor, arătându-le apoi *îndrăzneala hulitoare* a fărădelegii pe care au săvârşit-o.

Căci aşa este: când spunem despre noi că *am fost vătămaţi*, vrăjmaşii îndrăznesc să dovedească că *nu ei au*

---

[481] Le-a *întunecat* pornirea cea rea a minţii lor.

provocat vătămarea. Dar când spunem că *nu am fost vătămaţi* ci, mai degrabă, *am greşit*, atunci ceilalţi spun cele dimpotrivă.

Prin urmare, dacă vrei să îi arăţi celui care te duşmăneşte că *a greşit*, fereşte-te să îl învinuieşti pe faţă, nu, ci tu *dă-i dreptate* şi negreşit el se va descoperi singur că *este vinovat*. Căci în om sălăşluieşte, în mod firesc[482], un duh/o dorinţă de împotrivire.

În aşa fel a fost purtarea lui Petru. Nu i-a învinovăţit pe ei cu asprime ci, dimpotrivă, chiar a îndrăznit *să le dea dreptate*, atât cât era *cu putinţă*. Şi aşa se înţelege cum *a pătruns* în sufletele lor.

Veţi întreba: unde este dovada că ei *au fost pătrunşi*[483]? În propriile lor cuvinte. Căci ce spun ei? „Bărbaţi fraţi, ce să facem?”.

Pe cei pe care mai înainte i-au numit *înşelători*, acum îi numesc *fraţi*. Şi în felul acesta nu s-au aşezat pe ei înşişi ca *egali* ai acestora ci, mai degrabă, atrăgându-le dragostea frăţească şi bunătatea şi, în afară de aceasta, pentru că Apostolii au binevoit să-i numească pe ei astfel.

Şi zic: „Ce să facem?”. N-au zis imediat: *Bine, atunci ne pocăim*; ci s-au predat pe ei înşişi Ucenicilor.

Aşa cum cineva, fiind pe punctul de a naufragia, văzând pe căpitanul vasului sau fiind bolnav, pe doctor, îşi pune toate ale sale în mâinile lui şi ascultă poruncile lui în toate, aşa şi aceştia au mărturisit aici că sunt *în cea mai mare primejdie* şi *părăsiţi de orice nădejde de mântuire*. N-au zis: „Cum să ne mântuim?”, ci: „Ce să facem?”.

Şi, deşi întrebarea era pusă tuturor, din nou Petru este cel care răspunde.

Pocăiţi-vă, zice, *şi să se boteze fiecare dintre voi în numele lui Iisus Hristos* (2, 38).

Nu spune: „Credeţi”, ci: „să se boteze fiecare dintre voi”. Căci aceasta [credinţa] au primit-o în Botez.

Apoi vorbeşte despre câştig:

---

[482] În omul păcătos este acest lucru „firesc”, pentru starea în care se află el. Dar când îi dai dreptate, când şi el ştie foarte bine că nu are dreptate, atunci dorinţa lui *de împotrivire* se simte dezarmată.
[483] Străpunşi, înţepaţi în inimă, mustraţi.

spre iertarea păcatelor voastre, şi veţi primi darul Duhului Sfânt (2, 38).

Dacă eşti *pe cale* de a primi un dar, dacă Botezul aduce *iertarea*, de ce să mai întârzii?

Apoi întoarce cuvântul spre îndemnare, adăugând:

Căci vouă vă este dată făgăduinţa, căci despre făgăduinţă vorbise mai devreme, *şi copiilor voştri* (2, 39),

zice adică: darul este şi mai mare, de vreme ce aceştia vor fi *moştenitori* ai binecuvântărilor.

Şi urmează: *şi tuturor celor de departe*:

dacă acestora care se află *departe* [se dă darul], cu atât mai mult vouă, care sunteţi *aproape*;

pe oricâţi îi va chema Domnul Dumnezeul nostru (2, 39).

Luaţi aminte la vremea în care zice „şi tuturor celor de departe": când îi află pe ei *împăcaţi* şi *defăimându-se pe sine*. Căci atunci când sufletul *se osândeşte pe sine* nu mai cunoaşte *pizmă*.

Şi cu alte mai multe vorbe mărturisea şi-i îndemna, zicând (2, 40):

luaţi aminte cum, peste tot, autorul [Sfântul Luca] scurtează cuvântul[484] şi cât este de liber de orice deşertăciune şi slavă deşartă.

Mărturisea şi îndemna, zicând:

---

[484] Este concis.

– aceasta este *desăvârşirea învăţăturii*, să cuprinzi din *cele ale temerii* şi din *cele ale iubirii* –

Mântuiţi-vă de acest neam viclean[485] (2, 40).

Nu spune nimic despre *viitor*, [ci] totul este despre *prezent*, prin care, într-adevăr, oamenii sunt *înduplecaţi cu putere*. [Și] arată că Evanghelia izbăveşte de *relele zilei de azi* la fel de bine[486].

Deci cei care au primit[487] *cuvântul lui s-au botezat şi în ziua aceea*[488] *s-au adăugat ca la trei mii de suflete* (2, 41).

Înţelegeţi oare că aceasta *i-a veselit* pe Apostoli chiar mai mult decât *minunea în sine*?

Şi stăruiau[489] *în învăţătura apostolilor şi în împărtăşire*[490] (2, 42).

Aici sunt două virtuţi: *stăruinţa* şi *înţelegerea/ armonia/dragostea*.

În învăţătura Apostolilor, zice, din cauză că ei, apoi, iarăşi i-au învăţat, *şi în împărtăşire, în frângerea pâinii şi în rugăciuni* (2, 42).

Toţi împreună, cu toată stăruinţa.

Şi tot sufletul era cuprins de teamă[491] (2, 43): sufletul celor care credeau.

---

[485] Neam (generaţie) pervers, desfrânat, nemulţumitor, necuvincios, nepriceput, vrăjmaş, nesupus, neascultător.
[486] După cum făgăduieşte că va izbăvi şi în viitor.
[487] În text: care au primit cu bucurie.
[488] În text: chiar în aceeaşi zi.
[489] În text: urmau cu tărie, neclintiţi.
[490] În text, sensul e de comuniune frăţească.
[491] În text: „Şi frică a venit peste fiecare suflet”.

Căci aceia nu i-au dispreţuit pe Apostoli [considerându-i] ca pe nişte *oameni de rând*, nici nu şi-au *îndreptat privirea* spre ceea ce *de-abia se întrezărea*[492]. Cu adevărat, gândurile lor *se aprindeau în strălucire*[493].

Şi fiindcă Petru le-a propovăduit mult şi le-a arătat făgăduinţele şi cele ce vor urma, de aceea era *normal* ca ei să fie *copleşiţi de frică*.

Minunile întăreau mărturia cuvintelor:

căci multe minuni şi semne se făceau în Ierusalim prin Apostoli (2, 43).

După cum s-a întâmplat şi cu Hristos – mai întâi au fost semnele, apoi învăţătura, apoi minunile –, la fel este şi acum.

Iar toţi cei ce credeau erau laolaltă şi aveau toate de obşte (2, 44).

Luaţi aminte ce *sporire duhovnicească* s-a produs imediat aici! Căci împărtăşirea/ comuniunea nu era numai *în rugăciuni* şi nici numai în învăţătură/dogmă, ci şi în *legăturile dintre ei*.

Şi îşi vindeau bunurile şi averile şi le împărţeau tuturor, după cum avea nevoie fiecare (2, 45).

Iată ce frică a lucrat [Dumnezeu] în ei!

Căci frica de Dumnezeu este începutul înţelepciunii (*cf.* Pilde 1, 7; 9, 10; Iov 28, 28; Ps. 110, 10; Sir. 1, 14-15) şi ea este *un mare dar* al Duhului Sfânt (*cf.* Is. 11, 3), Care S-a pogorât peste cei botezaţi, după cum le-au făgăduit Sfinții Apostoli.

[492] Spre cele foarte înalte, duhovniceşti, pe care nu le puteau *înțelege imediat* prea bine. Nu au scrutat cu neruşinare orizontul duhovnicesc al tainelor pe care nu le puteau cuprinde dintr-o dată.

Deci din frică de Dumnezeu *nu i-au dispreţuit* pe Sfinții Apostoli şi nici nu *au căutat să înțeleagă dintr-o dată* toate tainele credinţei creştine.

[493] Pe cât cunoşteau mai mult tainele credinţei şi se adânceau în iubire pentru Hristos, pe atât mintea şi gândurile lor începeau să se aprindă de *lumina înțelepciunii dumnezeieşti* şi *să strălucească*.

„Averile şi le împărţeau”, zice, arătând înţelepciunea iconomiei: „după cum avea nevoie fiecare”.

Nu cu *nechibzuinţă*, aşa cum făceau filosofii greci, dintre care unii au lepădat averea lor, alţii au aruncat în mare foarte mulţi bani, dar ceea ce făceau ei nu însemna *a urî bogăţia*, ci era semn numai de *prostie* şi *nebunie*.

Căci peste tot în lume diavolul şi-a făcut de treabă ca *să defaime*[494] făpturile lui Dumnezeu, vrând a face să se înţeleagă că ar fi *cu neputinţă* să foloseşti bogăţiile cu scopuri bune[495].

Şi în fiecare zi, stăruiau într-un cuget în templu (2, 46), bucurându-se astfel de roadele învăţăturii.

Luaţi aminte cum iudeii nu au făcut nimic *mai mult* sau *mai puţin* decât *să vină cu osârdie în templu*. Căci cu cât au devenit *mai râvnitori*, cu atât mai mult au arătat *cinstire* şi locului [templului].

Fiindcă Apostolii, deocamdată, nu i-au smuls încă de lângă acesta, de teama de *a nu fi huliţi [de iudei]*.

Şi frângând pâinea în casă[496], *luau împreună hrana*[497] *întru bucurie şi întru curăţia inimii*[498], *lăudând pe Dumnezeu şi având har la tot poporul* (2, 46-47).

---

[494] Să discrediteze, să compromită, să calomnieze.

[495] Dumnezeiescul Ioan ne spune clar că bogăţia nu este *spre pierzare*, dacă *o iconomisim cu înţelepciune*.
Din „economiile” noastre să facem *iconomie*, să fim *iconomi înţelepţi*. Şi dacă arunci bogăţia pe care o ai şi nu o întrebuinţezi bine, nu este *nicio virtute*, ci numai *înţelepciunea* şi *dreapta judecată* sunt *virtuţi*.
Creştinii trebuie să facă *milostenii cu chibzuinţă*, nu să arunce cu banii şi cu bogăţia la întâmplare şi astfel să-şi „odihnească” conştiinţa, ca şi cum ar fi devenit cu adevărat *milostivi*.
Neagonisire nu înseamnă *a nu avea*, ci *a nu te lipi de ceea ce ai*. Căci bogat a fost şi Sfântul Iov, bogaţi au fost şi Sfinţii Părinţi Ioachim şi Ana, şi mulţi alţi Sfinţi, şi asta nu i-a împiedicat să ajungă la *desăvârşire duhovnicească* şi la *cea mai mare sfinţenie*.
Dracul este cel care vrea să credem că *bogăţia e rea*, după cum vrea să credem şi că *trupul e rău* sau *lumea*, că *tot universul este rău*, ca să *discrediteze* creaţia lui Dumnezeu şi raţiunea cu care El ne-a înzestrat de a folosi toate lucrurile spre bine.

[496] În text: „din casă în casă”, adică în casele celor credincioşi.

[497] În text: „îşi luau fiecare porţia sa de mâncare”.

[498] Literal: „singleness of heart”, în *singurătatea inimii*, după cum a poruncit Domnul, ca să intrăm prin rugăciune în cămara inimii şi să închidem uşa patimilor necurate, adică să ne adâncim în iubirea Lui şi în împărtăşirea cu El, în cea mai mare intimitate cu El.

Mi se pare că, zicând „pâine”, a însemnat aici *postul* şi *viaţa grea*. Căci îşi luau fiecare *partea sa de hrană* şi nu *vreo mâncare dreasă*.

„Întru bucurie”, zice. Înţelegeţi deci, că nu *mâncarea dreasă*, ci *hrana simplă* le-a adus bucurie. Fiindcă aceia care îşi dreg mâncarea[499] sunt sub *osândă* şi *durere*, dar nu şi aceştia.

Vedeţi că înseşi cuvintele lui Petru au întru ele şi *un canon de viaţă*? „Şi întru curăţia inimii”. Căci nu poate să existe *bucurie* acolo unde nu este *smerenie*.

Dar cum aveau ei „har la tot poporul”? Din cauza roadelor pe care le-au adus ei înşişi.

Căci nu vă uitaţi la faptul că, din invidie şi din răutate, căpetenia preoţilor s-a sculat împotriva lor ci, mai degrabă, credeţi că au avut „har la tot poporul”.

Iar Domnul adăuga zilnic Bisericii pe cei ce se mântuiau[500]*. Şi toţi cei ce credeau erau împreună*[501] (2, 47).

Iarăşi arată *împreuna locuire*, dragostea, care este *izvorul* tuturor lucrurilor celor bune!

„Ei auzind acestea au fost pătrunşi la inimă” [etc], „Iar Petru a zis către ei” (2, 37, 38), şi celelalte. (Procitanie.)

Cele ce s-au spus nu erau de ajuns. E adevărat că acele cuvinte erau de ajuns pentru ca să îi aducă la credinţă, dar acestea sunt pentru a arăta, care este felul în care se cuvine să se poarte un credincios.

Iar el nu a zis: „întru Cruce”, ci: „să se boteze fiecare dintre voi în numele lui Iisus Hristos”.

Şi nici nu le-a adus mereu în amintire Crucea, ca să nu pară că *îi mustră*, ci doar a zis: „Pocăiţi-vă”.

Și de ce? Ca să fim pedepsiţi? Nu! Ci: „să se boteze fiecare dintre voi în numele lui Iisus Hristos, spre iertarea păcatelor voastre”.

Singurătatea inimii înseamnă şi umilinţa inimii, smerenia ei. Curăţia, smerenia, simplitatea, liniştea, umilinţa, deşi sunt înţelese separat, în practică nu pot fi concepute una fără alta.

[499] Ca să o facă mai gustoasă, mai delicioasă.

[500] În text: „pe unii ca aceştia, care trebuia să se mântuiască”.

[501] Această ultimă propoziţie nu este în Biblia românească.

Altfel sună legea în tribunalele lumii acesteia, dar când este vorba de propovăduirea Evangheliei, cel fărădelege, mărturisindu-se, este mântuit!

Luaţi aminte cum nici Petru nu trece în grabă peste aceasta, ci face cunoscute şi împrejurările, adăugând: „şi veţi primi darul Duhului Sfânt": cuvânt încredinţat prin faptul că Apostolii înşişi *au primit* acest dar.

„Căci vouă vă este dată făgăduinţa…", etc. E vorba de *făgăduinţa darului Sfântului Duh*.

Până acum, vorbeşte despre cele uşoare şi care vin împreună cu un mare dar, iar după acestea îi aduce la cele rânduite [de Dumnezeu]. Căci pentru ei aceasta era *temelia râvnei* și anume: *a fi gustat deja* [ca popor ales] din atât de *mari binecuvântări*.

„Şi cu alte mai multe vorbe mărturisea", etc. De vreme ce ascultătorul ar dori să înveţe care era *esenţa* şi *înţelesul* acestor cuvinte pe care avea să le rostească, de aceea el [Sfântul Luca] ne spune acestea: „şi-i îndemna, zicând: Mântuiţi-vă de acest *neam viclean*".

„Deci cei ce au primit cuvântul lui", etc. Aceia *au încuviinţat* cele ce s-au spus, deşi *plini de cutremurare*, şi după ce s-au învoit, s-au botezat degrabă.

Şi este scris mai departe: „Şi stăruiau în învăţătura Apostolilor". Căci nu numai *o zi* sau nu *numai două* sau *trei zile* a trebuit să fie *învăţaţi*, ca persoane care au trecut la *o altfel de viaţă*.

„Şi stăruiau *într-un cuget*[502] în învăţătura Apostolilor", etc. Nu zice: „împreună", ci: „într-un cuget". Şi mai zice după aceea că: „în fiecare zi, stăruiau într-un cuget în templu", ca şi când toţi ar fi fost *un singur suflet*.

Şi iarăşi, pentru *scurtimea cuvântului*, nu vorbeşte despre învăţătura predanisită lor. Întrucât, ca pe nişte *copii mici* i-au hrănit Apostolii cu *mâncare duhovnicească*[503].

„Şi tot sufletul era cuprins de teamă": este limpede de înţeles, că şi al celor care nu au crezut, văzând cât de mare a fost şi de neamânată schimbarea tuturor şi, în afară de

[502] Nu se află în Biblia românească.

[503] Adică, înţeleg de aici, nu le-au dat de la început învăţăturile cele mai înalte şi de aceea Sfântul Luca nu mai relatează pe larg despre felul în care le-au propovăduit Apostolii.
Iarăşi se vede că Dumnezeieştii Evanghelişti şi Apostoli au scris despre *cele mai mari* şi *mai minunate învăţături* şi despre cele mai mari minuni care s-au întâmplat, alegând fiecare ceea ce a considerat – insuflaţi fiind de Duhul Sfânt – că este de *cea mai covârşitoare importanţă*.

aceasta, din pricina minunilor. „Iar toţi cei care credeau erau laolaltă şi aveau toate de obşte”.

Au devenit toţi îngeri într-o clipă. Cu toţii, stăruind în rugăciune şi în ascultare, au înţeles că *lucrurile duhovniceşti* sunt *obşteşti* şi că niciunul nu avea mai mult decât altul şi cu mare zor s-au adunat laolaltă, pentru *a-şi pune totul de obşte* şi chiar pentru *a împărţi*[504] *[toate ale lor] tuturor*[505].

„Iar toţi cei care credeau”, zice, erau *laolaltă* şi ca să vedeţi că aceasta nu înseamnă că erau *adunaţi într-un loc anume*, luaţi aminte la cele ce urmează: „şi aveau toate de obşte”.

„Toate”, zice, adică *fără nicio abatere*, nu unele *da* şi altele *nu*. Aceasta era o *comunitate de vieţuire îngerească*, fiindcă nu considerau că *le aparţine* nimic.

Prin aceasta era smulsă însăşi *rădăcina* tuturor relelor. Prin cele ce au făcut, au arătat [cu fapta] pe cele pe care le-au auzit: căci aceasta era despre care el a zis: „Mântuiţi-vă de acest *neam viclean*”.

---

[504] Chiar şi *a împărţi tuturor toate* cele ale tale era *o caracteristică de obşte*, era ceva ce făcea fiecare în parte, nu numai unii îşi împărţeau bunurile.
Adică, fie că averea lor era mare sau mică, ei puneau, fiecare, tot ceea ce aveau la dispoziţia tuturor celorlalţi fraţi. Şi nu numai că puneau toate averile la un loc, ci le şi risipeau imediat, le dăruiau fără ezitare imediat celor ce aveau nevoie.

[505] Atunci când înţelegi că Dumnezeu *împarte* daruri duhovniceşti tuturor, şi celui de lângă tine la fel ca şi ţie şi tuturor la fel, atunci nu mai are niciun rost ca să ai *bunuri materiale de prisos*, în plus faţă de fratele tău.
Când cele care sunt *mai scumpe* şi *mai de preţ*, adică *cele duhovniceşti*, sunt împărţite de Dumnezeu tuturor fără discriminare, ce rost mai are să păstrezi pentru tine pe cele *fără preţ*, pe cele *găunoase* şi *putrezitoare*, bunurile materiale şi averile (*cf.* 2, 45)?
Chiar dacă tu nu dai fratelui tău, vezi limpede că Dumnezeu i-a dat, Dumnezeu l-a dăruit pe el, l-a umplut de har şi el e foarte bogat în darul dumnezeiesc, ca un Părinte Bun, aşa după cum fac şi părinţii care îşi iubesc copiii şi le împart lor daruri în mod egal, fără favoritisme.
Dacă am vedea în fraţii noştri pe cei pe care îi iubeşte Dumnezeu *la fel de mult* ca şi *pe noi*, dacă am sesiza darurile cu care îi umple Dumnezeu, cu pace, cu linişte sufletească, cu linişte în familie, cu prunci ascultători şi înţelepţi, cu alte multe feluri de ajutoruri în clipe de nevoie şi daruri pe care le poate revărsa Dumnezeu într-o casă, nu i-am mai desconsidera, nici nu am mai crede că sunt *mai săraci* ca noi sau că *le dăm ceva deosebit*, dacă se întâmplă *să ne îndurăm* ca să le dăruim ceva, un ajutor material sau financiar, care le trebuie.
Dar noi nu mai avem *simţul duhovnicesc* de a vedea *darurile lui Dumnezeu* în sufletul şi în viaţa celor pe care îi credem *săraci*, mai săraci *decât noi*, îi ofensăm cu nepăsarea şi cu dispreţul nostru pentru că nu vedem că ei sunt *bogaţi*, de multe ori cu *mult mai bogaţi* decât noi.
Dăruind ceva trecător, material, primim în schimb iubire, primim înţelegera că Dumnezeu e *Părintele cel Bun al tuturor*, primim *o familie mare* care este *Biserica universală*, primim *fraţi* şi *surori* şi *părinţi* pe care nu îi ştiam că îi avem: primim mult mai mult, infinit mai mult decât dăm. Dau fratelui meu pentru că văd că *are*, văd că e *fiul iubit* al lui Dumnezeu.

„În fiecare zi, stăruiau într-un cuget în templu”. De vreme ce au ajuns *trei mii*, au avut curaj să iasă afară acum.

Iar pe deasupra, era *marea îndrăzneala* dăruită lor de Duhul. Şi urcau zilnic [la Templu] ca la un loc sfânt, căci adesea îi aflăm pe Petru şi pe Ioan făcând aceasta.

Întrucât, deocamdată nu au stânjenit cu nimic datinile iudeilor. Iar cinstea trecea şi asupra locului. Mâncarea în casă...În care *casă*? În *Templu*.

Luaţi aminte la *creşterea evlaviei*. Au lepădat toate bogăţiile şi s-au veselit şi au avut bucurie mare. Căci mai mari erau bogăţiile pe care le-au primit fără sudoare. Nimeni nu a cârtit, nimeni nu a pizmuit, nimeni nu a duşmănit/n-a purtat ranchiună. Nici mândrie, nici dispreţuire nu era acolo. Ca nişte *copii* s-au supus pe ei înşişi învăţăturii. Ca a unor *prunci nou-născuţi* era *bunăvoinţa* inimii lor.

Dar de ce să folosim această *nedesluşită asemănare*?

Amintiţi-vă cum a fost când Dumnezeu *a zguduit* cetatea noastră cu un cutremur, cât de *ascultători* au devenit toţi oamenii.

Aşa era şi atunci cu cei care au crezut. Nu era între ei *necinste*, nici *viclenie*: căci acesta este *rodul fricii* şi *al durerii*! Nu încăpea atunci vorbă despre „al meu” şi „al tău”.

Prin urmare, bucuria aştepta la masa lor şi nimănui nu i se părea că mănâncă dintr-ale sale, nici din ale altuia. Poate că vi se pare acesta un cuvânt greu de ghicit.

[Acesta este înţelesul]: nici nu socoteau bunurile fraţilor lor ca fiind *străine*, căci ele erau *ale Stăpânului*, nici pe ale lor înşişi ca fiind ceva *al lor*, ci toate erau *ale fraţilor*.

Cel sărac nu cunoştea ruşinea, nici cel bogat trufia. Aceasta este *bucuria*. Cel din urmă se socotea pe sine *dator*, fiind *dăruit*.

Ceilalţi se simţeau *cinstiţi* prin aceasta, şi erau strâns legaţi unii de alţii.

Căci într-adevăr, când oamenii fac pomană din bani, se întâmplă să fie jigniri, mândrie, părere de rău/silă.

Și de aceea zice Apostolul: „Fiecare să dea cum socoteşte cu inima sa, nu cu *părere de rău*, sau *de silă*, căci Dumnezeu iubeşte pe cel care *dă cu voie bună*” (II Cor. 9, 7)

„Întru bucurie şi întru curăţia inimii”, etc. Vedeţi despre cât de multe lucruri le aduce mărturie!

Despre adevărata credinţă, stăruinţa în ascultare, în rugăciuni, în curăţie, în plinătatea bucuriei. „Lăudând pe Dumnezeu”.

Două lucruri erau care ar fi putut să *îi întristeze* pe ei: *viaţa aspră* şi *pierderea averilor lor*. Şi cu toate acestea, tocmai în aceste două privinţe, ei s-au veselit. „Şi având har la tot poporul”.

Căci cine trebuie să iubească oameni cu *o asemenea fire*, ca *părinţi ai tuturor*?

Aceştia nu *s-au întors cu răutate* unul împotriva altuia, ci toţi *s-au supus* harului lui Dumnezeu.

„La tot poporul”. Nu le era *frică* şi, cu toate acestea, ei s-au aşezat *în mijlocul* primejdiilor.

Prin *curăţie*, însă, el înţelege *întreaga virtute*, covârşind cu mult dispreţul faţă de bogăţii, înfrânarea şi stăruirea lor în rugăciuni.

Căci aceştia au adus şi laudă curată lui Dumnezeu: aceasta înseamnă „lăudând pe Dumnezeu”.

Dar luaţi aminte acum şi felul în care îşi primesc imediat răsplata. „Şi având har la tot poporul”.

Erau *minunaţi* [în ochii oamenilor] şi *foarte mult iubiţi*. Căci cine nu *ar lăuda* şi nu *ar admira* smerenia firii lor? Cine nu s-ar *lega* de un om în care nu este *nimic ascuns*? Şi pentru cine este *mântuirea*, dacă nu pentru *aceştia*? Pentru cine sunt acele *mari minuni*?

Oare nu păstorilor s-a propovăduit mai întâi Evanghelia? Şi nu lui Iosif, care avea mintea smerită atât de mult, încât nu a lăsat ca bănuiala desfrânării să-l înspăimânte ca să îl forţeze să facă ceva rău? N-a ales Dumnezeu oameni *simpli*[506], *neînvăţaţi*[507]?

Căci scris este: „Binecuvântat este tot sufletul smerit” (Pilde 11, 25)[508]. Şi iarăşi: „Cel ce umblă întru neprihănire umblă pe cale sigură” (Pilde 10, 9).

„Adevărat”, veţi zice, „dar e nevoie şi de *chibzuinţă*[509]”.

Dar, mă rog, ce este *simplitatea/smerenia*, dacă nu *chibzuinţă*? Căci acolo unde nu te aştepţi să fie *vreun rău*, nici *nu pui la cale* unul. Când nimic *nu te supără*, atunci nici nu *îţi aduci aminte* răul.

---

[506] De la ţară, ţărani, needucaţi în şcoli şi academii.
[507] Simpli, naturali, autentici, nefalsificaţi de viclenie şi de patimi.
[508] În ediţia BOR 1988 se spune: „Cel ce binecuvântează va fi îndestulat, iar cel ce blestemă va fi blestemat”.
[509] Prudenţă.

V-a jignit cineva? N-aţi fost îndureraţi. V-a ocărât cineva? Nu v-a atins cu nimic. V-a pizmuit cineva? Tot nu v-a rănit nici aceasta. Smerenia e *calea sigură* către *adevărata înţelepciune/filosofie*.

Nu e nimic *atât de frumos* în suflet ca *simplitatea/ smerenia*. În ceea ce priveşte felul în care apare fiecare [în faţa celorlalţi], cel care este ursuz/posac şi trist şi închis în sine, chiar dacă este *frumos* la înfăţişare, îşi pierde foarte mult din frumuseţea sa. În vreme ce acela care îşi descreţeşte faţa şi zâmbeşte cu blândeţe, îşi sporeşte *frumuseţea*.

Astfel, în ceea ce priveşte sufletul, cel care este închis în sine, chiar dacă are zeci de mii de lucruri bune, şi pe acelea *le schimonoseşte/le face slute*. Dar cel care este *sincer* şi *deschis*, face tocmai *pe dos*.

Pe un om ca acesta din urmă poţi să ţi-l faci liniştit *prieten* şi chiar atunci când se întâmplă vreo ceartă, el este *uşor de împăcat*. Nu e nevoie *de paznici* sau *de pază*, nu e nevoie *de lanţuri* şi *de legături* cu unul ca acesta. Însă mare este *libertatea lui* şi a celor care *se însoţesc* cu el.

Dar, veţi zice: Ce poate face un asemenea om dacă *nimereşte* între *oameni răi*? Dumnezeu, Care ne-a poruncit nouă să avem *minte neprihănită*, va întinde mâna Sa [în apărarea lui].

Căci cine era *mai nevinovat* decât David? Şi cine *mai rău* decât Saul? Însă cine a biruit?

Şi Iosif: nu s-a purtat el *cu neprihănire* faţă de soţia stăpânului său, care a încercat să-l prindă în cursele ei? Şi cu toate acestea, spuneţi-mi, era el *cel mai rău*?

Mai mult, cine a fost *mai nevinovat* decât Abel şi cine *mai plin de răutate* decât Cain?

Şi iarăşi Iosif, nu s-a purtat el fără viclenie cu fraţii săi? Şi nu tocmai acest lucru a fost *izvorul înţelepciunii* sale[510], că a vorbit fără *să bănuiască* [invidia lor], în vreme ce ei au primit cuvântul lui *cu răutate păcătoasă*?El şi-a dezvăluit iarăşi şi iarăşi visele sale fără să aibă *îndoieli*

---

[510] *Izvorul înţelepciunii* este *nevinovăţia*, nerăutatea inimii, care nici măcar nu este în stare să îşi facă un gând despre ceva rău ce s-ar putea întâmpla, ci pe toate le vede ca fiind *minunate* şi *curate*.
Mulţi dispreţuiesc şi consideră *nevinovăţia* ca *prostie*, dar Dumnezeu pe cei nevinovaţi cu inima îi umple de înţelepciune şi pe cei care sunt parşivi şi se cred *deştepţi* îi face de ruşine.

[asupra fraţilor săi], iar apoi a mers către ei purtând cu el *rezerve de hrană* şi nu a fost *întru nimic prevăzător*[511].

A lăsat toate în seama lui Dumnezeu. Şi cu cât mai mult ei îl priveau *ca pe un duşman*, cu atât mai mult el se purta cu ei ca şi cu nişte *fraţi adevăraţi*.

Dumnezeu avea putere ca să nu îngăduie ca el să cadă în mâinile lor, dar [a lăsat să se întâmple aceasta] pentru ca *minunea* să se vădească tuturor, cum adică, deşi ei i-au făcut ce era *mai rău* cu putinţă, cu toate acestea el *s-a înălţat* mai presus decât ei. Căci deşi mare *nefericire* a căzut peste el, aceasta a venit din partea *altcuiva*, nu din *vina lui*[512].

Dimpotrivă, cel rău loveşte cel dintâi în sine, în nimeni altcineva decât în sine însuşi. Căci s-a zis: „singur vei purta ponosul" (Pilde 9, 12).

Sufletul său, în el, este întotdeauna *plin de întunecare*[513], gândurile sale sunt mereu *încâlcite*. Fie că trebuie să asculte ceva, fie să spună ceva, pe toate le face *plângându-se/cârtind* şi *învinovăţind* pe alţii.

Departe, foarte departe de acestea îşi fac lăcaşul *prietenia* şi *buna înţelegere*. Însă de cealaltă parte sunt numai certuri, vrăjmăşii şi toate lucrurile urâte.

Cei care fac acestea sunt bănuitori chiar faţă de ei înşişi. Nici somnul nu este pentru ei dulce, nici nimic altceva. Şi având o soţie, iată că sunt *în vrăjmăşie* şi *în război* cu toată lumea: numai gelozie şi frică, fără încetare!

Da, cel rău, πονηρὸς îşi are numele de la πονεῖν, „a avea dureri/osteneli".

Căci, cu adevărat, Scriptura numeşte întotdeauna *răutatea* ca fiind *osteneală*, ca de pildă, când zice: „sub limba lui, osteneală şi durere" (Ps. 9, 27). Şi iarăşi: „fărădelege şi osteneală în mijlocul ei [al cetăţii] şi nedreptate" (Ps. 54, 10).

Dacă cineva găseşte că e *lucru de mirare*, de ce aceştia, care mai întâi au făcut şi ei parte dintre cei despre care tocmai am vorbit [dintre cei răi], *s-au schimbat* acum *atât de mult*, să ştie că *suferinţa* a fost *pricina*. Suferinţa,

---

[511] Sfântul Ioan arată aici *adevărata nevinovăţie*, care nu îşi ia niciodată măsuri de prevedere şi nu se aşteptă la nimic rău din partea celorlalţi, nici măcar atunci când aceia s-au dovedit odată răi.

[512] Nu păcatele lui erau *cauza* durerii lui, pentru că era *nevinovat*, ci pizma altora a fost *motivul*. Dar Dumnezeu *a îngăduit* pentru ca să se vădească darul Său către el, către robul Său credincios.

[513] Deznădejde, întristare, deprimare, demoralizare, jale, mâhnire.

această *învăţătoare a înţelepciunii cereşti* şi *maică a evlaviei*.

Când bogăţiile au fost *lepădate*, atunci *s-a nimicit* şi răutatea. Adevărat, ziceţi voi, căci chiar despre aceasta întrebăm şi noi. Dar de unde vine toată *răutatea* care există acum?

Cum se face că dorinţa de *a căuta virtutea* a intrat dintr-o dată în minţile a trei mii şi a cinci mii de oameni şi că toţi, în acelaşi timp, au devenit *filosofi* creştini, pe când astăzi cu greu găseşti vreunul? Cum de au trăit atunci [după convertire] împreună într-o asemenea *bunăvoire*?

Ce anume i-a făcut să fie *atât de hotărâţi* şi *de râvnitori*? Ce anume *i-a aprins* pe ei deodată?

Pricina este că *s-au apropiat cu multă evlavie*. Că cinstirile[514] nu erau atât de *căutate* aşa cum sunt astăzi. Că *şi-au îndreptat* toate gândurile numai către *viaţa viitoare* şi nu au mai urmărit nimic din cele ale *zilei de azi*.

A înfrunta primejdiile: acesta este semnul unei *minţi înflăcărate*. Acesta era felul cum *înţelegeau* ei creştinismul.

Noi [însă] nu mai avem *aceleaşi vederi* ca şi ei. Noi căutăm mai întâi *mângâierea noastră*.

Urmarea este că noi nu vom primi aceasta [*mângâierea adevărată*] când va veni vremea ei.

„Ce să facem?”, întrebau acei oameni [pe Apostoli]. Noi facem tocmai dimpotrivă.

„Ce să facem?”. Adică: *ce se cuvine nouă să facem acum*. Noi, tocmai pe dos.

Aceia s-au osândit pe ei înşişi, tremurând pentru mântuirea lor. Aceasta este ceea ce i-a făcut aşa cum erau. Au ştiut ce *mare dar* au primit.

Dar cum poţi să ajungi *ca ei*, când toate le faci într-un *duh împotrivitor*? Ei *au auzit* şi *s-au botezat fără întârziere*.

N-au rostit acele cuvinte *pline de răceală* pe care le spunem noi acum, nici n-au *născocit pricini* pentru *a mai zăbovi*. Deci *au înţeles foarte bine* tot ceea ce *se cerea* de la ei.

Însă cuvântul: „Mântuiţi-vă de acest neam viclean”, i-a făcut *să nu fie leneşi*. Ci, mai degrabă, au întâmpinat cu bucurie poväţuirile. Şi că le-au primit *bucuroşi*, au dovedit-o prin înseşi faptele lor. Căci au arătat *ce fel de oameni* erau.

---

[514] Demnităţile, posturile de conducere, lauda de la oameni.

Ei s-au înscris imediat pe liste[515] şi şi-au lepădat haina de pe ei, pe când noi ne înscriem, dar vrem să luptăm cu haina pe noi.

Din această cauză împotrivitorul nostru [diavolul] nu are prea mult de luptat, pentru că noi *ne încurcăm* singuri în mişcările noastre şi suntem întotdeauna *aruncaţi la pământ*.

Facem exact acelaşi lucru, ca unul care, trebuind să învingă pe potrivnicul său înnebunit, care aruncă flăcări de furie, a cărui îndeletnicire neîncetată este lupta, acoperit cu praf, un adevărat goliat, dezbrăcat de haine, „îmbrăcat” numai cu murdărie din pricina nisipului şi a soarelui, şi de pe care curg sudorile la vale, slina şi murdăria, el însuşi [cel care îl înfruntă], mirosind a parfum, se gândeşte să îşi pună pe el veşminte fine de mătase şi pantofi auriţi şi haina care îi ajunge până la călcâie şi zorzoanele sale aurite pe cap, şi să coboare astfel în arenă ca să se ia la trântă cu acela.

Unul ca acesta nu numai că *va fi împiedicat*, dar înălţându-se de trufie din pricina doar a dorinţei de a nu-şi mânji sau de a nu-şi rupe „minunatele” sale haine, va tremura încă de la început şi în plus va avea parte tocmai de ceea ce s-a temut cel mai tare: de stricarea celor care îi erau atât de dragi.

Vremea *întrecerii* a sosit! Dar spuneţi-mi: vă îmbrăcaţi în mătase? E vremea luptei, ceasul întrecerii, iar voi vă împodobiţi ca pentru *o sărbătoare*? Nu vă uitaţi la *lucrurile din afară* [la bogăţii], ci *la cele din lăuntru*!

Căci prin gândurile la acest lucruri [din afară] sufletul este legat din toate părţile, ca şi cu nişte funii puternice, care nu vă îngăduie să ridicaţi nici măcar o mână sau să luptaţi cu potrivnicul şi care vă fac să fiţi nişte *bărbaţi moleşiţi* şi *slabi/muieratici*.

Cineva poate crede cu mintea lui, chiar izbăvit de aceste legături, eliberat, că ar fi în stare să învingă acea putere necurată?

Despre aceasta însă, nici Hristos nu a îngăduit ca să se creadă că *despărţirea de bogăţii*, ea însăşi este *de ajuns*.

Dar ce a spus El? „Vinde tot ce ai, dă săracilor (…), vino şi urmează Mie” (Mc. 10, 21).

Căci dacă, chiar şi atunci când lepădăm bogăţiile, nu suntem încă *mântuiţi*, ci încă avem nevoie de mai multă *pricepere* şi de *obişnuinţă îndeaproape* [cu viaţa duhovnicească], cu cât mai mult, dacă le păstrăm, nu vom

---

[515] Pe listele luptătorilor.

reuşi niciodată să facem lucruri mari şi, în locul acestora, vom ajunge ţinta râsului şi a batjocurii privitorilor şi a diavolului însuşi.

Căci chiar dacă nu ar fi niciun diavol, chiar dacă nu ar fi nimeni care să se lupte cu noi, cu toate acestea zeci de mii de căi, din toate părţile, îl duc pe iubitorul de arginţi la Iad.

Unde sunt acum cei care întreabă *de ce a fost creat diavolul*? Ascultaţi aici, că diavolul nu are *nimic de-a face* cu această lucrare [a iubirii de averi], ci o facem în întregime noi înşine.

Dar, cu adevărat, cei care sunt ai *înălţimii*[516] *[duhovniceşti]* ar avea dreptul să întrebe acestea, ei, care, după ce şi-au arătat înfrânarea, dispreţuirea bogăţiilor şi lepădarea lor de toate aceste lucruri, au dorit infinit mai mult să părăsească părinţi şi case şi pământuri şi soţii şi copii. Şi, cu toate acestea, ei sunt ultimii care *să întrebe* despre aceasta.

Dar tocmai oamenii care niciodată nu ar avea *îndreptăţirea*[517] să pună această întrebare, tocmai aceştia *îndrăznesc* să vorbească.

Aceia [Sfinţii] cu adevărat se luptă cu diavolul. În schimb pe aceştia[518] el nici măcar nu îi consideră *vrednici* să se măsoare cu ei. Veţi zice: „dar tocmai diavolul este cel care picură în suflete această zgârcenie”.

Ei bine, fugi de ea, nu o lucra pe ea, o, omule!

Gândeşte-te acum, că ai vedea murdăria aruncată afară de la un etaj mai sus şi, în acelaşi timp, văzând cum este azvârlită, totuşi el nu se dă la o parte, ci rămâne pe loc ca să îi cadă toată în capul său.

Pe unul ca acesta nu numai că *nu îl compătimeşti*, ci chiar eşti *mânios* şi îi spui că *bine i-a făcut*, în vreme ce toată lumea îi strigă: „Nu fi prost”, aruncând vina nu pe cel care îşi aruncă murdăria, ci tocmai pe acesta care a lăsat-o să cadă peste el.

---

[516] Uneori Sfinţii sunt numiţi *munţi* şi *dealuri*, ca spre exemplu în Fac. 49, 26: „Binecuvântările tatălui tău întrec binecuvântările munţilor celor din veac şi frumuseţea dealurilor celor veşnice”, în Ps. 64, 13: „cu bucurie dealurile se vor încinge”, Ps. 71, 3: „Să aducă munţii pace poporului Tău şi dealurile dreptate”, Ps. 113, 4: „Munţii au săltat ca berbecii şi dealurile ca mieii oilor”, Is. 2, 2: „Fi-va în vremurile cele de pe urmă, că muntele templului Domnului va fi întărit peste vârfurile munţilor şi se va ridica pe deasupra dealurilor”, Is. 30, 25: „Atunci pe orice munte înalt şi pe orice deal mare, vor fi râuleţe şi pâraie de apă”, Cânt. celor 3 tineri, 52: „Binecuvântaţi, munţi şi dealuri, pe Domnul, lăudaţi şi-L preaînălţaţi pe El în veci”, etc.

[517] Viaţa lor nu le dă această *îndreptăţire*.

[518] Pe cei care au inima *lipită de bogăţii*.

Însă acum, voi ştiţi că zgârcenia vine de la diavolul şi mai ştiţi că ea este pricina a zeci de mii de răutăţi. Vedeţi cum este azvârlită [în minte], ca o murdărie, închipuirea rău mirositoare [a lăcomiei].

Şi nu vedeţi că împuţiciunea ei cade tocmai în capul vostru, când nu este nevoie decât să te dai puţin la o parte ca să scapi de toată această *necurăţie*?

Precum acela care, dacă s-ar fi dat la o parte, ar fi scăpat, la fel şi voi, să nu primiţi astfel de închipuiri, ci feriţi-vă de poftele trupului[519].

„Şi cum să fac aceasta?”, întrebi tu. Dacă aţi fi fost păgâni şi nu aţi fi avut ochi decât pentru cele vremelnice, poate că ar fi fost ceva într-adevăr greu [să vă daţi seama], şi cu toate acestea, chiar şi păgânii au dobâdit această *înţelepciune*[520].

Dar tu, cel care aştepţi Împărăţia Cerului şi slava cerească, tu întrebi „cum să mă scârbesc[521] de gândurile rele?”.

Dacă v-aş fi spus cele dimpotrivă, atunci să vă fi îndoit, dacă aş fi zis: „râvniţi bogăţiile”, atunci să fi răspuns: „cum să râvnim bogăţiile, când am văzut lucruri atât de minunate?”.

---

[519] Pofta trupească, setea de putere, iubirea de faimă, de slavă deşartă. Alipirea de averi şi de bunăstarea materială duce, în mod inevitabil, la desfrânare şi la slavă deşartă, precum şi la dorina de *a parveni* cât mai mult pe scara socială, de a deveni *cât mai puternic* în societate.

[520] De a dispreţui bogăţiile.

[521] Cum să mă dezgust, cum să arunc, cum să nu mai primesc gândurile rele? Este o întrebare pe care o punem şi noi mereu, şi iată că Sfântul Ioan ne dă o palmă şi ne spune că nici păgânii n-ar întreba asemenea lucruri elementare.
Căci dacă spunem că suntem *creştini* şi *iubim pe Hristos* şi *aşteptăm cu dor Împărăţia lui Dumnezeu*, cum am putea să mai iubim şi împuţiciunea gândurilor rele şi necurăţia pe care diavolul ne-o toarnă în suflet neîncetat şi pe care o vedem foarte bine, dar nu vrem să ne dăm la o parte. Nici nu ar trebuie să avem nevoie de nicio predică în plus faţă de cuvintele lui Hristos.
Multa predicare şi *învăţare* este spre *ruşinea noastră*, că nici aşa nu facem nimic. Dacă L-am iubi pe Dumnezeu, n-am mai întreba niciun cuvânt. Noi însă năvălim peste părinţii duhovniceşti ca să le stricăm liniştea, punem tot timpul tot felul de întrebări prosteşti, care nu ne interesează, cu adevărat, nici pe noi, nici pe alţii, le cerem toată ziua *dădăcire* şi „cuvânt de învăţătură”, dar învăţătura se lipeşte de noi ca uleiul de apă.
Să mai punem mâna să *mai şi lucrăm* cele ce auzim, nu numai *să aşteptăm* daruri de la Dumnezeu cu nemiluita şi învăţătură cu carul de la duhovnici, iar osul nostru nu e *pus la treabă* deloc.
Iar dacă vreun părinte duhovnic, de la care am învăţat multe, îndrăzneşte să ne certe pentru nesimţire, e vai şi amar, suntem supăraţi foc că nu e îndeajuns de „sfânt”, ca să ne suporte cu „blândeţe” toată necurăţia cât un munte de gunoi a sufletului! Părinţii noştri vor primi cununi pentru osteneala lor, dar noi, cei care trândăvim, mi-e şi frică să mă gândesc ce vom primi.

Spuneţi-mi, dacă înaintea voastră ar sta aur şi pietre preţioase, iar eu aş zice: „doriţi-vă plumb”, n-ar fi aceasta pricină de *îndoială/neînţelegere*?

Căci vei zice: „Cum aş putea [să-mi doresc plumb]?” Dar dacă am zis: „nu-l dori pe acesta”, atunci este mai mult decât *limpede de înţeles*.

Nu mă minunez de cei care *dispreţuiesc*, ci de cei care *nu dispreţuiesc bogăţiile*.

Aceasta este *starea* unui suflet din cale afară *de prost* sau *de nebun*, cu nimic *mai bun* decât o muscă sau un ţânţar, un suflet care se târăşte pe pământ, tăvălindu-se în noroi[522], lipsit de toate *ţelurile înalte*.

Dar ce zici? Nu este *plăsmuit* ca să moşteneşti viaţa veşnică? Dar tu întrebi: cum *să dispreţuiesc* viaţa de aici pentru viaţa viitoare?

Oare pot fi acestea două puse în cumpănă? Eşti chemat să primeşti un veşmânt împărătesc, iar tu zici: „cum să mă scârbesc de zdrenţe?”. Urmează să fii adus în palatul Împăratului, şi zici: „cum să mă despart de bordeiul[523] pe care îl am acum?”.

Ca să spunem adevărul, noi înşine suntem *buni de a fi judecaţi*[524] întru toate, noi, cei care nu alegem să ne lăsăm pe noi înşine să fim *mişcaţi*[525] câtuşi de puţin.

Căci cei care au fost *doritori* au învins [patimile] şi aceasta *cu mare râvnă* şi *uşurinţă*.

Să fiţi deci şi voi *stârniţi* de propovăduirea noastră şi *să învingeţi* şi voi răul şi să ajungeţi asemenea celor care au fost biruitori, prin harul şi milostivirea Domnului nostru Iisus Hristos, împreună cu Care, Tatălui şi Duhului Sfânt fie slava, puterea şi cinstea, acum şi pururea şi în vecii cei fără de sfârşit. Amin!

---

[522] Sau bălăcindu-se în murdărie.
[523] Cocioabă, coşmelie.
[524] De tras la răspundere.
[525] Neliniştiţi, tulburaţi, în sensul bun, scoşi din învârtoşare.

Omilia 8

Iar Petru şi Ioan se suiau la templu pentru rugăciunea din ceasul al nouălea (3, 1)[526].

Întotdeauna îi aflăm pe aceşti doi Apostoli *împreună*, fiind legaţi de *o mare prietenie*.

Căci „Simon Petru i-a făcut semn acestuia" (In. 13, 24)[527]. De asemenea, tot aceştia doi „veneau la mormânt" şi „alergau împreună" (In. 20, 3-4)[528]. Şi Petru l-a întrebat pe Hristos despre Ioan: „Doamne, dar cu acesta ce se va întâmpla?" (In. 21, 21).

Acum, scriitorul acestei cărţi nu vorbeşte şi despre celelalte minuni, ci pomeneşte numai despre acea minune [vindecarea ologului], care i-a făcut pe toţi să se tulbure/să se frământe.

Luaţi aminte iarăşi, că ei nu vin la aceia *înadins*. Atât de curaţi erau ei de orice gând de slavă deşartă, atât de mult urmau Stăpânului lor. De ce s-au suit la templu? Mai trăiau *ca evrei*? Nu, ci pentru râvna[529] cu care făceau toate.

Un alt *semn minunat* li se dă, care îi întăreşte pe cei ce au crezut şi îi apropie pe ceilalţi. Și [fac] astfel, ca şi cum ei ar fi fost *un semn* că *Dumnezeu a lucrat*.

Boala era în firea omului [a ologului] şi zădărnicea strădaniile medicinei. Acela fusese olog patruzeci de ani (Fapt. 4, 22), după cum spune apoi scriitorul [Sfântul Luca] şi nimeni, în tot acest timp, nu l-a vindecat. Şi cele mai *încăpăţânate boli* [care nu se vindecă] sunt *cele din naştere*.

Era o mare nefericire pentru acel om, întrucât el nu putea nici măcar să îşi facă singur rost de cele necesare vieţii. Acela era uşor de văzut, atât din cauza *locului* în care stătea, cât şi din cauza *suferinţei* sale.

---

526 În text: „Acum Petru şi Ioan se suiau împreună la templu, la vremea rugăciunii, fiind ceasul al nouălea".

527 E vorba de contextul de la Cina cea de Taină, când Sfântul Ioan era rezemat de pieptul lui Iisus, iar Sfântul Petru i-a făcut semn ca să Îl întrebe cine Îl va vinde.

528 După ce Sfânta Maria Magdalena le-a vestit celor doi Sfinţi Apostoli Învierea Domnului.

529 Grabă, iuţeală, rapiditate, eficacitate, promptitudine. Adică pentru a grăbi roadele propovăduirii. Căci *ardeau de dorinţa de a a-L vesti pe Hristos* şi nu vroiau *să aştepte* sau *să piardă* nicio clipă. Duhul Sfânt imprimă iuţeală, grabă, celor care fac lucrările Lui.

Ascultaţi deci cum este povestită toată întâmplarea:

Şi era un bărbat olog din pântecele mamei sale, pe care-l aduceau şi-l puneau în fiecare zi la poarta templului, zisă Poarta Frumoasă, ca să ceară milostenie de la cei ce intrau în templu (3, 2).

El s-a gândit să primească milostenie şi nu ştia cine sunt cei doi bărbaţi [Petru şi Ioan]:

Care, văzând că Petru şi Ioan vor să intre în templu, le-a cerut milostenie. Iar Petru, căutând spre el, împreună cu Ioan, a zis: Priveşte la noi (3, 3-4).

Dar nici aşa mintea lui nu s-a ridicat la *gânduri mai înalte*, ci *a continuat să ceară*. Căci aşa este *sărăcia*: îi constrânge pe oameni *să stăruie*, chiar şi atunci când *nu li s-a dat*.

Acest om să ne facă deci *să ne fie ruşine*, nouă, celor care *nu stăruim* în rugăciunile noastre!

Dar luaţi aminte, vă rog, la *blândeţea*[530] lui Petru. Căci a zis: „Priveşte la noi”. Aşa încât, chiar purtarea lor, în ea însăşi, vădea *caracterul* lor.

Iar el se uita la ei cu luare-aminte, aşteptând să primească ceva de la ei. Iar Petru a zis: Argint şi aur nu am; dar ce am, aceea îţi dau (3, 5-6).

N-a zis: îţi dau ceva *cu mult mai bun* decât *argintul* sau *aurul*. Dar ce?

În numele lui Iisus Hristos Nazarineanul, scoală-te şi umblă! Şi apucându-l de mâna dreaptă, l-a ridicat şi îndată gleznele şi tălpile picioarelor lui s-au întărit (3, 6-7).

---

[530] Bunătatea, gingăşia, delicateţea, bunăvoinţa lui.

Aceasta era *calea lui Hristos*! De multe ori El a vindecat *prin cuvânt*, de multe ori *printr-un gest*, dar tot de multe ori *Şi-a întins şi mâna Sa*, acolo unde oamenii erau întrucâtva *slabi în credinţă*, astfel încât *vindecarea* să nu pară *a se fi făcut de la sine*.

„Şi apucându-l de mâna dreaptă, l-a ridicat”. Această faptă *a mărturisit Învierea*, căci era *o icoană a Învierii*.

Deci îndată i s-au întărit gleznele şi tălpile,

Şi sărind, a stat în picioare şi umbla (3, 8).

Poate că a făcut aceasta pentru *a încerca el însuşi* să vadă dacă este *adevărat*, ca nu cumva lucrul făcut să nu fi fost în van.

Picioarele sale erau slabe, dar nu şi le pierduse. Unii zic că el nici nu ar fi ştiut să umble.

Şi a intrat cu ei în templu (3, 8): cu adevărat, era ceva *minunat*!

Apostolii nu l-au silit, ci din propria sa voinţă el i-a urmat, prin aceasta arătându-i pe binefăcătorii săi.

Umblând şi sărind şi lăudând pe Dumnezeu (3, 8): nu *lăudându-i pe ei*, ci *pe Dumnezeu*, Care a lucrat prin ei.

Omul era recunoscător. (*Procitanie* 3, 1-8).

„Iar Petru şi Ioan se suiau la templu” [etc.]. Luaţi aminte cum *stăruiau* în rugăciune.

„Ceasul al nouălea”: atunci [evreii] se rugau împreună.

„Şi era un bărbat”, etc. Omul se afla în starea de *a fi purtat* la locul acela de alţii.

„Pe care-l aduceau şi-l puneau în fiecare zi” – purtătorii săi îl aduceau – „la poarta templului”, chiar atunci când lumea venea la templu.

Şi ca să nu credeţi că îl aduceau pentru altceva decât pentru *ca să primească pomană*, ascultaţi ce zice autorul cărţii: „ca să ceară milostenie de la cei ce intrau în templu”.

Şi aceasta este *pricina* pentru care aminteşte despre locul acela, ca *să adeverească* cele pe care le povesteşte.

„Şi de ce”, întrebaţi voi, „nu l-au adus pe acesta la Hristos?”. Poate pentru că erau unii oameni necredincioşi, care hălăduiau/ bântuiau pe la templu. Însă, de fapt, ei nu l-au adus nici la Apostoli, când aceştia au intrat în templu, după ce ei făcuseră minuni atât de mari[531].

„Le-a cerut milostenie”, este scris. Purtarea lor i-a arătat a fi oameni *Cuvioşi* şi *Drepţi*.

„Iar Petru, căutând spre el, împreună cu Ioan, a zis” şi celelalte. Luaţi aminte că Ioan mereu *păstrează tăcerea*, în timp ce Petru *vorbeşte şi în numele lui*.

„Argint şi aur nu am”, zice el. Nu spune că: „nu am la mine”, cum obişnuim noi să zicem ci, în mod cuprinzător, spune: „nu am”, adică deloc.

---

[531] Se pare că cei care îl purtau pe olog şi îl aduceau să cerşească erau oameni *necredincioşi*, spre deosebire de aceia patru care îl purtau pe cel slăbănog, care l-au introdus pe acesta cu pat cu tot, prin acoperiş, în casa unde era Iisus şi pe care Hristos l-a vindecat *pentru credinţa* celor care l-au adus la El (*cf.* Mc. 2, 3-5, Lc. 5, 18-20).

Ologul acesta, fiind neputincios şi prea chinuit de neputinţa sa, căci spre deosebire chiar şi de orbi, nu putea nici să se mişte din locul unde era pus, fusese ţinut în întunericul neştiinţei şi *nu aflase* sau *nu înţelesese* prea multe despre Hristos şi despre Ucenicii Săi, încât nu era în stare *să creadă* şi *să ceară singur vindecarea*.

El nu i-a recunoscut pe Apostoli când aceştia au intrat în templu şi nici nu cunoaştem ce ştia sau dacă ştia ceva despre ei.

Hristos nu a venit la acesta din cauză, cred, că nici el nu dorea să se vindece sau nu credea că este cu putinţă aşa ceva şi nu năzuia decât la pomana celor care veneau la templu, spre deosebire, spre exemplu, de slăbănogul de la scăldătoarea Vitezda, care nădăjduia în fiecare an – timp de 38 de ani – ca *să fie aruncat în apă* şi *să se vindece* şi la care Hristos a venit şi l-a vindecat (In. 5, 2-8).

Acesta însă, ologul, nu avea nici el gânduri înalte, şi nici cei care îl înconjurau nu erau credincioşi, nici nu îl iubeau pe el – căci *necredinţa* merge mână în mână cu *nepăsarea* şi cu *răceala sufletului* –, ca măcar să încerce să îl vindece, chiar dacă nu aveau *credinţă tare*, însă numai auzind despre nenumăratele minuni pe care le făcuse Iisus şi, mai apoi, Apostolii.

Să nu credem, deci, că Hristos a vindecat *preferenţial* sau că *predestinează* pe cineva, iar altora le face *nedreptate* şi *îi trece cu vederea*!

Hristos nu ne dăruieşte *cele bune*, pentru că noi *nu le dorim din tot sufletul*. Și cum să primim cele la care *nu năzuim* sau pe care *nu le iubim* mai mult decât *mâncarea* şi *băutura*?

Suntem, mulţi dintre noi şi eu însămi, ca ologul acesta, al cărui cel mai înalt ideal era *să primească* puţină pomană. Şi noi vrem de la Dumnezeu *puţină pomană*: puţină sănătate, ceva bani, ceva bunăstare, să avem cu ce să ne ducem traiul, să nu murim sau să nu ne moară cineva în vreun accident, să nu ne cadă casa sau să nu ia foc, etc. Nu vrem, cu adevărat, *să vină* Dumnezeu în viaţa noastră, să-L vedem pe El, să trăim cu El, să primim încă de acum bunătăţile Sale cele veşnice.

„Atunci”, ar fi putut zice acela, „mă treci cu vederea pe mine, cel ce te rog?”. Nu, ci din cele ce am, *primeşte*!

Oare vă daţi seama *cât de smerit* este Petru, cum nu vrea să facă *privelişte*[532] nici măcar *din harul binefacerii sale*?[533].

„În numele”, etc., „Şi apucându-l de mâna dreaptă”, etc. Iar gura şi mâna lui au făcut totul.

Căci astfel de oameni erau evreii, *ologi*, şi având trebuinţă să ceară *însănătoşire*, aceştia cereau bani, *târându-se pe pământ*[534]. Căci aceasta înseamnă că *înconjurau*[535] templul: *ca să ia bani*.

Ce face atunci Petru? Nu *îl dispreţuieşte*, nici nu caută în preajmă pe *vreun om avut*. Nu zice: dacă minunea nu este pentru *un om mare*, atunci înseamnă că *nu se poate întâmpla nimic măreţ*.

Deci nu caută ceva care *să îi aducă cinste*, nu, nici nu îl vindecă pe acela *de faţă* cu poporul. Căci omul era *la intrare*, nu unde era mulţimea, care stătea *înăuntru*.

Dar Petru nu gândeşte nimic din acestea, nici intrând, nu predică despre aceasta [despre harul primit][536], nu, ci purtarea sa[537], l-a atras pe olog să ceară.

---

[532] Nu face paradă, nu afişează, nu expune, nu etalează.

[533] Adică nu spune: „nu am *bani*, dar am *har* de la Dumnezeu ca să te vindeci”, deşi acest lucru *era adevărat*. Însă din *covârşitoare smerenie*, nici măcar acest lucru *nu îl spune.*

[534] Adică dorind lucruri *pământeşti*, trecătoare, şi nu *pe cele veşnice*.

[535] Mai devreme, vorbind în acelaşi sens, a spus despre ei că *hălăduiau*, bântuiau pe la templu.

[536] Adică nu îi ţine o predică ologului despre cum *ar putea să îl vindece* ci, plin de smerenie, se opreşte numai când acesta îi cere de pomană şi îi dăruieşte vindecarea fără ca să-şi asume vreun *merit* nici în cel mai mic fel cu putinţă.

Astăzi vedem mulţi „vindecători” şi mulţi „fraţi”, care strigă pe toate canalele de televziune, în mass-media sau pe stadioane, despre ce „har” mare le-a dat lor Dumnezeu ca să vindece oamenii sau despre cum *propovăduiesc* ei şi *vindecă* la fel ca şi Apostolii în vechime, aceasta în timp ce aruncă cu dolarii în toate părţile şi împart daruri şi cadouri ieftine, dar care sunt *preţioase* pentru oamenii nevoiaşi. Citeam acum câtva timp despre un grup de baptişti americani, care au „convertit” o comunitate mică şi foarte săracă de musulmani români de pe undeva din Dobrogea, aducându-le cadouri, între care şi rujuri şi instrumente de machiat pentru femei.

Iar într-o emisiune TV, vedeam alţi predicatori (nu mai ţin minte confesiunea), tot americani, care, înarmaţi cu echipament medical de ultimă generaţie, mergeau în Africa şi operau pe cei bolnavi, însă susţineau sus şi tare că astfel *ei fac minuni şi vindecă precum Apostolii*.

În acest timp, fără a avea bani şi puterea ca să deţină *tehnologie de ultimă generație*, Cuvioşii noştri Părinţi, cu adevărat *vindecători*, nu atrag niciodată atenţia asupra lor, nu fac tam-tam.

Nu sunt nicidecum, bineînțeles, împotriva *tehnologiei moderne*. Dar nu se poate ca, operând cu raze laser, să spunem că *facem minuni* ca Apostolii!

Este un simplu *gest de caritate* acesta, nu *o minune dumnezeiască*, aşa cum într-un mod cu totul fraudulos trâmbiţează, fără ruşine, „fraţii” respectivi!

Şi *minunea* a fost că acela *a crezut bucuros*. Căci aceia care sunt *eliberaţi de boli*, care ţin de mult timp, cu greu cred. Fiindcă nu le vine să creadă nici ceea ce văd cu proprii lor ochi. Odată vindecat, el rămâne cu Apostolii, mulţumind lui Dumnezeu.

„Şi a intrat cu ei în templu, umblând şi sărind şi lăudând pe Dumnezeu". Luaţi aminte cât este *de neobosit* în bucuria desfătării lui [de a merge], închizând în acelaşi timp gurile evreilor.

Iar faptul că *sărea*, era pentru *a îndepărta bănuiala prefăcătoriei*. Căci, mai presus de toate, aceasta[538] era dincolo de orice *posibilitate a înşelăciunii*.

Căci dacă mai înainte era *cu totul neputincios* ca să meargă, chiar şi atunci când îi era *foarte tare foame* – şi cu adevărat, n-ar fi împărţit cu cei care îl purtau, câştigul pe care îl avea din cerşit, dacă ar fi putut *să-şi poarte de grijă* de unul singur –, acest lucru înseamnă *cel mai mult* în mângâierea lui de acum.

Şi de ce s-ar fi *prefăcut* astfel în folosul celor care nu i-au dat lui nicio pomană? Însă omul era *recunoscător*, chiar şi după ce s-a vindecat[539].

Şi aceasta arată, pe de altă parte, credinţa sa, atât prin mulţumirea sa adâncă, cât şi prin cele ce s-au întâmplat apoi.

Era *atât de bine cunoscut*, încât aceia *l-au recunoscut*. Căci s-a zis:

Şi tot poporul l-a văzut umblând şi lăudând pe Dumnezeu. Şi îl cunoşteau că el era cel care şedea pentru milostenie, la Poarta Frumoasă a templului (3, 9-10).

Bine a zis „îl cunoşteau"[540]. Pentru că acum era ca unul *necunoscut*, din cauza celor ce se întâmplaseră.

La fel, nu este convertire adevărată nici când ai mâinile doldora de bani şi de cadouri, pe care le împarţi precum europenii cuceritori împărţeau obiecte strălucitoare, fără valoare, indienilor necunoscători, şi apoi spui că *i-ai convertit* la creştinism! Ce înţeleg cei „convertiţi" astfel, din *creştinism*?

[537] Felul său de a fi, de fapt al ambilor Sfinţi Apostoli, însuşi felul lor de a merge, atitudinea lor care, după cum a spus mai devreme Sfântul Ioan, era a unor oameni Drepţi, Cuvioşi, atitudine pe care *o reperează imediat* toată lumea, la fel ca şi astăzi, când se strânge imediat în jurul unui om Cuvios, al unui Părinte duhovnicesc.

[538] Faptul de *a sări*, după ce înainte nu putea *să se mişte din loc*. Aceste mişcări, deşi imposibil de exersat pentru el, înainte, i le imprima acum *fericirea*.

[539] Nu numai întru vindecarea sa e *recunoscător*, ci şi după ce s-a văzut vindecat, şi-a arătat recunoştinţa mergând după Sfinţii Apostoli şi propovăduind minunea.

Căci noi zicem aceasta despre lucrurile pe care ne este mai greu să le recunoaştem.

Şi s-au umplut de uimire şi de mirare pentru ceea ce i s-a întâmplat (3, 10).

Era nevoie ca să creadă că numele lui Hristos *iartă păcatele*, văzând că [acest nume] aduce *asemenea roade*, precum acesta.

Şi ţinându-se el de Petru şi de Ioan, tot poporul, uimit, alerga la ei, în pridvorul numit al lui Solomon (3, 11).

Pentru că *simţămintele sale bune* şi *dragostea* pentru Apostoli îl făceau pe cel ce fusese olog *să nu îi părăsească* şi prin aceasta vroia poate *să le mulţumească în mod deschis* şi *să îi laude*.

Tot poporul, s-a zis, *alerga la ei*. *Iar Petru, văzând aceasta, a răspuns către popor* (3, 12).

Din nou, el este cel care *răspunde* şi *vorbeşte* poporului. Mai înainte, arătarea limbilor i-a făcut pe aceia să asculte, acum, minunea.

Atunci *a avut prilejul* să vorbească pentru a răspunde *învinovăţirilor*[541], iar acum, *presupunerilor* acelora. Să vedem însă *în ce fel* acest cuvânt este *deosebit* de cel dinainte şi *în ce se aseamănă* cu acela.

Cel dintâi a fost ţinut într-o casă, înainte ca cineva să iasă afară şi înainte ca ei înşişi să fi lucrat ceva[542]; acesta, când toţi sunt uimiţi, iar cel vindecat este de faţă, când

---

[540] În text: „ei l-au recunoscut”. Adică, îl cunoşteau sau îl recunoşteau pe el, iar această *greutate în a-l identifica* venea din faptul că îl ştiau *olog din naştere*, ceea ce era un handicap imposibil de vindecat în mod obişnuit, iar acum îl vedeau mergând şi săltând de bucurie: pe de-o parte îl cunoşteau iar, pe de altă parte, nu-l mai recunoşteau. Şi noi spunem, văzând pe cineva că *s-a schimbat* într-un anumit fel: *nu mai te recunosc*; deşi *recunoaştem* sau *cunoaştem* persoana foarte bine.

[541] Că ar fi fost *plini de must*.

[542] Să fi făcut vreo minune.

nimeni nu se îndoia, precum se întâmplase în cealaltă împrejurare, unde unii ziceau: „sunt plini de must” (2, 13).

Întâi, [Petru] a fost înconjurat de toţi Apostolii în timp ce vorbea, dar aici este numai cu Ioan. Căci acum este *mai îndrăzneţ* şi a devenit şi *mai râvnitor*. Căci aşa este *firea virtuţii*: odată ce ai început *să o lucrezi*, *înaintează* şi *nu se mai opreşte* niciodată.

Luaţi aminte acum, cum a fost proniat dumnezeieşte, ca minunea să se petreacă la templu, astfel ca şi în alţii să crească *îndrăzneala*.

Întrucât Apostolii nu lucrau *pe ascuns* şi *în taină*, deşi, totuşi, nici înăuntrul templului, unde era *marea mulţime* adunată.

Spuneţi-mi atunci, cum *a fost crezută* minunea? Însuşi cel care a fost vindecat *a propovăduit* binefacerea. Căci nu ar fi avut niciun motiv ca să mintă, nici ca să se alăture unei alte comunităţi de oameni[543].

Apoi, [Petru] a lucrat această minune acolo, fie pentru că era *un loc larg*, fie pentru că era *mai retras*. Şi luaţi aminte la cum se întâmplă! Ei s-au suit la templu *pentru ceva* şi *au împlinit altceva*. La fel a făcut şi Corneliu: s-a rugat şi a postit.

Dar până în zilele noastre, ei întotdeauna Îl numesc pe El „Nazarineanul”. „În numele lui Iisus Hristos Nazarineanul”, a zis Petru, „*umblă!*” Pentru că mai întâi era nevoie ca *să creadă în El*.

Deci şi noi, vă rog, să nu ne lăsăm pradă [ispitelor] la începutul drumului. Iar dacă cineva dintre noi a ajuns să îşi însuşească o virtute şi apoi a părăsit-o pentru o vreme, să o ia de la început.

Dacă intrăm *în starea* (ἐν ἕξει) [duhovnicească] *cea bună*, curând ajungem şi la capăt şi curând atingem şi culmea [virtuţii]. Căci vrednicia, s-a zis, naşte *vrednicie* şi împietrirea[544] naşte *împietrire*.

Acela care a simţit întru sine măcar *puţină primenire duhovnicească*[545], prin aceasta *i se dă îndrăzneala* să se apropie de lucruri şi mai mari şi de aici încă să meargă către ceva *cu mult mai înalt*.

---

[543] Care erau *Sfinţii Apostoli*.

[544] Lenea, nesimţirea, delăsarea, învârtoşarea. Dacă cultivi virtutea, din ea se nasc alte virtuţi le nesfârşit, iar dacă, de la început, cultivi nesimţirea şi învârtoşarea, acestea se perpetuează pe mai departe în sufletul tău.

[545] Puţină schimbare, re-formare interioară, remodelare.

Şi la fel după cum focul este *înteţit* de mai multe lemne, asemenea este şi el, cu cât este *mai hotărât*, cu atât mai mult creşte şi *râvna*, cu atât mai mult aprinde în sine cugetări cuvioase şi cu atât mai mult se înarmează în mod văzut[546] ca să lupte cu cele dimpotrivă.

Ca, spre exemplu[547]: se află în noi, ca o mulţime de spini, jurămintele mincinoase, trădarea, făţărnicia/ obrăznicia, înşelăciunea, necinstea, samavolnicia, derâderea/ batjocura, maimuţăreala, neruşinarea, vorbele murdare. Și iarăşi, în altă minte, pizma, lăcomia, nedreptatea, defăimarea, viclenia. Și iarăşi: pofta trupească cea rea, necurăţia, desfrânarea, neastâmpărul, preadesfrânarea. Și iarăşi: ciuda, întrecerea, mânia, ura, ranchiuna, răzbunarea, hula şi încă multe altele[548].

Dacă lucrăm *schimbarea noastră* încă din primele clipe, nu numai în acestea vom dobândi *biruinţă*, dar prin ele ajungem şi *la cele care urmează*[549].

Căci avem pricină ca să câştigăm *mai multă putere* pentru a trece şi peste alte păcate/vicii.

De pildă, dacă cel care are năravul *să se jure*, leapădă acest *obicei satanic*, nu a dobândit biruinţă numai în aceasta,

---

[546] În mod eficace. Se referă la faptul că vede mult mai bine cu ochii sufletului atacurile vrăjmaşilor. În mod simţit şi văzut (duhovniceşte) se luptă cu rezultate mult mai bune.

[547] Care sunt cele cu care *se luptă* în cunoştinţă de cauză.

[548] Dumnezeiescul Ioan grupează patimile într-un mod în care se poate observa foarte bine cum lucrează ele. Spre exemplu: cine este trădător, necinstit, ticălos în relaţiile cu oamenii, acela este şi batjocoritor, obraznic şi îi place să înjure şi să vorbească urât; cel ce e avar e şi nedrept şi calomniază pe alţii ca să îi ruineze; cel ce e desfrânat e nepotolit până nu-şi împlineşte poftele; cel invidios e mereu în competiţie închipuită, se aprinde de mânie, păstrează ură îndelungată, e răzbunător dar e şi hulitor.

Prin aceasta se arată ceea ce spunea mai înainte: virtutea naşte virtute şi răutatea naşte răutate. Iar toate răutăţile le naşte necredinţa şi ele la rândul lor nasc necredinţa şi hula, batjocura.

Prin urmare, nu poate să existe om necredincios care să fie bun, iar dacă există, este astfel fie pentru că *nu ştie*, fie pentru că Dumnezeu *îl lasă ca să fie „copt”* pentru întoarcerea de la *răutatea lui* la *viaţa cu Hristos*.

[549] Dacă începem să luptăm imediat ce ne hotărâm *a trăi creştineşete*, dobândim imediat *biruinţă* asupra patimilor pe care le vedem primele, care sunt mai grosolane, dar biruindu-le pe acestea, deja am şi trecut la altele, pe care înainte le sesizam mai greu şi aşa mai departe, intrăm până în adâncul sufletului nostru şi conştientizăm stratificarea păcatelor în lăuntrul nostru, gradul lor de pietrificare, adâncimea lor, şi tot luptând vedem mereu altele şi altele, pe care harul ne luminează să le vedem.

Ele sunt *oribile* şi cu greu ne hotărâm *să recunoaştem* că *se află în noi*. Dar când *acceptăm a ne vedea aşa cum sunt*em, înaintăm în a ne vedea păcătoşenia, cu harul lui Dumnezeu, şi aceasta înseamnă *a pogorî la iad* pentru noi, *a ţine mintea în iad* şi *a nu deznădăjdui*, după cum ne-a învăţat Sfântul Siluan Athonitul.

Însă drumul nu e *uşor* şi nu de puţine ori *ne speriem* să vedem atâta urâţenie în noi şi ne descurajăm, căci nu cunoaştem iubirea lui Dumnezeu, care *înghite* toate păcatele lumii precum un ocean o picătură de apă.

dar este readusă în sine obişnuinţa *dreptei cuviinţe*, care se răspândeşte şi în alte purtări ale sale.

Căci nimeni care urăşte *să se jure* nu cred că poate să consimtă cu uşurinţă *a săvârşi vreo faptă rea*. Căci va simţi preţuire pentru virtutea pe care a dobândit-o. Aidoma omului care poartă o mantie frumoasă, se va ruşina să se tăvălească în noroi. Căci aşa este şi aici.

Punând acest început [pocăinţei], va ajunge să înveţe să nu mai fie mânios, să nu lovească, să nu jignească pe cineva. Căci dacă o dată a mers drept în *cele mici*, toate vor merge bine de la sine.

Cu toate acestea, adesea, se întâmplă ceva asemănător, ca o persoană să se schimbe în bine la început, însă apoi, căzând din neglijenţă în păcatele sale vechi, se întoarce grabnic la cele dinainte, încât nu mai are *nădejde de îndreptare*.

Ca, de pildă, atunci când ne hotărâm ca *să nu jurăm* şi începem bine, pentru trei sau patru zile.

După aceasta însă, fiind strâmtoraţi, lepădăm de la noi tot binele câştigat. Şi apoi cădem *în nepăsare* şi *în nesimţire*.

Însă nu este *drept* să *ne dăm bătuţi*, ci acela care *a căzut*, trebuie *să se nevoiască cu mare râvnă din nou*.

Căci s-a zis că cel care a zidit o casă şi apoi o vede dărâmată, are în sine mai puţină putere ca să o ridice din nou. Aşa e, dar tocmai pentru aceasta, omul nu trebuie *să deznădăjduiască*, ci trebuie *să se nevoiască din nou* cu râvnă.

Să ne punem deci zilnic *legi* pentru *noi înşine*. Pentru început: să le facem pe *cele uşoare*. Să micşorăm numărul drumurilor bătute zadarnic şi să ne punem frâu limbii, să nu ne mai jurăm pe Dumnezeu. În aceste nevoinţe nu este *cheltuială*, nu este *osteneală*. Timpul nu costă bani. Este de ajuns ca *să doreşti* şi *toate se împlinesc*.

Depinde numai *de obişnuinţă*. Vă rog fierbinte şi vă cer stăruitor, să punem mai multă râvnă în această lucrare.

Spuneţi-mi, dacă v-aş fi cerut să ajutaţi cu bani, nu ar fi dat fiecare cu bucurie, după puterea sa? Dacă m-aţi vedea în mare primejdie, nu v-aţi tăia şi carnea, dacă ar fi cu putinţă, ca să mi-o daţi mie?

Ei bine, acum sunt în primejdie şi încă în mare primejdie, atât cât, dacă aş fi aruncat pe gunoi sau dacă aş

primi zeci de mii de lovituri sau aş fi osândit la ocne, nu aş putea să fiu *mai chinuit* decât sunt acum.

Întindeţi-mi mâna! Gândiţi-vă la cât de mare este primejdia. Căci nu am fost în stare să schimb acest *ultim lucru*. Zic: „ultim”, pentru munca pe care o presupune.

Ce voi zice *dincolo* [la Judecată], când voi fi chemat *să dau seama* pentru aceasta? „De ce nu ai mustrat? De ce nu ai poruncit? De ce nu le-ai pus lor în faţă legea? De ce nu ai bătut obrazul celui neascultător?” Şi nu-mi va fi mie de ajuns să spun că *am povăţuit*.

Mi se va zice: „Ar fi trebuit să foloseşti mustrări[550] cu mult mai aspre, căci şi Eli a dojenit”. Dar Dumnezeu nu îngăduie ca *să vă asemăn* pe voi cu *fii lui Eli*.

Adevărat, el i-a povăţuit şi a zis: „Nu, copiii mei, nu este bună vestea ce o aud eu despre voi; nu mai faceţi aşa, căci nu este bună *vestea* care o aud eu” (I Regi, 2, 24).

Însă apoi Scriptura spune că el *nu i-a mustrat* pe fiii săi (I Regi, 3, 13), fiindcă *nu i-a mustrat aspru* şi nici nu *i-a ameninţat*.

Căci nu este nimic *neştiut*, cu adevărat, că în sinagogile evreilor, legile au o asemenea mare putere şi că orice învăţătură este *poruncită*, ea este *păzită*, în vreme ce aici[551], din pricina aceasta noi suntem *nesocotiţi* şi *defăimaţi*.

Nu-mi fac griji pentru *cinstea mea* – căci *slava mea* este *purtarea voastră bună* – ci pentru *mântuirea voastră*.

În fiecare zi noi ne ridicăm glasul şi strigăm în urechile voastre, dar nimeni nu ne aude. Cu toate acestea, nu folosim mijloace *mai aspre*. Mă tem că vom da socoteală la venirea Zilei [Judecăţii] pentru această *prea mare îngăduinţă fără temei*.

Oriunde însă, cu glas tare şi lămurit, propovăduiesc şi mărturisesc tutror, că cei care se cunosc pentru acest păcat, care spun cuvinte care vin „de la cel rău” (Mt. 5, 37) – căci astfel este *a te jura* – nu trebuie *să treacă* pragul Bisericii.

Deci luna aceasta să fie vremea îngăduită ca voi *să vă schimbaţi* în această privinţă.

Nu-mi spune mie că: „Nevoia treburilor mele mă îndeamnă *să fac jurăminte*, altfel oamenii *nu m-ar crede*”.

Însă pentru a începe, leapădă acele jurăminte pe care le faci numai *din obişnuinţă*. Ştiu că mulţi *vor râde*. Dar e

---

[550] Dojeni, certări, ocări, acuzaţii.
[551] În Biserica Creştină.

mai bine *să se râdă te tine acum*, decât *dincolo*[552] *să verşi lacrimi*. Cei ce sunt nebuni vor râde. Căci cine este acela care, fiind în toate minţile, poate râde de *păzirea poruncilor*? Însă să zicem că *râd*. Dar nu *de noi*, ci *de Hristos* vor râde asemenea oameni.

Vă codiţi[553] la auzul cuvântului! Ştiam că aşa veţi face. Dacă aş fi făcut eu legea, de mine s-ar fi râs. Dar dacă Altul este Dătătorul-de-lege, batjocura se răsfrânge asupra Lui. Da, şi Hristos a fost odată scuipat şi bătut cu palmele, bătut peste faţă. Iar acum *rabdă* aceasta şi nu este *de mirare*[554].

Pentru acest păcat, Iadul este pregătit. Pentru acesta, viermele care nu moare. Ascultaţi aici, iarăşi spun şi mărturesc: lăsaţi-i pe aceia să râdă de poruncă, lăsaţi-i să ia *în bătaie de joc* cele auzite.

De aceea suntem aici: ca *să se râdă de noi* şi *să fim batjocoriţi*, ca *să îndurăm* toate lucrurile. Noi suntem „gunoiul lumii”[555] (I Cor. 4, 13), aşa cum spune Fericitul Pavel.

Dacă cineva *nu ascultă* de această poruncă, acelui om, eu, prin cuvântul meu, ca şi cum aş suna din trâmbiţă, nu îi mai îngădui să mai pună piciorul pe pragul Bisericii, fie el nobil, fie cap încoronat. Fie: alungaţi-mă din *acest scaun*!

Dar, dacă este *să rămân*, nu mă puneţi într-o *asemenea mare primejdie*. Nu pot să sufăr să urc pe acest *scaun*, fără să se producă în voi *îndreptări adevărate*. Căci dacă acestea sunt cu neputinţă, atunci ar fi mai bine să stau *mai prejos*[556].

Nimeni nu este *mai nenorocit* decât un conducător, care nu face *niciun bine* poporului său. Străduiţi-vă ca să ajungeţi la aceasta[557], din suflet vă rog, şi lăsaţi-ne şi pe noi să ne nevoim lucrând, şi în curând se vor vedea de aici, în mod neapărat, mai multe roade.

Postiţi, rugaţi-vă fierbinte lui Dumnezeu – şi noi vom face acelaşi lucru împreună cu voi – pentru ca acest obicei, *vătămător de suflet*, să piară.

---

552 În viaţa viitoare.
553 Ezitați.
554 Nu e de mirare că Hristos Dumnezeu rabdă păcatele noastre şi nu ne oamoară pe loc. Pentru că El ne-a arătat îndelunga Lui răbdare când a îngăduit *să fie scuipat* şi *torturat* de cei ce erau *facerea mâinilor Sale*.
555 Gunoiul care se scoate afară, scursuri, lepădături.
556 De scaunul patriarhal.
557 La schimbare interioare şi la înnoire duhovnicească.

Nu este *un lucru mare* să devenim *învăţători ai lumii*. Dar nu *mică* este *cinstea* de a spune pretutindeni, că în cetatea aceasta, cu adevărat, nu mai este niciun om care *să se jure*.

Dacă acest lucru se va petrece, voi veţi primi *răsplata* nu numai a faptelor voastre bune. Căci, cu adevărat, ceea ce sunt *eu* pentru *voi*, atunci aceasta veţi deveni şi *voi* pentru *lumea întreagă*[558].

Fără îndoială că alţii vă vor urma. Fără îndoială că veţi fi *lumini aprinse* în sfeşnic.

Şi asta, veţi zice, e *tot*? Nu, nu este aşa! Ci acesta este numai *începutul* altor virtuţi. Cel care nu se jură, va ajunge, fără tăgadă, şi la *a se purta cu dreaptă cuviinţă* şi în alte privinţe, fie că va fi sau nu, cuprins de evlavie şi de uimire.

Însă veţi fi de acord că cea mai mare parte dintre oameni nu păzesc calea dreaptă, ci cad din ea. Însă, *mai bun* este un om care face *voia Domnului*, decât *zeci de mii de păcătoşi*.

De fapt, aici se înţelege totul greşit. Totul este întors cu susul în jos, deoarece, după izvodirea Teatrului, noi vrem *numere*, nu *un număr aparte*. Căci cum va fi în stare, cu adevărat, o mulţime *să fie de folos*? Nu învăţaţi că *Sfinţii*, nu *numerele*, fac *mulţimea*?

Duceţi într-un război zeci de mii de zeci de mii de oameni şi un singur Sfânt şi veţi vedea *cine face mai mult*.

Iosua, fiul lui Nun, a mers la război şi el a câştigat totul de unul singur. Ceilalţi nu au fost *de niciun ajutor*.

Nu vedeţi, iubiţilor, că marea mulţime, atunci când nu face voia lui Dumnezeu, nu este *mai bună* decât *un lucru de nimic*?

Cu adevărat, vreau şi doresc şi cu mare bucurie m-aş da în bucăţi, numai să împodobesc Biserica cu mulţime de oameni, da, dar cu *o mulţime aleasă*. Însă dacă acest lucru nu este *cu putinţă*, atunci să fie aleşi *cei puţini*: aceasta este dorinţa mea. Nu vedeţi că este *mai bine* să ai o singură piatră preţioasă, decât *zece mii* de parale chioare?

Nu înţelegeţi că este *mai bine* să ai ochiul sănătos, decât să ai *multă carne* pe tine, dar să fii *lipsit de vedere*? Nu vedeţi că este *mai bine* să ai o oaie, dar sănătoasă, decât *zece mii cu boală*[559]?

---

[558] Adică *învăţători ai virtuţii*, propovăduitori ai *modului evanghelic de vieţuire*.

[559] Boală molipsitoare, molimă, epizootie, ciumă.

Că pruncii buni, deşi puţini, sunt *mai buni* decât copiii mulţi, dar *bolnavi toţi*? Că în Împărăţie *o să fie puţini*, dar în Iad *mulţi*? Ce să fac *cu mulţimea*? Ce *bine* se naşte de aici? Niciunul! Mai degrabă aceştia sunt *o rană* pentru ceilalţi.

Ar fi[560] ca şi cum cineva, care ar putea alege zece oameni sănătoşi în locul unei mulţimi de zece mii de bolnavi, i-ar lua cu sine şi pe cei din urmă, adăugându-i la cei zece.

Cei mulţi, care nu fac niciun bine, ne vor „folosi" numai *spre osândă* apoi, iar acum [în veacul acesta] *spre ruşine*. Căci nimeni nu ne va socoti *spre folosul nostru* faptul că suntem *mulţi*, ci vom fi mustraţi pentru că suntem *neroditori*.

De fapt, aceasta ne zic oamenii mereu, când noi spunem că *suntem mulţi*. Căci ei ne răspund: „da, dar *răi*".

Iarăşi, luaţi aminte, vă spun mai înainte şi vă propovăduiesc cu glas mare: nimeni să nu creadă că este *ceva de râs* aici.

Îl voi da afară şi *nu-l voi mai îngădui* pe *cel neascultător*. Atât cât voi sta pe scaunul acesta, nu voi lăsa deoparte niciuna din *împuternicirile* sale.

Dacă cineva mă va depune din el, atunci nu voi mai fi răspunzător. Dar atâta vreme cât sunt *răspunzător*, nu voi fi *nepăsător* faţă de aceste îndatoriri, nu pentru însăşi *osândirea mea*, ci tocmai pentru *mântuirea voastră*.

Pentru că doresc *nespus de mult* mântuirea voastră. Iar pentru a *o aduce la împlinire*, rabd *dureri* şi *jigniri*.

Însă dăruiţi-mi rodul ascultării voastre, ca atât aici, cât şi în viaţa viitoare, să primiţi deplin plata voastră şi pentru ca împreună să moştenim *veşnicele binecuvântări*, prin harul şi mila Unuia-Născut Fiului lui Dumnezeu, Căruia împreună cu Tatăl şi cu Sfântul Duh fie slava, puterea şi cinstea, acum şi pururea, în vecii fără de sfârşit. Amin!

---

[560] Dacă ar alege *mulţimea* în locul celor *puţini* şi *buni*.

Omilia 9

Iar Petru, văzând aceasta, a răspuns către popor: Bărbaţi israeliţi, de ce vă miraţi de acest lucru, sau de ce staţi cu ochii aţintiţi la noi, ca şi cum cu a noastră putere sau cucernicie l-am fi făcut pe acesta să umble? (3, 12).

Este mai multă *îndrăzneală* în această predică, decât în cea dinainte. Nu că mai înainte *i-ar fi fost frică*, ci oamenii către care vorbea, fiind *zeflemitori*[561] şi *batjocoritori*, nu l-ar fi suferit.

Aşadar, la începutul cuvântului de mai înainte, el i-a făcut *ascultători* prin această *predoslovie*/*introducere*: „aceasta să vă fie cunoscută şi luaţi în urechi cuvintele mele” (2, 14).

Dar aici nu are nevoie de această *iscusinţă*. Căci cei care îl ascultau nu erau *nepăsători*. Minunea *i-a deşteptat/i-a trezit* pe ei toţi şi erau *plini de teamă* şi *de uluire*.

De asemenea, aici nu era nevoie de a face *un început* cuvântării, în această împrejurare ci, mai degrabă, se cerea *o altă dibăcie*[562], prin care, cu adevărat, el i-a împăcat pe ei cu mare putere [a cuvântului], anume, prin *lepădarea slavei* pe care urma să o primească de la aceia.

Căci nimic nu este *atât de folositor* şi *atât de aşteptat* ca să împace pe ascultători decât *a nu apune nimic bun despre tine însuţi* ci, dimpotrivă a îndepărta toate presupunerile că *ai dori să faci astfel*.

Şi, cu adevărat, cu atât mai mult şi-au sporit ei [Apostolii] slava [de la Dumnezeu], prin aceea că au dispreţuit slava [de la oameni] şi arătând că ceea ce tocmai se întâmplase nu era *faptă omenească*, ci *lucrare dumnezeiască* şi că se cuvenea lor să se alăture celor care lăudau, decât să primească de la aceştia laudă.

Vedeţi cât de curat era el de orice *deşertăciune* şi cum *respinge* cinstirea care i se aduce? Aşa au făcut şi Părinţii cei din vechime.

De pildă, Daniel a zis: „nu prin înţelepciunea care ar fi în mine” (Dan. 2, 30). Iar Iosif: „Oare tâlcuirile nu sunt

---

[561] Măscărici, bufoni.

[562] O altă topică (a discursului), o altă dialectică adică.

ele de la Dumnezeu?” (Fac. 40, 8). Şi David: „Când au venit leul şi ursul, în numele Domnului i-am ucis/sfâşiat cu mâinile mele” (I Reg. 17, 34)[563].

Asemenea lor, acum şi Apostolii zic: „de ce staţi cu ochii aţintiţi la noi, ca şi cum cu a noastră *putere* sau *cucernicie* l-am fi făcut pe acesta *să umble*?”. Nu, nici măcar atât! Căci nu prin *vrednicia noastră* am făcut *să se pogoare* milostivirea dumnezeiască.

Dumnezeul lui Avraam şi al lui Isaac şi al lui Iacov, Dumnezeul părinţilor noştri (3, 13).

Vedeţi cu câtă *stăruinţă* se vâră pe sine printre Părinţii din vechime, ca nu cumva să pară *că aduce o nouă învăţătură*.

În cuvântarea de mai înainte a pomenit de Patriarhul David, aici îi aminteşte pe Avraam şi pe ceilalţi.

A slăvit pe Fiul Său Iisus (3, 13).

Iarăşi vorbeşte *cu pogorământ*, ca în începutul cuvântului dinainte.

Dar de acum încolo, începe să dea în vileag uciderea şi aşază în lumină grozăvia[564] faptei, şi nu mai trage, ca mai înainte, *vălul* peste ea.

Aceasta o face dorind ca *să lucreze* asupra lor cu mai multă putere. Căci cu cât îi făcea pe ei să ia în seamă cele spuse, cu atât mai mult îşi atingea ţelul.

A slăvit, zice el, *pe Fiul Său Iisus, pe Care voi L-aţi predat şi L-aţi tăgăduit în faţa lui Pilat, care găsise cu cale să-L elibereze* (3, 13).

---

[563] În Biblia românească, în context mai larg: „David însă a zis către Saul: “Robul tău a păscut oile tatălui său şi când se întâmpla să vină leul sau ursul să ia vreo oaie din turmă, atunci eu alergam după el şi i-o luam din gura lui; iar dacă el se arunca asupra mea, eu îl apucam de coamă şi-l loveam până-l ucideam. Şi urşi şi lei a ucis robul tău; (…) Domnul, Cel ce m-a scăpat de la lei şi urşi, mă va scăpa şi din mâna acestui filistean!”” (I Reg. 17, 34-37).

[564] Răutatea cumplită, atrocitatea, ferocitatea, ticăloşia, cruzimea, oroarea, caracterul hain, plin de răutate.

Îndoită este învinuirea: Pilat era doritor să-L elibereze, dar voi nu aţi vrut, când acela era hotărât [să o facă].

Dar voi v-aţi lepădat de Cel Sfânt şi Drept şi aţi cerut să vă dăruiască un bărbat ucigaş. Iar pe Începătorul Vieţii L-aţi omorât, pe Care însă Dumnezeu L-a înviat din morţi şi ai Cărui martori suntem noi (3, 14-15).

Voi aţi vrut *un tâlhar* în locul *Lui*. Prin aceasta arată *împovărarea* şi mai mult a vinovăţiei lor.

Întrucât acum îi are în mâna lui, [Sfântul Petru] loveşte tare. „Începătorul [Împăratul] Vieţii”, zice el.

În aceste cuvinte stabileşte *învăţătura despre Înviere*. „Pe Care însă Dumnezeu L-a înviat din morţi”. „Unde scrie aceasta?”[565] [Căci] acum nu mai vorbeşte din Proroci, ci de la el însuşi, deoarece acum şi-a câştigat *dreptul de a fi crezut*.

Înainte, când a spus că *El a înviat*, a adus mărturia lui David, însă acum, zicând acelaşi lucru[566], pune înainte ca martor *Adunarea Apostolilor*: „ai Cărui martori suntem noi”, zice.

Şi prin credinţa în numele Lui, pe acesta pe care îl vedeţi şi îl cunoaşteţi, l-a întărit numele lui Iisus şi credinţa cea întru El i-a dat lui întregirea aceasta a trupului, înaintea voastră, a tuturor (3, 16)[567].

Vrând să arate *adevărul lucrurilor*, îndată pune înainte şi *semnul [adeveritor]*: „înaintea voastră”, zice, „a tuturor”.

După ce s-a purtat cu asprime faţă de ei şi le-a arătat că Cel pe Care ei L-au răstignit a înviat, iarăşi îi linişteşte, dăruindu-le lor puterea pocăinţei.

---

[565] Ar fi putut întreba aceia sau oricine altcineva ulterior.

[566] Afirmând Învierea lui Hristos.

[567] În text: „Şi numele Lui, prin credinţa în numele Lui, l-a făcut pe acesta puternic/ întreg, pe care îl vedeţi şi îl cunoaşteţi; da, credinţa care este prin El i-a dat lui această *desăvârşită însănătoşire*, în faţa voastră, a tuturor”.

Şi acum, fraţilor, ştiu că din neştiinţă aţi făcut rău ca şi mai-marii voştri (3, 17).

Acesta este *un motiv al iertării*. Al doilea este de alt fel. După cum şi Iosif a zis către fraţii săi: „Dumnezeu m-a trimis înaintea voastră” (Fac. 45, 5); ceea ce în cuvântul de mai înainte a spus pe scurt, zicând: „Pe Acesta, fiind dat, după sfatul cel rânduit şi după ştiinţa cea dinainte a lui Dumnezeu, voi L-aţi luat” (2, 23). Acum arată în amănunt, că:

Dar Dumnezeu a împlinit astfel cele ce vestise dinainte prin gura tuturor Prorocilor, că Hristosul Său va pătimi (3, 18)[568].

În acelaşi timp arătând, că nu era *lucrarea lor*, dacă ei ar fi încercat *să spună astfel*, ci că a fost *după sfatul lui Dumnezeu*.

Avea în vedere acele cuvinte prin care ei L-au arătat pe El pe Cruce, anume: „să Se coboare acum de pe cruce, şi vom crede în El. S-a încrezut în Dumnezeu: Să-L scape acum, dacă-L vrea pe El! Căci a zis: Sunt Fiul lui Dumnezeu” (Mt. 27, 42-43)[569].

O, oameni nebuni, de unde aceste *cuvinte deşarte*?

Era nevoie, prin urmare, ca acestea să se întâmple, pentru care Prorocii mai înainte au depus mărturie.

De aceea, dacă El nu S-a coborât de pe Cruce, nu pentru vreo *slăbiciune* a Lui Însuşi nu S-a coborât, ci pentru însăşi *puterea* Lui.

Iar Petru înfăţişează aceasta prin mijlocul unei *apologii pentru evrei*, nădăjduind ca şi aceştia *să se apropie* prin ceea ce el spune. „Dumnezeu a împlinit astfel”, zice el. Vedeţi deci cum raportează toate la acel izvor [al prorociilor]?

Deci pocăiţi-vă, a zis el, *şi vă întoarceţi* (3, 19).

---

[568] În text: „Dar ceea ce Dumnezeu a arătat mai înainte, prin gura tuturor Prorocilor Săi, [anume] că *Hristosul Său va pătimi*, pe aceasta *El a împlinit-o*”.

[569] În textul pe care îl avea Sfântul Ioan este puţin altfel: „El să-l izbăvească pe El, dacă El Îl va avea / Îl vrea pe El. Căci El a zis: Eu sunt Fiul lui Dumnezeu. Dacă El S-a încrezut în Dumnezeu, atunci, să Se coboare acum de pe cruce”.

Şi nu a adăugat „de la păcatele voastre”, ci *ca să se şteargă păcatele voastre* (3, 19), ceea ce înseamnă acelaşi lucru.

Iar apoi spune şi care este câştigul: *Ca să vină de la faţa Domnului vremuri de uşurare*[570] (3, 20).

Aceasta îi arăta pe ei a fi *într-o stare de tristeţe*, fiind decăzuţi datorită multelor războaie. Căci acest cuvânt este potrivit pentru cineva care se află *în foc* şi râvneşte, cu dor, *mângâierea*.

Şi vedeţi ce urmează.

În predica dintâi, nu a ţintit decât în treacăt *Învierea* şi cele despre *şederea lui Hristos în cer*. Însă aici vorbeşte şi despre *venirea Sa văzută*.

Şi ca să vă trimită pe Cel mai dinainte vestit vouă, pe Iisus Hristos[571]*, pe Care trebuie să-L primească Cerul până la vremile stabilirii din nou a tuturor* (3, 20-21).

Pricina pentru care El nu vine acum este limpede.

Celor despre care a vorbit Dumnezeu, zice el mai departe, *prin gura Sfinţilor Săi Proroci din veac*[572]*. Moise a zis*[573] *către părinţi: "Domnul Dumnezeu*[574] *va ridica vouă dintre fraţii voştri Proroc ca mine. Pe El să-L ascultaţi în toate*[575] *câte vă va spune* (3, 21-22).

Mai înainte a vorbit despre David, aici îl aminteşte pe Moise. „A tuturor [lucrurilor]”, zice, „celor despre care a vorbit Dumnezeu”.

---

[570] În text: „Aşa încât vremurile de înnoire/ împrospătare/odihnă să vină de la prezenţa lui Dumnezeu”.
[571] În text: „Şi El Îl va trimite pe Iisus Hristosul uns (pentru voi)”.
[572] În text: „de când s-a făcut lumea”.
[573] În text: „a zis adevărul/cu adevărat”.
[574] În text: „Domnul Dumnezeul vostru”.
[575] În text: „în absolut toate lucrurile”. Adică indiferent *cum vă va părea vouă*, în toate lucrurile şi în orice lucru să-L ascultaţi.

Dar nu spune: „despre care a vorbit Hristos”, ci: „despre care a vorbit Dumnezeu prin gura Sfinţilor Săi Proroci din veac”.

Îl aşază pe acesta [Sfântul Moise] la temelia *adevărului* cuvintelor sale, zicând: „Domnul Dumnezeu va ridica vouă dintre fraţii voştri Proroc ca mine. Pe El să-L ascultaţi în toate”.

Şi vesteşte apoi grozăvia osândei:

„Şi tot sufletul care nu va asculta de Prorocul Acela, va fi nimicit din popor". Iar toţi proorocii de la Samuel şi cei câţi le-au urmat au vorbit şi au vestit zilele acestea (3, 23-24).

A făcut bine că *a deosebit* lucrurile astfel. Căci oriunde a vorbit despre *ceva măreţ*, i-a adus înainte pe *cei din vechime*.

Şi a găsit acest cuvânt, care are acest *îndoit adevăr*, după cum şi în altă predică a zis: „Până ce voi pune pe vrăjmaşii Tăi aşternut picioarelor Tale” (2, 35).

Împrejurarea aceasta este deosebită, pentru că cele două lucruri sunt puse împreună, adică: *supunerea* şi *neascultarea*, şi *osânda*.

„Proroc ca mine”, zice el. Atunci de ce v-aţi smintit?[576]

Voi sunteţi fiii Prorocilor (3, 25): astfel încât, ei vouă vă vorbesc şi spre binele vostru s-au petrecut toate aceste lucruri.

Căci ei socoteau că prin uciderea[577] săvârşită au ajuns *să fie lepădaţi* – şi, cu adevărat, nu poţi judeca drept[578], ca Cel Care este acum răstignit, tot acum să îi iubească[579] pe ei ca pe unii *foarte scumpi ai Săi* –, de aceea el le dovedeşte că amândouă lucrurile se potrivesc prorociei.

576 Literal: „de ce v-aţi alarmat?”

577 Se foloseşte mereu „outrage”, care poate fi tradus prin crimă odioasă, nelegiuire, dar şi ultraj, hulă împotriva lui Dumnezeu.

578 Cu minte omenească.

579 Literal: „cherish”, a iubi, a preţui, a avea grijă. E un verb folosit pentru a reda o mare dragoste, care presupune şi preţuirea şi îngrijirea îndeaproape de cel pe care îl iubeşti.

Voi sunteţi fiii Prorocilor, zice el, *şi ai legământului pe care l-a încheiat Dumnezeu cu părinţii noştri, grăind către Avraam: "Şi întru seminţia ta se vor binecuvânta toate neamurile pământului". Dumnezeu, înviind pe Fiul Său, L-a trimis întâi la voi*, spune el mai departe. *Şi, cu adevărat, şi către alţii, dar mai întâi la voi, care L-aţi răstignit pe El*[580]. Şi adaugă: *[pentru ca] să vă binecuvânteze, ca fiecare să se întoarcă de la răutăţile sale* (3, 25-26).

Să privim acum, în amănunt, pe cele care s-au citit! (Procitanie/Recapitulare)

În primul rând, [Sfântul Petru] arată că aceia credeau că minunea a fost făcută de ei, zicând: „de ce vă miraţi?”.

Şi nu lasă ca să *nu fie crezute* cuvintele sale, ci ca să le dovedească *adevărul*, mai înainte le de pe faţă judecata lor.

Căci zice: „de ce staţi cu ochii aţintiţi la noi, ca şi cum [aţi gândi că] cu a noastră *putere* sau *cucernicie* l-am fi făcut pe acesta *să umble*?”.

Dacă acest lucru *vă nelinişteşte* şi *vă nelămureşte*, învăţaţi-vă *Cine a fost Făptuitorul* şi nu mai fiţi *uimiţi*.

Şi luaţi aminte cum, în toate împrejurările în care vorbeşte despre Dumnezeu şi spune că toate lucrurile sunt de la El, atunci fără frică îi mustră, ca mai sus, când a zis: „bărbat adeverit între voi de Dumnezeu” (2, 22).

Şi de fiecare dată le aminteşte de *crima* pe care au săvârşit-o, pentru ca *adevărul Învierii* să iasă la lumină.

Dar aici subliniază şi altceva. Căci nu mai zice: „Nazarineanul” (2, 22). Dar ce? „Dumnezeul părinţilor noştri a slăvit pe Fiul Său Iisus”.

Vedeţi şi smerenia lui. Deoarece nu i-a certat, nici nu a zis imediat: „Credeţi deci acum, căci iată, un om care a fost patruzeci de ani olog, a fost sculat/vindecat în numele lui Iisus Hristos”.

N-a zis aceasta, fiindcă *ar fi stârnit împotrivire*. În schimb, a început prin *a-i lăuda* pe ei pentru că *au slăvit fapta*, şi iarăşi i-a numit pe ei după înaintaşul lor: „Bărbaţi israeliţi”[581].

Mai mult, nu zice: „Iisus l-a vindecat”, ci: „Dumnezeul părinţilor noştri a slăvit pe Fiul Său Iisus”.

[580] Nu se află în ediţia BOR 1988.
[581] În text: „Bărbaţi ai lui Israel”.

Dar apoi, pentru ca ei să nu zică: Cum se poate înţelege una ca asta – ca Dumnezeu, adică, să îl slăvească pe Acel „făcător de rele”[582]?

De aceea le aminteşte de judecata înaintea lui Pilat, arătându-le că nu trebuia să Îl creadă „făcător de rele”, căci dacă ar fi fost astfel, Pilat nu ar fi dorit *să Îl elibereze*. Şi nu zice: „când Pilat era doritor”, ci că: „găsise cu cale să-L elibereze”.

„Dar voi v-aţi lepădat de Cel Sfânt”, etc. Pe cel care omorâse oameni, aţi cerut să fie eliberat, iar pe Cel care înviază pe cei omorâţi, nu L-aţi dorit să-L aveţi!

Şi aceasta [le-a spus-o] pentru ca ei *să nu întrebe* din nou: cum se poate ca Dumnezeu să-L slăvească pe El, când mai înainte El [Dumnezeu] nu L-a ajutat [pe Cruce]? Îi pune înainte pe Proroci, aducând mărturie că aşa trebuia să fie.

„Dumnezeu a împlinit astfel cele ce vestise dinainte”, etc. Apoi, pentru ca ei să nu creadă că *pogorământul*[583] lui Dumnezeu era spre însăşi îndreptăţirea lor, mai întâi îi ceartă. Mai mult, [le aminteşte că] tăgăduirea Lui „în faţa lui Pilat” nu era puţin lucru, văzând că el a vrut cu dinadinsul să-L elibereze.

Şi pentru ca voi să nu vă puteţi lepăda de vina aceasta, omul acela care a fost cerut şi dorit în locul Lui, este *martor* împotriva voastră. Însă şi acest lucru face parte dintr-o *adâncă îngăduinţă* [a lui Dumnezeu].

Aici este arătată *neruşinarea* şi *obrăznicia* lor. Pentru că un păgân[584], unul care Îl vedea pe El pentru prima dată, ar fi vrut să nu-L acuze de nimic, deşi nu auzise nimic *uimitor*, în timp ce ei, care au fost înălţaţi *să vadă* minunile Sale, au făcut tocmai cele dimpotrivă.

Căci, după cum s-a zis, Pilat „găsise cu cale să-L elibereze”. Și pentru ca să nu ne închipuim că el a făcut aceasta *din îngăduinţă*, citim că: „el a zis: Există obiceiul la voi să fie eliberat un întemniţat; de aceea, doriţi aceasta [să fie eliberat Acest Om]?”[585].

---

[582] În ochii lor, Hristos era încă un „om simplu” şi încă un osândit, un „făcător de rele”, un „păcătos”, Care a călcat Legea, şi după cum am văzut mai sus, în ediția scripturală pe care o comentează Sfântul Ioan, Sfântul Petru nu Îl numise încă *Fiul lui Dumnezeu*, ci *Slujitorul lui Dumnezeu*.

[583] Îngăduinţa.

[584] Pilat.

[585] În Biblia românească se spune: „La sărbătoarea Paştilor, dregătorul avea obiceiul să elibereze mulţimii un întemniţat pe care-l voiau. (…) Deci adunaţi fiind ei, Pilat le-a zis: Pe cine voiţi să vi-l eliberez, pe Baraba sau pe Iisus, care se zice Hristos?” (Mt. 27, 15, 17); „Iar la sărbătoarea Paştilor, le elibera un întemniţat pe care-l cereau

„Dar voi v-aţi lepădat de Cel Sfânt şi Drept”. Nu zice: „L-aţi dat în mâinile lor”, ci: „v-aţi lepădat”.

Căci au zis: „Nu avem împărat decât pe Cezarul” (In. 19, 5). Şi nu spune numai că: Nu L-aţi cerut pe Cel nevinovat şi „v-aţi lepădat”, ci şi: „L-aţi omorât” (2, 23) pe El.

Pe când aceia erau îngreunaţi [la minte], s-a ferit să rostească asemenea cuvinte. Dar când minţile lor au fost mişcate îndeajuns de mult, acum îşi atinge ţinta, fiindcă acum erau în stare *să simtă*.

Căci la fel ca atunci când oamenii sunt beţi, iar noi nu le zicem nimic, însă apoi, când se trezesc şi se întorc din beţia lor, atunci îi certăm, aşa a făcut şi Petru: când ei au fost în stare *să-i înţeleagă cuvintele*, atunci şi el şi-a *ascuţit limba*, aducând asupra lor *multe învinovăţiri*: că, pe Acela pe Care Dumnezeu L-a slăvit, ei l-au predat; pe Cel pe Care Pilat L-a găsit nevinovat, ei l-au tăgăduit în faţa lui; că l-au dorit pe *tâlhar* în locul *Lui*.

Luaţi aminte cum vorbeşte *acoperit* despre puterea lui Hristos, arătând că El *S-a înviat pe Sine Însuşi*.

După cum şi în prima cuvântare a zis: „întrucât nu era cu putinţă ca El să fie ţinut de ea [de moarte]” (2, 24), asemenea şi aici spune: „pe Începătorul Vieţii L-aţi omorât”.

Din acest cuvinte se înţelege că Viaţa Lui, El nu o avea *de la altul*.

Începătorul sau făcătorul răului este acela care mai întâi *a făcut rău*. Începătorul sau făcătorul crimei este acela care mai întâi *a săvârşit ucidere*. Aşadar, *Începătorul* sau *Făcătorul Vieţii* trebuie să fie Acela, Care are Viaţa *de la El Însuşi*.

„Pe Care însă Dumnezeu L-a înviat”, spune mai departe. Şi acum, pentru că a îndrăznit aceasta, adaugă: „Şi prin credinţa în numele Lui, pe acesta pe care îl vedeţi şi îl cunoaşteţi, l-a întărit numele lui Iisus şi credinţa cea întru El i-a dat lui întregirea aceasta a trupului...”.

„Credinţa *cea întru [prin] El* (ἡ δἰ Αὐτοῦ πίστις)”. Şi totuşi „credinţa *cea întru El*” (ἡ εἰς Αὐτὸν πίστις) a fost cea care a făcut toate.

---

ei. (...) Şi mulţimea, venind sus, a început să ceară lui Pilat să le facă precum obişnuia pentru ei. Iar Pilat le-a răspuns, zicând: Voiţi să vă eliberez pe regele iudeilor?” (Mc. 15, 6, 8-9). Nu este exclus însă nici posibilitatea ca Sfântul Ioan să fi *citat din memorie*.

Căci Apostolii nu au zis: „prin numele”, ci: „În numele” (3, 6). Și *în El* (εἰς Αὐτὸν) a crezut acel om.

Dar ei [Apostolii] n-au îndrăznit încă să zică: „credinţa care este în El”. Și pentru ca să nu fie prea smerit cuvântul: „prin El” [„întru El”], luaţi aminte că, după ce zice: „prin credinţa în numele Lui”, adaugă şi că: „pe acesta (…) l-a întărit numele lui Iisus” şi apoi este ceea ce spune: „credinţa cea întru El i-a dat lui *întregirea* aceasta a trupului”.

Luaţi aminte şi cum sugerează, că prin cuvintele de mai înainte şi când a zis: „Dumnezeu L-a înviat”, n-a făcut decât *să se pogoare* la înţelegerea lor foarte scăzută.

Căci Această Persoană nu a avut nevoie de ajutorul Altcuiva[586] pentru ca El iarăşi *să Se scoale*, al Cărui Nume a sculat un olog, fiind pentru toţi *ca unul mort*.

Vedeţi cum în toate împrejurările aduce propria lor *mărturie* în faţă. Astfel, mai sus, a zis: „precum şi voi ştiţi” şi „în mijlocul vostru” (2, 22). Și acum iarăşi zice: „pe care îl vedeţi şi îl cunoaşteţi (…), înaintea voastră, a tuturor” (3, 16).

Şi totuşi, ei nu ştiau că aceasta s-a întâmplat „în numele Lui”. Însă ceea ce ştiau era că omul acela fusese *olog* şi că stătea acum în faţa lor şi *era întreg*.

Iar cei care au lucrat *vindecarea*, ei înşişi au mărturisit că *nu prin puterea lor*, ci prin *cea a lui Hristos* au făcut aceasta. Şi dacă această mărturisire nu ar fi fost *adevărată*, ei nu ar fi fost convinşi că Hristos *a înviat* şi nu ar fi încercat să arate *slava unui om mort* în loc să-şi sporească cinstea lor înşişi, cu atât mai mult cu cât ochii mulţimii erau *pironiţi* asupra lor.

Apoi, când sufletele lor erau *neliniştite*, el i-a întărit, numindu-i „fraţi”: „Şi acum, fraţilor, ştiu…”.

Căci în cuvântul anterior, el nu le-a spus nimic mai înainte, ci numai a zis despre Hristos: „să ştie deci toată casa lui Israel” (2, 36).

Însă aici adaugă mustrarea. Atunci a aşteptat până când poporul a vorbit. Acum, ştia cât de mult fuseseră deja pătrunşi şi că adunarea de faţă era *mai binevoitoare* în privinţa lor.

„Că din neştiinţă aţi făcut rău”. Deşi împrejurările amintite mai devreme nu erau din rândul celor care pot să fie puse pe *seama neştiinţei*.

---

[586] Fiind El Însuşi Dumnezeu şi în aceeaşi cinste şi putere cu Tatăl şi cu Duhul Sfânt.

A alege un tâlhar, a-L lepăda pe Acela Care fusese găsit *nevinovat*, a dori chiar să-L zdrobeşti: cum s-ar putea numi toate acestea *neştiinţă*?

Cu toate acestea, acum el le dăruieşte libertatea de *a-şi renega* fapta lor şi de *a-şi schimba* părerea despre cele întâmplate.

[Cu alte cuvinte:] Aceasta, că daţi morţii un om nevinovat, cu adevărat *ştiaţi*, dar că omorâţi pe „Începătorul [Domnul] Vieţii", aceasta se prea poate să *nu o fi ştiut*.

Şi nu i-a dezvinovăţit numai pe ei singuri, ci şi pe căpeteniile îndemnătoare la rău: „ca şi mai-marii voştri". Căci, fără îndoială, că ar fi stârnit împotriviri, dacă s-ar fi pornit să-i acuze.

Căci făcătorul de rău, când îl acuzi de vreo fărădelege pe care a săvârşit-o, în dorinţa lui de *a se dezvinovăţi*, devine din ce în ce mai *vehement*.

Deci el nu le mai zice: „L-aţi răstignit", „L-aţi omorât", ci: „aţi făcut rău", conducându-i pe ei *la a-şi cere iertare*. Dacă acele căpetenii au făcut-o *din neştiinţă*, atunci cu atât mai mult cei care erau acum de faţă.

„Dar Dumnezeu a împlinit astfel cele ce vestise dinainte". Ceea ce este minunat e că atât în cea dintâi cuvântare, cât şi în cea de-a doua, vorbind despre acelaşi lucru, adică, întâi, că: „după sfatul cel rânduit şi după ştiinţa cea dinainte a lui Dumnezeu" (2, 23), iar aici că: „dar Dumnezeu a împlinit astfel cele ce vestise (…) că Hristosul Său va pătimi", în niciuna din aceste două cuvântări nu aduce niciun alt text în sprijinul său.

Adevărul este că fiecare din aceste pasaje este însoţit de nenumărate *învinovăţiri* şi *referiri* la osânda pregătită pentru ei.

„Eu îl voi da [osândei] pe cel fărădelege", zice unul dintre Proroci, „în schimb pentru mormântul Său şi pe cel bogat ca pedeapsă pentru moartea Sa" (Is. 53, 9)[587].

Şi iarăşi: „Dar Dumnezeu a împlinit astfel", zice, „cele ce vestise dinainte prin gura tuturor Prorocilor, că Hristosul Său *va pătimi*".

Prin faptul că *toţi* [Prorocii] au vorbit despre el, se arată măreţia acelui *sfat*. Nu reiese de aici, din cauza

[587] Textul românesc de la Is. 53, 9, în ediţia BOR 1988 sună diferit: „Mormântul Lui a fost pus lângă cei fără de lege şi cu cei făcători de rele, după moartea Lui".
Însă în ediţia BOR 2001 este scris: „În schimbul îngropării Sale Eu da-voi pe cei răi şi pe bogaţi în schimbul morţii Sale".

neştiinţei lor, că lucrurile s-ar fi petrecut fără pronia lui Dumnezeu.

Luaţi aminte cât de mare este înţelepciunea lui Dumnezeu, când folosindu-se de răutatea altora, face să se împlinească cele ce trebuie să fie.

„Dumnezeu a împlinit”, zice, pentru ca ei să nu-şi închipuie că este *nimic* dorinţa lor. Căci oricum Hristos *trebuia să sufere* şi aceasta *s-a împlinit*.

Însă să nu credeţi că, din cauză că Prorocii au vestit aceasta şi din cauză că voi aţi făcut-o din neştiinţă, înseamnă că este *de ajuns* pentru dezvinovăţirea voastră!

Dar el [Petru] nu spune aceasta, ci le vorbeşte prin cuvinte mai blânde: „Deci pocăiţi-vă”.

„De ce, dacă a fost fie din *neştiinţa noastră* sau prin *pogorământul* lui Dumnezeu?”. „Ca să se şteargă păcatele voastre”. Prin acestea nu înţeleg fărădelegile săvârşite la Răstignire. Poate că acelea au fost *din neştiinţă*. Ci pentru ca şi celelalte păcate ale voastre să fie şterse: iată *de ce*.

„Ca să vină de la faţa Domnului vremuri de uşurare”: aici vorbeşte în mod tainic despre Înviere. Căci acelea sunt, într-adevăr, *vremuri de uşurare*[588], pe care şi Pavel le aştepta, când spunea: „Că noi, cei ce suntem în cortul acesta, suspinăm îngreuiaţi, de vreme ce dorim să nu ne scoatem haina noastră, ci să ne îmbrăcăm cu cealaltă pe deasupra, ca ceea ce este *muritor* să fie *înghiţit de viaţă*” (II Cor. 5, 4).

Apoi, ca să dovedească că Hristos este *Pricinuitorul* zilelor de uşurare, zice: „ca să vă trimită pe Cel mai dinainte vestit vouă, pe Iisus Hristos”[589].

N-a spus: „ca să se şteargă păcatul vostru”, ci: „păcatele voastre”, prin care a ţintit şi către acel păcat.

„Ca să vă trimită”: de unde, adică? „Pe Care trebuie să-L primească Cerul”.

De ce: „trebuie să-L primească”, şi nu a zis, mai simplu, „pe Care L-a primit Cerul”?

Aceasta, ca şi cum ar vorbi despre vremuri de demult: aşa este pronia dumnezeiască, zice el, aşa este hotărât. Şi nu spune niciun cuvânt despre *fiinţa Sa veşnică*.

„Moise a zis către părinţi: "Domnul Dumnezeu va ridica vouă dintre fraţii voştri Proroc ca mine. Pe El să-L ascultaţi în toate câte vă va spune"”.

---

[588] Înnoire, împrospătare.

[589] În text: „Şi El Îl va trimite pe Iisus Hristos, Care mai înainte pentru voi a fost uns”.

Mai înainte a zis „Dumnezeu a împlinit astfel cele ce vestise dinainte prin gura tuturor Prorocilor”, iar acum, cu adevărat, vorbeşte despre Hristos Însuşi.

Căci dacă El, mai înainte, a vestit multe lucruri şi dacă este nevoie să fie ascultat El în toate, atunci nu poate greşi cineva, dacă zice că Prorocii au vorbit despre aceste lucruri.

Dar, în afară de aceasta, el doreşte să arate că Prorocii cu vestit mai înainte *aceleaşi lucruri*. Şi dacă cineva priveşte mai îndeaproape, va găsi aceste lucruri *grăite* în Vechiul Testament, e adevărat, în mod tainic, dar *spuse*.

„Cel mai dinainte vestit vouă”, zice el: în Care nu este nimic nou [care să nu fi fost vestit].

Aici, din nou, îi *nelinişteşte*, prin gândul că multe au rămas *să fie împlinite*. Dar dacă este aşa, atunci de ce a zis: „Dumnezeu a împlinit”?

Cele care au avut nevoie de împlinire, ca Hristos să pătimească, acelea s-au împlinit. Iar cele care urmează să se împlinească, încă nu.

„"Domnul Dumnezeu vă va ridica vouă dintre fraţii voştri Proroc ca mine"”. Aceasta ar fi trebuit să-i *liniştească* mai mult.

Vedeţi oare cum împleteşte înţelegeri *joase* şi *înalte*, unele lângă altele? Cum El, Care trebuia *să Se înalţe la ceruri*, să fie *ca Moise*? Şi totuşi şi acesta era *un lucru măreţ*.

Căci, de fapt, El nu era doar *ca Moise*, dacă acela zice că: „"Şi tot sufletul care nu va asculta de Prorocul Acela, va fi nimicit din popor"”.

Şi se pot arăta de către cineva nenumărate alte lucruri care arată că El nu era *ca Moise*. Astfel încât se vede că el [Petru] a ales un text cu putere.

„"Domnul Dumnezeu va ridica vouă dintre fraţii voştri Proroc ca mine"” şi celelalte, zice Moise. Prin urmare însuşi Moise îi ameninţă pe cei care nu Îl ascultă.

„Iar toţi Prorocii” şi celelalte: toate aceste sunt spuse ca să îi atragă pe ei. „Iar toţi Prorocii”, zice Apostolul, „de la Samuel”. Se reţine de la a-i enumera unul câte unul, pentru a nu lungi cuvântul peste măsură.

Însă alegând acea *mărturie hotărâtoare* a lui Moise, trece peste celelalte.

„Voi sunteţi fiii Prorocilor şi ai legământului pe care l-a încheiat Dumnezeu cu părinţii noştri”, zice el. „Fiii [copiii] legământului”, adică *moştenitori*.

Pentru ca ei să nu creadă că au primit acest dar ca *din partea lui Petru*, el arată că *din vechime* era făgăduit lor, ca ei să creadă că *aceasta este voia lui Dumnezeu*.

„Dumnezeu, înviind pe Fiul Său, L-a trimis întâi la voi”, urmează el. Nu spune simplu: „El L-a trimis pe Fiul Său la voi”, ci şi după Înviere şi când El era răstignit. Şi ca ei să nu creadă că el însuşi le-a dăruit lor acest dar, iar nu Tatăl, zice „[ca] să vă binecuvânteze”.

Căci dacă El este Fratele vostru şi vă binecuvintează, atunci este vorba *de făgăduinţă*.

„L-a trimis întâi la voi”. Adică: voi sunteţi atât de *îndreptăţiţi* de a fi părtaşi ai acestor binecuvântări, încât El doreşte, mai degrabă, ca voi să deveniţi unii care să vi le însuşiţi ca *ale voastre* şi să le dăruiţi şi altora. Căci nu trebuie *să vă simţiţi izgoniţi*.

„Dumnezeu, înviind pe Fiul Său”: din nou Învierea. „Ca fiecare”, zice, „să se întoarcă de la răutăţile sale”.

În acest fel El vă binecuvintează: nu *oricum*. Şi ce fel de *binecuvântare* este aceasta? Una *măreaţă*.

Căci, bineînţeles, că întoarcerea unui om de la răutăţile sale, în sine, nu este de ajuns pentru ispăşirea lor. Şi dacă nu este de ajuns pentru *ispăşire*, cum ar fi de ajuns pentru a a-i fi *dăruită binecuvântarea*?

Fiindcă nu trebuie să-şi închipuie cineva că păcătosul[590] devine neapărat şi *binecuvântat*, ci este numai *eliberat* de păcatele sale.

Dar aceasta, „Proroc ca mine”, nu o va întrebuinţa niciun înţelept. „Pe El să-L ascultaţi”, zice, şi nu numai aceasta, ci şi adaugă: „"Şi tot sufletul care nu va asculta de Prorocul Acela, va fi nimicit din popor"”.

După ce le-a arătat că au păcătuit şi după ce le-a împărtăşit iertarea şi le-a făgăduit lucruri bune, atunci, într-adevăr, atunci le-a spus: „şi Moise a zis acelaşi lucru”.

Ce fel de legătură este între acestea: [mai întâi spune] „până la vremile stabilirii din nou a tuturor”, iar apoi îl aduce înainte pe Moise, zicând că toate cele pe care Hristos le-a spus *se vor împlini*?

Dar, pe de altă parte, zice apoi, ca *o laudă* (căci şi pentru această pricină sunteţi datori să ascultaţi): „Voi

[590] Care renunţă la obiceiurile sale cele rele.

sunteţi fiii Prorocilor şi ai legământului pe care l-a încheiat Dumnezeu cu părinţii noştri”, adică *moştenitori*.

Deci de ce staţi *temători* înaintea a ceea ce este *al vostru*, ca şi cum ar fi *al altora*?

Adevărat, aţi făcut fapte *vrednice de osândire*, dar încă mai puteţi să primiţi *iertarea*. Deci după ce a spus acestea, este îndreptăţit acum să zică: „Dumnezeu, înviind pe Fiul Său, L-a trimis întâi la voi, să vă binecuvânteze”. N-a zis: „ca să vă izbăvească”, ci ceea ce este mai măreţ: că *Răstignitul Iisus îi binecuvintează pe răstignitorii Săi.*

Deci şi noi să Îi urmăm Lui! Să alungăm de la noi acel *duh de ucidere* şi *de duşmănie*. Nu este de ajuns numai *să nu ne răzbunăm* (chiar şi în Legea Veche aceasta era *îngăduită/arătată*), ci să facem toate aşa cum am proceda dacă ar fi vorba de *cei mai scumpi prieteni* sau ca şi cum am face *pentru noi înşine*, la fel şi pentru cei care *ne vatămă*.

Noi suntem *următorii* Lui, suntem *ucenicii* Lui, Care după ce a fost răstignit, a pus toate în mişcare spre *binele* ucigaşilor Săi şi în acest scop i-a trimis pe Apostolii Săi.

Dar noi am suferit adesea dureri cu dreptate, însă aceia au fost nu numai *nedrepţi*, ci şi *hulitori*. Căci El era Binefăcătorul lor. El nu făcuse niciun rău şi totuşi ei L-au răstignit. Şi pentru ce motiv? Numai de dragul de a fi ei *cinstiţi*.

Dar El Însuşi i-a făcut pe ei *feţe cinstite*: „Cărturarii şi fariseii au şezut în scaunul lui Moise; deci toate câte vă vor zice vouă, faceţi-le şi păziţi-le; dar după faptele lor nu faceţi, că ei zic, dar nu fac” (Mt. 23, 2-3). Şi iarăşi, în alt loc: „mergi, arată-te preotului” (Mt. 8, 4).

Şi în afară de aceasta, atunci când ar fi putut *să-i nimicească*, El *i-a mântuit*. Deci să-L urmăm pe El şi nimeni să nu mai fie *vrăjmaş*, nimeni *urâtor*, ci *doar faţă de diavol*.

Nu cu puţin contribuie la aceasta şi obiceiul de *a nu mai jura*: vreau să spun la *a nu mai da frâu liber la mânie*. Şi prin *a nu mai face loc mâniei*, ne izbăvim de *a mai avea duşmani*.

Curăţeşte un om de jurăminte şi ai tăiat aripile mâniei lui, ai îmblânzit toată patima lui. A te jura, s-a zis, este ca vântul pentru aripile mâniei. Coboară velele: nu e nevoie de vele când nu e vânt! Dacă apoi *nu facem zgomot* şi *nu jurăm*, atunci *tăiem rădăcinile patimilor*.

Iar dacă vă îndoiţi, de aceasta, faceţi o încercare. Puneţi această lege asupra unui om pătimaş, ca niciodată să nu mai jure şi nu veţi mai avea nicio pricină de a-i mai predica *să fie cumpănit*. Încât toată osteneala se încheie aici[591].

Căci chiar dacă încă nu aţi ajuns să juraţi strâmb, prin însuşi faptul că *juraţi*, nu ştiţi la ce urmări grele vă supuneţi, fiindcă vă legaţi pe voi înşivă ca şi cu o funie, unei nevoi [pe care o simţiţi ca] *neapărate*, şi încercaţi zadarnic să vă schimbaţi, ca nişte oameni care caută să-şi mântuiască sufletul lor dintr-un rău din care nu este scăpare sau, dând greş, vă simţiţi siliţi [prin acea *nevoie închipuită*] să vă petreceţi viaţa de aici înainte în supărare, în certuri, blestemându-vă mânia?

Dar toate sunt zadarnice şi fără ţintă sigură[592]. Ameninţă, fii hotărât, fă de toate, orice ar fi, dar *nu jura*: deci este în puterea ta să întorci atât *ceea ce ai spus*, cât şi *ce ai făcut*, dacă *ai minte*.

Despre aceasta, astăzi, trebuie să vă vorbesc mai cu blândeţe. Căci întrucât m-aţi ascultat şi cea mai mare parte din schimbarea produsă în voi este meritul vostru, să vedem acum pentru care scop am început să vorbesc despre *jurăminte* şi de ce am adus cuvântul despre acestea.

Spunându-vă vouă despre începutul lor şi când au fost izvodite şi cum şi de către cine, vă vom da această povestire ca răsplată pentru ascultarea voastră.

Căci se cuvine ca cel care a lucrat drept, să fie învăţat înţelepciunea lucrului. Dar cel care încă nu face *ce este drept*, nu este vrednic să asculte cuvântarea aceasta[593].

---

591 Patimile mici, cărora nu le dăm adeseori atenţie, fac patimile mari şi dacă ne concentrăm asupra acestor patimi sau gânduri mici, care ne fură liniştea sufletului, putem să dezechilibrăm *colosul cu picioare de lut* care este *păcatul* şi să oprim creşterea şi înmulţirea patimilor până acolo unde ne sufocă şi nu mai putem să ne împotrivim lor, pentru că s-au făcut *prea mari*.

592 Dacă ne zbatem şi ne chinuim, blestemând soarta sau patimile noastre, dar nu ne silim să ne lepădăm de ele, atunci ne chinuim jalnic şi degeaba, fără judecată şi fără a ne fi sabilit ţinta, aceea de a ne izbăvi, ca un om care se zbate în valuri dar nu înoată spre mal, deşi îl vede.

De aceea spune şi Sfântul Pavel: „Dar una fac: uitând cele ce sunt în urma mea, şi tinzând către cele dinainte, *alerg la ţintă*, la răsplata chemării de sus, a lui Dumnezeu, întru Hristos Iisus" (Filip. 3, 14).

593 Omul evlavios şi cu inimă bună face ceea ce este *bine* şi *drept*, înainte de a cunoaşte *răsplătirea* şi care este *adâncul*, înţelepciunea faptei bune, faptul că *esenţa virtuţii* este *puterea* şi *harul lui Dumnezeu*.

Iar făcând fapta bună, Dumnezeu îi dăruieşte ca răsplată *să înţeleagă taina*, adâncul virtuţii, de unde reiese că *înţelepciunea* este *răsplata celor ce fac binele*. Iar osândă a celor ce nu fac binele este însuşi faptul că rămân *întunecaţi la minte*, că *nu se*

S-au încheiat multe legăminte în vremea lui Avraam şi au fost omorâţi mulţi şi s-au adus jertfe, dar jurămintele nu existau încă. Deci când au început ele *să apară*?[594]

Când *răul a început să crească*, când totul a devenit *tulbure*[595], întors cu susul în jos, când oamenii s-au întors către idolatrie: atunci s-a întâmplat, atunci, când oamenii nu au mai apărut vrednici de a fi crezuţi, încât L-au chemat pe Dumnezeu ca *martor*, ca prin aceasta să adauge *o întărire* pe măsură celor făgăduite de ei.

Aşa încât în osândirea celui care se jură, prima vină adusă asupra lui este aceasta, că *nu este vrednic de crezare* fără *o întărire* şi încă *o mare întărire*: căci astfel este *marea necredincioşie*, încât ei cer nu *un om* drept *asigurare*, ci *au nevoie de Dumnezeu*!

În al doilea rând, aceeaşi vină cade şi peste cel care primeşte jurământul, când e vorba de o învoială între ei.

înţelepţesc. Lor nu le mai trebuie altă pedeapsă şi alt rău mai mare decât acela că *rămân în rău*.

Faptul de *a nu descoperi binele* şi *virtutea* este deja *o pedeapsă foarte mare*, pe care unii ca aceştia nu îşi dau seama că *o suferă*. Şi noi adesea nu ne dăm seama că orbirea noastră ne este cea mai grozavă osândă, când credem că suntem mulţumiţi de noi înşine şi satisfăcuţi de starea în care ne aflăm, dar nu ne cercetăm conştiinţa şi nu ne întrebăm cu adevărat asupra noastră.

Iar dacă Dumnezeu ne luminează întrucâtva şi noi ne îndărătnicim, atunci de mare osândă suntem pasibili.

Ştiu că de multe ori m-a chemat Dumnezeu să mă ridic din lenevire şi pururea sunt îndărătnică şi nu vreau să arunc această haină grea *a neînţelepţirii* şi *a bâjbâirii în întuneric*.

De aceea spune Dumnezeiescul Ioan că *nu este vrednic de înţelepţire* cel ce *nu face binele*, pentru că *înţelepciunea* este *o răsplată mare de la Dumnezeu pentru virtute*, iar nu *un dat gratuit*, deşi mulţi ne credem *înţelepţi din naştere* sau pentru că *am învăţat câte ceva la şcoală*.

[594] Există, în istoria omenirii, ca şi în biografia fiecărui om în parte, *un început* al inventării păcatului şi al săvârşirii lui. Faptul că noi nu cunoaştem, pentru fiecare păcat sau pentru fiecare *viclenie nou inventată* sau *subtilitate a păcatului*, momentul istoric exact al apariţiei sale, asta nu înseamnă că acesta *nu există*.

Însă o mare înşelăciune a demonilor, mai ales în vremurile noastre de ateism, în care istoria a fost *elasticizată* până la a te face să crezi că *e penibil să cauţi un început* şi *o logică fiecărui detaliu comportamental*, când omul este zdrobit sub povara ideologiei că el este *un nimic* în faţa unui univers „infinit", o mare înşelăciune este deci să fim lăsaţi să credem că răul este *un instinct natural neexpulzabil* din fiinţa noastră, care a existat „din totdeauna", e „etern" în noi, e *o componentă* a noastră, care se manifestă fără a o putea cenzura, de când ne naştem sau de când e lumea.

Însă faptul că putem distinge o „biografie" cât se poate de exactă a fiecărui păcat în parte şi a fiecărei *căderi* a umanităţii (măcar că noi nu putem să cunoaştem toate aceste „biografii", nici ale păcatelor, nici ale virtuţilor) ne arată limpede că nimic nu se pierde în „negura istoriei" – nici nu există, de fapt, o „negură" a istoriei – şi că totul este *delimitabil*, că *orice rău are un început* şi poate avea şi *un sfârşit*, prin pocăinţă.

[595] Când oamenii au început să amestece tot mai mult *binele* cu *răul*. Se vede de aici o mărire a *subtilităţii* răului.

Pentru că el trebuie să Îl amestece pe Dumnezeu ca *garanţie* şi nu este mulţumit decât dacă Îl *primeşte* pe El în acest fel.

O, multa prostie şi neruşinarea unei astfel de purtări! Tu, un vierme, pământ şi pulbere şi cenuşă şi abur, Tu Îl tragi pe Stăpânul tău ca asigurare şi ca să îl sileşti pe celălalt, Îl târăşti pe El în asemenea fel [în treburile tale deşarte]!

Spune-mi deci, dacă slujitorii tăi s-ar certa între ei şi ar schimba între ei asigurări, şi dacă unul dintre cei împreună-slujitori ar cere ca, pentru a fi mulţumit, pentru partea lui, să i se dea ca *asigurare* pe stăpânul lor însuşi, nu ar primi lovituri de bici fără de număr şi nu i s-ar spune că stăpânul are alte îndatoriri şi nu poate fi folosit într-un fel *josnic* ca acesta? Dar ce vorbesc eu despre *un slujitor* la acelaşi stăpân?

Căci dacă ar alege nu pe *stăpânul său*, ci oricare alt *om cinstit*, nu ar considera acel om că *a fost jignit*?

Dar eu nu doresc să fac aceasta, zici tu. Ei bine: atunci nu îl sili pe celălalt să procedeze astfel, din moment ce, dacă ar fi vorba numai de *oameni* la mijloc, şi dacă cel cu care vrei să te învoieşti ar zice: „Îţi dau pe acest om ca *asigurare* pentru mine”, nu ai *îngădui* aceasta.

„Atunci ce”, zici tu, „să pierd ceea ce mi s-a dat”? Eu nu vorbesc despre aceasta, ci despre faptul că tu *îngădui* ca celălalt *să Îl hulească pe Dumnezeu*.

Pentru acest motiv, mai mare va fi osânda cea de neocolit, pentru cel care îl sileşte pe altul să jure, decât pentru cel care ia asupra sa jurământul şi acelaşi lucru [este de înţeles] şi pentru cel care jură fără să i-o ceară nimeni.

Şi ceea ce face ca situaţia să fie *şi mai rea*, este că *toată lumea e gata să jure*, pentru orice fleac, pentru orice lucru mărunt sau pentru a-şi apăra propria nedreptate.

Toate acestea se pot spune acolo unde nu este vorba de *mărturie mincinoasă*. Dar dacă aceasta are loc pe parcursul învoielii, atât *cel care sileşte* cât şi cel care *se supune jurământului*, au întors totul cu *susul în jos*.

„Dar sunt unele lucruri”, îmi vei zice, „care nu sunt cunoscute”. Atunci ia seama la acest fapt şi nu fă nimic cu *negrijă*. Dacă însă faci lucrurile *fără grijă*, atunci trage şi *ponoasele* ca pedeapsă.

E mai bine să ai pagubă în aceasta[596], decât în alt fel[597]. Căci spune-mi: ce aştepţi dacă *sileşti* un om să jure? Să jure strâmb?[598]

Dar aceasta este mai degrabă *nebunie* şi judecata va cădea asupra capului tău. Mai bine să-ţi pierzi banii, decât să îngădui să se piardă acela. Deci de ce să faci aceasta, spre paguba ta şi aducând hulă lui Dumnezeu? Aceasta este purtarea unei fiare sălbatice şi a unui om necredincios.

Sau faci aceasta aşteptând ca acela să nu jure strâmb? Atunci ai încredere în el fără să-l mai pui să jure. „Nu", zici tu, „căci sunt mulţi care, fără jurământ vor încerca să te înşele, dar dacă jură, se vor reţine de la înşelăciune".

Tu te îneşeli pe tine însuţi, omule. Dacă cineva s-a învăţat să fure şi să-şi înşele aproapele, este prostie să crezi că-l poţi strânge cu uşa[599] prin jurământul său.

Dacă dimpotrivă, se fereşte de a se jura, cu atât mai mult acesta este un om care se fereşte şi de nedreptate. „Dar este îndrumat de alţii împotriva voinţei sale". Atunci *merită iertarea*.

Dar de ce vorbesc despre acest fel de jurăminte şi le trec cu vederea pe cele care se fac *în piaţă*? Căci în ceea ce le priveşte pe cele din urmă, nu poţi să aduci niciuna din aceste dezvinovăţiri[600]. Acolo, pentru zece bănuţi ai tot jurat şi te-ai jurat strâmb.

De fapt, pentru că n-ai văzut căzând trăznete din cer şi n-ai văzut lumea prăbuşindu-se, de aceea crezi că *stai bine* şi *Îl ţii pe Dumnezeu legat*: şi asta ca să cumperi nişte legume, vreo pereche de pantofi, pentru puţini bani [pentru care te tocmeşti], pentru aceasta Îl chemi pe El ca *martor*.

Ce sens are? Să nu ne închipuim că, pentru că nu suntem *pedepsiţi pe loc*, înseamnă că *nu păcătuim*, ci aceasta este *milostivirea lui Dumnezeu*, nu *vrednicia noastră*.

Pune jurământul tău să fie un blestem asupra copiilor tăi şi asupra ta însuţi; zi: „dacă nu, să mă biciuiască pe mine călăul peste coaste".

---

[596] În afacere.
[597] Să suferi *pagubă* în cele duhovniceşti.
[598] Un om cerea de la altul să se jure, pentru că nu *credea* în sinceritatea lui şi *se aştepta să fie înşelat*. Dar dacă credea că acela e *necinstit* şi că *vrea să îl înşele*, ce rost mai avea *să îl pună să jure*? Pentru că e de la sine înţeles că acela *jura strâmb*. Deci, pe deasupra, se încărca şi cu păcatul aceluia, pentru că *îl forţa să şi jure*.
[599] A zdrobi, a stoarce, a presa, a tescui.
[600] Argumente, pretexte.

Însă tu nu îndrăzneşti să zici aşa. E Dumnezeu mai *puţin vrednic* decât coastele tale? Este El mai puţin *preţios* decât căpăţâna/tigva ta? Zi: „dacă nu, să mă lovească orbirea”.

Dar nu. Hristos ne cruţă pe noi atât de mult, încât nu ne îngăduie *să jurăm* nici măcar pe capul nostru (Mt. 5, 36). Dar noi nu cruţăm nici cu puţin slava lui Dumnezeu încât, în orice împrejurare, trebuie să Îl târâm şi pe El în treaba noastră.

[Aceasta se întâmplă pentru că] nu ştiţi *cine este Dumnezeu* şi *cu ce fel de buze* aşteaptă El *să fie rugat*.

De ce, atunci când e vorba de un om de o mare vrednicie, zicem: „Mai întâi curăţeşte-ţi gura şi apoi spune-i numele”?

Dar cu toate acestea, acel *preascump Nume*, care este mai presus de orice nume (Filip. 2, 9), Numele care este minunat în tot pământul (Ps. 8, 1), Numele de care divolii tremură la auzul lui, noi îl târâm după noi după placul nostru!

Oh, puterea obişnuinţei! Prin aceasta acel Nume a devenit *ceva ieftin*. Fără îndoială, dacă ai sili pe cinva să intre într-un loc sfânt şi să facă jurământl său acolo, atunci simţi că ai făcut din jurământ un lucru groaznic.

Şi cu toate acestea, cum se întâmplă că *pare groaznic* numai în acest fel şi nu pare groaznic faptul că îl folosim ca *o obişnuinţă*, la întâmplare?

N-ar trebui oare să te cutremure frica, atunci când este chemat numele lui Dumnezeu? Deşi printre evrei numele Său era atât de cinstit, încât, fiind scris pe table, nimănui nu i se îngăduia să poarte aceste litere, decât arhiereului însuşi, noi facem acum schimb pe seama numelui Său, ca şi cum ar fi *un cuvânt oarecare*.

Dacă pur şi simplu numele *Dumnezeu* nu ar fi îngăduit tuturor! Să-l chemi pe El ca *martor*, ce îndrăzneală! Nu, ci, ce *nebunie*! Căci dacă ar fi nevoie (mai degrabă decât să juri) să arunci tot ceea ce ai, nu ai vrea mai bucuros *să te desparţi* de toate?

Luaţi aminte! Căci vă spun şi mărturisesc cu toată puterea: stârpiţi aceste jurăminte dintre voi, aceste jurăminte deşarte şi aduceţi-i la mine pe toţi aceia care *doresc să se jure*.

Luaţi aminte, în faţa acestei adunări, îi însărcinez pe cei care sunt osebiţi[601] spre a avea grijă de Biserici, îi îndemn şi le dau lor această poruncă, ca nimănui să nu i se mai îngăduie să jure după voia sa; sau, mai degrabă, ca nimănui să nu i se mai îngăduie să mai jure în niciun fel, ci acela care vrea aceasta să fie adus la mine, oricine ar fi el, căci chiar şi pentru acestea, a lua alte măsuri mai mici nu este de folos, ci ei trebuie să vină în faţa noastră, [căci trebuie să mă port cu ei] aşa după cum cineva se poartă cu nişte copiii mici.

Să nu mai fie nicio împrejurare în care cineva să se jure! E o ruşine ca să mai aveţi *nevoie de învăţătură* şi în *aceste lucruri*. Oare îndrăzniţi să vă apropiaţi de Sfânta Masă, dacă sunteţi nebotezaţi?

Nu, însă faceţi ceva şi mai rău, când voi, cei botezaţi, îndrăzniţi să vă atingeţi de Sfânta Masă, pe care nici toţi cei ce sunt sfinţiţi nu au voie să o atingă şi astfel să juraţi[602].

Nu v-aţi întinde mâinile asupra capului copilului vostru, însă îndrăzniţi să vă atingeţi de Altar şi nu vă cutremuraţi, nu vă e frică?

Aduceţi-i deci pe aceşti oameni la mine. Eu voi judeca [pricina lor] şi-i voi lăsa apoi bucuroşi, atât pe unul, cât şi pe celălalt. Fă ceea ce alegi. Dau o lege prin care să nu mai existe jurăminte.

Ce *nădejde de mântuire* avem noi, când facem toate astfel încât să fie făcute în zadar? În acesta stă sfârşitul banilor şi al învoielilor voastre, ca să vă jertfiţi însuşi sufletul? Ce câştig poate să fie *atât de mare* încât *să merite* pierderea [sufletului]?

Ţi s-a jurat cineva strâmb? Atunci l-ai pierdut şi pe el şi pe tine însuţi. Nu s-a jurat strâmb? Chiar şi aşa ai făcut să pieriţi amândoi, pentru că *l-ai silit* să calce porunca. Să alungăm această boală din suflet: cu orice preţ să o izgonim din adunările noastre, din pieţe, din orice loc în care muncim. Şi astfel câştigul nostru va fi cu mult mai mare.

Căci să nu vă închipuiţi că izbânda planurilor voastre lumeşti este asigurată prin încălcarea legilor dumnezeieşti.

„Dar acela nu vrea să aibă încredere în mine”, zici tu, şi de fapt chiar am auzit pe cineva spunându-mi: „Dacă nu fac *jurăminte fără număr*, celălalt nu mă crede”.

---

601 Sunt puşi de-o parte.

602 Probabil că jurau pe Sfânta Masă.

Da, şi pentru aceasta trebuie să-ţi mulţumeşti ţie, pentru că eşti atât de *nepriceput* cu jurămintele tale. Căci dacă nu ar fi fost aşa, ci ar fi fost limpede pentru toţi oameni, că tu *nu juri*, crede-mă pe cuvânt, ai fi fost cu mult mai multă bucurie crezut doar şi pentru *o întâmpinare*, mai mult decât aceia care *„înghit" jurăminte cu miile*.

Căci iată: în cine te încrezi cu mai multă bucurie? În mine, care *nu jur* sau în cei care *jură*? „Da", zici tu, „dar tu eşti *conducător* şi *episcop*".

Însă, dacă îţi dovedesc că nu numai pentru *această pricină*? Răspunde-mi drept, te rog, dacă aş fi avut obiceiul să jur tot timpul, cei care slujesc împreună cu mine, m-ar fi *răbdat* în acest loc? Nici cât se-nvârte roata!

Deci vezi că nu aceasta este *pricina*? Şi ce câştigi? Răspunde-mi! Pavel a răbdat foamea, alege şi tu să fii înfometat mai degrabă decât să calci una dintre poruncile lui Dmnezeu.

De ce eşti atât de necredincios? Aici eşti, gata să faci toate şi să rabzi toate lucrurile de dragul de a nu jura: şi nu crezi că El te va răsplăti? Oare, Cel care îi ţine în fiecare zi [în viaţă] pe cei *care jură* şi *încalcă jurăminte*, te va da pe tine foametei, acum când *L-ai ascultat* pe El?

Să vadă deci toţi oamenii că dintre cei care se adună la această Biserică, nici unul nu face jurăminte. Dar aceasta să devină cunoscută tuturor, şi nu numai prin mărturisrea noastră, ci acest semn *să ne deosebească* atât de *păgâni*, cât şi de *toţi oamenii*.

Să primim aceasta ca pe *o pecete din cer*, ca să putem fi văzuţi pretutindeni ca fiind *turma Împăratului Însuşi*. Prin gura şi limba noastră să fim cunoscuţi, în primul rând, aşa după cum barbarii sunt cunoscuţi prin a lor. Aşa cum cei care vorbesc greceşte se deosebesc de barbari, aşa să fim şi noi cunoscuţi[603].

Răspundeţi-mi: păsările care se numesc *papagali*, după ce sunt cunoscute? Nu prin aceea că *pot să vorbească* precum oamenii?

Deci să fim şi noi cunoscuţi prin aceea că *vorbim ca Apostolii*; că *vorbim ca Îngerii*. Dacă cineva te obligă să juri, spune-i: „Hristos *ne-a vorbit*, iar eu *nu jur*".

---

[603] Nu e ceva *naţionalist*, ci Sfântul Ioan face apel la o separaţie clară şi dă o pildă, un exemplu uşor de înţeles: aşa cum lumea ştie *să recunoască* imediat pe *greci* între alte popoare mai puţin educate, aşa să fie şi *cu creştinii*, ca ei să aibă semn de distincţie *clară* şi *inconfundabilă*, să arate neralierea lor la această lume şi la păcatele ei.

Aceasta este *de ajuns* pentru a-i face loc întregii virtuţi să intre [în sufletul tău]. Este *poarta credinţei*, o cale către înălţime, care duce la înţelepciunea evlaviei, un fel de *şcoală de ucenici*.

Şi să luăm aminte că putem să primim şi binecuvântările viitoare, prin harul şi mila Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia împreună cu Tatăl şi cu Sfântul Duh fie slava, puterea şi cinstea, acum şi pururea şi în veacul cel fără de sfârşit. Amin!

О АГІ
СѴМЕѠ́НЪ
БГОСЛО́ВЪ

III

Sfântul Simeon Noul Teolog

Despre schimbările inimii şi ale trupului[604]

Traducere și comentarii de
Pr. Dr. Dorin Octavian Picioruș

---

[604] Traducerea s-a făcut conform: Symeonis Junioris Theologi, Abbatis Monasterii S. Mamantis in Xerocerco, *De alterationibus animae et corporis*, *quae ex varietate coeli aut aeris, quaeque ex elementis, ex cibis, interdum etiam ex daemonibus, exsistere in nobis solent* în *Patrologiae Cursus Completus*, *Series Graeca Posterior*, accurante J. – P. Migne, tomus CXX (120), Paris, 1880, col. 687-694.

Sfântul Simeon Noul Teolog

Despre schimbările inimii şi ale trupului

Expunere despre schimbarea atmosferei sau a aerului şi despre elementele sale componente, despre schimbările produse de mâncăruri şi, uneori, de către demoni, care se produc în noi înşine

Fraţilor şi părinţilor e de datoria monahului să înţeleagă *schimbările* şi *prefacerile* care se petrec în inima sa, dar nu numai să le ia *l-a cunoştinţă* şi *să le distingă* pe acestea, ci să şi cunoască însăşi *cauzele lor*, care sunt *urmările* acestora şi *de unde au reieşit* ca atare.

Căci, câteodată, se iveşte[605], pe neaşteptate, bucuria (*laetitia*)[606] inimii, altădată, în acelaşi fel, nefericirea însăşi se năpusteşte asupra lui şi durerea puternică de cap.

Şi este evident uneori, că această *schimbare* este simţită, cu uşurinţă, drept o mişcare care aduce *căinţa* (*compunctionis*), pe când alteori acela devine *nesimţitor* şi *înţepeneşte* asemenea *asprimii pietrei*.

Uneori, mai întâi e *blând* (*mansueta*) şi *umilit*, pe când, la puţin timp după aceea, e *o minte rătăcitoare*, care gândeşte împrăştiat, atunci când este *mânioasă* şi *furioasă* pe toţi fraţii.

Şi, fără îndoială, că acum blândeţea devine *lâncezeală* şi lâncezeala i se opune cu totul [blândeţii]. Alteori este *atent* şi *judecă*[607] *drept* şi e gata spre toată ascultarea, după cum o cere fiecare împrejurare, şi previne *provocarea* şi se luptă cu tot ce-l scoate din *dreapta lui petrecere*.

Căci, uneori, *adunarea în sine* a acestuia şi *jertfirea de sine* se varsă imediat în toate părţile[608], atunci când e *mândru* şi *fără de ruşine*.

Iar, alteori, întreaga bunăvoinţă, împreună cu ţinerea de minte pe care o naşte iubirea, şi acestea îl îndeamnă, dar

---

[605] Avem de-a face cu verbul *exoritur*, care se poate traduce şi prin „a se ridica”.

[606] *Laetitia* exprimă atât *bucuria*, cât şi *frumuseţea*. În acest caz e vorba de ivirea în suflet a bucuriei, a frumuseţii dumnezeieşti.

[607] Discerne drept.

[608] Lipsa de concentrare e *o revărsare spre multe activităţi*.

uneori nici acelea, după cum nici şederea de faţă a acelora nu îl poate reţine.

Uneori chiar se întoarce în sine însuşi de peste tot [din afară] şi rabdă în această *strâmtorare înăbuşitoare* viaţa pe care el *o respinge*[609].

Alteori însă, atât de mult *se desfăşoară în sine*, încât se revarsă în el *puterea frumuseţii* şi nu se poate reţine în sine, cu toate câte ar face el[610].

Această fire a noastră este în acest fel pregătită, ca să fie aproape de *înţelegerea* schimbărilor inimii şi ale trupului, până când noi ne-am *sili bărbăteşte* în practica virtuţilor şi în împlinirea poruncilor.

Căci, într-adevăr, avem în acest fel *schimbarea* inimii şi a minţii, şi pe acestea două făcute cu totul asemenea, pe măsura acelei *schimbări* şi *transformări* a minţii.

Şi astfel, uneori acesta este *ascuţit la înţelegere*. Căci a fi *ascuţit* şi *scânteietor [la minte]* sunt ale acelora care s-au *iniţiat în înţelegere*, ajungând astfel *sprinteni în toate*, prin *străvedere* şi *discernere*. Alteori însă nu este aşa, ci dimpotrivă: *încet* şi *îngreunat*.

Şi acesta, într-o bună zi, fără îndoială, asemenea unuia *scos din minţi*[611], şi mut şi surd se va face, ca cei *iscusiţi* de altă dată[612], şi clar, atent şi grijuliu, vioi în mişcări şi hotărât.

După cum, cândva, era *orb*, acum este un om *cu vedere pătrunzătoare*. Ochii săi orbi fără întrerupere sunt

---

[609] *Retragerea în sine* presupune o luptă cu viaţa păcătoasă la care renunţăm, tocmai prin această stratagemă ascetică de *strângere din lume* şi punerea noastră în faţa lui Dumnezeu cu toată umilinţa.
Înăbuşirea interioară pe care o produce atenţia la patimi este, în acelaşi timp, *o greutate interioară*, dar şi *salvarea propriei noastre interiorităţi*.

[610] La Sfântul Simeon apare adesea mărturisirea faptului, că nu poate să ţină ascuns harul lui Dumnezeu şi descoperirile pe care le-a primit de la Dumnezeu. Cărţile sale apar tocmai din cauza acestei *motivații dumnezeiești preaiubitoare* faţă de aproapele: *ceea ce Dumnezeu îmi vorbeşte şi îmi descoperă în inima mea e mult prea frumos şi dumnezeiesc ca să le ţin numai pentru mine*.
Iubirea lui era atât de mare, încât atragea conştiinţa că e *un păcat imens* să ascunzi atâta frumuseţe, care poate să facă şi pe alţii *să o dorească*.
Se urmăreşte *contaminarea* de frumuseţea lui Dumnezeu, împărtăşirea care să producă *bucurie panumană*.
Revărsarea de iubire, care nu poate fi oprită de către nevoitorul ortodox, apare şi la Sfântul Isaac Sirul, la Sfântul Ioan de Kronstadt sau la Sfântul Siluan Athonitul şi e o constantă a marilor Sfinţi, care au primit imense descoperiri şi iluminări de la Dumnezeu. Iubirea care trece *peste margini* devine *cuvânt revelator*, devine *o chemare la comuniune* şi *iubire aprinsă*.

[611] E vorba despre *amens*, care înseamnă, la propriu: *smintit*, *înnebunit*, *nebun*.

[612] Adică: ca Sfinţii asceţi de odinioară.

acum *pătrunzători* şi *plini de viaţă*[613] şi tot fără întrerupere se adânceşte în profunzimea şi contemplarea pătrunzătoare a Tainelor de dincolo: o trudă la care oamenii ajung prin ceea ce e dumnezeiesc, pe însăşi calea pe care *harul o deschide*.

Uneori acesta e *simplu* şi *mişcat* de *multiple înţelegeri*, fiind, în acelaşi timp, *pregătit de luptă* dar şi *liber de ea*.

Şi această *îngrăditură* şi *adâncire în sine* [a monahului] e *o întărire* în faţa reprezentărilor care împing la rele, adică pe cei care nu sunt atenţi sau pe care i-a atras unul din acele gânduri; mai pe scurt, atunci când aceia *nu sunt atenţi*.

Alteori se plăsmuiesc în noi *diverse imagini* ale plăcerii, care ne zbuciumă şi ne răsucesc într-o parte şi-ntr-alta. Căci acestea ne introduc în toate felurile de *slăbiciuni*.

Sau, mai degrabă, plăcerea este aidoma *flăcării aprinse* în *lemnele verzi,* care din cauza fumului pe care îl inhalăm, ne sufocă. Acesta e lucru cel mai nelegiuit care ni se întâmplă şi e mai mult decât ceea ce pare *la prima vedere*.

Şi aceasta, nu pentru că ni se prilejuieşte acest lucru acum, ci pentru că, deşi e absentă *ocazia*, care ne cheamă să *mergem departe*, [pentru ca să ne-o satisfacem], aceea este cea care *ne mişcă spre prostie* şi *înşelare de sine*, din cauza *deformării idolatre* pe care o provoacă în noi aceste *gânduri mincinoase*.

Aceasta[614] schimbă gândurile inimii, dând naştere la multe gemete, împotriviri chinuitoare, rugăciuni şi neodihnă, fără ca să ne facă prin aceasta *să ne fixăm* în acest *anotimp* și mintea să ne-o tragă [cu forța] spre *gânduri nebunești*.

Și aceasta, într-adevăr, pentru că în locul inimii [se produc] și *schimbări dumnezeiești* ale minții și ale înțelegerii noastre.

Căci acesta, chiar de ar avea unele *deformări* ale trupului, dacă are înțelegerea celor *remarcabile*, ne cunoaște și ne vede cu ușurință, nicidecum altfel de *cum suntem*.

Și într-adevăr, aceasta despre care vorbim, care se produce în mai toate mădularele oamenilor este *o schimbare*

---

[613] Nu numai că ochii au viaţă şi lumină naturală, ci ei au acum *bucuria* şi *veselia duhovnicească*, care țâșnesc din inima celui înduhovnicit. Ochii lui sunt plini de *viaţă harică*.

[614] Se referă la *pofta desfrânată*.

a firii (*mutatio* a natura est). Desigur, sufletul nostru, după firea lui, este *o fire neschimbătoare* (*immutabilis natura*).

Și, de asemenea, și mintea prezintă acel *mod* și acea *condiție* a firii după cum i-a dat-o Creatorul ei. Și astfel, fără îndoială, numai libertatea însăși mișcă, în mod *propriu* și *liber*, dinamismul voinței, pentru ca ea să participe la *virtuți* sau la *vicii*.

Aceasta este ceea ce se poate spune și în alte cuvinte, cum că lumina aceea a ieșit din întuneric, prin alegerea voinței sale, pentru că participă la comunitatea acelora care, în toate veacurile, au stăpânit și au fost în stare [să stăpânească] *umanitatea* din care au fost constituți.

[Căci] *sufletul*, care, uneori, este numit și *minte*, după cum se spune, *alege dorind* și *se unește voluntar*, lucru care ne vorbește despre *sentimentele sale libere*. Iar dacă [omul] vrea binele, face binele. La fel, dacă [face] răul, pleacă [de aici ca *om*] *rău*.

Iar trupul și firea [umană] sunt *schimbătoare*, pentru că sunt *compuse*. Și materia *curge*[615]. Pentru că [trupul] e compus din *materie stricăcioasă* și *curgătoare*, [fiind] *o unire* sau *ceva propriu unei uniri naturale* cu o fire diferită[616].

Și astfel [trupul e format] din *cald* și *rece*, după cum spune cel care ne consultă[617], după cum materia lui e și *uscată* cât și *umedă*.

Celălalt[618] însă, se schimbă prin propria sa *alegere liberă*, este, ca să spunem așa: *cel mai adânc*, și *se mișcă*[619].

Însă niciuna din căderile sale și curgerea sa spre *mișcarea stricăcioasă* nu îl scoate pe acesta, ca să spunem așa, din *firea sa naturală*. Dar aceasta[620] este *nerațională*.

Astfel, dacă este *nerațională* [irrationalis] și *fără vină* [culpae expers], atunci nu e pasibilă de *judecata lui Dumnezeu* [Dei judicio].

Căci aprinderea [fomes], pofta trupească [concupiscentia], plăcerea [libido], dezmierdarea [voluptas], pofta de mâncare [gula], nestăpânirea [intemperantia], somnolența [somnolentia], lenevia/indolența/moleșeala

---

[615] Materia e dinamică, e vie, pentru că e străbătută de către harul lui Dumnezeu, care a adus-o la existență și care o susține îne xistență.

[616] Adică trupul e capabil, în mod natural, ființial, *să fie împreună* cu sufletul.

[617] După vorbirea medicului.

[618] Sufletul.

[619] Sufletul e dinamic, e viu.

[620] Alunecarea sufletului spre păcat, spre patimă e *arațională*, e fără dreaptă cugetare/ înțelegere/judecată.

[desidia], luxul hainelor și a tuturor celor asemenea [luxus vestium et similia omnia], și altele ca acestea sunt *imputate* trupului, pentru că țin de acesta, deși nu sunt însă *proprii* trupului[621].

Căci acestea au apărut în/prin moarte[622], [atunci] când sufletul s-a îndepărtat [de Dumnezeu]. Pentru că nimic din acestea nu dorea trupul [la început].

Însă sufletul este cel care mișcă trupul *prin* organele sale[623]. Iar dacă acestea[624] sunt *îngăduitoare* cu ele însele[625] [la un moment dat, mai apoi] doresc să tempereze *nevoia tulbure* [necessitudine lutulentae] a trupului, prin care unul dintre ele *le încleiază* pe toate[626].

Iar cui îi place să stea în noroi, se afundă în murdăria lui și în închipuirea desfrânată își are bucuria, pentru că o dorește cu ardoare.

Căci nimic din ceea ce este propriu trupului nu *îl conduce* și nu *îl atrage*, după cum se presupune [adesea].

Nu, nu e vorba de aceasta[627]! Atunci despre ce? [Despre] dorința minții care s-a întors [spre pământ], din care Dumnezeu l-a făcut pe om, [atunci când] a luat praf/țărână [pulvere] din pământ.

Și iată că eu îți văd trupul, după cum și tu îl vezi pe al meu, fapt pentru care *schimbările* și *poftele* din noi nu le putem *analiza* în mod desăvârșit.

Atunci cine [poate]? „Și *a suflat* Domnul Dumnezeu în fața lui și s-a făcut omul întru *suflet care este viu*” [Fac. 2, 7] și s-a ridicat din pământ. Și, cu siguranță, a fost condus de sufletul care era în el și prin puterea liberei voințe și-a mișcat trupul său. Căci *aprinderea* și *mișcările neraționale* și *nealese/nedeliberate* [de către om] nu erau *cunoscute* [de către acesta].

Adică *mânia* și *pofta* nicidecum nu erau [în om]. Ci în acesta[628] viața era în armonie, pentru că cele diferite din

---

[621] Pe care l-a făcut Dumnezeu, întru început, ci au apărut după căderea omului în păcat.
[622] Prin moartea omului, ca urmare a păcatului.
[623] Ale trupului.
[624] Organele trupului.
[625] Adică pătimașe. Dacă se umplu de poftă desfrânată mădularele/organele trupului.
[626] Fac simțurile trupului și ale sufletului să fie pline/îmbâcsite/încleiate/unite pătimaș de o anume patimă.
[627] De faptul că patima și-ar avea sediul *în trup*...și nu *în suflet*.
Lucru care până astăzi e înțeles greșit, mulți considerând că trupul e *de vină* că dorește să desfrâneze, neînțelegând că sufletul e *cel împătimit de desfrânare* și atrage spre păcat și trupul.
[628] În om.

lăuntrul lui erau în pace și fiecare era în acord [cu celălalt organ/mădular] trăind în *libertate/siguranță fericită* [securitate felix].

Astfel, vedem că nu era *puternic* nu când nu avea *femeie* sau când *nu era îmbelșugat* din destul de mâncărurile spre care îl mișcă gusturile[629], ci numai când omul nu era *mișcat spre plăcere* și nici spre *pofta de mâncare*.

Și când a creat Dumnezeu, pentru om, toate felurile de pomi fructiferi, [care erau] *frumoși la privit* [speciosas visu] și *buni la gust* [gustatu suaves]? Nu atunci când Adam și Eva erau amândoi *goi* și *erau în Paradis* și *nu se înroșeau*[630] *[la față]* [Fac. 2, 25]?

De aceea, vedeți că nu din cauza Evei, *a femeii* și nici pentru că erau *amândoi goi* și nici pentru a lor *înfrânare* li s-a dat acest *mare dar*[631].

Însă când le dorim pe *cele goale*[632], pierdem, la rândul nostru, *simțirea celor experimentate/trăite [anterior]*.

Și nu exista [în Paradis, înainte de păcat] nicio *tulburare a rușinii* și nimic din cele naturale ale trupurilor nu produceau vreo *împătimire* [pruriginis][633].

Dar după păcat și după cădere, când au fost scoși amândoi din Paradis, [atunci] când *s-au dezbrăcat* de cele ale lui Dumnezeu și *de îndumnezeire*, [și când] ei au pierdut slava [Lui], după aceea [a apărut] neamul [omenesc], după cum stă scris [Fac. 4, 1]. Pentru că a cunoscut-o Adam pe soția lui, care a luat [în pântece] și a născut [prunci].

De aceea, preaiubite, dacă Dumnezeu te-a iubit sincer și tu rămâi în iubirea Lui, niciodată nu te va stăpâni ceea ce te perturbă/ispita și nici nu te va răspândi și nici nu te va *tiraniza* nevoia trupului vreodată, căci [El] o va micșora.

Căci, după cum niciun trup nu poate *să se miște* fără suflet, tot la fel, nici sufletul care se unește cu Dumnezeu prin iubire nu poate fi atras cu putere spre *plăcerile trupești* și spre *tăria trupurilor*.

---

[629] Răspunde la două păreri necugetate perene, care trec prin toate veacurile. Pentru că *omul de lume* consideră că e *puternic* doar dacă are *o familie* și dacă *e bogat*. Însă *adevărata bogăție*, subliniază Sfântul Simeon, Părintele nostru, este *virtutea interioară*, cea care *îl întărește* pe om împotriva patimilor.

[630] Nu se rușinau văzându-se goi.

[631] Al *necunoașterii păcatului*...adică starea primordială *de nevinovăție* și *de har*.

[632] Lucrurile lipsite de înțelepciune, de har, de sfințenie, adică *patimile*.

[633] În sensul brut, avem de-a face cu: *mâncărime* și apoi cu: *sete*, *dorință*, *pasiune/ patimă*...de unde am ales: *împătimire*. Pentru că desfrânarea produce neastâmpăr, curiozitate, dorința de a pipăi, de a poseda, de a avea, de *a te pierde* în actul sexual.

Căci nicio altă poftă trupească față de lucrurile văzute sau nevăzute și nici viciile nu îl stăpânesc [pe om], ca tăria dulceții iubirii lui Dumnezeu, care atacă/biruie inima lui.

Pentru că Făcătorul [nostru], după cum s-a spus, a adus în Sine, împreună, [umanitatea cu dumnezeirea]. Căci a stăpânit-o[634] până la sfârșit, făcându-ne în stare [să ne stăpânim și noi], prin înfrânare, aprinderea focului trupului sau toată iubirea pentru plăcerea trupului să o mute la cel împreună cu sine[635] și nu în altă parte.

Pentru că toate aceste *schimbări* țin de condiția firească a trupului, fiindu-i *necesare* ca să existe și prin care el se arată ca fiind *sănătos*. Și trec prin toate acestea, în mod egal, și Sfinții.

Căci la un moment dat s-a spus faptul, că sănătatea este prima dintre calitățile care te duc la *bun sfârșit*.

Însă uneori [omul] cade în boală. Alteori unul dintre cele patru elemente sau cele care sunt în surplus sau lipsa întru câtva a acelor lucruri pe care le cere cuviința sunt cele care îl fac *să se întoarcă* la cele din urmă. Căci nimic [nu precumpănește] sau prevalează cele mai presus de acestea. Sau în el însuși opune rezistență *inegală* față de ceea ce îl omoară[636].

Fiindcă cel din care ies *picături* și *scurgeri* și, din când în când, are ieșiri diluate ca *necesități*, își vede viața trupească ca fiind *pe deplin stricăcioasă*, deși nimic din aeste pierderi nu ne *afectează* sufletul nostru.

Căci acestea, cel mai adesea, provin din negrija la mâncare și băutură. Și din cauza acestora avem indigestie, senzația de rău [la stomac] și de îngreunare cu multe.

Iar când avem de-a face cu răsărirea soarelui și cu schimbări survenite în aer, ca spre exemplu *frigul*, acesta, cel mai adesea, îl lovește cu putere pe cel singur, pentru că atunci când e mai frig *firile slabe* suferă.

Însă cei care sunt *firi calde*, sunt *mai puternici* și *mai activi*.

Iar dacă vorbim despre *arșiță*, când e mai puternică, atunci aerul este foarte cald, pe când atunci când frigul revine, revine și *pofta de viață*.

Căci vedem cum muștele [înviază] la soare și alte insecte de felul acesta, întărindu-se pentru ca să zboare și ies

---

[634] Și-a stăpânit umanitatea Sa.
[635] La suflet.
[636] Față de patimi.

din culcușurile lor la căldură și au nevoie de razele sale[637]. Pentru că imediat se întăresc și devin active, încât ajung să vibreze din toate ale lor.

Dimpotrivă însă, când e și mai cald, și când cele care au soliditate devin, deopotrivă, inflamabile și se dizolvă, atunci în toate acțiunile și mișcările lor ajung slabe și temătoare.

Însă, în univers, fiecare dintre lucruri are *dreaptă măsură* [juxta proportionem] și se manifestă într-un mod propriu în aer și schimbarea vânturilor produce o schimbare în ele.

Alături de celelalte despre care am vorbit, mai sunt și altele care produc *schimbări* în viața noastră, fie că vorbim despre mâncarea multă și care produce poluție[638], fie din cauza celor care apar la finalul postului.

Și nu numai acestea sunt [schimbările care se produc în noi], ci și din somnul mult, cât și din multa veghere, din munca și din lenevia trupului se produc tot felul de *schimbări* în noi.

Apar însă și alte [schimbări] naturale în trupurile noastre materiale. Fiindcă atunci când avem aprindere [interioară] și există o mișcare în sus a fumului acestui incendiu, ne trebuie apă[639] ca să aruncăm deasupra acestui cărbune aprins, pentru ca să îl stingem. Pentru ca vaporii lui să ajungă nu numai în cap, ci să se împrăștie în tot trupul.

Însă mai presus de acestea, se petrec și alte [schimbări în noi], cu îngăduința Bunului nostru Dumnezeu și Domn, adică atacurile în noi ale demonilor, care sunt *ispitire spre învățare* și *pedeapsă mântuitoare*.

Și așa și sunt acestea!

Căci guturaiul, deși este al trupului și rezidurile lui sunt pe deplin trupești și vâscoase, acesta potolește însă *amorțeala tristeții* [torpor tristitiae].

Iar când, în aparență, fără vreun motiv anume [cădem] în pedeapsa stârnirii unei *mici slave deșarte* [vanae gloriolae], care, cu putere, ne face *să cedăm prin consimțire* sau *să ne îndulcim puțin* cu voia noastră, și care ne duce mai apoi spre *mândrie*, și care și sub judecata altora, în grabă, ne face să cădem (căci mulți cad în mod zilnic în acestea), la fel ca la baza multor [schimbări din noi] stau *demonii*.

---

[637] Ale soarelui.
[638] Curgerea sămânței/a spermei în somn la bărbați.
[639] Adică *har dumnezeiesc*.

Căci ei ne ruinează trupul, [ne aduc] mâhnire sufletului și ne ispitesc, și își dau mult silința [pentru acest fapt]. Însă mai apoi, [din cauza ispitirii lor], suntem cuprinși de dorul de a trăi milostivirea cea prea mare a lui Dumnezeu și purtarea Sa de grijă față de noi. Și aceasta numai dacă noi, cu totul, ne-am mutat dragostea, prin curata pregătire a sufletului, și toate dorințele și nădejdea ne-am pus-o în ea[640], prin care avem întărire și *atârnăm* de aceasta.

Însă, într-adevăr, nu toți *înțeleg* aceasta. Căci și cei *trupești* trăiesc aceste *schimbări* și *prefaceri* în trupurile lor.

Căci, pe de o parte, puțini sunt aceia care introduc aceste *principii* în calea virtuții [in virtutis via] iar, pe de altă parte, aceștia sunt cei care *le simt*, însă fără *să știe* ce se petrece în ei. Fiindcă ei sunt cei ce, în întregime, zac în întuneric, [neînțelegând] nimic din predica noastră.

Însă *prefacerile* care apar în mintea noastră, și despre care vorbim, cât și *schimbările* sunt numai *tulburări* ale victorioșilor, care sunt *desăvârșiți* și *curați*, pentru că s-au eliberat de patimile sufletului și au primit libertatea virtuții, spre care și noi trebuie să tindem ca să le avem.

Căci nimeni nu este astfel *de la sine*, ci astfel sunt aceia care s-au curățit, adică care au învățat această lucrare.

Fiindcă, adesea, din cauza atacurilor [demonice], care, în mod repetat, perturbă mintea, sufletul e strâmtorat și tulburat. Și aceasta este *o durere neașteptată*, venită cu puțin înainte de *o mare bucurie*.

Căci dacă avem virtute și rezistăm ispitei, scăpăm și mintea scapă/se ridică [la gânduri bune]. Iar dacă, dimpotrivă, nu facem asta, din cauza lor[641] pătimește sufletul și se extinde simțirea în minte.

Iar aceasta[642] și însăși simțirea *se acoperă* cu rele. Și noaptea[643] se repede în mod amenințător ca să ne înăbușe sub întuecimile care se adună.

Dar nu *consimțirea* [cu *întunericul demonic*], ci *cu lumina* ne scapă de sub întreaga putere a morții, căci *ne scapă* și *ne reține* de la ceea ce *ne rănește*.

Și, adesea, învingătorul este ajutat prin aceea, că [lumina dumnezeiască își] trimite raza în sufletul lui.

---

[640] În mila lui Dumnezeu cu noi.
[641] A demonilor.
[642] Mintea noastră.
[643] Ispitirii demonice.

Căci mai sunt și alte astfel de *schimbări* în viața trupului nostru și alte *supărări*, care *ne subjugă* și *ne tiranizează* în mod dureros.

Fiindcă uneori le blochează accesul și îi încercuie de peste tot, având de-a face cu un război în care aud zgomot, și, în mod ușor, le conduc simțirea și astfel îi omoară.

De aceasta[644] însă îi mântuie [Domnul], dacă au în ei *fericita pace* [beatae pacis], care îi bucură în pieptul lor.

Altădată, [demonii] inventează *o schimbare socială*, un război care *să perturbe* simțirea și aduc multă tulburare și grabă în toți.

Prin acest lucru ei întristează fața și fac munca să fie grea, încât nici cel care rabdă îndelung nu mai speră să se întoarcă și să fie în liniște. Și astfel, dacă unul ca acesta este tulburat, atunci și sufletul și mintea și trupul [suferă], pentru că mintea și sufletul lui sunt răvășite. Căci prin aceasta sufletul și mintea și trupul sunt incomodate.

Fiindcă, într-adevăr, niciodată sufletul nu *se împarte*, ci doar mintea e cea care *se tulbură*. Iar atunci când sufletul suferă de unul singur, mintea e cea care *îl consolează* pe calea ființialei prietenii cu el. Iar când mintea e *orbită* și *zdrobită*, sufletul, care este *liber*, dacă rămâne în virtute, *dumnezeiescul foc* [divini ignis] alungă ceața [de deasupra lui] și îl ridică din aceasta și îi redă vederea minții.

De aceea spun, o, Părinților și Fraților, că se cuvine ca nu numai *să vorbim* despre mulțimea schimbărilor care se produc în noi și *să cunoaștem* cum se petrec aceste prefaceri în noi ci, mai degrabă, să știm *cum*, și *în ce fel*, și *care* sunt acelea al căror vânt suflă în mintea noastră. Și *din care izvoare* izvorăsc și *de unde țâșnește* izvorul neliniștii și al ispitei.

Căci prin aceasta arătăm *fermitatea* noastră în a ne lupta ca să păstrăm *darul sufletului* [donum animae]. Și cârma corabiei noastre o îndreptăm în mod fericit și nu o conducem *în mod ignorant* și *indolent*.

Iar această *cercetare* [de sine] se *face în mod constant* și e nevoie de experiența ei de-a lungul întregii vieți, pentru că ni se cere ca viața noastră să intre într-o continuă asceză prin care să rămânem în această *sfântă priveghere*.

Căci, cu adevărat, lucrarea aceasta[645] este însăși *țelul monahului* și ceea ce trebuie să facă el în mod zilnic.

---

[644] De moartea sufletească.
[645] De continuă atenție la ceea ce se petrece în interiorul nostru.

Pentru că trebuie să își propună să discearnă în mod continuu [pe cele din lăuntrul său] potrivit exemplului, pentru ca să își petreacă ziua în acest mod propriu lui.

Și se întărește astfel prin lucrarea virtuții și nu va avea nicio piedică din cauza neștiinței, care să îl țină pe loc.

Căci numai printr-o grea și dureroasă asceză din experiență și printr-o bună călăuzire ajungem să și trăim în mod propriu [creștinului ortodox].

Pentru că lui Dumnezeu Îi place *desăvârșirea continuă* și *suișurile continue în inimă* ale acelora, fie că sunt *începători*, *înaintați* sau *desăvârșiți* [în viața cu Dumnezeu].

Iar cel care este consecvent și care se îndreaptă spre *toată cunoașterea desăvârșită* [omnium perfectam scientiam] pentru ca să o aibă, ajunge *un învățător experimentat* [peritus magister], pentru că a scăpat din multe [ispite].

Și acesta luminează și are întru sine *cuvântul învățăturii* [verbi doctrina] și *exemplul vieții* [vitae exemplo].

Pentru că luminează și el însuși este deasupra [celor luminați de el], și descoperă adâncimea [vieții cu Dumnezeu] acelora, care doresc să caute, după cum s-a spus, *adâncurile Duhului* [profunda Spiritus].

În Hristos Iisus, Domnul nostru, a Căruia este slava și puterea în vecii vecilor. Amin!

IV

Sfântul Niceta, Episcopul Remesianei

Explicarea *Crezului* pentru viața celor care sunt *competentes*[646]

Traducere și comentarii de
Pr. Dr. Dorin Octavian Picioruș

---

646 Am tradus: Sancti Nicetae Episcopi Aquileiensis, *Explanatio Symboli. Habita ad competentes*, în PL 52, col. 865D-874B.
Însă Sfântul Niceta de Remesiana a fost confundat cu *Niceta de Aquileia* (a doua jumătate a sec. al V-lea d. Hr.), cât și cu *Niceta de Trier*. De aceea găsim cateheza de față sub numele lui *Niceta de Aquileia*.
Sfântul Niceta de Remesiana (c. 335-c. 414 d. Hr.) a ajuns episcop în jurul anului 366, episcop de Remesiana/Romatiana, acum această localitate aparținând Serbiei.

Sfântul Niceta de Remesiana

Explicarea *Crezului* pentru viața celor care sunt *competentes*[647]

1. Cine crede în Hristos, și ascultând de El duce *o viață adevărată*, se aseamănă poporului lui Israel, care l-a urmat pe Moise ca să intre în pământul făgăduinței, [pentru că] *în loc sigur* îl duce Hristos pe cel care se leapădă de *vrăjmașul*, și de îngerii lui, și de toate *ispitele fermecătoare*, care i se fac lui de către îngerii Satanei.

De aceea trebuie să renunțe la lucrurile sale cele rele, și la slujirea [păgână], la idoli, [la credința] în sorți[648] și în auguri[649], la procesiuni [religioase păgâne în viața publică] și la teatre, la desfrâuri, beții, petreceri și la minciuni.

Căci acestea [enumerate mai sus] și altele asemănătoare acestora, care *mișcă* inimile oamenilor, sunt și cele care îi duc în închisoarea Iadului [*inferni carcerem*].

De aceea, dacă omul se dezleagă de răutatea lui, și lasă în spatele său lanțurile acestuia, atunci are în față pe dușmanii pe care i-a părăsit, [și de care], deja, s-a lepădat cu cuvânt curat/sincer [*sincera voce*].

2. *Cred întru Dumnezeu Tatăl atotputernicul /atotțiitorul [omnipotentem]*. [Și] *bine începe* o mărturisire a credinței [*a credulitate confessio*], pentru ca să urmez cuvântului Fericitului Pavel. Căci s-a spus: „cu inima se crede spre dreptate, pe când cu gura se face mărturisire spre mântuire” [Rom. 10, 10].

Așadar, cred întru Dumnezeu Tatăl atotputernicul/atotțiitorul; [Care este] Dumnezeu *nenăscut*, Care nu a fost făcut [de nimeni] și [Care] nu are un început. În Dumnezeul Cel nevăzut, pe care ochii trupești nu sunt în stare să-L vadă.

În Dumnezeul incomprehensibil, Care cuprinde toate. În Dumnezeul neschimbat, Care nu Se schimbă [de-a lungul] veacurilor, nici nu îmbătrânește, ci întotdeauna este

---

647 Candidați la Botez.
648 În soartă, în destin.
649 În divinație, în ghicire.

același. [În Cel] care nu a început să trăiască în timp, ci întotdeauna e viu, fără să aibă urmași. În Dumnezeul Cel bun și drept, Făcătorul cerului și al pământului.

Pe acest Dumnezeu L-ai mărturisit, și trebuie ca împreună cu El să Îl mărturisești și pe Fiul Tatălui, pentru că niciodată Tatăl nu este fără Fiul. Astfel, Tată este prin Fiul și Acesta are un Fiu, al Cărui Tată este.

Și aceasta este *mărturisirea evlavioasă* [*pia confessio*] în Dumnezeu. Căci El nu e cunoscut numai ca *Dumnezeu*, ci este cunoscut și ca *Tată*, Tată cu cuvânt viu, cu putere și înțelepciune proprie. Și [Care mai] înainte de toți vecii, înaintea oricărui principiu, mai presus de toți vecii a născut din Sine pe Fiul. [Adică] Duh din Duh, Dumnezeu din Dumnezeu.

Întru Care s-au făcut toate cele din ceruri și [cele] care sunt pe pământ; toate cele văzute și nevăzute, după cum spune Pavel [Colos. 1, 16]. Și [lucru despre care] mărturisește și Ioan, [căci]: „toate prin El s-au făcut, și fără Sine nimic nu s-a făcut [din ceea ce s-a făcut] [In. 1, 3].

3. Astfel, cel care crede în Dumnezeu Tatăl, deopotrivă cu [credința în] El a mărturisit că crede și în Fiul Lui Iisus Hristos. Și Acesta este Fiul lui Dumnezeu: *Iisus Hristos*!

[Iar numele] *Iisus*, care este preluat din limba evreilor, se tălmăcește *Mântuitor* [*Salvator*], [pe când] *Hristos* este, cu adevărat, o indicare *a demnității împărătești* [*regiae dignitatis*].

[Și] astfel, *Mântuitor* și *Împărat* este unul și același: *Hristos Iisus*.

[Iar] Acesta, pentru mântuirea noastră, S-a pogorât de la Tatăl din ceruri și a luat trup asemenea nouă. [Căci] S-a născut de la Duhul Sfânt [*ex Spiritu Sancto*] și din Fecioara Maria [*Virgine Maria*], fără vreo lucrare bărbătească.

[A luat] trup din trupul [Fecioarei Maria], născându-Se prin puterea Duhului Sfânt. [Și] a rămas Dumnezeu, făcându-Se om, pentru ca să poată să fie văzut de către oameni și [să îi învețe] *învățătura mântuirii* [*doctrinae saluti*]. Căci altfel dumnezeirea și umanitatea nu se puteau susține [reciproc], fără asumarea unui trup văzut [*nisi corporis assumptione visibilis*].

4. Astfel, S-a născut din Sfânta și Preacurata Fecioară [ex Sancta et Incontaminata Virgine], și prin sfânta Sa naștere a întrecut starea noastră de la început.

S-a născut, după cum mai înainte fusese spus prin Profetul: „Iată Fecioara *a luat în pântece* [in utero concipiet], și a născut Fiu, și se va chema numele lui Emmanuel, care se tălmăcește: *Cu noi este Dumnezeu* [*Nobiscum Deus*]" [Is. 7, 14 / Mt. 1, 23].

De aceea, crede în Acesta, Care S-a născut din Fecioară, [căci] cu noi este Dumnezeu! [Este] Dumnezeu, Cel mai înainte de veci [născut] din Tatăl. [Și deopotrivă] este om, asemenea oamenilor, [pentru că S-a născut] din Fecioară.

[Pentru că], cu adevărat S-a întrupat, fără [nicio] îndoială! Și, cu adevărat, taina lui Dumnezeu [mysterium Dei] face de rușine *rătăcirile ereticilor*, care spun că întruparea Domnului s-a făcut *prin nălucire*. [Adică, cum] că n-ar fi fost *adevărat* ceea ce au văzut [oamenii], ci [ceva] care ar fi *înșelat* ochii oamenilor.

Și prin aceasta[650] nu este, în întregime, un *Dumnezeu adevărat*. Căci dacă întruparea [Fiului] este *nedevărată*, *neadevărată* va fi și mântuirea oamenilor. Iar dacă mântuirea în Hristos este *adevărată*, atunci *adevărată* este și întruparea [Lui].

Întru Sine erau ambele [firi]. Era *om*, care era *văzut* [și] *Dumnezeu*, Care *nu putea fi văzut*. Mânca precum un om, dar mâncarea [celor] cinci mii de oameni [obținută din cele] cinci pâini, [a făcut-o] ca Dumnezeu.

A dormit ca un om în corabie, însă vântului și mării i-a poruncit ca Dumnezeu. Ca om, mâinile i-au fost străpunse pe cruce, dar a mărturisit, [fără] a se despărți [de umanitatea Sa], că va fi cu tâlharul în Paradis.

Ca om, mai apoi, mort a fost luat și trupul Său a fost pus [în mormânt] pentru scurt timp dar, ca Dumnezeu, a scos din mormânt un mort de patru zile[651].

De aceea, trebuie crezut că *Hristos* este în ambele [firi], [adică] *Dumnezeu* și *om* [Deus et homo]. Pentru că a fost cunoscut ca om prin pătimirile [Sale], dar S-a arătat ca Dumnezeu prin lucrările dumnezeirii.

---

[650] *Prin lipsa întrupării Sale reale*, dacă ar fi așa cum ar spune ereticii, care vorbeau de o întrupare *aparentă*, *înșelătoare*.
[651] Pe Sfântul Lazăr, care a devenit episcop: http://ro.orthodoxwiki.org/Laz%C4%83r.

Astfel, ai ce să răspunzi *învățătorilor mincinoși* [*magistros fallaciae*].

[Iar] dacă cineva, ție, omule, încearcă să îți bombăne în urechi [faptul, că] fost *numai Hristos*, să îi spui că e un om a cărui naștere a fost profețită. Și Care a fost cunoscut prin puterile și învățăturile Sale, pentru că a spus despre Sine, către iudei, că este *Mântuitorul*: „Dacă nu credeți cuvintelor Mele, atunci credeți lucrărilor [Mele]. Și [astfel] să cunoașteți, că Eu sunt în Tatăl și Tatăl este în Mine” [In. 10, 38].

5. Și mai departe, să crezi Patimile Domnului. Și să mărturisești suferința lui Hristos, [Cel care] a fost răstignit de iudei, după cum au prezis Profeții. Și să nu vezi în patimile Domnului tău [vreun] lucru de rușine.

[Căci] dacă cineva, cu tărie, [atât] *necredincioșia* iudeilor, cât și *nebunia* neamurilor [față de] măreția Crucii Domnului va dori să le respingă, își va aminti întotdeauna cuvintele Domnului: „Cine Mă va mărturisi înaintea oamenilor și Eu am să îl mărturisesc pe el înaintea Tatălui Meu, Care este în ceruri” [Mt. 10, 32].

[Căci] nu este *adevăr* nici acolo unde *se confundă [firile]*, dacă, [după cum] se înțelege, în această *taină a pătimirii* e Hristos. Pentru că *patima* nu este *a dumnezeirii*, ci *a trupului*. Pentru că Dumnezeu este întotdeauna nepătimitor [impassibilis semper est].

Dar trupul este *pătimitor*, după cum învăță Apostolul [I Petr. 4, 1] și rana Lui e *mântuirea* omului născut sub Lege, după cum spusese deja, mai înainte, Profetul Isaia. [Căci acesta] a spus: „Și El a pătimit pentru păcatele noastre și prin rana Lui toți ne-am vindecat” [Is. 53, 5].

Căci pentru păcatul nostru a pătimit Hristos, ca să ne dea nouă îndreptarea.

Și astfel, sub *Ponțiu Pilat* [Pontio Pilato] a pătimit [Hristos]. A fost indicat [aici] timpul, căci Ponțiu Pilat [Pontius Pilat] a fost guvernator/procurator [*praeses*] al Siriei și al Palestinei.

Și aceasta s-a stabilit pentru ca să nu existe cumva riscul, ca vreunii dintre ereticii înșelați de demoni să înșele [la rândul lor pe alții] cu pălăvrăgeala despre *mai mulți hristoși*.

Însă tu ai învățat [din această precizare] și timpul pătimirilor [Domnului]. Căci, cu adevărat, sub Ponțiu Pilat

[Pontio Pilato] a pătimit Hristos pentru mântuirea lumii și nu mărturisim [,în niciun fel,] că a pătimit un altul [în afară de] *Acesta*.

Și Acesta a murit, dar a distrus *legea morții*.

6. A treia zi a înviat ca un viu dintre cei morți, după cum spune Profetul, *între cei morți liber* [inter mortuos liber] [Ps. 87, 4]. Pentru că nu putea să Îl țină moartea pe Hristos, [căci] Acesta și mort avea întreagă putere a vieții.

Căci s-a spus: „căci nimeni nu s-a suit în cer, în afară de Cel care S-a pogorât din cer, *Fiul omului* [*Filius hominis*], Care era în cer” [In. 3, 13].

Și a stat de-a dreapta Tatălui, după cum a spus despre Acela și David, despre Fiul, Care [Se naște] din persoana lui Dumnezeu Tatăl: „Șezi de-a dreapta Mea, până ce voi pune pe dușmanii Tăi drept *scaun* [scabellum] al picioarelor Tale” [Ps. 109, 11].

[Și], mai departe [mărturisim], [că Acesta] va veni ca să judece viii și morții. Astfel crede că Însuși Hristos, Domnul nostru, va veni împreună cu Îngerii și Puterile Lui, și îi va aduna [pe toți], acest loc rămânând neatins.

Astfel, cuvintele mele vor rămâne, până când cei vii, care vor rămâne [până la învierea morților], vor fi judecați [împreună cu cei] morți [care vor învia]. Și va restaura [Dumnezeu lumea făcând] din *cea dintâi* o *a doua creație*. [Și] aceasta va fi formată din cei Drepți în viața veșnică. Pe când cei răi vor fi aruncați spre *pedeapsă veșnică* [*aeternae poenae*].

7. Crede și întru Duhul Sfânt. Acest Duh Sfânt este unul, [Care] sfințește toate, Care de la Tatăl purcede [qui de Patre procedit], [Care] singur cercetează tainele și adâncul lui Dumnezeu [și] Care în chipul porumbelului din ceruri [columbae de coelis] a venit în Hristos [venit in Christum].

Acest Duh Sfânt deși este *unul*, totuși are *multe puteri* și *lucrări*. El Însuși împarte darurile harurilor [gratiarum dona] singur după cum voiește [I Cor. 12, 11].

Însuși îi instituie pe Profeți [și] îi umple pe Apostoli. Și El este [Cel care], în timpul Botezului, dă credință sufletelor și sfințește trupurile. Fără de a Cărui lucrare nu pot creaturile să se îmbogățească de cele ale veșniciei și spre a Cărui slavă până și Îngerii doresc să privească [I Petr. 1, 12].

Căruia și Stăpâniile și Domniile și toate Puterile cerești Îi sfințesc slava Sa. Întru care Duh Sfânt, cei care Îl blasfemiază, nu vor avea iertare de păcate nici în acest veac și nici în veșnicie, după cum a spus Însuși Domnul [Mat. 12, 32].

8. Astfel, fraților, [să aveți] credința Treimii întru tăria inimilor voastre, crezând întru unul Dumnezeu, Tatăl atotputernicul/atotțiitorul, și întru Fiul Său, Iisus Hristos, Domnul nostru, și întru Duhul Sfânt, Lumina cea adevărată și Sfințitorul inimilor [noastre], Care este arvuna moștenirii noastre. [Și] Care pe noi, dacă întru El vom rămâne, ne va duce la tot adevărul și ne va uni cu cele cerești.

Pentru că aceasta este regula/canonul/fundamentul credinței [*regulam fidei*], pe care Apostolii l-au primit de la Domnul, ca să boteze toate neamurile credincioase în numele Tatălui, și al Fiului, și al Sfântului Duh [Mt. 28, 19].

[Adică să le boteze în] această credință întru care voi stați. [Fapt pentru care], mult prea iubiților, păziți această *comoară*, ferindu-vă de *vorbirile lumești/profane* și de *noutăți* [*novitates*][652] și de împotrivirile *științei mincinoase* [*fallacis scientiae*][653] [I Tim. 6, 20].

9. Iar dacă neamurile îți cer ca să cinstești *mulți părinți*[654], tu păstrează *fericita/binecuvântata ta credință* [*beatam professionem tuam*], care mărturisește că unul este *Dumnezeu Tatăl*. Pentru că nici firea [umană] nu arată [acest lucru]: ca un om să aibă *mai mulți tați*.

Dacă evreul îți cere ca *să nu crezi* în Hristos, Fiul lui Dumnezeu, atunci împotrivește-te lui, conform mărimii cunoașterii pe care o ai despre Scripturi. Și, cu siguranță, că are să te evite [pe viitor], dacă te vede pregătit.

Dacă cel care este eretic, sub numele de *creștin*, îți predă ție pe Hristos ca pe *o creatură*[655] sau te convinge pe tine ca să *Îl înstrăinezi* pe Duhul Sfânt de slava Tatălui și a Fiului[656], atunci să îți fie ție ca *un păgân* și ca *un vameș*;

---

[652] Nefiind vorba aici despre *noutățile zilei*, despre *știri* ci despre *noutățile* sau de *invențiile în materie de credință*, adică despre *erezii*.

[653] Din nou, nu e vorba despre *știința exactă*, experimentală ci despre *experiența religioasă eretică*, în baza căreia mulți vorbeau, împotrivindu-se astfel *dreptei credințe* a Bisericii.

[654] În sensul de *mulți zei*.

[655] Ceea ce făcea *arianismul*. A se vedea: http://en.wikipedia.org/wiki/Arianism.

[656] Erezia *pnevmatomahă*.
A se vedea: http://en.wikipedia.org/wiki/Macedonians_%28religious_group%29.

căci te conduce pe tine spre indolatrie, vrând să te convingă să slujești creaturii.

Și astfel, [pentru] *problemele întortocheate* [*quaestionibus tortuosis*] în care ești implicat în timpul luptei/a polemicii, întoarce-te la *zidul credinței* tale [*murum fidei* tuae], și spune asemenea Apostolului:

„Eu sunt curățit, eu am fost sfințit, eu am fost îndreptat întru numele Domnului nostru Iisus Hristos și întru Duhul Dumnezeului meu” [I Cor. 6, 11][657].

Și astfel nu voi mărturisi decât această *mărturisire a Treimii* [*Trinitatis professione*], pentru ca să nu îmi pierd mântuirea și nici să nu aduc vreo vătămare/pagubă credinței.

10. [Iar] după mărturisirea Fericitei Treimi, continui prin a mărturisi că *crezi* în *Sfânta Biserică catolică [catholicam]/universală*.

Căci care alta e *Biserica*, decât *comuniunea tuturor Sfinților* [*Sanctorum omnium congregatio*]?

Pentru că *de la începutul lumii* [ab exordio saeculi], atât Patriarhii, cât și Avraam, Isaac și Iacov, cât și Profeții, cât și Apostolii, cât și Martirii/Mucenicii, cât și ceilalți Drepți *care au fost* [qui fuerunt], *care sunt* [qui sunt], și *care vor fi* [qui erunt], sunt *Biserica una* [*una Ecclesia* sunt].

Și aceasta[658] are *o singură credință* [una fide] și *o singură cale sfințitoare/îndumnezeitoare* [conversatione sanctificati], *o singură pecetluire a Duhului* [uno Spiritu signati], [pentru că] *au fost desăvârșiți într-un Trup* [unum Corpus]: „Trup al cărui cap este *Hristos*” [Colos. 1, 18], după cum și este [de fapt] și s-a scris [și în Scriptură].

Și spun încă și mai mult. Căci Îngerii, și Puterile și Stăpâniile cerești *au fost unite* în această Biserică una [in hac una *confoederantur* Ecclesia][659].

[Căci] Apostolul ne învață, că în Hristos s-au *reîmpăcat* [*reconciliata sint*] toate, nu numai cele care sunt pe pământ ci, cu adevărat, și cele care sunt în cer [Colos. 1, 10].

Astfel, în această Biserică una să crezi și în *comuniunea*, care va fi neîntreruptă, *a Sfinților*. Și cunoaște

---

[657] Și aici, Sfântul Niceta a transformat vorbirea *la plural* a Apostolului în una *la singular*, fără să considere că acest lucru e *o problemă*.
[658] Biserica una, Biserica lui Hristos, Biserica dintru început.
[659] Și Puterile cerești, cu alte cuvinte, fac parte din *Biserica lui Dumnezeu*.

că această Biserica *una* este *cea universală* [catholicam], care s-a ridicat în toate părțile pământului și de a cărei *comuniune* trebuie *să ținem cu tărie*.

Căci sunt și unele *false biserici* [pseudo-ecclesiae] și tu nu trebuie să ai *nimic în comun* cu ele. Și ca să fii lămurit [în ceea ce le privește, acestea sunt bisericile] *maniheilor*[660], ale *catafrigienilor*[661], ale *marcioniților*[662]. La care se adaugă și *alți eretici*, cât și *schismaticii*.

Și *aceștia deja au părăsit* această Biserică, care este *sfântă*, pentru că au fost amăgiți de *învățături demonice* [daemoniacis doctrinis]. [Și ei, acum], cred altfel, se conduc altfel decât ne-a poruncit Hristos Domnul, decât ne-au transmis/predanisit Apostolii.

Crede însă [și] în *iertarea păcatelor* [*remissionem peccatorum*]. Pentru că acesta este *harul*.

Iar cei care cred și Îl mărturisesc [drept] *Dumnezeu* pe *Hristos*, urmează [să primească], prin Botez, iertarea tuturor păcatelor lor.

Lucru[663] care este numit și *re-naștere/naștere din nou [regeneratio]*. Și care, mai mult decât atât, [Botezul] îi redă omului *nevinovăția* și *curăția*, ca și cum ar fi născut [acum] din pântecele mamei sale.

La fel, crede și *în învierea trupului tău* și *în viața veșnică*. Și iarăși, dacă acest lucru nu îl credem, Îl respingem pe Dumnezeu în Care credem.

Pentru că cel care crede toate [cele ale credinței ortodoxe], crede ca și noi, care *credem în înviere[a morților]*.

Căci dacă *numai în această viață* credem în Hristos, cu adevărat, după cum a spus Apostolul, suntem *mai de plâns* [miserabiliores] decât toți oamenii [I Cor. 15, 19].

Pentru că, de când Hristos a luat acest trup omenesc, ne-a dat comuniunea vieții veșnice prin firea noastră [asumată în persoana Sa].

11. Căci mulți dintre eretici, care au deformat/strâmbat *credința în înviere*, proclamă numai mântuirea sufletului, dar neagă învierea trupului.

---

660 De la numele lui *Mani*: http://en.wikipedia.org/wiki/Mani_%28prophet%29.
661 Adepții lui *Montanus*: http://en.wikipedia.org/wiki/Montanism.
662 Adepții lui *Marcion din Sinope*: http://en.wikipedia.org/wiki/Marcion_of_Sinope.
663 Se referă la *Botez*.

Dar tu, cel care crezi în Hristos, mărturisește *învierea trupului tău*. „Căci pentru aceasta Hristos a și murit, și a înviat, pentru ca *să stăpânească* și peste *vii* și peste *morți*" [Rom. 14, 9].

Căci, *cel sănătos la minte* [*sane*] nu crede această [învățătură ca fiind] *fără rost* [*supervacue*]. Și astfel, [în această problemă], avem *martori credibili/nimeriți*.

Și îl iau [drept *martor*] pe Profetul Isaia, care spune în mod lămurit: „Morții Tăi se vor ridica și vor învia cei care sunt în morminte și se vor trezi cei care sunt în pământ" [Is. 26, 19].

[Dar] Îl iau și pe Însuși Domnul Profeților [drept *martor*], pentru că a făgăduit în Evanghelie: „Eu sunt *învierea* [resurrectio] și *viața* [vita]; cel care crede în Mine, deși *va muri*, va fi *viu*" [In. 11, 25].

Iar în alt loc: „Adevărat vă spun vouă, vine ceasul în care morții, care sunt în morminte, vor auzi glasul Fiului lui Dumnezeu; și vor învia, cei care au făcut *cele bune*, întru *învierea vieții* iar cei care au făcut *cele rele*, întru *învierea osândei* [In. 5, 28-29].

Dar îl ai și pe Apostolul Pavel, care mărturisește: „[Căci] trebuie ca acest [trup] *stricăcios* [corruptum] să se îmbrace în nestricăciune [incorruptelam] și acest [trup] muritor [mortale] să se îmbrace în nemurire [immortalitatem]"[I Cor. 15, 53].

[Și] vei cunoaște că *îndoită/dublă* este firea noastră, adică [e formată] din *trup* și *suflet*. Iar trupul este *muritor*, [pe când] sufletul, cu adevărat, este *nemuritor*.

Iar când omul *pleacă* din această viață, nu moare *sufletul*, ci el *se reîntoarce* [la Dumnezeu, Cel care l-a dat omului] și numai trupul moare.

Și trupul putrezește în pământ, [pe când] sufletul, după agoniseala/câștigul său, pe care și l-a pregătit, merge *în loc luminat* [in loco lucis] sau *în loc întunecat* [in loco caliginis].

Și în ziua venirii Domnului din ceruri, când va veni cu Sfinții Săi Îngeri, îi va învia pe toți, și sufletele se vor reîntoarce în trupuri și se vor despărți, după dreptate, *cei buni* de *cei răi* [Mt. 25, 32].

În acel moment, *Drepții* vor străluci *ca soarele* în Împărăția Tatălui lor, [pe când] *cei nedrepți*, cu adevărat, [vor fi] în *întunericul Iadului*, unde va fi *plângerea ochilor*

[fletus oculorum] și *scrâșnirea dinților* [stridor dentium], după cum spune Scriptura.

12. Și că față de *învierea trupului* nu trebuie să avem *vreo îndoială*, [putem] să luăm un exemplu din *lucrurile omenești*, după cum ne învață Apostolul [I Cor. 15, 36-38].

[Căci] iată *bobul de grâu* [granum tritici], [care e] mort, uscat, a fost semănat în pământ. Și roua cerului l-a udat, l-a făcut să putrezească, pentru ca apoi să îl facă să încolțească și să iasă [plantă din pământ].

[De aceea] crede, că așa cum bobul de grâu *se trezește* [la o nouă viață] la fel este și cu omul. Pentru că, ceea ce omul seamănă în pământ e în stare să încolțească, căci acest lucru *e posibil* și *se face*.

Iar după exemplul *grăuntelui udat*, tot la fel trupul va fi înviat de *roua Duhului*, după cum a spus Isaia despre Hristos. Adică *roua*, despre care a spus [el], care este și a ta, și care este *sănătatea* lor [, a celor *înviați*] [Is. 26, 19].

Adevărata sănătate, care învie trupurile Sfinților, fapt pentru care acum ei mor fără frică.

Și vor trăi cu Hristos în cer, pentru că au trăit după poruncile lui Hristos și [au făcut] *cele drepte* în această lume. Și acea [viața pe care o vor moșteni Sfinții] este *veșnică* și este *viața fericită* a acelora în care tu crezi.

Și aceasta[664] este fructul *credinței depline* și *a căii celei bune*. Aceasta e *nădejdea*, pentru care ne-am născut, am crezut și ne re-naștem [prin Botez].

Iar pentru aceasta și Profeții, și Apostolii, și Martirii/Mucenicii au fost munciți [de prigonitorii lor], însă nu au putut ca să îi desfacă de ea, fapt pentru care au primit moartea cu bucurie.

Iar pe această viață [veșnică fericită, dumnezeiască], nici păgânii nu o vor avea și nici iudeii cei necredincioși nu o vor moșteni. După cum nici păcătoșii și hulitorii nu slujesc ca niște *creștini*, căci aceea e numai *a celor credincioși* și *a fost pregătită* celor care *trăiesc în curăție*.

13. Și ajungând până aici, prea iubiților, [vă îndemn] să stați/să rămâneți în acestea pe care le-ați învățat și care vi s-au predanisit vouă.

Păstrați întotdeauna *legământul* [pactum], pe care l-ați făcut Domnului prin *acesta*, adică prin *acest simbol*

[664] Viața veșnică fericită.

[symbolum]/mărturisire de credință, pe care îl mărturisiți înaintea Îngerilor și a oamenilor.

Căci sunt *puține* cuvintele [Crezului ortodox], dar conține *toate tainele*.

Fiindcă toate Scripturile sunt *adunate pe scurt/concentrate* în acesta, aidoma unei *pietre prețioase* în compoziția unei coroane.

Fiindcă mulți credincioși nu cunosc literele, pe când alții le știu, dar ocupațiile lor sociale nu le dau posibilitatea să citească Scripturile.

[Dar în acesta, în Crez], au suficient cât *să știe să se mântuiască*.

14. De aceea, prea iubiților, fie că stați, fie că lucrați, fie că dormiți, fie că privegheați, aceste [învățături] mântuitoare să le mărturisiți cu bucurie în inimile voastre.

Să fie sufletul [vostru] întotdeauna în cer, credința în înviere, dorul în făgăduință[665].

Crucea lui Hristos și preaslăvita Sa Pătimire să le preferați în credința [voastră].

Și astfel *vrăjmașului* minții tale[666], adică celui care îți provoacă *frică*, *lăcomie*, *mânie*, să îi răspunzi și să îi zici așa celui care *te amenință*: „Cel care ai căzut și te-ai lepădat, dimpreună cu cei care lucrează cu tine și cu îngerii tăi, [să știți] că cei care au crezut în Dumnezeu [Tatăl] și în Hristosul Lui și au fost pecetluiți cu Duhul Lui sunt *vii* și au învățat *să nu se mai teamă de moarte*”.

Astfel, veți fi ținuți de mâna lui Dumnezeu, iar Duhul Sfânt al lui Hristos vă va păzi intrarea voastră în această [zi] de acum și în toate căile acestei lumi.

Fapt pentru care considerați, așa cum s-a spus, că suntem *mereu împreună* cu Hristos: Fraților, fie de priveghem, fie de dormim, ai Domnului suntem/întru El trăim! [Și] a Lui este slava în vecii vecilor. Amin!

---

[665] Dorul la făgăduințele Domnului pentru noi.
[666] Satanei.

Cuprins

Pr. Dr. Dorin Octavian Picioruș

Dr. Gianina Maria-Cristina Picioruș